

**Programmabegroting
2015-2019
gemeente Haarlem**

Aanbieding Programmabegroting 2015-2019 aan de gemeenteraad

Het college van burgemeester en wethouders biedt de raad met de Programmabegroting 2015-2019 de eerste begroting van deze raadsperiode aan.

De besluiten die de gemeenteraad bij de Kadernota 2014 heeft genomen over de beleidsmatige en financiële kaders zijn in deze begroting verwerkt en geconcretiseerd. Belangrijke onderwerpen in deze begroting zijn de invulling en realisatie van de bezuinigingen en de ontwikkelingen in het sociaal domein.

In de begroting staat verder vermeld wat de maatschappelijke effecten en doelen zijn die het bestuur de komende vijf jaar wil bereiken. Concreet wordt aangegeven wat we daar (samen met onze partners) in 2015 voorwillen gaan doen. Uiteraard geldt het coalitieprogramma Samen Doen! 2014-2018 daarbij als een belangrijk uitgangspunt.

De Programmabegroting 2015-2019 is opgesteld volgens de nieuwe programmastructuur die bij de Kadernota 2014 is vastgesteld. De nieuwe indeling in clusters en programma's moet ertoe bijdragen dat de informatiewaarde van de programmabegroting verbetert. Ook wordt in deze begroting een eerste aanzet geleverd om dieper op een aantal onderwerpen in te gaan door gebruik te maken van grafieken die ontwikkelingen over meerdere jaren laten zien en van kaartjes die informatie per stadsdeel bieden. Deze informatie loopt vooruit op de informatie uit de 'gebiedsboekjes' die tweede helft van oktober verschijnen.

Om de leesbaarheid van de begroting te verbeteren is een aantal onderwerpen naar de bijlagen verplaatst.

In september heeft een viertal raadsleden zich aangemeld voor de werkgroep informatiewaarde. Deze werkgroep zal op korte termijn starten met haar werkzaamheden om de informatiewaarde en de leesbaarheid van de planning & controldocumenten verder te verbeteren.

Raadsbehandeling Programmabegroting 2015-2019

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld in de week van 3 tot en met 6 november 2014. Separaat ontvangt de raad een nota over hoe de omvang van de overhead in Haarlem gereduceerd kan worden.

Het college van burgemeester en wethouders,
23 september 2014

Leeswijzer

Wat treft u aan in de verschillende delen en hoofdstukken van de begroting?

In **deel 1** van de begroting wordt ingegaan op de financiële ontwikkelingen sinds de kadernota en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. Ook wordt aandacht besteed aan het onderwerp bezuinigingen en de ontwikkeling van de algemene reserve en de algemene reserve sociaal domein.

Deel 2 bevat de concrete beleidsvoornemens per programma en beleidsveld. Daarbij wordt aangegeven welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Dit gebeurt aan de hand van de drie W-vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat willen we daarvoor doen?
- Wat mag het kosten?

De wettelijk voorgeschreven paragrafen staan in **deel 3**. In deze paragrafen wordt een dwarsdoorsnede gegeven van de verschillende aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid. Deze paragrafen worden vooraf gegaan door een analyse van de financiële positie van Haarlem (paragraaf 3.1).

Deel 4 bevat het voorstel van het college aan de raad om de Programmabegroting 2015-2019 vast te stellen.

De diverse bijlagen (waaronder meer gedetailleerde financiële en personele informatie, het overzicht met reserves en voorzieningen en de kostenonderbouwing van de heffingen) zijn opgenomen in **deel 5** van deze begroting.

Inhoudsopgave

Aanbieding Programmabegroting aan de gemeenteraad	3
Leeswijzer	5
Inhoudsopgave.....	7
Deel 1	9
1.1 Beleidsmatige en financiële ontwikkelingen op hoofdlijnen.....	11
1.2 Financiële beschouwingen.....	18
1.3 Samenvatting baten en lasten.....	25
1.4 Specificatie mutatie reserves.....	26
1.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven.....	28
1.6 Bezuinigingen: voortgang maatregelen takenreductie.....	29
1.7 Investerings.....	45
Deel 2	46
2.1 Inleiding structuur programmabegroting	49
2.2 Programmateksten	50
Clustertekst Sociaal.....	53
Programma 1 Maatschappelijke participatie.....	61
Programma 2 Ondersteuning en zorg	73
Programma 3 Werk en inkomen	82
Clustertekst Fysiek.....	91
Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing.....	99
Programma 5 Beheer en onderhoud	111
Clustertekst Burger en bestuur.....	123
Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid	131
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen.....	141
Deel 3	147
3.1 Inleiding.....	149
3.2 Lokale heffingen	153
3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	163
3.4 Onderhoud kapitaalgoederen	174
3.5 Financiering	181
3.6 Bedrijfsvoering	188
3.7 Verbonden partijen en subsidies	191
3.8 Grondbeleid	206
Deel 4	213
4.1 Besluit	213

Deel 5	213
5.1 Kerngegevens.....	215
5.2 Samenstelling bestuur	221
5.3 Overzicht personeel	223
5.4 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a.....	224
5.5 Uitgangspunten meerjarenraming	225
5.6 Samenvattend overzicht van baten en lasten per programma, beleidsveld en product	228
5.7 Programmabegroting oude indeling.....	233
5.8 Meerjarenraming 2015-2019	234
5.9 Incidentele baten en lasten.....	236
5.10 Reserves en voorzieningen	238
5.11 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG	241
5.12 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst	247

Deel 1 - Algemeen

1.1 Beleidsmatige en financiële ontwikkelingen op hoofdlijnen

Coalitieprogramma 2014-2018 Samen Doen!

In het coalitieprogramma 2014 – 2018 Samen Doen! 2014-2018 staan de volgende vier dimensies centraal:

Een eigentijdse democratische stad. Hierin stelt het stadsbestuur zich open, meedenkend en meewerkend op en wordt de invloed van Haarlemmers op hun buurt en in hun stad vergroot.

Een verantwoordelijke en ondernemende stad. Haarlem kent daarom een duurzaam, ruimtelijk en economisch beleid gericht op werkgelegenheid en versterking van haar leefbare, monumentale en groene karakter.

Een sociale en warme stad. De stad als gemeenschap waar eigen kracht en ondersteuning voor hen die dat nodig hebben, hand in hand gaan en waar de overheid toeziet op veiligheid.

Een financieel gezonde stad. Rentmeesterschap voor toekomstige generaties betekent een sluitende begroting en een fundamentele meerjarige aanpak van de huidige schuldenlast.

In deze eerste begroting van dit college zijn de dimensies beleidsinhoudelijk en financieel uitgewerkt.

Beleidsmatige ontwikkelingen en bestuursstijl

Het coalitieprogramma heeft niet voor niets de titel “Samen doen!”. Er wordt sterk de nadruk gelegd op een goede samenwerking tussen inwoners en bestuur. Inwoners en bestuur hebben samen de verantwoordelijkheid Haarlem tot een leefbare stad te maken waar plaats is voor iedereen.

Samen doen kan concreet worden op allerlei gebieden en heeft als basis de gedachte dat bestuur en inwoners elkaar nodig hebben en dat het bestuur en de organisatie open moeten staan voor ideeën en initiatieven van Haarlemmers. Er zijn vier sporen te onderscheiden waarlangs dit vorm krijgt, die elkaar deels overlappen of samengaan:

- goed inspelen op maatschappelijke initiatieven,
- gebiedsgericht werken,
- participatie en inspraak, en
- een nieuwe bestuursstijl.

Samen doen! betekent ook dat de gemeente er belang aan hecht dat iedere Haarlemmer kan meedoen in de samenleving, op zijn eigen niveau en naar draagkracht. De gemeente wil daarom zorgen voor een sociale stad met actieve Haarlemmers, een gezonde leefstijl en aandacht voor sport en bewegen. Met andere woorden, de gemeente zorgt voor de randvoorwaarden waaronder iedereen mee kan doen. De gemeente streeft hiermee een duurzame samenleving na. Een samenleving waar bewoners voor elkaar zorgen en initiatieven ontwikkelen om de stad mooier en beter te maken. De gemeente denkt mee hoe dergelijke initiatieven levensvatbaar gemaakt kunnen worden. Ook dat is Samen doen!

Haarlem wil toekomstbestendig zijn door zich als duurzame stad te ontplooiën. De hoofdkoers richt zich op het versterken van de bestaande kwaliteiten, zoals het hoogwaardig woonmilieu, de groene omgeving en de cultuurhistorische kwaliteiten. Door middel van gebiedsgericht werken levert de gemeente maatwerk: er wordt ingespeeld op de wensen van buurten en wijken. Samen met bewoners en bedrijven wordt gewerkt aan een mooier Haarlem.

Het coalitieprogramma spreekt zich uit voor een eigentijdse manier van besturen. Dit betekent allereerst een bezinning op de huidige bestuursstijl en het bepalen van het beeld dat er leeft over de huidige stijl. Een nieuwe bestuursstijl is niet alleen van het college, maar ook van de raad. Het spreekt daarom voor zich dat het college van B&W en de raad gezamenlijk de gesprekken met de stad voeren. Met de uitkomsten van deze gesprekken wil de gemeente komen met een voorstel over een andere manier van werken en communiceren.

De beleidsmatige vertaling van het coalitieprogramma in maatschappelijke effecten, doelen en prestaties treft u aan in de cluster- en programmateksten in deel 2 van deze begroting. De uitvoering van het voorgenomen beleid is gestoeld op de open en flexibele bestuursstijl die de coalitiepartners voorstaan, met een open oog en oor voor de talrijke, positieve en constructieve initiatieven die binnen de coalitie, raadsbreed en vanuit de gemeentelijke organisatie naar voren worden gebracht.

Interbestuurlijk toezicht

Op 1 oktober 2012 is de Wet revitalisering generiek toezicht van kracht geworden (zie ook de nota's 2013/393816 en 2014/161926). Deze wetswijziging legt het toezicht op de uitvoering van medebewindstaken door het college primair bij de raad en niet meer bij de provincie. De raad wordt hierdoor in haar controlerende rol versterkt.

De Haarlemse praktijk is dat de raad de informatie die voor deze sturende en controlerende rol nodig is via de P&C documenten (en parallelle verantwoordingsdocumenten) ontvangt. Hiermee is aan eisen uit de wet voldaan.

Het verticaal toezicht van de provincie is vastgelegd in de provinciale informatieverordening. Daarin is opgenomen wat gemeenten voor het nieuwe IBT aan de provincie dienen te leveren. De provincie benoemt vier specifieke terreinen:

1. Archiefwet
2. Omgevingsrecht
3. Ruimtelijke ordening
4. Veiligheid

In 2014 is op de eerste drie deelterreinen voldaan aan deze specifieke informatieplicht. Omdat er in Haarlem geen bedrijven zijn gevestigd met een verhoogd of verzaamd veiligheidsrisico als bedoeld in het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) hoeft hierover niet gerapporteerd te worden.

Bedrijven met een verminderd verhoogd risico zijn wel aanwezig, maar nu zich de afgelopen jaren geen gevallen van sanering hebben voorgedaan, bestaat op dit punt ook geen informatieverplichting. Deze werkwijze zal in 2015 onveranderd voortgezet worden.

Financiële ontwikkelingen op hoofdlijnen

De financiële kaders uit de Kadernota 2014 (zie bijlage 5.5 Uitgangspunten meerjarenraming) zijn in deze begroting verder uitgewerkt. Bijzondere ontwikkelingen zijn de meicirculaire (met name wat betreft het sociaal domein), de voorgenomen bezuinigingen en de financiële consequenties van de tweede bestuursrapportage 2014. De financiële meerjarenraming is door deze ontwikkelingen enigszins verslechterd, zoals onderstaande tabel laat zien.

(bedragen x € 1.000)

Financiële meerjarenraming 2015-2019		2015	2016	2017	2018	2019
1	Beginpunt meerjarenraming Programmabegroting 2015 – 2019	-1.972 v	-3.060 v	-6.441 v	-4.298 v	199 n
2	Financiële ontwikkelingen	1.950 n	2.475 n	2.765 n	2.807 n	2.685 n
3	Meerjarenraming programmabegroting 2015 - 2019	-22 v	-585 v	-3.676 v	-1.491 v	2.884 n

Na de maatregelen die het college in deze begroting voorstelt aan de raad is tot en met 2018 sprake van een sluitende begroting en meerjarenraming.

Verder constateert het college dat financiële positie van Haarlem enigszins is verbeterd ten opzichte van het Jaarverslag 2013 (zie paragraaf 3.1). Dit komt vooral doordat de weerstandscapaciteit is verbeterd. In 2015 is deze naar verwachting ruim voldoende.

Bestuurlijke overwegingen bij de totstandkoming van de begroting

De coalitiepartners hebben in het programma Samen Doen! 2014-2018 expliciet aandacht geschonken aan het gegeven dat de financiële verwachtingen voor de komende periode ongunstig zijn. Bovendien komen door de drie decentralisaties in het sociaal domein omvangrijke taken en middelen naar gemeenten toe.

Ontwikkelingen Sociaal Domein

Meicirculaire 2014

Bij het opstellen van het coalitieprogramma en de vertaling daarvan in de Kadernota 2014 was nog onduidelijk hoeveel middelen er beschikbaar zouden komen voor het Sociaal Domein en of deze middelen voldoende zouden zijn om de taken goed uit te voeren.

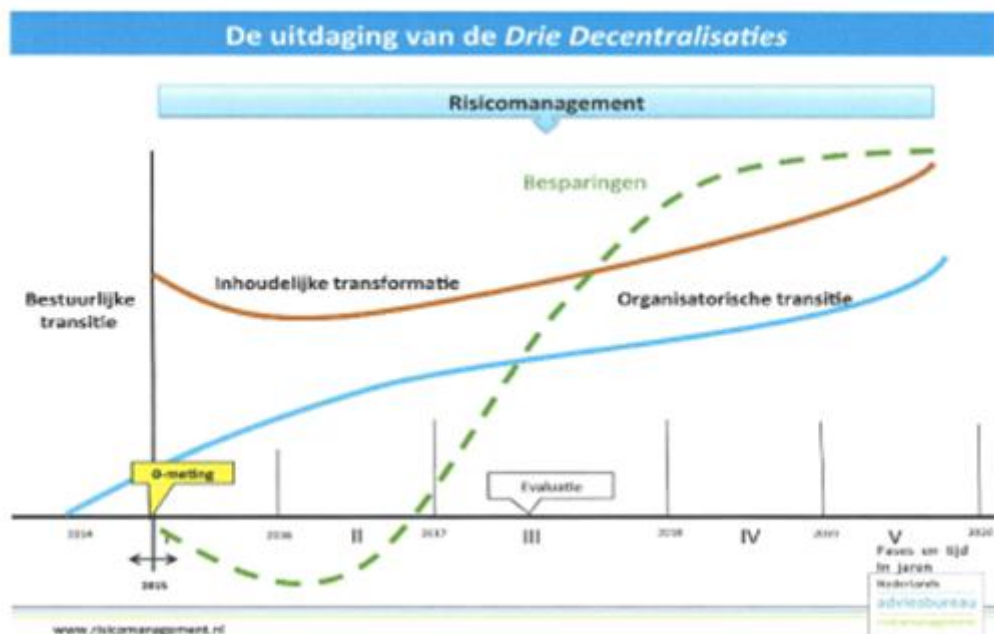
In de Meicirculaire 2014 zijn de definitieve middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor de taken in het Sociaal Domein bekend geworden. Per saldo komt er in 2015 een bedrag van bijna € 110,5 miljoen beschikbaar (inclusief eigen bijdragen), waarvan € 89 miljoen extra is. In de verwerving en subsidiëring van taken en de uitwerking van de uitvoeringsorganisatie, is met deze bedragen rekening gehouden. Voor de begroting 2015 leidt dat tot het volgende beeld: de raming van de voorgenoemde uitgaven bedraagt ongeveer € 112,3 miljoen. De geraamde uitgaven liggen daarmee ongeveer € 1,9 miljoen hoger dan de rijksbijdrage. Dit nadeel is inclusief de dekking van het verwachte nadeel 2015 op de WSW, dat gedekt wordt uit de middelen voor Participatie en re-integratie (besluitvorming Kadernota 2014). Dit nadeel valt lager uit waardoor per saldo een nadeel resteert van ongeveer € 1,6 miljoen. Dit nadeel wordt gedekt door een onttrekking aan de reserve sociaal domein van € 1,6 miljoen.

Verwerving zorg

De verwerving van zorg is op dit moment nog volop gaande en verkeert in verschillende fases van contractvorming. Het beeld bij de verwerving van de AWBZ lijkt redelijk overeen te komen met de verwachte uitgaven. Bij Jeugd lijkt dit ook het geval te zijn, maar is er op een aantal percelen sprake van hogere offertes. Hierover is nog nader overleg gaande. De taken op het gebied van Beschermd Wonen zijn pas in een laat stadium aan de decentralisatie toegevoegd. De verwerving van de zorg is hierdoor pas na de zomervakantie gestart. Op basis van de landelijk beschikbare informatie én de informatie van aanbieders is er sprake van grote verschillen. Deze zijn eerst nader geanalyseerd voordat gestart is met het uitvragen van offertes (medio september). Als gevolg hiervan is nog niet met zekerheid aan te geven of de verwerving Beschermd Wonen binnen het financiële kader blijft. De Participatiewet voegt de taken voor de uitvoering WSW en Participatie- & re-integratievoorzieningen samen.

Ten aanzien van de werkelijke bestedingen in 2015 geldt dus dat er (nog) geen volledige zekerheid over de toereikendheid van de ramingen voor inkoop, zowel voor wat betreft de prijzen (p) en de aantallen cliënten (q). De uitkomst $p \times q$ per aanbesteding kan dus nog tot (aanzienlijke) verschillen ten opzichte van de huidige ramingen leiden. Finale duidelijkheid over deze uitkomsten is er pas als de contracten getekend zijn. Vervolgens bestaat er de kans dat in het begrotingsjaar afwijkingen kunnen ontstaan ten opzichte van de contracten, onder meer door autonome ontwikkelingen als doorverwijzingen door derden en open-einde regelingen. Binnen de contracten zijn, voor zover mogelijk, beheersmaatregelen genomen. De interne beheersing wordt zodanig ingericht dat (financiële) afwijkingen zo vroeg mogelijk wordenesignaleerd en zo mogelijk maatregelen getroffen kunnen worden.

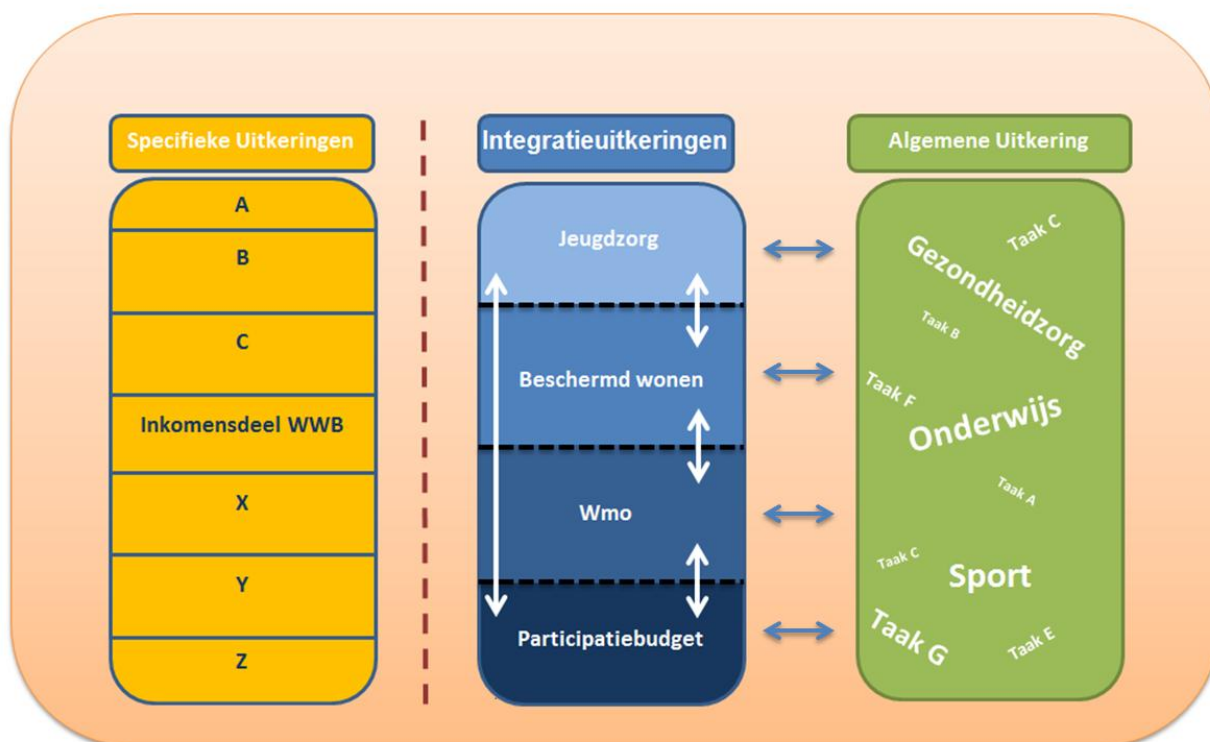
In algemene zin sluit het financiële totaalbeeld aan bij de curve zoals opgenomen in de raadsbrief “Ontwikkeling begrotingskader 2014-2018 (CS/CC/2014/60969, 20-02-2014)”. De eerste jaren zien we een afnemend nadeel waarna de omslag optreedt:

In Haarlem geldt de bestuurlijke afspraak "rijksbudget= werkbudget". Dit houdt in dat financiële mee- en tegenvallers binnen het sociaal domein blijven. Nu het Rijk besloten heeft om het sociaal deelfonds om te zetten naar integratiebudgetten binnen de Algemene Uitkering zal opnieuw gekeken moeten worden naar deze afspraak. Daarvoor wordt aangesloten bij de bestaande werkwijze van een taakmutatie in het gemeentefonds. Aan de inkomstenkant van het gemeentefonds geldt voor de integratie-uitkering van de vier decentralisaties sociaal domein dat deze één op één worden doorgezet naar de programma's 1 t/m 3. Aan de lastenkant wordt bij onder- of overbesteding in de programma's 1 t/m 3 gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve sociaal domein; voor die taken die redelijkerwijs gekoppeld zijn aan de bekostiging van het Rijk via de integratieuitkering. De stand van de WMO-reserve per 31 december 2014 gaat op in de reserve sociaal domein. Onder- en overbesteding op bestaande WMO-taken worden, volgens de bestaande systematiek, over de reserve sociaal domein geleid.

Gemeentebegroting, sociaal domein en uitkeringen van het Rijk

Onderstaande figuur laat zien welke geldstromen gemeenten van het Rijk krijgen, en voor welke beleidsuitgaven deze zijn bestemd. Omdat we vooral willen weten hoe het met de middelen voor het sociaal domein zit, zijn deze er uit gelicht.

Ter verduidelijking:

- **Specifieke uitkeringen:** een gemeente kan extra geld krijgen om specifiek beleid van het Rijk uit te voeren. De gemeente kan met dit extra geld bijvoorbeeld de bijstand betalen (WWB) en dient via SiSa (Single information, single audit) aan het Rijk verantwoording over de besteding af te leggen. Een specifieke uitkering komt niet via het gemeentefonds binnen. (N.B. Daarnaast is ook sprake van **doeluitkeringen** voor gemeenten, zoals bijvoorbeeld Bodem. Deze uitkeringen worden door het Rijk beschikbaar gesteld en de gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering en programmering van hun projecten. Doeluitkeringen komen niet via het gemeentefonds binnen.)
- **Integratieuitkering decentralisaties:** de middelen die horen bij de nieuwe taken in de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Beschermd wonen en het gebundelde participatiebudget zoals dat per 1 januari 2015 voor de Participatiewet geldt zijn per 2015 geheel vrij te besteden voor gemeenten. Het Rijk heeft voor een integratie-uitkering gekozen, zodat de middelen voor de termijn van drie jaar apart zichtbaar kunnen blijven op de begroting, maar ook omdat de termijn van drie jaar nadrukkelijk is bedoeld als overgangstermijn. Het kabinet wil de middelen vanaf 2018 via de algemene uitkering verstrekken.
- De **algemene uitkering** uit het Gemeentefonds is vrij besteedbaar en kan worden ingezet voor alle taken van een gemeente.

Bovenstaande geldstromen gebruikt Haarlem om de beleidsdoelen van de gemeente te realiseren. Wat de doelen binnen het sociaal domein zijn, welke prestaties daarvoor moeten worden verricht en wat dat kost wordt beschreven in de programma's 1, 2 en 3 uit het cluster Sociaal. Onderstaand schema laat globaal zien uit welke geldstromen van het Rijk de belangrijkste onderdelen uit deze programma's worden betaald.

Uitgangspunten en maatregelen voor de begroting

De eerste figuur met de bekostiging van voorzieningen in het sociaal domein bevat impliciet een aantal uitgangspunten, die het college ter vaststelling voorlegt aan de gemeenteraad:

- In Haarlem wordt het sociaal domein 'in ruime zin' gedefinieerd als alle onderdelen van de programma's 1, 2 en 3.
- Voor financiële tekorten en overschotten binnen het sociaal domein geldt:
 - a. De integratiemiddelen voor de decentralisaties (zoals gedefinieerd door het Rijk). De middelen die het Rijk de komende drie jaar beschikbaar stelt moeten herkenbaar blijven. Aan de lastenkant wordt bij onder- of overbesteding in de programma's 1 t/m 3 gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve sociaal domein; primair voor die taken die redelijkerwijs gekoppeld zijn aan de bekostiging van het Rijk via de integratie-uitkering.
 - b. Het inkomensdeel WWB (zoals gedefinieerd door het Rijk). Overschotten en tekorten op de WWB worden toegevoegd resp. onttrokken aan de reserve WWB. Als de reserve boven een bepaald niveau komt kan deze worden afgeroomd ten gunste van de algemene middelen. Andersom; als de reserve WWB tekort schiet wordt een beroep gedaan om de algemene middelen.

Kostenreductie sociaal domein en overheadreductie

In principe kan alleen incidenteel onttrokken worden aan een reserve. Doelstelling moet daarom zijn om de uitgaven van de decentralisaties naar beneden te brengen. Dit kan door besparingen door nieuwe en efficiëntere werkwijzen en innovaties (transitie en transformatie), gunstige resultaten op de inkoop van zorg in de volgende aanbestedingsronde én door het (verder) verlagen van de overheadkosten en de kosten van de uitvoeringsorganisatie. De samenwerking met de gemeente Zandvoort kan hierop een positief effect hebben. De ontwikkeling van de kosten op de verschillende domeinen wordt goed gevolgd en is een belangrijke basis voor de raming van de bestedingen in de komende jaren.

Verder moeten ook de taakstellingen op de sociale werkvoorziening (uitvoering van de WSW-taken) leiden tot een lager beroep op het budget dat voor de uitvoering van de WSW en Participatie- en re-integratie nodig is.

Uit onderzoek is gebleken dat de overhead in Haarlem procentueel niet veel afwijkt van het landelijk gemiddelde van gemeenten. De verhouding wordt uitgedrukt in het aantal fte overhead gedeeld door het totaal aantal fte, waarbij de verhouding van Haarlem 32,6% is en het gemiddelde van gemeenten 32,9%. Om rond dat gemiddelde te blijven is het nodig dat bij een verdere vermindering van het aantal formatieplaatsen in de primaire processen (hetgeen de komende jaren zal gebeuren door de takendiscussie), er ook een reductie nodig is van het aantal formatieplaatsen in de overheadprocessen. Echter, maar een klein gedeelte van de overheadkosten is variabel en beweegt automatisch mee met de omvang van het aantal formatieplaatsen van de primaire processen. Daarom is het noodzakelijk dat er fundamenteeler wordt onderzocht hoe de omvang van de overheadprocessen kan worden verminderd en de kwaliteit van de overhead kan worden verbeterd.

Sociale werkplaats / Paswerk

Het budget van de sociale werkvoorziening en re-integratie komt tot en met 2014 binnen via doeluitkeringen. Halverwege 2014 heeft het Rijk besloten om dit budget toe te voegen aan het sociaal deelfonds (nu: de integratie uitkering decentralisaties). De integrale benadering is daarmee verbreed naar het terrein van de sociale werkvoorziening en daarmee is dus een ontschotting gerealiseerd tussen de decentralisaties. Tegelijkertijd valt de sociale werkvoorziening door toevoeging aan de Algemene Uitkering als integratie uitkering decentralisaties sociaal domein onder het criterium rijksbudget = werkbudget. Paswerk is voor de gemeente Haarlem een belangrijke partner bij de uitvoering van de sociale werkvoorziening en de re-integratie. Het Rijk heeft een taakstelling aan de gemeente opgelegd door de vergoeding per werknemer in de sociale werkvoorziening drastisch af te bouwen, terwijl niet in hetzelfde tempo deze korting doorgevoerd kan worden naar de werknemers van de sociale werkvoorziening. Omdat de benadering van deelneming aan de samenleving (participatie) boven beschermd werken wordt geplaatst zal in Nederland het aantal beschermde werkplekken moeten dalen van 90.000 naar 30.000. Deze nieuwe benadering vraagt een andere bedrijfsvoering van sociale werkvoorziening plaatsen en in Haarlem dus van Paswerk. De beleidsinhoudelijke en financiële druk die het Rijk zo op de gemeenten uitoefent, dient opgevangen te worden binnen het geheel van het sociaal domein en de bedrijfsvoering van Paswerk.

Nieuw beleid 2015

In het coalitieprogramma Samen Doen! 2014 - 2018 is besloten om binnen de begroting ruimte te maken voor veiligheid, duurzaamheid en groen, sport en fietsbeleid. Het gaat om € 1 miljoen vanaf 2015. In de programmateksten in deel 2 wordt kort ingegaan op de bestedingsrichtingen. Op een later moment krijgt de raad hierover meer concrete informatie.

1.2 Financiële beschouwingen

1.2.1 Context en achtergronden

De economie trekt dit jaar wereldwijd voorzichtig aan. De belangrijkste neerwaartse risico's zijn deflatie in het eurogebied en de escalatie van de situatie in Oekraïne. De ECB neemt onconventionele maatregelen om de lage inflatie tegen te gaan om deflatie te voorkomen.

De Nederlandse economie groeit, vooral door een hogere uitvoer, dit en volgend jaar met respectievelijk 0,75% en 1,25% volgens de in augustus geactualiseerde ramingen van het Centraal Planbureau. Net als in de rest van Europa is de inflatie in Nederland laag (1% in 2014) waardoor het risico op deflatie aanwezig blijft. Voor 2015 wordt een inflatie van 1,25% aangehouden. In de uitgangspunten voor de begroting 2015 is uitgegaan van 1,5%, een geringe afwijking in raming.

De arbeidsmarkt reageert altijd vertraagd op economisch herstel, waardoor pas volgend jaar de werkloosheid licht daalt van 620.000 naar 605.000. De werkloosheid stijgt tot 7% van de beroepsbevolking in 2014 en daalt naar 6,75% in 2015.

Het overheidstekort loopt dit jaar op tot 2,7%. Dit komt onder meer door het wegvallen van incidentele voordelen in 2013 en door lagere aardgasbaten. Volgend jaar daalt het overheidstekort naar 2,1% door tekortreducerende maatregelen, vooral bij de zorg en omdat de economische groei verder aantrekt.

Gevolgen voor Haarlem

In de Kadernota 2014 is al opgemerkt dat de periode 2015-2017 nog niet gunstig is voor de financiële ontwikkeling op lokaal niveau. Gelet op de rijksbezuinigingen om het overheidstekort en de staatsschuld te reduceren en de nog altijd hoge werkloosheid verandert deze Juniraming van het centraal Planbureau dit beeld niet. Voor de genoemde jaren zal het een uitdaging blijven om een sluitende begroting op te stellen, rekening houdende met ervaringen die nog opgedaan moeten worden met het sociaal domein.

1.2.2 Realisatie 2014

Door middel van de bestuursrapportages en de kadernota wordt inzicht gegeven in de verwachte uitkomst van de begroting 2014. Uit de Kadernota 2014 bleek een tekort over 2014 van ruim € 2,4 miljoen. Omdat voordelen uit baten werden verwacht (uitkering gemeentefonds en belastingbaten) is er voor gekozen vooralsnog geen aanvullende bezuinigingen te treffen.

Hoewel de tweede bestuursrapportage nog moet worden vastgesteld, bestaat inmiddels wel inzicht in de belangrijkste financiële consequenties voor 2014. Naar verwachting komt uit de tweede bestuursrapportage een voordeel van afgerond € 2,6 miljoen. De structurele doorwerking wordt op € 1,3 miljoen negatief geraamd. Rekening houdend met deze wijzigingen wordt voor 2014 geen nadeel meer voorzien.

De analyses van de begrotingsontwikkeling over 2014 zijn opgenomen in de tweede bestuursrapportage. De ontwikkelingen met de grootste financiële consequenties betreffen:

Voordelen:

- Hogere opbrengsten algemene uitkering over 2013 en 2014 (meicirculaire 2014) van € 3,2 miljoen (incidenteel);
- Lagere lasten leningenportefeuille € 0,9 miljoen (incidenteel);
- Hogere baten uit dividend € 0,5 miljoen (incidenteel);
- Hogere baten uit belastingen € 0,4 miljoen (structureel);

Nadelen:

- Lagere parkeeropbrengsten € 1,3 miljoen (structureel);

- Minder opbrengst leges wegens uitstel bouwprojecten € 0,6 miljoen (incidenteel);
- Overige nadelen € 0,4 miljoen (structureel).

De naar verwachting structureel doorwerkende lasten en baten zijn verwerkt in de meerjarenraming 2015-2019. De uitkomst van de definitieve Bestuursrapportage 2014-2 kan mogelijk nog afwijken van deze voorlopige cijfers.

Het verschil wordt dan verwerkt bij de eerste bestuursrapportage voor 2015. Dit geldt ook voor de uitkomsten van de septembercirculaire.

1.2.2 Begrotingsuitkomst en analyse begrotingssaldo 2015-2019

Het startpunt van deze analyse is de prognose van het meerjarensaldo, zoals vermeld in de Kadernota 2014 (pagina 17). Vervolgens is dit verwachte saldo bijgesteld aan de hand van de uitkomsten van de meicirculaire. Hierover is de raad afzonderlijk geïnformeerd (2014/241538). Samengevat leidt dit tot het volgende geactualiseerde beginpunt:

(bedragen x € 1.000)

Programmabegroting 2015 – 2019 conform kadernota en meicirculaire		2015	2016	2017	2018	2019
1	Meerjarenraming 2015-2019 volgens Kadernota 2014 (pagina 17)	-26 v	-980 v	-4.377 v	-2.412 v	347 n
2	Verwerking meicirculaire	-1.946 v	-2.080 v	-2.064 v	-1.886 v	-148 v
3	Beginpunt meerjarenraming programmabegroting 2015-2019	-1.972 v	-3.060 v	-6.441 v	-4.298 v	199 n

Op basis van deze kaderstelling is de Programmabegroting 2015-2019 uitgewerkt, rekening houdend met:

- bijgestelde baten en lasten die op basis van de meicirculaire uit het sociaal domein;
- een bijstelling van de verwachte opbrengsten uit de voorgenomen bezuinigingen, die voortvloeien uit de takendiscussie (voor een uitgebreide toelichting zie paragraaf 1.7);
- de financiële consequenties die naar verwachting voortvloeien uit de nog vast te stellen tweede bestuursrapportage van 2014 en structureel doorwerken naar 2015 en verder.

Deze ontwikkelingen leiden tot een beperkte verslechtering van het financiële beeld als gepresenteerd in bovenstaande tabel. Door de nieuwe baten en lasten van het sociaal domein neemt de omvang van de begroting toe naar ruim € 510 miljoen. De uitkomst van de meerjarenraming wijzigt 0,5% ten opzichte van het beginpunt van de meerjarenraming, een verslechtering van afgerond € 2 miljoen, oplopend tot € 2,5 miljoen.

Met uitzondering van de jaarschijf 2019 is, met in acht name van de voorgestelde maatregelen, sprake van een sluitende meerjarenbegroting:

(bedragen x € 1.000)

Financiële meerjarenraming 2015-2019		2015	2016	2017	2018	2019
1	Beginpunt meerjarenraming programmabegroting 2015-2019	-1.972 v	-3.060 v	-6.441 v	-4.298 v	199 n
2	Financiële ontwikkelingen	1.950 n	2.475 n	2.765 n	2.807 n	2.685 n
3	Meerjarenraming programmabegroting 2015-2019	-22 v	-585 v	-3.676 v	-1.491 v	-2.884 n

De nadelige financiële ontwikkelingen ten opzichte van het beginpunt van de begroting zijn in de volgende tabel gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)

Financiële ontwikkelingen sinds beginpunt meerjarenraming		2015		2016		2017		2018		2019	
1	Mutaties sociaal domein	-100	v	1.028	n	1.300	n	1.300	n	1.300	n
2	Uitwerking bezuinigingen en takenreductie	618	n	0	n	0	n	0	n	0	n
3	Overige ontwikkelingen	428	n	442	n	460	n	462	n	340	n
4	Verwachte structurele doorwerking Bestuursrapportage-2 2014	1.004	n	1.005	n	1.005	n	1.045	n	1.045	n
Financiële ontwikkelingen sinds beginpunt meerjarenraming		1.950	n	2.475	n	2.765	n	2.807	n	2.865	n

De wijzigingen ten opzichte van het beginpunt meerjarenraming (inclusief de meicirculaire) worden hieronder toegelicht. De nummering in de tabel stemt overeen met de nummering in de toelichting:

Financiële ontwikkelingen ten opzichte van het beginpunt meerjarenraming (inclusief meicirculaire)

1. Mutaties sociaal domein

In Haarlem geldt de bestuurlijke afspraak "rijksbudget= werkbudget". Dit houdt in dat financiële mee- en tegenvallers binnen het sociaal domein blijven. Nu het Rijk besloten heeft om het sociaal deelfonds om te zetten naar integratiebudgetten binnen de Algemene Uitkering zal opnieuw gekeken moeten worden naar deze afspraak. Daarvoor wordt aangesloten bij de bestaande werkwijze van een taakmutatie in het gemeentefonds. Aan de inkomstenkant van het gemeentefonds geldt voor de integratie-uitkering van de vier decentralisaties sociaal domein dat deze één op één worden doorgezet naar de programma's 1 t/m 3. Aan de lastenkant wordt bij onder- of overbesteding in de programma's 1 t/m 3 gestort respectievelijk onttrokken aan de reserve sociaal domein; voor die taken die redelijkerwijs gekoppeld zijn aan de bekostiging van het Rijk via de integratieuitkering. De stand van de WMO-reserve per 31 december 2014 gaat op in de reserve sociaal domein. Onder- en overbesteding op bestaande WMO-taken worden, volgens de bestaande systematiek, over de reserve sociaal domein geleid.

In de kadernota is aangegeven (paragraaf 8.5) dat dit uitgangspunt de eerste jaren niet haalbaar is. Dit blijkt ook na uitwerking in de Programmabegroting 2015. Het sociaal domein vertoont in 2015 per saldo een tekort van € 1,6 miljoen, dat gedekt wordt uit de reserve sociaal domein. Omdat alleen incidenteel onttrokken kan worden aan een reserve resteert meerjarig (na 2016) een tekort van € 1,3 miljoen. Hiervoor geldt de doelstelling om de uitgaven van de decentralisaties naar beneden te brengen, zodat meerjarig geen tekort meer is op het sociaal domein. Dit kan door besparingen door nieuwe en efficiëntere werkwijzen en innovaties (transitie en transformatie), gunstige resultaten op de inkoop van zorg in de volgende aanbestedingsronde én door het (verder) verlagen van de overheadkosten en de kosten van de uitvoeringsorganisatie. De samenwerking met de gemeente Zandvoort kan hierop een positief effect hebben. De ontwikkeling van de kosten op de verschillende domeinen wordt goed gevolgd en is een belangrijke basis voor de raming van de bestedingen in de komende jaren, te beginnen voor 2016.

Verder moeten ook de taakstellingen op de sociale werkvoorziening (uitvoering van de WSW-taken) leiden tot een lager beroep op het budget dat voor de uitvoering van de WSW en Participatie- en re-integratie nodig is.

In paragraaf 8 van de Kadernota 2014 is melding gemaakt van de verwachte meerjarige tekorten van Paswerk. Voor de tekorten van Paswerk is in de Kadernota 2014 het re-integratiebudget als dekking gebruikt. In dezelfde paragraaf is al gemeld dat de personeelsformatie van de hoofdafdeling Sociale

zaken en Werkgelegenheid uitgebreid zou moeten worden als gevolg van een toename van het aantal aanvragen voor (bijzondere) bijstand, schulddienstverlening en minimaregelingen. Vanwege de integrale samenhang zijn alle mutaties en dekkingsmogelijkheden opnieuw binnen het sociaal domein afgewogen. Zie onderstaand overzicht:

(bedragen x € 1.000)

Mutaties sociaal domein		2015		2016		2017		2018		2019	
1	Hogere kosten ten opzichte van de integratievergoeding	1.877	n	1.877	n	1.877	n	1.877	n	1.877	n
2	Aanwending re-integratiebudget	-1.500	v	-1.500	v	-1.677	v	-1.677	v	-1.677	v
3	Sociale werkvoorziening / Paswerk	1.100	n	1.100	n	1.100	n	1.100	n	1.100	
4	Kosten formatie-uitbreiding SZW	908	n	908	n	pm	n	pm	n	pm	n
5	Dekking: onttrekking aan reserve WWB	-908	v	608	v						
6	Onttrekking aan reserve sociaal domein	-1.577	v	-749	v	0	v	0	v	0	v
7	Mutaties sociaal domein	-100	v	1.028	n	1.300	n	1.300	n	1.300	n

Toelichting:

Ad 1. Belangrijk onderdeel van de begroting 2015 is de verwerking van de rijksmiddelen (baten en lasten) met betrekking tot de nieuwe taken in het sociaal domein. De afgelopen periode is, op basis van de financiële informatie uit de meicirculaire, meer duidelijk geworden over de inkomsten, die ongeveer € 110 miljoen zijn. Ook voor de (verwachte) uitgaven is het beeld steeds completer geworden. Dat geldt zowel voor het lopende proces van verwerving van zorgaanbod (door middel van inkoop en subsidies) als voor de uitvoeringsorganisatie. De totale raming van baten en lasten leidt tot een nadeel van ruim € 1,8 miljoen ten opzichte van de integratievergoeding uit het gemeentefonds (inclusief de dekking van het te hoog geraamde tekort Paswerk, zie onder 3).

Ad 2. De mogelijke inzet van re-integratiemiddelen is al in de Kadernota 2014 gemeld. Omdat zowel het tekort van Paswerk, als de re-integratiemiddelen onderdeel zijn van het sociaal domein uitmaken, zijn lasten en mogelijke dekking weer in de integrale afweging binnen het sociaal domein betrokken.

Ad 3. Het tekort op de sociale werkvoorziening/Paswerk is voor een lager bedrag in de begroting opgenomen dan in de Kadernota 2014 geraamd. Enerzijds omdat een lager tekort wordt verwacht en anderzijds omdat op een door Paswerk op te stellen Strategisch plan voor de sociale werkvoorziening mogelijk kan leiden tot een besparing van (indicatief) om het nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling te verminderen. Een voordeel ten opzichte van de eerdere ramingen.

Ad 4. Het college is akkoord met een tijdelijke uitbreiding van de formatie met 7,7 fte voor de taken op het gebied van (bijzondere) bijstand, schulddienstverlening en minimaregelingen en een halfjaarlijkse monitoring of de formatie toereikend is. Vooralsnog wordt uitgegaan van een periode van twee jaar. Opdracht is om op termijn efficiencybesparing te realiseren onder meer door uitvoering van werkzaamheden voor Zandvoort.

Ad 5. De reserve WWB is naar verwachting toereikend om in 2015 en 2016 in te zetten om tekorten binnen het sociaal domein te dekken. Vanwege de invoering van een objectief verdeelmodel door het Rijk, wordt verwacht dat dit tot negatieve herverdeel effecten voor Haarlem gaat leiden. Na 2016 wordt verwacht dat deze buffer niet meer beschikbaar is.

Ad 6. Na de verwerking van de maatregelen ten aanzien van Paswerk (zie onder 3) resteert een nadeel op het sociaal domein van bijna € 1,6 miljoen. In de tweede bestuursrapportage 2014 wordt

voorgesteld extra stortingen te doen in de reserve sociaal domein. Daardoor is het mogelijk in 2015 en 2016 extra onttrekkingen aan deze reserve te ramen om het nadeel binnen het sociaal domein te dekken. Omdat de reserve sociaal domein ook tot de algemene reserves behoort, is in paragraaf 1.3.3 de meerjarige ontwikkeling van de reserve sociaal domein opgenomen.

ad 7. Bij de uitkomsten van de mutaties sociaal domein geldt nog een kanttekening. In de meerjarenraming is een nadeel van € 500.000 opgenomen als gevolg van de nieuwe CAO-gemeenteambtenaren. Dit nadeel is voor minimaal € 100.000 toe te rekenen aan het sociaal domein, waarmee nog geen rekening is gehouden. Materieel gezien is er dan ook geen voordelig saldo in 2015 voor wat betreft het sociaal domein.

Bij de mutatie sociaal domein 2016 is een tekort van ruim € 1,0 miljoen vermeld. Bij de Kadernota 2015 zal het 'tekort' sociaal domein 2016 geactualiseerd worden en zullen er maatregelen worden gepresenteerd zodanig dat er een sluitend begrotingskader voor het jaar 2016 ontstaat. Of en in welke mate er een aanvullend beroep moet worden gedaan op de reserve sociaal domein zal blijken uit het geactualiseerde begrotingskader.

2. Uitwerking bezuinigingen en takenreductie

In paragraaf 1.6 wordt ingegaan op de voortgang van de maatregelen met betrekking tot de takenreductie en wordt een nadere toelichting gegeven. Per saldo wordt er minder opbrengst uit de voorgenomen bezuinigingen geraamd:

(bedragen x € 1.000)

Uitwerking bezuinigingen en takenreductie	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal meer- en minderinkomsten en –uitgaven vanwege bezuinigingen	298 n	1.025 n	575 n	575 n	275 n
Structurele bezuinigingen met lagere invulling dan in Kadernota 2014	320 n	918 n	732 n	627 n	627 n
Totaal nadeel op bezuinigingen ten opzichte van Kadernota 2014 (= stelpost taakvermindering)	618 n	1.943 n	1.307 n	1.202 n	902 n
Taakstelling	0	-1.943 v	-1.307 v	-1.202 v	-902 v
Uitwerking bezuinigingen en takenreductie	618 n	0 n	0 n	0 n	0 n

Voor de jaren 2016 tot en met 2019 wordt voorgesteld om een nieuwe taakstelling op te nemen die qua omvang gelijk is aan de lagere opbrengst op de bezuinigingsmaatregelen. Voor 2015 is het niet realistisch nog opbrengsten te ramen voor nieuwe taakstellingen. Dit leidt tot een incidenteel nadeel in 2015 dat is verwerkt in het financiële meerjarenraming.

3. Overige ontwikkelingen

Naast ontwikkelingen die samenhangen met het sociaal domein of de bezuinigingen, doen zich nog andere ontwikkelingen voor die het begrotingskader beïnvloeden:

(bedragen x € 1.000)

Overige ontwikkelingen	2015	2016	2017	2018	2019
1 CAO-akkoord gemeenteambtenaren	500 n	500 n	500 n	500 n	500 n
2 Afwijkingen ontstaan door uitwerking begroting	-72 v	-58 v	-40 v	-38 v	-160 v
3 Mutatie overige ontwikkelingen	428 n	442 n	460 n	462 n	340 n

Toelichting:

Ad 1. Op basis van de meicirculaire zijn alle inkomsten uit het gemeentefonds geraamd. Deze baten strekken ook ter dekking van het gestegen loon-en prijspeil. De hogere kosten van het CAO-akkoord waren toen nog niet bekend en deze lasten dienen daarom nog aanvullend geraamd te worden.

Ad 2. Dit betreffen kleinere afwijkingen, bijvoorbeeld in het kader van kostendekkende heffingen of aanpassingen van bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen op inwoneraantal etc..

4. Verwachte structurele doorwerking Bestuursrapportage 2014-2

(bedragen x € 1.000)

	Verwachte structurele doorwerking Bestuursrapportage 2014-2	2015		2016		2017		2018		2019	
1	Structurele doorwerking tweede Bestuursrapportage 2014	1.304	n	1.305	n	1.305	n	1.345	n	1.345	n
2	Extra maatregelen parkeren	-300	v	-300	v	-300	v	-300	v	-300	v
3	Saldo doorwerking	1.004	n	1.005	n	1.005	n	1.045	n	1.045	n

De structurele doorwerking is afhankelijk van de definitieve vaststelling van Bestuursrapportage 2014-2 en kan derhalve nog afwijken. Het structurele nadeel vloeit in hoofdzaak voort uit het minder realiseren van parkeeropbrengsten. Op een bedrag van € 300.000 na, wordt het niet realistisch meer geacht dat de resterende begrote parkeerinkomsten in de komende jaren nog gerealiseerd gaan worden. Daarom wordt per saldo een nadeel van ruim € 1 miljoen ten laste van het begrotingskader gebracht.

De parkeeropbrengsten blijven in de praktijk achter bij de opbrengsten die werden verwacht op basis van de maatregelen uit de Parkeervisie. Een enkele maatregel uit de Parkeervisie is nog niet uitgevoerd. Vanaf 2015 zal parkeren nog € 300.000 aan hogere baten kunnen opleveren door de tarieven voor bewonersparkeervergunningen en bedrijfsparkeervergunningen en bezoekersschijven te verhogen met € 10 euro boven op de bij de Kadernota 2014 vastgestelde extra tariefsverhoging van 1% (exclusief de tariefsverhoging van 2% inflatie).

Het college wil de parkeerinkomsten reëel begroten en neemt een structurele parkeeropbrengst in de begroting op van € 15,2 miljoen per jaar. Gelijktijdig wordt een gemeentebreed programma parkeren ingezet, met als doel de bezuinigingen die de raad bij de Kadernota 2014 heeft vastgesteld te realiseren. Hierbij gaat het om het digitaliseren, fiscaliseren, stopzetten van particuliere fietsenstallingen en bewonersgarages en stroomlijnen van de organisatie.

1.2.3 Ontwikkelingen Algemene Reserves

Voor de bepaling van de financiële positie van de gemeente is naast een sluitende begroting ook de reservepositie van belang. De omvang van de algemene reserve moet voldoende zijn voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers. Vanwege het belang hiervan wordt een afzonderlijke paragraaf (3.2) gewijd aan het weerstandsvermogen in relatie tot de gekwantificeerde risico's. Uit deze paragraaf blijkt dat het ratio weerstandsvermogen ruim voldoende is.

De verwachte ontwikkeling van de Algemene Reserve kan, op basis van de nu bekende informatie, voor de komende jaren als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

	2015		2016		2017		2018		2019	
Stand algemene reserve per 1-1	-26.109	v	-24.501	v	-24.702	v	-24.988	v	-28.823	v
Nationaal uitvoeringsprogramma (kasschuif Rijk)	1.120	n								
	2015		2016		2017		2018		2019	
Donatie c.q. onttrekkingen aan bestemmingsreserve voor verevening van frictiekosten	488	n	-201	v	-286	v	-39	v	-39	v
Terugstorting eerder onttrekking voor Kans en Kracht							-1.796	v		
Stand algemene reserve per 31-12	-24.501	v	-24.702	v	-24.988	v	-26.823	v	-26.862	v

Om de risico's die uit het sociaal domein voortvloeien te kunnen opvangen is een reserve sociaal domein ingesteld, waarvan onderstaand het verwachte meerjarig verloop is weergegeven. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt verder ingegaan op de toereikendheid van deze reserve in relatie tot financiële risico's.

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling reserve sociaal domein	2014	2015	2016	2017	2018
Kadernota 2014:					
Rekeningresultaat 2013	972				
Inburgering 2014	364				
Saldo WMO reserve		1.000			
Voeding begroting		3.500	500		
Bestuursrapportage 2014-2:					
Bestuursrapportage 2014-2	2.972				
Transitie basisinfrastructuur subsidies 2014-2015	-844	844			
(Voorgenomen) dotaties per jaar	3.464	5.344	500	0	0
Stand ultimo	3.464	8.808	7.731	6.982	9.308
Geraamde onttrekkingen (voorstel begroting 2015)					
Geraamde onttrekkingen		-1.577	-749		
Stand ultimo	3.464	7.231	6.982	6.982	6.982

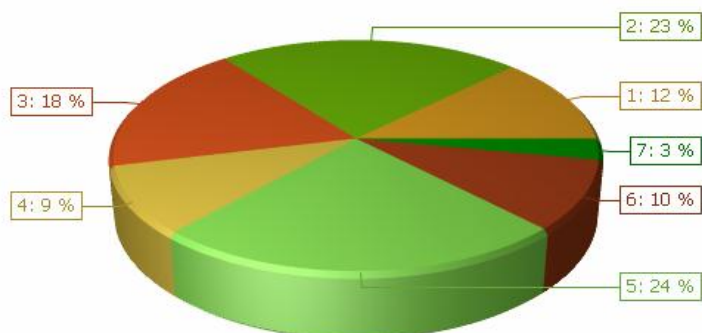
NB: Abusievelijk is het overschot uit eerdere jaren op de middelen van het Regionaal Kompas van € 271.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Het college stelt de raad voor deze middelen binnen de reserve sociaal domein te oormerken voor dit doel.

1.3 Samenvatting baten en lasten

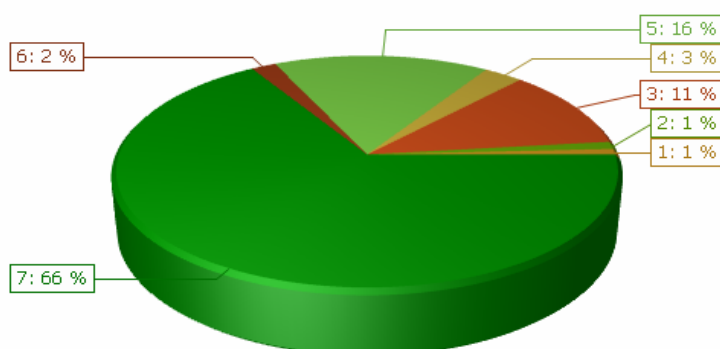
(bedragen x € 1.000)

Pr. nr	Programma	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
1	Maatschappelijke participatie	57.326	60.044	58.828	58.742	58.394	58.343
2	Ondersteuning en Zorg	44.079	120.021	122.201	119.391	119.671	119.677
3	Werk en Inkomen	97.364	94.736	91.544	90.279	89.331	88.678
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	55.399	49.248	40.201	39.303	35.960	33.905
5	Beheer en Onderhoud	121.298	124.411	121.897	121.502	122.033	122.206
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	54.416	50.480	49.839	49.104	47.815	47.579
7	Algemene Dekkingsmiddelen	14.820	14.188	15.829	12.182	9.410	9.879
Totaal lasten		444.702	513.129	500.339	490.504	482.615	480.267
Baten (exclusief mutaties reserves)							
1	Maatschappelijke participatie	7.319	4.016	2.215	2.215	2.214	2.214
2	Ondersteuning en Zorg	3.393	4.578	4.578	4.578	4.578	4.578
3	Werk en Inkomen	79.338	55.986	54.109	54.109	54.109	54.109
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	17.684	13.786	7.308	6.655	3.666	1.602
5	Beheer en Onderhoud	81.188	82.732	82.456	82.519	82.645	82.486
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	8.390	9.478	9.655	10.052	9.160	8.626
7	Algemene Dekkingsmiddelen	242.869	342.216	341.809	336.341	333.412	331.194
Totaal baten		440.181	512.792	502.130	496.469	489.784	484.810
Saldo (exclusief mutaties reserves)							
1	Maatschappelijke participatie	50.007	56.028	56.614	56.528	56.180	56.129
2	Ondersteuning en Zorg	40.686	115.443	117.623	114.813	115.093	115.099
3	Werk en Inkomen	18.026	38.750	37.434	36.169	35.222	34.569
4	Duurz. Stedelijke Vernieuwing	37.715	35.462	32.893	32.648	32.294	32.303
5	Beheer en Onderhoud	40.110	41.679	39.441	38.984	39.387	39.720
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	46.026	41.002	40.184	39.052	38.655	38.953
7	Algemene Dekkingsmiddelen	-228.049	-328.028	-325.980	-324.159	-324.001	-321.316
Totaal saldo excl. reserves		4.521	336	-1.791	-5.965	-7.170	-4.543
Toevoeging aan reserves		19.353	6.891	4.982	4.690	8.729	8.601
Onttrekking aan reserves		21.445	7.249	3.776	2.401	3.050	1.174
Saldo inclusief mutaties reserves		2.428	-22	-585	-3.676	-1.491	2.884

Lasten per programma

Baten per programma

Legenda

	Programma 1: Maatschappelijke participatie
	Programma 2: Ondersteuning en zorg
	Programma 3: Werk en Inkomen
	Programma 4: Duurzame stedelijke ontwikkeling
	Programma 5: Beheer en onderhoud
	Programma 6: Burger, bestuur en onderhoud
	Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen

1.4 Specificatie mutatie reserves

(bedragen x € 1.000)

Naam reserve	Toevoegingen 2015	Onttrekkingen 2015	Mutaties 2015
Algemene reserves			
Algemene Reserve		1.608	-1.608
Reserve Sociaal Domein	3.500		3.500
Reserve Grondexploitatie			
Totaal Algemene reserves	3.500	1.608	1.892
Bestemmingsreserves			
Reserve Depot FHM			
Reserve Archief			
Reserve Opleidingen (oph. IZA)		250	-250
Reserve ISV Leefomgeving			
Reserve Budgetoverheveling			
Reserve Organisatiefricties	488		488
Reserve Nieuw beleid 2011			
Reserve Omslagwerk Waarderpolder			
Reserve Regionale Mobiliteit	340		340
Reserve Kans en Kracht	612		612
Reserve Onderhoud Cultuurpodia	157	202	-45
Reserve Duurzame Sportvoorziening	100	100	
Reserve Baggeren	219		219
Reserve ISV Milieu			
Reserve WMO ¹	922	1.323	-401
Reserve Achterst. Onderhoud Dolhuys			
Reserve Kunstaankopen TMK			
Reserve Beh. Ond. Openb. Ruimte	389		389
Reserve Verkiezingen	80	90	-10
Reserve WWB inkomensdeel		2.250	-2.250
Reserve Beheer Welzijnsaccomm.	84		84
Reserve ISV Wonen		770	-770
Reserve Vastgoed		120	-120
Reserve Archeologisch onderzoek			
Reserve Bodemprogramma 2010-2014		536	-536
Reserve Volkshuisvesting			
Reserve Rekenkamercommissie			
Totaal Bestemmingsreserves	3.391	5.641	-2.250
Totaal	6.891	7.249	-358

¹In deze begroting zijn nog mutaties op de reserve WMO opgenomen in de jaren 2015 en later. Overeenkomstig het besluit van de gemeenteraad bij de Kadernota 2014 wordt het saldo van deze reserve per 31-12-2014 echter toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Administratief-technisch wordt de reserve WMO bij de jaarrekening 2014 opgeheven. De voorgenomen mutaties op de reserve WMO zijn vanaf dat moment zichtbaar bij de reserve sociaal domein.

1.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

(bedragen x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Algemene uitkering gemeentefonds	178.918	181.238	278.661
Onroerendezaakbelasting	33.128	36.165	36.959
Roerende woon- en verblijfsruimtebelasting	89	55	57
Precario kabels en leidingen	4.643	4.843	5.019
Precario overig	560	573	582
Hondenbelasting	509	533	540
Toeristenbelasting	601	901	914
Parkeerbelasting	6.491	6.709	7.528
Reclamebelasting	508	518	526
Saldo van de financieringsfunctie	14.255	12.076	13.454
Opbrengst beleggingen (dividenden)	1.257	764	864
Onvoorzien	0	81	162
Totaal	240.959	244.456	345.266

1.6 Bezuinigingen: voortgang maatregelen takenreductie

1.6.1 Inleiding

In de Kadernota 2014 zijn de bezuinigingsmaatregelen voor 2015-2019 benoemd die in het coalitieprogramma Samen doen! zijn opgenomen. Deze maatregelen komen bovenop de bezuinigingen die in de vorige raadsperiode zijn geïnitieerd. Bij deze maatregelen ging het al om forse bedragen. In de bezuinigingsopdracht uit de vorige raadsperiode zitten de taakstelling uit het coalitieakkoord 2010-2014 (€ 35 miljoen), de doorwerking van de compenserende maatregelen 2014, de structurele doorwerking van een deel van de 2 x € 8 miljoen incidenteel (conform Programmabegroting 2013) en de doorwerking van de aanvullende bezuinigingen, zoals afgesproken bij de Kadernota 2011 en 2013. In totaal loopt het te bezuinigen bedrag op basis van besluitvorming in de vorige raadsperiode op tot ruim € 46 miljoen in 2018. Voor een deel betreft het bezuinigingsmaatregelen die in deze raadsperiode moeten worden behaald. Dat wil zeggen: de concrete maatregelen die nodig zijn om de beoogde bezuinigingen te realiseren, zijn al vastgesteld maar de opbrengst zal, conform planning, in de komende jaarschijven worden gerealiseerd. In schema:

<i>(bedragen x €1 miljoen)</i>				
Omschrijving	2015	2016	2017	2018
In de vorige raadsperiode vastgestelde bezuinigingsmaatregelen die in deze raadsperiode worden gerealiseerd	37,2 v	39,0 v	42,9 v	46,7 v
Inge vulde maar nog te realiseren ombuigingen uit vorige bestuursperiode in absolute bedragen		1,8 v	5,7 v	9,5 v

De maatregelen die conform het coalitieprogramma zijn geformuleerd komen bovenop de taakstellingen uit de vorige raadsperiode. De maatregelen betreffen reductie van taken en zijn benoemd in de Kadernota 2014. Aangegeven is dat een nadere uitwerking in maatregelen en effecten is opgenomen in de Programmabegroting 2015.

De tijd tussen Kadernota 2014 en Programmabegroting 2015 is gebruikt voor uitwerking van de maatregelen van 'grof' naar 'fijn'. Een zorgvuldige uitwerking vraagt voldoende tijd. Het reduceren van taken is complex en het uitwerken van een aantal maatregelen vraagt om zorgvuldige, projectmatige aanpak waarbij inhoudelijke keuzes nadrukkelijk aan de raad worden voorgelegd.

In deze paragraaf is verder informatie opgenomen over:

- Paragraaf 1.6.2: uitwerking van de diverse bezuinigingsmaatregelen 2015-2019 naar proces en inhoud ('waar staan we?'). Daarbij komt ook de zogenaamde hardheid van de diverse bezuinigingsmaatregelen aan de orde: is het op basis van de actuele informatie reëel en verantwoord om de bezuinigingsopbrengst in het financiële (meerjaren)beeld in te rekenen? Eerst worden de maatregelen toegelicht die worden gerealiseerd (perceel 1) en vervolgens de maatregelen die niet of later lukken (perceel 2). Daarbij wordt ook aangegeven welke investeringen nodig zijn en wat bijkomende effecten daarvan zijn (perceel 3);
- Paragraaf 1.6.3: voortgang nog te realiseren 'oude' taakstellingen uit de vorige raadsperiode;
- Paragraaf 1.6.4: de personele effecten (kosten voor begeleiding personeel naar andere werkplek).

1.6.2. Uitwerking diverse bezuinigingsmaatregelen takenreductie 2015-2019

In de Kadernota 2014 waren uit hoofde van de takenreductie in totaliteit de volgende bezuinigingen ingerekend:

(bedragen x €1.000)

Bezuinigingen takenreductie	Budgettair effect conform Kadernota 2014							
	2015		2016		2017		2018	2019
Totaal structurele bezuinigingen (takenreductie) conform Kadernota 2014	-2.985	v	-7.255	v	-9.505	v	-10.235	-10.235 v
Totaal incidentele bezuinigingen conform Kadernota 2014	-6.691	v	-4.281	v	-2.646	v	-500	0 v
Totaal bezuinigingen conform Kadernota 2014	-9.676	v	-11.536	v	-12.151	v	-10.735	-10.235 v

In algemene zin kan worden geconcludeerd dat uitwerking van de diverse taakreductiemaatregelen op koers ligt. Op basis van de huidige inzichten kunnen voor het pakket aan maatregelen de volgende revenuen worden ingerekend:

(bedragen x €1.000)

Invulling bezuinigingen conform de huidige inzichten Programmabegroting 2015 Perceel 1	Budgettair effect conform Kadernota 2014							
	2015		2016		2017		2018	2019
Totaal structurele bezuinigingen (takenreductie) uitwerking volgens plan	-2.665	v	-6.337	v	-8.773	v	-9.608	-9.608 v
Totaal incidentele bezuinigingen volgens plan (conform huidige inzichten)	-6.691	v	-4.281	v	-2.646	v	-500	0 v
Totaal bezuinigingen volgens plan (conform huidige inzichten)	-9.356	v	-10.618	v	-11.419	v	-10.108	-9.608 v

Een aantal bezuinigingsmaatregelen wordt niet gehaald. Het nadeel wordt meegenomen in de paragraaf financieel beeld 2015. In onderstaande tabel zijn de positieve en negatieve afwijkingen ten opzichte van de bedragen die in de Kadernota 2014 zijn ingeboekt voor de diverse bezuinigingsmaatregelen:

(bedragen x €1.000)

Invulling bezuinigingen conform de huidige inzichten Programmabegroting 2015 Perceel 2	Budgettair effect conform Kadernota 2014							
	2015		2016		2017		2018	2019
Structurele bezuinigingen met lagere invulling dan in de Kadernota 2014	320	n	918	n	732	n	627	627 n

In het vervolg van deze paragraaf wordt een uitgebreide toelichting gegeven op de stand van zaken voor de diverse maatregelen.

Het implementeren van de bezuinigingsmaatregelen betekent ook meer- of minderinkomsten en – uitgaven.

(bedragen x €1.000)

Invulling bezuinigingen conform de huidige inzichten Programmabegroting 2015 Perceel 3	Budgettair effect conform Kadernota 2014							
	2015		2016		2017		2018	2019
Kosten digitalisering	250	n	525	n	275	n	275	275 n
Tijdelijk minder dividend Spaarnelanden	0	n	300	n	300	n	300	0 n
Tijdelijk hoger nadeel Paswerk	700	n	700	n	700	n	0	0 n
Taakstelling Paswerk	-300	v	-500	v	-700	v		
Lagere overschrijding Paswerk doordat Spaarnelanden tijdelijk meer diensten afneemt	-400	v	-200	v				
Tijdelijke bijdrage aan Spaarnelanden in verband met extra kosten SROI ten behoeve van Paswerk	400	n	200	n				
Minder beroep op frictiekosten	-300	v						
Voordeel raming VRK	-192	v						
Eerste raming programmakosten parkeren	140	n						
Totaal meer- en minderinkomsten en –uitgaven vanwege bezuinigingen	298	n	1.025	n	575	n	575	275 n

Als toelichting op de tabel:

- Kosten digitalisering: de maatregel van pakket 1 impliceert dat er formatiereductie wordt gerealiseerd door de processen binnen de hoofdafdeling dienstverlening (telefonie en balie) verder te digitaliseren. Om dit te kunnen realiseren, zijn er wel extra investeringen nodig. Op basis van de huidige inschattingen is hiervoor een raming opgenomen. Ook andere maatregelen kunnen investeringen noodzakelijk maken denk bijvoorbeeld aan de parkeermaatregelen. Op de omvang daarvan is op dit moment onvoldoende zicht.
- Het totaal aan bezuinigingen in het fysieke domein ad € 3.000.000 dat door Spaarnelanden zal moeten worden ingevuld, heeft als tijdelijke consequentie dat Spaarnelanden minder dividend kan uitkeren (€ 300.000) en leidt tot minder ureninzet van Paswerk (€ 700.000). Als Paswerk dit nadeel niet kan compenseren door omzetverhoging elders neemt het tekort van Paswerk en daarmee de gemeentelijke bijdrage toe. Paswerk zal zich moeten inspannen om de vrijkomende medewerkers elders onder te brengen. Daarvoor krijgt Paswerk de tijd. Voorstel is een oplopende taakstelling voor Paswerk op te nemen van € 300.000 in 2015, € 500.000 in 2016 en € 700.000 in 2017. Om de resterende nadelen in 2015 (€ 400.000) en 2016 (€ 200.000) te compenseren, zal Spaarnelanden in die jaren meer diensten van Paswerk afnemen. Dit betekent wel een tijdelijke verhoging van de gemeentelijke bijdrage aan Spaarnelanden in 2015 en 2016.
- voor toelichting op de regels "minder beroep op frictiekosten" en "voordeel raming VRK" wordt verwezen naar respectievelijk paragraaf 1.3 en 1.6.4. Om de voorstellen op het vlak van parkeren te implementeren is een stevig programma met dito programmamanager nodig. Met de opzet van dit programma zal zo snel mogelijk worden gestart. Een eerste inschatting van de kosten van dit programma is in deze paragraaf verwerkt. De diverse voorstellen op het vlak van parkeren komen aan de orde in de commissie Beheer /raad bij bespreking van het voorstel voor verhoging van de parkeertarieven.

Het totale nadeel op de bezuinigingsvoorstellen ten opzichte van de ramingen uit de Kadernota 2014 is als volgt (het totaal van perceel 2 en 3):

(bedragen x €1.000)

Invulling bezuinigingen conform de huidige inzichten Programmabegroting 2015 Totaal perceel 2 en 3	Budgettair effect conform Kadernota 2014									
	2015		2016		2017		2018		2019	
Totaal meer- en minderinkomsten en –uitgaven vanwege bezuinigingen	298	n	1.025	n	575	n	575	n	275	n
Structurele bezuinigingen met lagere invulling dan in Kadernota 2014	320	n	918	n	732	n	627	n	627	n
Totaal nadeel op bezuinigingen ten opzichte van Kadernota 2014 (= stelpost taakvermindering)	618	n	1.943	n	1.307	n	1.202	n	902	n

Het totale nadeel bij de invulling van de bezuinigingsvoorstellen ten opzichte van de ramingen uit de Kadernota 2014 is in 2015 naar huidige inschatting ruim € 0,6 miljoen. Dit bedrag is meegenomen als nadeel in het financieel beeld. Om de nadelen in latere jaarschijven te compenseren zijn taakstellingen (stelpost taakvermindering) opgenomen ter grootte van deze nadelen. Hiervoor zullen op een later moment (lees: bij de Kadernota 2015) compenserende bezuinigingsvoorstellen worden gedaan.

Perceel 1 Maatregelen takenreductie die op koers liggen

Een groot aantal maatregelen op het vlak van takenreductie uit de Kadernota 2014 wordt volgens plan geïmplementeerd. Deze treft u aan in tabel 5. Deze tabel is gelijk aan die uit de Kadernota 2014 (bladzijde 75). Per maatregel wordt, wanneer dit noodzakelijk is, de voortgang toegelicht.

(bedragen x €1.000)

Nr.	Structurele bezuinigingen die volgens planning ingevuld worden	Budgettaire effect; v (-) is positief; n is nadelig				
		2015	2016	2017	2018	2019
	Voorstellen takenreductie					
	Pakket 1. Digitale dienstverlening en communicatie burger en bedrijven					
1	Communicatie bewoners/organisaties digitaal		-300 v	-336 v	-332 v	-332 v
2	Balie- levering van producten waar mogelijk digitaal			-546 v	-546 v	-546 v
3	Telefoonteam – afhandeling van vragen alleen digitaal			-84 v	-84 v	-84 v
	Pakket 2. Minder ondersteuning bestuur					
4	Versoberen ondersteuning bestuur	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
5	Beëindigen gemeentelijke ondersteuning Mutare				-77 v	-77 v
	Pakket 4. Minder regelgeving en handhaving					
6a	Minder regelgeving en handhaving	-450 v	-450 v	-450 v	-800 v	-800 v
6b	Dekken uit voorziening bovenformatieven (€ 100.000)	-350 v	-350 v	-350 v		
	Pakket 6. Minder inzet fysieke en sociale veiligheid					
7	Verlagen ambitieniveau Haarlemse crisisorganisatie	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v	-50 v
	Pakket 8. Minder sportvoorzieningen en -subsidies					
8	Minder subsidies op sportaccommodaties		-100 v	-270 v	-300 v	-300 v
9	Sluiten sportaccommodaties en/of gezamenlijk gebruik door verenigingen					
	Pakket 9. Sluiten Egelantier					
10	Sluiten Egelantier		-320 v	-320 v	-320 v	-320 v
	Pakket 10. Minder cultuurstimulerende maatregelen					
11	Verminderen subsidies culturele instellingen		-100 v	-200 v	-300 v	-300 v
12	Beperken evenementen en projecten		-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
13	City-marketing		-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
	Pakket 11. Meeropbrengst en minderkosten parkeren					
14	Fiscalisering parkeren		-500 v	-500 v	-500 v	-500 v
15	Digitaliseren parkeren		0 v	-500 v	-500 v	-500 v
16	Stopzetten beheer gebouwde particuliere fietsenstallingen		-68 v	-68 v	-200 v	-200 v
17	Stopzetten beheer buurt-bewonersgarages		-44 v	-44 v	-44 v	-44 v
	Pakket 12. Geen nieuw beleid bereikbaarheid en mobiliteit					
18	Geen nieuw beleid bereikbaarheid en innovatie dat leidt tot nieuwe uitvoering (samenvoegen met pakket 17 maatregel 24)		-90 v	-90 v	-90 v	-90 v
	Pakket 13. Dereguleren en optimaliseren organisatie ruimtelijk domein					
22	Globale bestemmingsplannen met minder voorschriften					
	Pakket 14. Lager kwaliteitsniveau onderhoud openbare ruimte					
23	Verlagen A ambities centrum naar B, buitengebied naar C	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v	-1.000 v
	Pakket 17. Beperken beleidsontwikkeling					
24	Teruggaan tot het minimum in beleidsinspanningen		-300 v	-300 v	-300 v	-300 v
	Overige structurele bezuinigingsmaatregelen					
	Diverse kleinere maatregelen	-90 v	-90 v	-90 v	-90 v	-90 v
28	Verlaging lasten wegslepen voertuigen	-20 v	-20 v	-20 v	-20 v	-20 v
29	Diverse kleinere maatregelen	-140 v	-140 v	-140 v	-140 v	-140 v

Nr.	Structurele bezuinigingen die volgens planning ingevuld worden	Budgettaire effect; v (-) is positief; n is nadelig				
		2015	2016	2017	2018	2019
	Aanvullende bezuinigingen coalitieprogramma 2014-2018					
31	Verhogen parkeertarieven	-150 v	-300 v	-300 v	-300 v	-300 v
32	Verhogen tarief precario ondergrondse kabels en leidingen met 2% boven inflatie	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
33	Besparing overhead nav takendiscussie		-500 v	-1.000 v	-1.500 v	-1.500 v
34	Inzet middelen voor nieuw beleid in bestaande begroting	-215 v	-215 v	-215 v	-215 v	-215 v
35	Besparing grote contracten		-1.000 v	-1.500 v	-1.500 v	-1.500 v
36	Invoeren open source software	pm	pm	pm	pm	pm
	Totaal structurele bezuinigingen	-2.665 v	-6.337 v	-8.773 v	-9.608 v	-9.608 v

Pakket 1. Structurele bezuinigingen Digitale dienstverlening aan en communicatie met burger en bedrijven

Waar wettelijk mogelijk vindt dienstverlening en communicatie van de gemeente aan burgers en bedrijven alleen digitaal en zoveel mogelijk gestandaardiseerd plaats. De volgende maatregelen worden daartoe voorgesteld:

1. Communicatie bewoners/organisaties digitaal

De wijkraadsubsidie, het bewonersondersteuningsbudget en het budget voor leefbaarheid en wijkgericht werken zijn bestemd voor het functioneren van de wijkraden. De subsidie is bedoeld voor huisvestings- en aanverwante kosten, voor advies en ondersteuning van initiatieven vanuit de wijkraad en/of een bewonersgroep, en voor kleinschalige fysieke aanpassingen en sociale activiteiten in de wijken.

Een analyse van de cijfers van afgelopen jaren laat zien dat de budgetten Wijkraden goed is benut, maar de budgetten Bewonersondersteuning niet. Daarnaast is, binnen de tot nu toe geraamde budgetten, voor de komende jaren sprake van onevenredigheid omdat bij de Kadernota 2014 op de budgetten een incidentele bezuiniging voor 2015 is vastgesteld van € 300.000, en een structurele bezuiniging vanaf 2017 van € 350.000. Voor 2016 was daarentegen geen bezuiniging vastgesteld.

De beoogde bezuiniging wordt nu enerzijds gevonden binnen de budgetten wijkgericht werken en leefbaarheid en anderzijds door een herverdeling van de budgetten vanaf 2015.

Voorstel is ook in 2016 te bezuinigen om daarmee ruimte te creëren. In 2015 behoeft daardoor minder op het leefbaarheidsbudget gekort te worden dan bij de Kadernota voorgesteld. In de jaren 2017 en verder wordt circa € 330.000 per jaar bezuinigd in plaats van de gestelde € 350.000. De beschikbare budgetten vanaf 2015 komen hiermee een fractie onder het gemiddeld daadwerkelijk uitgegeven bedrag op deze posten in de afgelopen jaren.

Effect van bovenstaande is dat er voor de wijkraden in 2015 budget is om te blijven functioneren zoals in 2014 en voorgaande jaren. Wel zullen onderling de budgetten per wijkraad worden herverdeeld op basis van een nieuw ontwikkelde, nog bestuurlijk vast te stellen verdeelsleutel.

Voor 2016 en verder wordt op basis van het coalitieprogramma nieuw beleid ontwikkeld. Hierin komt een aantal zaken aan bod: hoe verhouden wijkraden, bewonersinitiatieven en de gemeente zich tot elkaar; wie heeft welke rol en functie; voor welke doelen en resultaten op het gebied van burgerparticipatie worden beschikbare middelen ingezet; en hoe worden deze middelen verdeeld om deze doelen en resultaten te bereiken? Uiteraard worden de wijkraden bij het ontwikkelen van dit nieuwe beleid betrokken.

2. en 3. Balie: levering van producten waar mogelijk digitaal en telefoonteam: afhandeling van vragen alleen digitaal

Daar waar wettelijk mogelijk worden de productaanvragen alleen nog digitaal afgehandeld.

Bij het digitaliseren van de dienstverlening wordt echter geen enkel kanaal zo maar gesloten. De focus ligt op het zó aantrekkelijk maken van de digitale kanalen (website, zuilen) dat de klanten worden

'verleid' om vooral deze kanalen te gaan gebruiken. Door continue monitoring wordt er op gestuurd dat die taken die digitaal kunnen ook zoveel mogelijk digitaal gebeuren. Benodigde balieafhandeling zal veel meer op afspraak plaatsvinden. De kaders voor de gemeentelijke dienstverlening en de in te vullen bezuinigingen komen aan de orde in een nog op te stellen Dienstverleningsvisie 2020. Dit document zal vanzelfsprekend aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden voorgelegd. Tevens zal bij de uitwerking van alle bezuinigingen op het vlak van dienstverlening worden aangesloten bij de ontwikkelingen binnen het sociaal domein.

De volgende acties worden ondernomen:

- Het organiseren van een moderne digitale omgeving voor het efficiënt managen van klantcontacten (denk aan klantvolgsysteem, meldingsysteem, social media monitor);
- Het doorontwikkelen van de dienstverlening via de zuilen in de publiekshal in Raakspoort;
- Verbeteren website;
- Digitaal roosterprogramma;
- Integratie met MijnOverheid.nl.

Bij de Kadernota 2014 was de bezuiniging door balieproducten digitaal te leveren geschat op € 430.000 op jaarbasis vanaf 2017 (afgezien van frictielasten en extra digitaliseringslasten). Door vragen digitaal af te handelen, kan € 200.000 op het balieteam worden bespaard. De besparing ad € 630.000 wordt gerealiseerd door formatievermindering met bijna 13 fte dienstverleners van het klantcontactcentrum en door het schrappen van € 150.000 inhuurbudget. De formatiereductie zal zoveel mogelijk via een natuurlijk verloop worden opgevangen. Dat leidt tot frictielasten die worden gedekt door de inzet van de € 100.000 die beschikbaar is per te schrappen formatieplaats.

Deze bezuinigingen zijn alleen te realiseren als er fors in digitalisering wordt geïnvesteerd. De kapitaallasten van de benodigde investeringen tezamen met de beheerslasten bedragen naar schatting € 250.000 in 2015, € 525.000 in 2016 (hoger vanwege project- en opstartkosten) en in latere jaren € 275.000. Deze lasten zijn verwerkt in het financieel beeld. Latere concretisering kan plaatsvinden in het eerstvolgende Investeringsplan.

Pakket 2. Minder ondersteuning bestuur

4. Versoberen ondersteuning bestuur

Deze bezuiniging wordt ingevuld door de verlaging van materiële budgetten met € 19.000 (onder andere lagere drukkosten door 'papierloos' vergaderen van het college), door het schrappen van 0,5 formatieplaats communicatieadviseur (opbrengst € 33.000) en door één formatieplaats te schrappen binnen het geheel van de secretariaten van de concernstaf (opbrengst € 50.000). Door natuurlijk verloop ontstaat hier medio 2017 een vacature. De frictiekosten voor het handhaven van de bestaande formatie tot medio 2017 worden gedekt door de € 100.000 die beschikbaar is per te schrappen formatieplaats hiervoor.

5. Beëindigen gemeentelijke ondersteuning Mutare

De stichting Haarlem-Mutare krijgt subsidie voor het invullen van een 'vriendschapsband'. Uitgangspunt in de Kadernota 2014 was dat de gemeentelijke ondersteuning wordt voortgezet gedurende het project Global Quest en daarna stopt. Inmiddels is de Europese subsidieaanvraag voor Global Quest afgewezen. Stichting Mutare gaat nog in beroep bij de Europese Unie. In afwachting van de uitkomst van het hoger beroep wordt in de begroting tot en met 2017 rekening gehouden met een bijdrage aan stichting Mutare. Als het hoger beroep niet wordt gehonoreerd, stopt de gemeentelijke ondersteuning per 1 januari 2016. De geraamde minderlasten waren bij de Kadernota 2014 ingeschat op € 100.000. Een deel van dit bedrag blijkt inmiddels al geschrapt te zijn. Er kan nog een bedrag van € 77.000 worden afgeraamd.

Pakket 4. Minder regelgeving en handhaving

6. Minder regelgeving en handhaving

Het vergunningstelsel en handhaving zijn beide instrumenten bij het vergroten van de leefbaarheid in de stad. Het huidige beleid heeft deregulering tot doel door integrale en snelle behandeling van aanvragen en het afschaffen of vereenvoudiging van vergunningstelsels. Taakstellend wordt € 800.000 ingecalculeerd vanaf 2015 door minder regelgeving en handhaving. In een notitie voor de commissie/raad wordt nog ingegaan op de consequenties en risico's van het voorstel.

Er worden de volgende voorstellen gedaan voor het schrappen van taken:

(bedragen x €1.000)

Taak	Voordeel (saldo van bespaarde kosten minus eventueel gederfde inkomsten)					
	2015	2016	2017	2018	2019	
Privatiseren bouwtoezicht				-106 v	-106 v	
Drie APV-vergunningen afschaffen		-3 v	-3 v	-3 v	-3 v	
Afschaffen maandagmarkt & diff. tarief		-32 v	-36 v	-36 v	-36 v	
Verminderen controle brandveiligheid		-63 v	-63 v	-63 v	-63 v	
Kappen met kappen		-30 v	-30 v	-30 v	-30 v	
Haarlem welstandsvrij		-66 v	-66 v	-66 v	-66 v	
Geen toets op bulkvergunning Wabo		-60 v	-60 v	-60 v	-60 v	
Verminderen formatie integraal handhaven/vacatures openhouden	-70 v	-70 v	-70 v	-70 v	-70 v	
Vervallen enkele vergunningen huisvestingswet	-2 v	-2 v	-2 v	-2 v	-2 v	
Kosten overbezetting door niet te reorganiseren		118 n	118 n			
Totaal resultaat taken	-72 v	-208 v	-212 v	-435 v	-435 v	

Overige voorstellen:

(bedragen x €1.000)

Totaal voorstellen	Voordeel				
	2015	2016	2017	2018	2019
Digitaal handhaven	-63 v	-63 v	-63 v	-63 v	-63 v
Stroomlijnen parkeervergunningen		-47 v	-47 v	-47 v	-47 v
Doorzetten incidentele bezuinigingen projecten veiligheid	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v	-100 v
Betere controle innemen openbare grond				-100 v	-100 v
Reductie ondersteuning		-32 v	-32 v	-32 v	-32 v
Totaalresultaat overige voorstellen	-163 v	-242 v	-242 v	-342 v	-342 v

Toelichting:

- Het doorzetten van incidentele bezuinigingen uit 2014 op het gebied van veiligheid. In 2015 is voor de volgende punten niet of minder geld beschikbaar:
 - Stopzetten van inzet Halt bij het project inzet Ouders van tegendraadse jeugd € 50.000 (in 2014 incidenteel bezuinigd; deze bezuiniging wordt in 2015 voortgezet)
 - Vermindering budget Veilig Uitgaan € 25.000 (in 2014 incidenteel bezuinigd; deze bezuiniging wordt in 2015 voortgezet)
 - Budget Serious Request € 30.000 (hoeft niet gereserveerd te worden voor 2015)

Bij het vaststellen van het Actieprogramma Integrale Veiligheid en Handhaving 2015 wordt invulling gegeven aan het dan beschikbare budget. Dit gebeurt aan de hand van de prioriteitstelling voor 2015. Deze werkwijze wordt de jaren daarna ook aangehouden.

De totale cumulatieve opbrengst van de bezuinigingsvoorstellen is als volgt.

(bedragen x €1.000)

Totaal voorstellen	Voordeel					
	2015	2016	2017	2018	2019	
Totaalresultaat taken en overige voorstellen	-235 v	-450 v	-450 v	-777 v	-777 v	
Dekking openhouden vacatures	-215 v					
Stelpost hoofdafdeling (nader te bepalen)				-23 v	-23 v	
Dekking frictie bovenformatieven	-350 v	-350 v	-350 v			
Totaalopbrengst	-800 v	-800 v	-800 v	-800 v	-800	

Het voorstel is om zoveel mogelijk gebruik te maken van natuurlijk verloop. Bij de hoofdafdeling Veiligheid Vergunningen en Handhaving (VVH) stromen tot en met 2020 in ieder geval veertien medewerkers uit vanwege de pensioengerechtigde leeftijd (ruim dertien formatieplaatsen). Ook bij hoofdafdeling Dienstverlening is sprake van natuurlijk verloop. Aangezien de taakstelling bij de hoofdafdeling Dienstverlening pas gerealiseerd gaat worden, kan VVH tot aan 2017 gebruik maken van de formatieruimte die ontstaat bij Dienstverlening. Doordat salarislasteren pas na pensionering wegvallen, zal in de eerstkomende jaren de ingeboekte € 800.000 niet direct kunnen worden gerealiseerd. Bij de Kadernota 2014 is besloten dat per formatieplaats die vervalt € 100.000 beschikbaar komt voor de kosten van bovenformatieven. Deze bedragen zullen de eerste jaren worden ingezet om de taakstelling te realiseren. Een eerste raming toont aan dat er in de jaren 2015, 2016 en 2017 een storting van € 350.000 nodig is.

Pakket 6. Minder inzet fysieke en sociale veiligheid

7. Verlagen ambitieniveau van Haarlemse crisisorganisatie

Deze bezuiniging kan worden gehaald door het bestaande budget te verlagen. De verlaging heeft dan als consequentie dat de trainingen en opleidingen met name in regionaal verband via de VRK worden gegeven en niet specifiek voor Haarlem. Dat ligt in lijn met de opzet van de huidige Crisisorganisatie.

De deelname aan Burgernet wordt niet afgebouwd; Burgernet sluit juist aan bij de doelstellingen vanuit het Coalitieprogramma dat burgers betrokken moeten worden bij de ontwikkelingen in de stad en zelf participeren in het zoeken en vinden van oplossingen voor de problemen. Burgernet is daarvoor een goed medium.

Pakket 8. Minder sportvoorzieningen en –subsidies

8. Minder subsidie voor sportaccommodaties

9. Het sluiten van sportaccommodaties en/of gezamenlijk gebruik door verenigingen

Het sluiten van een sportaccommodatie levert financieel voordeel op als de accommodatie een andere bestemming kan krijgen of multifunctioneel kan worden gebruikt. Verder kan worden gekeken naar verhoging van de bezettingsgraad van een accommodatie of naar het samenbrengen van meerdere verenigingen op één sportcomplex. In dat geval zullen kosten gemaakt moeten worden voor verplaatsing van de huidige gebruiker(s).

Deze bezuinigingsmaatregel moet nog verder worden uitgewerkt. Er zal een overzicht en plan worden gemaakt waarin de opbrengst van het afstoten of de herontwikkeling van locaties in beeld wordt gebracht.

Bij het inzetten van deze maatregel worden de klakbordgroepen sport en de sportverenigingen betrokken. Zij denken mee over deze maatregel en de invoering hiervan. De verenigingen hebben de gelegenheid om alternatieve mogelijkheden voor te leggen.

Ook de mogelijkheden van huurverhoging voor de buitensportverenigingen worden bekeken. De buitensportverenigingen betalen nu 12,8% van de kostprijs dekkende huur. Minder subsidies op sportaccommodaties betekent een tariefverhoging van de huur voor de velden en kleedaccommodaties voor de buitensportverenigingen.

Na consultatie van de sportverenigingen ontvangt de gemeenteraad een voorstel hoe structureel de besparing van € 300.000 structureel kan worden gerealiseerd als deze maatregelen worden gecombineerd.

Pakket 9. Sluiten Egelantier

10. Sluiten Egelantier

De hoofdgebruiker van het gebouw de Egelantier (Hart) heeft het gebouw per 1 januari 2014 verlaten. Aan de overige huurders wordt de huur opgezegd en het gebouw wordt verkocht ten behoeve van herontwikkeling. De gemeente zal samen met de huurders op zoek gaan naar vervangende ruimte voor de instellingen die langere tijd zijn gevestigd in het huidige pand. Het vinden van nieuwe ruimte is voor eigen rekening en risico van de huurders. Het bezuinigingsbedrag is opgebouwd als saldo van een aantal vrijvallende lasten en baten, zoals onderhoud, gasverbruik, salarislasten en vervallende huurinkomsten.

Pakket 10. Minder cultuurstimulerende maatregelen

11. Verminderen subsidies culturele instellingen

Voor deze bezuiniging is vanaf 2016 € 100.000 berekend. In 2017 en 2018 neemt dit bedrag elk jaar met nog eens € 100.000 toe zodat uiteindelijk € 300.000 wordt bespaard. In de Kadernota 2014 is aangegeven dat de sector (culturele instellingen) om advies wordt gevraagd. Op een later moment zal aan de hand van een voorstel worden besloten waar de bezuiniging moet en kan worden gerealiseerd. bij verdergaande samenwerking tussen de zeven instellingen zou kunnen worden bespaard in de vorm van 'shared services'. Denk bijvoorbeeld aan inkoop van schoonmaak, energie, uitwisselen personeel, administratie, tickets. In een informatienota/brief over dit onderwerp worden de keuzes expliciet gemaakt.

12. Beperken evenementen en projecten

Vanaf 2016 wordt het evenementenbudget van € 381.000 (= budget 2016) verlaagd tot € 281.000. Hierdoor kunnen er minder evenementen worden georganiseerd. Mogelijkheden zijn bijvoorbeeld het niet meer subsidiëren van het Bloemencorso per 2018 (contract ondertekend tot en met editie 2017). Mogelijkheden in 2016 en 2017: Honkbalweek naar topsport (€ 15.000), 023 uur cultuur (€ 25.000) niet meer subsidiëren. Koorbiënnale en Orgelconcours beide € 10.000 per editie verminderen. In overleg met de evenementenorganisaties komt er in het najaar 2014 een definitief voorstel. Bij de afweging welk(e) evenement(en) te stoppen wordt rekening gehouden met de spin-off effecten voor de economie en aantrekkelijkheid van de stad.

13. City-marketing

In 2016 ontvangt Haarlem Marketing € 604.000 subsidie in plaats van € 704.000. Met de directeur is afgesproken dat dit bedrag wordt bezuinigd op personeelskosten en dat het activiteitenbudget intact blijft.

Pakket 11. Meeropbrengst en minderkosten parkeren

De voorstellen inzake parkeren die in de Kadernota 2014 zijn opgenomen raken vooral de inwoners en bedrijven en zullen daarom met zorg worden uitgewerkt. Een zorgvuldig traject van besluitvorming vraagt dat de voor- en nadelen van de wijzigingen goed in beeld worden gebracht, aan de gemeenteraad voorgelegd én worden gecommuniceerd naar de gebruikers zodat er een zo groot mogelijk draagvlak ontstaat. De maatregelen om meer inkomsten en minder uitgaven te bewerkstelligen voor parkeren zijn voor een belangrijk deel meegenomen in perceel 1 (haalbaar). Wel wordt aangetekend dat er een tekort is in de bestaande exploitatie. Zie hiervoor de toelichting bij perceel 2.

Met betrekking tot de diverse voorstellen voor parkeren het volgende:

14. Fiscalisering parkeren

Voorstel is om het grondgebied van de gemeente Haarlem in zijn geheel onder te brengen in het fiscale regime. Met deze wijziging vallen opbrengsten bij parkeerovertredingen onder de gemeentelijke belastingen en niet (deels) als justitiële boete (Mulder feiten). Dit betekent dat de opbrengsten voor de gemeente hoger zijn.

Deze maatregel houdt in dat van het stelsel met vergunninghouders dat nu in gebruik is buiten de centrumgebieden wordt overgestapt op parkeerregulering door middel van betaald parkeren.

Deze verandering kan worden beschouwd als een wijziging vanuit juridische of technische status en verandert in principe niets aan de huidige parkeerrechten van bewoners en derden. In de gebieden waar nu ook geen vergunningparkeren geldt, ontstaat een fiscale heffing met een nultarief. Ontheffingen van de belasting voor bewoners en hun bezoekers (zoals nu via de bezoekerspassen) blijven in stand en zijn onderhevig aan politieke besluitvorming bij wijzigingen, zoals ook nu het geval is. Met gedifferentieerde toepassing van tarieven kan beter worden gestuurd op parkeerdruk en kan het parkeerareaal beter worden benut, met een hogere parkeeropbrengst tot gevolg. De opbrengst van deze maatregel zal naar verwachting € 200.000 hoger zijn dan bij de Kadernota ingeschat op basis van het huidige aantal overtredingen en het verschil in opbrengst voor de gemeente tussen een gemeentelijke naheffing en een justitiële boete. Implementatie vraagt een grote aanpassing van regelgeving, omgevingsmanagement, administratie en gemeentelijke werkwijze: invoer kosten; procesmanagement.

15. Digitaliseren parkeren

De maatregelen fiscalisering en digitalisering parkeren leveren vanaf 2017 in totaal € 1.000.000 op, het bedrag waarmee in de Kadernota 2014 rekening was gehouden. De onderlinge verdeling is wel anders.

Door alle parkeerrechten digitaal vast te leggen kunnen de kosten van regulering (administratief proces vergunningen, bezoekerspassen) en handhaving worden verlaagd. Optimale inzet van de scan-auto wordt mogelijk. Door combinatie met de invoering van het fiscale regime kan een aanzienlijke besparing worden gevonden op personele inzet. Digitalisering betekent het volledig afschaffen van de papieren bezoekersparkeerschijf en het niet meer afgeven van papieren ontheffingen. Tevens is het streven parkeerrechten geheel digitaal, op basis van het kenteken te laten aanmelden via een mobiele telefoon, app of digitale parkeermeter.

De geraamde PM-opbrengst in 2015 is nihil aangezien besparingen pas ingaan op het moment dat parkeren volledig digitaal verloopt. Dat zal niet lukken voor 2016. Gelet op de verwachte implementatietijd is de verwachting dat de opbrengst niet met ingang van 2016 maar ingaande 2017 zal worden gerealiseerd. Hoe hoog de besparing is in de diverse jaarschijven rekening houdend met frictielasten zal in de uitwerking van de programmaopdracht nog moeten worden berekend.

16. Stopzetten beheer gebouwde particuliere fietsenstallingen

Momenteel bezit en / of huurt en beheert de gemeente diverse kleine fietsenstallingen verspreid over stad, met name in de dichtbebouwde wijken. De stallingsplaatsen worden verhuurd aan omwonenden. Het aanbieden van gebouwde fietsenstallingen is geen kerntaak. Verwachte opbrengst: vanaf 2016: maximaal € 68.000 en vanaf 2018 maximaal € 200.000. De consequenties van sluiting van fietsstallingen zullen nader moeten worden uitgewerkt zodat de openbare ruimte niet extra belast wordt.

17. Stopzetten beheer buurt-bewonersgarages

De gemeente bezit enkele parkeergarages in de binnenstad. Het argument hiervoor was om sociale woningbouw mogelijk te maken en alsnog parkeerruimte te bieden. Voor deze garages worden abonnementen uitgegeven exclusief voor direct omwonenden. Er zijn drie buurt-bewonersgarages met een totaal van 124 plaatsen. Het beheer wordt aan de bewoners, corporaties of particulieren

overgedragen. De parkeergarages kunnen worden verkocht óf er kan een commercieel tarief voor die plaatsen worden gerekend. Er zijn voldoende openbare parkeergarages in de binnenstad waar men een parkeerabonnement kan nemen. De verwachte opbrengst is maximaal € 44.000 vanaf 2016 (dit zijn de servicekosten). Dit voorstel leidt tot nader te bepalen implementatiekosten: het gaat om de uitwerking van de mogelijkheid om garages over te doen aan de eigenaren.

31. Verhogen parkeertarieven

Het betreft het in twee fases verhogen van parkeertarieven (€ 0,15 miljoen in 2015 en € 0,3 miljoen vanaf 2016). De tariefsverhoging wordt doorgevoerd voor alle parkeertarieven in Haarlem. De verwachte parkeerbaten over 2014 bedragen circa € 15 miljoen. Een opbrengst van € 150.000 en € 300.000 vraagt om een tariefsverhoging van 1% voor 2015 en opnieuw een verhoging van nog 1% voor 2016. De opbrengst is gebaseerd op de aanname dat een tariefsverhoging één op één leidt tot hogere parkeertarieven, en dat hogere tarieven niet leiden tot minder parkeerders of een kortere parkeerduur. Naast deze verhogingen zijn er tevens maatregelen getroffen ad € 300.000 ter compensatie van de naar verwachting achterblijvende parkeerinkomsten naar aanleiding van maatregelen uit de parkeervisie. Zie hiervoor paragraaf 3.2 Lokale heffingen.

Pakket 12. Geen nieuw beleid bereikbaarheid en mobiliteit

Zie tekst bij pakket 17.

Pakket 14. Lager kwaliteitsniveau onderhoud openbare ruimte

23. Verlagen A. ambities centrum naar B. buitengebied naar C.

Het is mogelijk om in het (dagelijks) onderhoud de ambities naar beneden bij te stellen. De A ambities worden bijgesteld naar B of naar C niveau. Dit wordt nog gedifferentieerd naar buitengebied en binnenstad. Uitgangspunt is dat er vanaf 2015 (taakstellend) € 1.000.000 wordt bespaard. Bij de Kadernota 2014 is aangegeven dat hiervoor een uitgewerkt voorstel aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Er zijn drie mogelijke scenario's doorgerekend. De scenario's bestaan uit alleen bezuinigen op grijs (verharding en reiniging), alleen bezuinigen op groen (groen en spelen) en een mix van groen en grijs.

De verlaging van kwaliteit werkt door in de budgetten. Dit betekent dat voor een lager bedrag aan marktpartijen en aan Spaarnelanden wordt uitbesteed. Met betrekking tot Spaarnelanden bestaat een risico dat de onderneming deze bezuiniging alleen kan invullen met verlaging van het personeelsbestand.

De kwaliteitsverlaging betreft zowel dagelijks als groot onderhoud. Dat wil zeggen dat er minder intensief wordt onderhouden en ook dat de vervanging op een later tijdstip plaatsvindt. Dit betekent ook dat het terugdraaien van de kwaliteitsverlagingen niet snel gerealiseerd kan worden doordat er dan relatief veel geld ineens moet worden uitgegeven om weer op een hoger kwaliteitsniveau te komen. De berekening gaat uit van een gemiddelde. Afhankelijk van de staat van het areaal wordt per jaar bepaald wat werkelijk nodig is. Dit kan per jaar significant afwijken. Op dit moment is er geen voorziening waarin deze egalisatie goed is geregeld. Om het systeem werkend te krijgen zou dit wel geregeld moeten worden.

Bij een lager kwaliteitsniveau ziet de stad er minder onderhouden uit. Dit zal het aantal meldingen en verzoeken verhogen. Het bestuur zal zich er goed bewust van moeten zijn dat het honoreren van individuele verzoeken kostenverhogend werkt. Dat zou de bezuiniging teniet kunnen doen en onderhoudsmaatregelen zelfs duurder maken omdat deze dan ad hoc geregeld moeten worden.

Pakket 17. Beperken beleidsontwikkeling

24. Teruggaan tot het minimum in beleidsinspanningen

Door waar mogelijk gebruik te maken van landelijke standaarden en elders ontwikkeld beleid wordt er minder ingezet op het zelf ontwikkelen van beleid. Hierbij kan nauwelijks aanpassing aan de lokale situatie in Haarlem plaatsvinden. De bezuiniging moet voortkomen uit efficiënt werken en minder beleidsinspanningen (minder doen). Efficiënter werken kan door :

- Meer gebruik te maken van beleidstukken van andere gemeenten en VNG;

- Lean maken van beleidsproces onder andere op basis van slimmer beleid maken (voorbeeld: aanpak van gemeente Dordrecht);
- Indien mogelijk taken verdelen in de regio;
- Het inrouten van besluiten minder tijdrovend maken door opleiding en begeleiding van auteurs
- Inzetten op talentontwikkeling en mogelijkheid externen in te zetten als dat sneller is en/of tot betere kwaliteit leidt (en dus goedkoper);
- Minder beleidsinspanningen door minder doen.
- Minder doen kan door kritisch te kijken naar de toegevoegde waarde van gevraagde beleidsproducten en door een andere rolneming dat wil zeggen waar mogelijk andere partijen een rol geven in de beleidsontwikkeling.

Voorstel is de reductiemaatregel pakket 12 'geen nieuw beleid bereikbaarheid en mobiliteit' bij deze maatregel te voegen. Dat betekent dat er op de beleids capaciteit een reductie wordt doorgevoerd van in totaal € 90.000 + € 300.000. In 2015 wordt hiervoor een programma opgezet (lean sessies, opleiding en dergelijke). De daadwerkelijke formatieve consequenties zijn afhankelijk van de hoogte van de loonsom van de te bezuinigen formatie (circa 5 fte). Er kunnen bij deze bezuiniging frictiekosten optreden.

Programma 10 Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen

33. Besparing overhead naar aanleiding van takendiscussie

Bij de Kadernota 2014 was de eerste inschatting dat het aantal formatieplaatsen in het primaire proces dat door de bezuiniging vervalt 42 bedraagt. Op basis daarvan is ingeschat dat een besparing op de overhead mogelijk is van € 500.000 in 2016 oplopend tot € 1.500.000 in 2018 en latere jaren.

Het bezuinigingsbedrag op de overhead is een afgeleide van de bezuiniging op het primaire proces. Daarmee is nog niet helder welke formatiereductie op staf- en ondersteuning passend zou zijn.

Naast formatiereductie door taakreductie heeft de gemeente ook te maken met nieuwe taken waarvoor extra formatieplaatsen worden ingezet. Denk aan de taken in het sociaal domein als gevolg van de decentralisaties. De verwachting is dat deze taakuitbreidingen opwegen tegen de taakreducties. Voor de overhead geldt het principe van 'mee-ademen' van staf en ondersteuning met de ontwikkelingen in de lijn. Dat betekent dat voor extra taken niet alleen het primair proces moet worden ingeregeld maar ook dat middelen vrijgemaakt moeten worden voor de staf ondersteuning en overige overheadlasten (denk aan huisvesting, digitalisering) e.d. Een ander deel zal kunnen worden ingevuld door het schrappen van formatieplaatsen bij de hoofdafdeling Middelen en Services. Middelen en Services wil – op afdelingsniveau – behoren tot het beste kwartiel volgens de Berenschot benchmark; dat wil zeggen: de 25% van (vergelijkbare) gemeenten met laagste overhead (in fte). De komende jaren zet Middelen en Services in op verdere formatiereductie. Inzet is om deze reductie te realiseren zonder een grote reorganisatie.

35. Besparen grote contracten

In de Kadernota 2014 is afgesproken dat er bezuinigd dient te worden op grote contracten. Vooralsnog wordt dit gezien als besparing op het contract met Spaarnelanden. De besparing zoals aangegeven is ingerekend bij de budgetten voor dagelijks onderhoud dat door Spaarnelanden wordt uitgevoerd. Het is nu nog niet aan te geven op welke budgetten dit effect precies valt. Wel is duidelijk dat het niet kan worden ingeboekt op afvalinzameling omdat een kostenverlaging daar wordt doorberekend in een lagere afvalstoffenheffing, zonder netto besparing.

36. Invoeren open source

Haarlem zet de komende periode stevig in op uitbreiding van het gebruik van open source (software). Dat doen we met een praktische aanpak waarbij we open source niet principieel of dogmatisch benaderen. Voorop staat dat we de continuïteit van de bedrijfsvoering garanderen en rekening houden met de looptijd van gedane investeringen. Daardoor en omdat we risico's willen vermijden zijn op korte termijn nog geen besparingen te verwachten.

Het invoeren van open source doen we langs twee sporen. Bij alle vervangingstrajecten de komende jaren wordt open source nadrukkelijk meegenomen. We kijken steeds naar het totale plaatje, niet alleen of de software geschikt is en past binnen de Haarlemse architectuur maar ook of de besparing op de licentiekosten opweegt tegen de eventuele meerkosten voor beheer en ontwikkeling. Daarnaast ontwikkelen we voor de komende jaren een strategie om steeds meer gebruik kunnen te maken van open source. Door zoveel mogelijk te kiezen voor web-based applicaties en door consequent te kiezen voor het toepassen van open standaarden wordt ons applicatielandschap geschikter gemaakt voor open source. We gaan ook werken aan het uitbreiden van de kennis en de acceptatie van open source, zowel bij de gebruikers als bij de beheerders. Op deze manier kunnen we als gemeente op een verantwoorde wijze over naar maximaal gebruik van open source.

Perceel 2: Maatregelen takenreductie 2015-2019 waarvan de invulling anders is dan waarmee in de Kadernota 2014 rekening werd gehouden

In deze paragraaf komen voorstellen voor takenreductie in 2015-2019 aan de orde waarbij zich complicaties voordoen bij de uitwerking. Denk bijvoorbeeld aan problemen door latere of lagere invulling dan waarmee in de Kadernota 2014 is gerekend.

In onderstaande tabel is aangegeven bij welke maatregelen de geraamde opbrengst afwijkt. De minderopbrengst ten opzichte van de Kadernota 2014 is vermeld. Voorbeeld: een vermeld nadeel van € 20.000 betekent dat de geraamde opbrengst van een maatregel € 20.000 lager is dan waarmee in de Kadernota 2014 rekening is gehouden.

(bedragen x €1.000)

Nr.	Structurele bezuinigingen met lagere invulling dan in de Kadernota 2014	Meer- en minderopbrengst ten opzichte van de Kadernota 2014; v (-) is positief; n is nadelig				
		2015	2016	2017	2018	2019
	Voorstellen takenreductie					
	Pakket 1. Digitale dienstverlening en communicatie burger en bedrijven					
1	Communicatie bewoners/organisaties digitaal		-300 v	14 n	18 n	18 n
2	Balie- levering van producten waar mogelijk digitaal			-116 v	-116 v	-116 v
3	Telefoonteam – afhandeling van vragen alleen digitaal			116 n	116 n	116 n
	Pakket 2. Minder ondersteuning bestuur					
5	Beëindigen gemeentelijke ondersteuning Mutare				23 n	23 n
	Pakket 11. Meeropbrengst en minderkosten parkeren					
14	Fiscalisering		-200 v	-200 v	-200 v	-200 v
15	Digitalisering		700 n	200 n	200 n	200 n
16	Stopzetten beheer gebouwde particuliere fietsenstallingen		332 n	332 n	200 n	200 n
17	Stopzetten buurt bewonersgarages		66 n	66 n	66 n	66 n
	Pakket 13. Dereguleren en optimaliseren organisatie ruimtelijk domein					
19	Stelselwijziging (herzien ruimtelijk instrumentarium)					
20	Voor 50% dekken Stadsbouwmeester uit regionale middelen	80 n	80 n	80 n	80 n	80 n
21	Verminderen inzet ruimtelijke samenwerking regio en MRA	120 n	120 n	120 n	120 n	120 n
22	Globale bestemmingsplannen met minder voorschriften	120 n	120 n	120 n	120 n	120 n
	Minderopbrengst ten opzichte van de Kadernota 2014	320 n	918 n	732 n	627 n	627 n

Toelichting op deze posten:

Pakket 1. Digitale dienstverlening en communicatie burgers en bedrijven

Voorstel is om in 2015 minder op het leefbaarheidsbudget te schrappen dan de gestelde € 300.000, en om in de jaren 2017 en verder ca. € 330.000 per jaar te bezuinigen in plaats van de gestelde € 350.000. Daar staat tegenover dat ook in 2016 een bedrag van € 300.000 kan worden bezuinigd.

De bezuiniging door digitalisering van werkzaamheden die nu aan de balie plaatsvinden en bij het telefoonteam is lager. In totaliteit is de bezuiniging echter volledig zoals ingepland bij de Kadernota 2014.

Pakket 2. Beëindigen gemeentelijke ondersteuning Mutare

De besparing door het beëindigen van de gemeentelijke ondersteuning aan Mutare is € 23.000 lager. Inmiddels blijkt een deel van het ingerekende bedrag al geschrapt te zijn. Dit deel ging om een subsidie die werd gebruikt om de kosten van een sportcoördinator te dekken.

Pakket 11. Meeropbrengst en minderopbrengst parkeren

De maatregelen fiscalisering en digitalisering leveren vanaf 2017 in totaliteit het bedrag van € 1.000.000 op waarmee in de Kadernota 2014 rekening was gehouden. De raming voor 2016 is veiligheidshalve wel verlaagd met € 500.000 gelet op frictiekosten. De opbrengstraming voor buurt bewonersparkeergarages is veiligheidshalve verlaagd met € 66.000, dit betreft slechts de kosten van dagelijks beheer wat als opbrengst kan worden ingerekend. De opbrengst als gevolg van het stopzetten van het beheer van gebouwde particuliere fietsenstallingen moet nog worden bepaald. Er is echter al wel duidelijk dat de eerder ingerekende € 400.000 niet reëel is. Daarom wordt de raming bijgesteld naar € 68.000 in 2016 en 2017 en € 200.000 in latere jaarschijven. Ook hier betreft het de kosten voor dagelijks beheer.

Pakket 13. Dereguleren en optimaliseren organisatie ruimtelijk domein

De maatregelen van dit pakket worden ingevuld maar voorgesteld wordt om de opbrengst van de maatregelen van pakket 13 in te zetten om bestaande taakstellingen in te vullen. De taken van de afdeling Ruimtelijk Beleid werden in het verleden voor een groot deel gefinancierd uit doorbelasting van uren naar projecten en grondexploitaties. Het wegvallen van deze dekkingsbron zorgt voor een structureel tekort op de begroting van deze afdeling. De opbrengsten van de hier genoemde maatregelen zijn in de eerste plaats nodig om bestaande tekorten op te lossen en kunnen geen of zeer beperkt een bijdrage leveren aan de algemene bezuinigingstaakstelling. Deze kanttekening was overigens gemaakt op het kerntakenformat dat ter voorbereiding op de takendiscussie was gemaakt. Een en ander betekent voor circa € 200.000 aan dubbeltellingen. Zowel in het uitwerkingsplan dat leidt tot een reorganisatie bij ruimtelijk beleid als in het coalitieprogramma wordt bezuinigd op de kerntaken regionale samenwerking (€ 120.000) en de Stadsbouwmeester (€ 80.000). Daarnaast wordt een opbrengst geraamd voor het vereenvoudigen van bestemmingsplannen van € 120.000. Het is overigens de verwachting dat deze laatste opbrengst gerealiseerd kan worden na 2018 (dat wil zeggen enkele jaren later) in samenhang met de implementatie van de omgevingswet en het herzien van het ruimtelijk instrumentarium.

1.6.3 Voortgang nog te realiseren “oude” taakstellingen 2010-2014

Invulling ombuigingen VRK

In de Kadernota 2014 is met betrekking tot de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) aangegeven dat (samengevat): " (...)er nog bezuinigingen moeten worden gevonden voor een bedrag van € 89.000 in 2015 oplopend tot € 765.000 in 2018 e.v.."

In schema (uit: Kadernota 2014):

(bedragen x € 1.000)

VRK	Budgettair effect conform Kadernota 2014				
	2015	2016	2017	2018	2019
Opdracht voor invulling taakstelling VRK	89 n	281 n	399 n	765 n	765 n

Dat er nog een taakstelling resteert, kan als volgt worden toegelicht. In 2010 besloot Haarlem dat er in het jaar 2018 in totaal 15 % minder aan de VRK zou mogen worden uitgegeven. De VRK kent tien

deelnemende gemeenten. Die hebben gezamenlijk besloten tevreden te zijn met een bezuiniging van 9%. Er zijn maatregelen door de VRK doorgevoerd om 9% te besparen. Het kader van de begroting van Haarlem ligt hoger: handhaving van de Haarlemse taakstelling tot 2018. Er wordt dus vastgehouden aan de in 2010 geformuleerde taakstelling om in 2018 totaal 15% te hebben bezuinigd.

Er is budgettair gezien inmiddels wel een aantal voordelen bij de VRK te verwachten ter dekking van het tekort in de Haarlemse meerjarenraming: Deze waren bij de Kadernota 2014 al voorzien en als onderwerp benoemd maar de exacte omvang was toen nog niet bekend en nu wel. De actuele budgettaire stand van zaken is als volgt:

1. Door het opzeggen van de huur van de gebouwen in Hoofddorp zullen de huisvestingslasten in de toekomst dalen. Het effect voor de Haarlemse bijdrage is naar voorlopige schatting zo'n € 0, 2 miljoen vanaf 2017;
2. De bijdrage van de gemeente Haarlem voor loopbaanontwikkeling van de beroepsmedewerkers van de brandweer kan ingaande 2015 vervallen. Het gaat om de medewerkers die ten tijde van de overdracht van taken aan de Veiligheidsregio Kennemerland in dienst waren van de gemeente Haarlem Brandweer Kennemerland,. Dit levert derhalve vanaf 2015 structureel € 100.000 voordeel op. Reden is dat de gemeente Haarlem de benodigde middelen voor loopbaanontwikkeling inmiddels volledig heeft bijgedragen.
3. De VRK heeft de ramingen inzake functioneel leeftijdsontslag (FLO) geactualiseerd. Het blijkt dat de raming van de FLO in positieve zin worden bijgesteld met een bedrag dat in de jaren fluctueert tussen de € 0,1 miljoen en de € 0,4 miljoen.
4. Zoals bij de Kadernota 2014 gemeld, is er in de gemeentebegroting bij de budgetten van de VRK abusievelijk een bedrag van € 71.000 als dekking meegeteld.

Rekening houdend met deze ontwikkelingen (exclusief 1.) geldt voor 2015 dat het nog per saldo in te vullen deel van de taakstelling uit de Haarlemse begroting volledig door de VRK wordt ingevuld. De jaren erna blijft er een tekort over.

Op basis van de actuele informatie wordt het bedrag van de taakstelling waarvoor nog bezuinigingen moeten worden gevonden als volgt:

(bedragen x €1. 000)

VRK Nieuwe Reeks	Budgettair effect conform Kadernota 2014				
	2015	2016	2017	2018	2019
Opdracht voor invulling taakstelling VRK	-192 v	22 n	212 n	594 n	739 n

In 2015 is er een voordeel. Voorgesteld wordt dit in te zetten als dekking in de gemeentelijke begroting voor 2015. Er blijft in de jaren na 2016 een geprognosticeerd tekort. Als de raming voor de huisvestingskosten daadwerkelijk kan worden verlaagd, is het tekort lager (zie 1.)

NB Daarbij wordt aangetekend dat er bij het ramen van de kosten van functioneel leeftijdsontslag (FLO) uit wordt gegaan van een voorzichtig scenario. Deze post blijft lastig te ramen.

Het is de reële verwachting dat de VRK de komende tijd inventariseert of en zo ja welke additionele efficiencymogelijkheden er binnen de begroting van de VRK zijn. Aan de hand van de informatie kan bij de Kadernota 2015 gerapporteerd worden over de dekking van het nog niet ingevulde deel van de taakstelling VRK na 2015.

1.6.4. Paragraaf 4: personele effecten bezuinigingsmaatregelen 2015-2019

In onderstaand overzicht is aangegeven welke formatiereductie mogelijk is door effectuering van de voorstellen takenreductie. Per saldo worden er bijna 32 formatieplaatsen in het primair proces geschrapt.

Inschatting fte effect invulling bezuinigingen takendiscussie	Minder formatieplaatsen				
	2015	2016	2017	2018	2019
Voorstellen takenreductie					
Pakket 1: Digitale dienstverlening en communicatie burger en bedrijven			-9,4	-9,4	-12,9
Pakket 2 : Minder ondersteuning bestuur	-0,5	-0,5	-1,5	-1,5	-1,5
Pakket 4: Minder regelgeving en handhaving	-2,5	-9	-11	-11	-11
Pakket 9: Sluiten Egelantier		-2,9	-2,9	-2,9	-2,9
Pakket 12: Geen nieuw beleid bereikbaarheid en mobiliteit en pakket 13 dereguleren en optimaliseren organisatie ruimtelijk domein		-3,5	-3,5	-3,5	-3,5
Totaal inschatting minder formatieplaatsen takenreductie (exclusief fte's overhead)	-3,0	-15,9	-26,3	-28,3	-31,8

In het coalitieprogramma werd als eerste globale inschatting uitgegaan van de verwachting dat er in het primaire proces 42 formatieplaatsen minder nodig zijn. Belangrijkste afwijking is pakket 4: daar vindt bijna 9 fte minder reductie plaats dan gepland. Het te besparen bedrag wordt wel ingevuld.

Hierbij is de formatiereductie op de overhead nog niet meegeteld. Het bezuinigingsbedrag op de overhead is een afgeleide van de bezuiniging op het primaire proces en is gebaseerd op de huidige verhouding primair proces en overhead. Er is hiervoor een bedrag van € 1,5 miljoen ingerekend. De taakstelling is niet gekoppeld aan een hard aantal te reduceren fte. Overhead bestaat niet alleen uit salarissen: de materiële component van de overhead is procentueel bijna even groot als de personele component (salarissen). De bezuiniging overhead kan zowel uit loonkosten als uit materiële uitgaven bestaan. Er is overigens niet alleen sprake van formatiereductie. Taakuitbreiding door de nieuwe taken in het sociaal domein en door het verrichten van werkzaamheden voor de gemeente Zandvoort leiden tot formatieuitbreiding.

In de Kadernota 2014 is erop gerekend dat per te schrappen formatieplaats vooraf een storting wordt gedaan inzake kosten van bovenformativiteit (in drie jaarschijven in totaal € 6,5 miljoen). Deze storting is bedoeld om de betrokken medewerkers goed te begeleiden naar een nieuwe werkplek. Bij het invullen van de maatregelen is zoveel mogelijk geprobeerd om aan te sluiten bij het verwachte natuurlijke verloop, met name vanwege pensionering. Dat leidt tot frictielasten die worden gedekt door de € 100.000 die beschikbaar is per te schrappen formatieplaats. De eerste uitwerking bevat nog niet alle frictielasten, omdat nog niet alle maatregelen zijn uitgewerkt. De uitkomst moet daarom met slagen om de arm worden geïnterpreteerd en dus ook de uitkomst van de eerste berekening die uitwijst dat er minder frictielasten gaan ontstaan dan globaal berekend voor de Kadernota. Met name de maatregelen inzake parkeren kunnen tot extra frictielasten leiden. Voorzichtig ramen is derhalve gewenst, dit soort kosten is per definitie lastig te voorspellen. Gelet hierop is de raming in 2015 met € 300.000 verlaagd - zijnde bij benadering de helft van de ingeschatte minderlasten in 2015 - en wordt de raming in latere jaarschijven op het niveau van de Kadernota 2014 gehouden. Het restant is voldoende om invulling te geven aan de ontwikkeling van aanvullend personeelsbeleid, waaronder ouderenbeleid, om zonder ingrijpende reorganisaties en het bovenformatief verklaren van medewerkers, toch de formatie te laten krimpen.

1.7 Investerings

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de investeringen die zijn opgenomen in het Investeringsplan 2014-2019. Het Investeringsplan 2014-2019 is als bijlage bij de Kadernota 2014 opgenomen en vastgesteld.

De basis voor het Investeringsplan 2014-2019 was het Investeringsplan 2013-2018. De kapitaallasten (rente en afschrijving) zijn nu opnieuw berekend, waarmee een basisplan 2015-2019 ontstaat. Daaraan zijn nieuwe onvermijdelijke vervangingsinvesteringen toegevoegd.

Besluitvorming over de vermijdbare vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen is doorgeschoven naar de Kadernota 2015. Voor het honoreren van deze vermijdbare vervangingsinvesteringen en, passend binnen de afwegingskaders, is het volgende budget gereserveerd.

(bedragen x €1.000)

Jaar	
2016	3.684
2017	4.500
2018	4.925
2019	12.566

Investerings 2014-2019

Uit het Investeringsplan 2014-2019 blijkt dat de investeringsvolumes zich als volgt ontwikkelen.

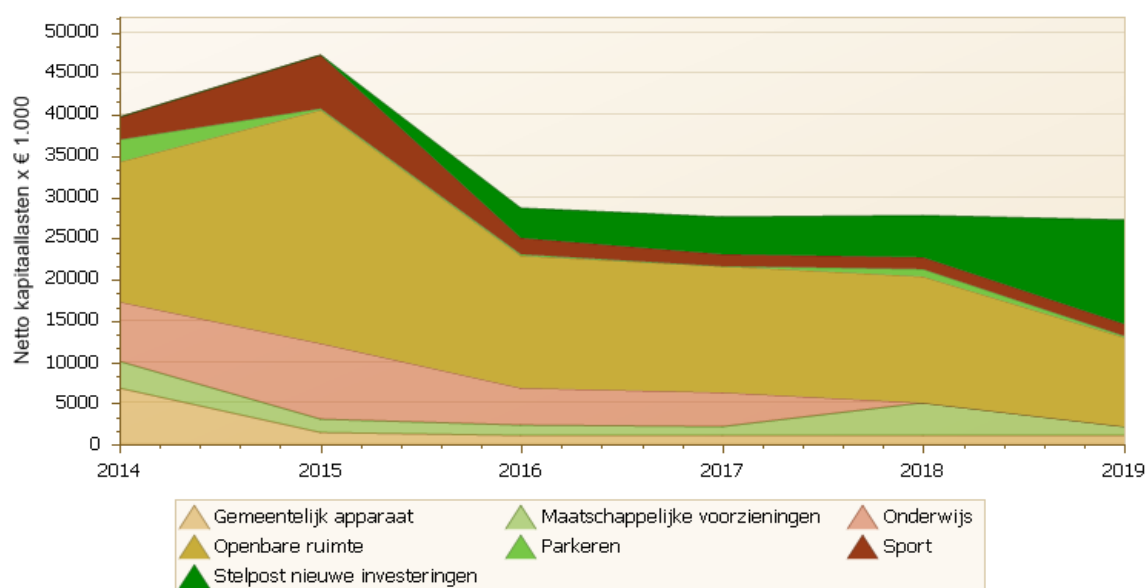
(bedragen x € 1.000)

Cluster	Inv.2014	Inv.2015	Inv.2016	Inv.2017	Inv.2018	Inv.2019
Gemeentelijk apparaat	6.934	1.426	1.020	1.000	1.083	1.050
Maatschappelijke voorzieningen	3.071	1.621	1.353	1.124	3.932	1.035
Onderwijs	7.258	9.243	4.424	4.097	14	
Openbare ruimte	17.052	28.259	16.154	15.389	15.324	10.979
Parkeren	2.712	105	170	95	978	61
Sport	2.653	6.539	1.945	1.445	1.445	1.445
Stelpost nieuw beleid	0	0	3.684	4.500	4.925	12.566
Bruto investeringsvolume	39.680	47.193	28.750	27.650	27.701	27.136
Investeringsbijdragen	-10.111	-6.122	-2.250	-1.150	-1.201	-637
Netto investeringsvolume	26.569	41.072	26.500	26.500	26.500	26.500

Meerjarig is er sprake van een daling van het investeringsvolumes. Met de daling van de investeringsvolumes wordt invulling gegeven aan afspraak in het coalitieprogramma om de schuldenlast terug te brengen.

Een nadere detaillering van de investeringen is te vinden in het Investeringsplan 2014-2019.

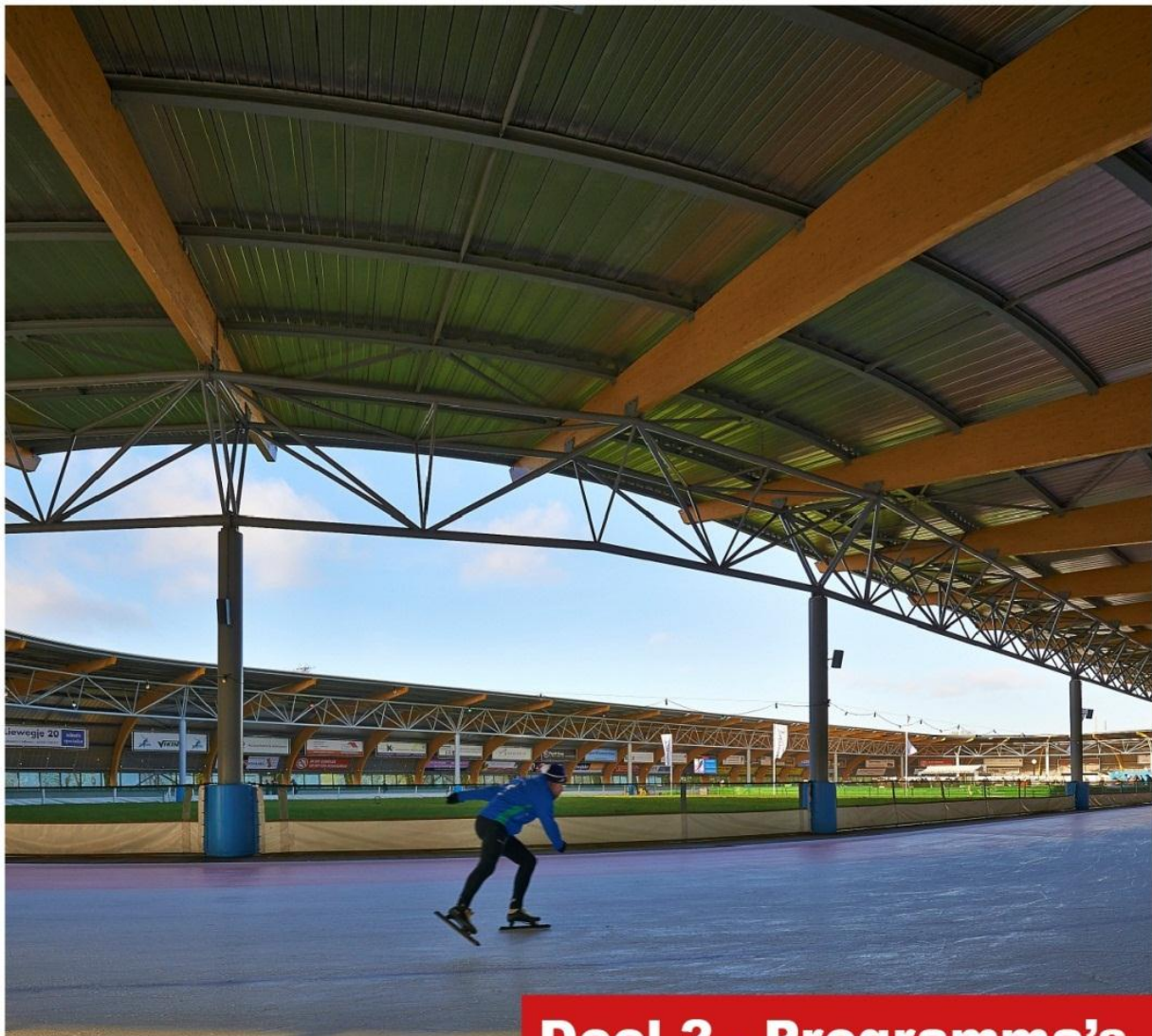
Investeringsvolume

Investeringsplafond

Om een afbouw van de schuldenlast te realiseren is met ingang van het Investeringsplan 2011 een investeringsplafond op kapitaallasten ingesteld. Het investeringsplafond op de kapitaallasten is vastgesteld op een netto kapitaallast van € 52 miljoen. Uit het Investeringsplan 2014-2019 blijkt dat de kapitaallasten onder het afgesproken investeringsplafond van € 52 miljoen uitkomen.

Ondanks het feit dat door de instelling van het investeringsplafond op de kapitaallasten de investeringsvolumes al fors zijn afgenomen, is de schuldenlast van Haarlem nog steeds aan de hoge kant. Om de komende jaren tot een verdere reductie van de vaste schuld te komen, is vanaf 2016 ook een kasstroomplafond op investeringen ingesteld van € 26,5 miljoen. Voor dit bedrag dienen zowel de noodzakelijke vervangingsinvesteringen als de investeringen nieuw beleid te worden gerealiseerd.

Deel 2 - Programma's

2.1 Inleiding structuur programmabegroting

Nieuwe indeling programmabegroting

De Programmabegroting 2015-2019 is opgesteld volgens de nieuwe programmastructuur, zoals deze bij de Kadernota 2014 is vastgesteld. De nieuwe indeling moet ertoe bijdragen dat het gebruik van de programmabegroting als sturingsinstrument wordt verbeterd. Daarnaast vragen de ontwikkelingen binnen het sociaal domein en de gebedsgerichte benadering om een betere verankering in de begroting.

Als gevolg van de wijziging in de indeling van de begroting worden in de financiële overzichten per programma geen rekeningcijfers van 2013 gepresenteerd. Aangezien de cijfers in 2013 werden ingedeeld volgens de oude programmastructuur is een vergelijking per programma dus niet mogelijk. Om toch op hoofdlijnen een vergelijking te kunnen maken is in bijlage 5.7 een overzicht opgenomen waarin de begroting 2015 wordt gepresenteerd conform de oude programma-indeling. Hier is ook de vergelijking met de rekeningcijfers 2013 opgenomen.

Om de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van programma's zo groot mogelijk te maken, kennen de programmateksten van de begroting allemaal dezelfde structuur. De indeling en structuur is als volgt:

Cluster	Programma	Beleidsveld
Sociaal	1. Maatschappelijke participatie	1.1 Onderwijs en sport 1.2 Bevorderen zelfredzaamheid 1.3 Advies en ondersteuning
	2. Ondersteuning en zorg	2.1 Maatwerkvoorzieningen 2.2 Opvang en beschermd worden 2.3 Jeugdbescherming en jeugdreclassering
	3. Werk en inkomen	3.1 Werk 3.2 Inkomen 3.3 Minima
Fysiek	4. Duurzame stedelijke ontwikkeling	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling 4.2 Economie, toerisme en cultuur 4.3 Grondexploitaties
	5. Beheer en onderhoud	5.1 Openbare ruimte en mobiliteit 5.2 Parkeren 5.3 Overige beheerstaken
Burger en Bestuur	6. Burger, bestuur en veiligheid	6.1 Dienstverlening 6.2 Gemeentelijk bestuur 6.3 Openbare orde en veiligheid
	7. Algemene dekkingsmiddelen	7.1 Lokale belastingen en heffingen 7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Clusterteksten

De integraliteit van beleid en de wederzijdse afhankelijkheid (financieel en inhoud) van de diverse beleidsonderwerpen heeft er toe geleid dat de raad bij de Kadernota 2014 heeft besloten de Programmabegroting 2015 onder te verdelen in drie inhoudelijke clusters (Sociaal, Fysiek en Burger en Bestuur.)

Deze clustering maakt het ook mogelijk de vier dimensies van het coalitieprogramma helder en in samenhang te beschrijven en uit te werken. Daarom worden binnen elke cluster expliciet de belangrijkste bestuurlijke beleidsvoornemens benoemd. Deze worden verder uitgewerkt binnen de programma's.

Elk cluster begint met een korte inleiding en is verder als volgt opgebouwd:

- Een toelichting op de onderliggende programma's en relatie met andere clusters;
- De belangrijkste actiepunten uit het coalitieprogramma Haarlem Samen Doen! 2014-2018;
- Een schets van de relevante gemeentebrede ontwikkelingen en aandacht voor verschillen tussen wijken.

2.2 Programmateksten

Om de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van programma's zo groot mogelijk te maken, kennen de programmateksten van de begroting allemaal dezelfde structuur. Deze structuur is als volgt:

Per programma wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

Programmadoelstelling (Missie)

Hier wordt beschreven welk maatschappelijk effect met dit programma wordt nagestreefd.

Context en achtergronden

Onder dit kopje staat beschreven welke recente en toekomstige ontwikkelingen binnen dit programma aan de orde zijn en tegen welke achtergrond deze te plaatsen zijn.

Kaderstellende beleidsnota's

Hier worden de belangrijkste nota's genoemd die het kader bepalen voor het beleid en de uitvoering daarvan. De nota's zijn bijna allemaal opgenomen in het bestuurlijk informatie systeem (BIS). Het desbetreffende nummer staat achter de nota vermeld.

Wat willen we bereiken 2015-2019?

Deze vraag wordt beantwoord door aan te geven wat de gemeente binnen een beleidsveld wil bereiken (doelen) en is dus een nadere invulling van de programmadoelstelling.

Wat gaan we ervoor doen in 2015-2019?

Hier wordt concreet vermeld wat de gemeente gaat doen (prestaties). Dat kunnen zaken zijn die de gemeente zelf doet of dingen die andere organisaties doen (in opdracht van de gemeente).

Deze twee vragen hierboven worden ook gemeten. Daarom worden - voor zover mogelijk - in twee tabellen de indicatoren weergegeven die in meetbare termen aangeven welke beleidsdoelen worden nagestreefd (via effectindicatoren) en welke prestaties daarvoor worden verricht (via prestatie-indicatoren).

Om de informatie per programma goed inzichtelijk te maken staat aan het begin van elk programma een zogenoemde doelenboom. De onderlinge relaties tussen het maatschappelijke effect dat wordt nagestreefd met het programma (programmadoelstelling of missie) en per beleidsveld de beleidsdoelen die de gemeente wil bereiken en de prestaties die daarvoor worden verricht worden in de doelenboom helder gemaakt.

Om de derde W-vraag (Wat mag het kosten?) te beantwoorden wordt elk programma afgesloten met de volgende informatie:

Lasten, baten en saldo per programma

Per programma en beleidsveld staan de baten, lasten en het saldo van de onderliggende producten vermeld. Een saldo dat begint met een 'min-teken' betekent dat per saldo sprake is van een bate (inkomst), een saldo dat begint met een 'plus-teken' betekent dat per saldo sprake is van een last (uitgaaf) voor de begroting.

Op programmaniveau worden de lasten, de baten en het saldo voor een aantal jaren (lopende begroting en begroting) weergegeven.

In de begrotingscijfers zijn de begrotingswijzigingen verwerkt die de raad tot en met de kadernota en de eerste bestuursrapportage heeft vastgesteld.

De lasten, baten en saldi zijn exclusief wijzigingen in de reserves van het betreffende programma in elk van de drie jaren. Daarom staat ook aangegeven welke toevoegingen aan reserves aan het programma zijn geraamd en welke onttrekkingen. Hiermee wordt, conform de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), afzonderlijk zichtbaar gemaakt wat de saldi van het betreffende programma zijn nadat de wijzigingen in de reserves zijn meegenomen.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2015 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen wordt verwezen naar het Investeringsplan (vastgesteld bij de Kadernota 2014).

De informatiewaarde van de programmateksten

Bij het structureren en opnemen van de in dit hoofdstuk opgenomen programmateksten is de vraag of de informatie relevant is voor de raad een belangrijk toetsingscriterium geweest. Voor de raad relevante informatie wil zeggen informatie die de raadsleden kan ondersteunen bij de uitvoering van hun kaderstellende en controlerende taken.

Dat in de programma's de hoofdlijnen centraal staan betekent dat niet alles wat de gemeente doet aan bod komt. De zogenoemde 'going concern' (lopende) activiteiten zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten, tenzij deze politiek in de belangstelling staan. Er is getracht om de nadruk te leggen op die doelen en prestaties, die in de aandacht staan, dan wel bestuurlijk van belang zijn. Dat is zo veel mogelijk concreet en inzichtelijk gemaakt en helder verwoord.

Een ander aspect dat men bij het lezen van de teksten in gedachten moet houden is de mate waarin de gemeente kan bijdragen aan het bereiken van beoogde maatschappelijk effecten. Dit kan worden beïnvloed, zowel in negatieve als positieve zin, door verschillende externe factoren. Zo is de omvang van het aantal Haarlemse bijstandsgerechtigden niet alleen afhankelijk van gemeentelijke interventies, maar ook van regionale, landelijke en zelfs mondiale ontwikkelingen op het terrein van economie en arbeidsmarkt.

Ook is van belang om te beseffen dat veel van de prestaties die staan vermeld om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan een meer regisserende taak en voorwaardenstellende bevoegdheid, en levert de prestaties niet zelf.

Met de overgang naar een nieuwe indeling, op advies van de Rekenkamercommissie (zie het rapport 'Wankel Evenwicht') en vanuit de motie 9 ingediend bij de Programmabegroting 2014 is extra aandacht besteed aan de verbetering van indicatoren. Vanuit de werkgroep informatiewaarde is de wens neergelegd om zowel objectieve als subjectieve indicatoren elkaar waar mogelijk te laten aanvullen. Ook is goed gelet op de formulering en een goede aansluiting van de doelen en prestaties op het coalitieprogramma. Vanuit de subsidiesystematiek is eenzelfde formulering aangehouden. Alle prestaties beginnen daarom met een actieve vorm waaruit blijkt wat de gemeente precies doet, bijvoorbeeld 'de gemeente subsidieert', 'de gemeente faciliteert', 'de gemeente voert de regie', etc.

In september heeft een viertal raadsleden zich aangemeld voor de werkgroep informatiewaarde. De werkgroep zal om korte termijn starten met haar werkzaamheden om de planning en controldocumenten verder te verbeteren.

Cluster - Sociaal

Inleiding

De kernwoorden in het cluster sociaal zijn zelfredzaamheid en eigen kracht, met als doel dat iedere Haarlemmer kan meedoen in de samenleving, op zijn niveau en naar draagkracht. De rol van de gemeente daarin begint bij de voorwaarden om te kunnen meedoen: een sociale stad met actieve Haarlemmers, een gezonde leefstijl en aandacht voor sport en bewegen. Goed onderwijs schept de basis; samen met regiogemeenten wordt extra inzet gepleegd om te voorkomen dat jongeren school voortijdig, zonder diploma verlaten. Het geven van informatie, advies en ondersteuning is belangrijk voor het behoud en herstel van zelfredzaamheid.

Als Haarlemmers ondersteuning nodig hebben, organiseert de gemeente dat waarbij eigen kracht en ondersteuning hand in hand gaan. En het liefst bij beginnende problemen zodat de zorg, ondersteuning of voorzieningen zo kort mogelijk gegeven hoeven worden. Maar mocht langdurige(r) zorg toch nodig zijn, dan heeft de gemeente een vangnet voor haar burgers.

De verantwoordelijkheden van de gemeente in de ondersteuning en zorg worden met ingang van 2015 sterk vergroot. Het gaat om werk en inkomen (Participatiewet), de zorg voor jeugd en gezin (decentralisatie jeugd) en daaraan gekoppeld passend onderwijs, de ondersteuning en zorg aan kwetsbare mensen zoals ouderen, chronisch zieken en gehandicapten (decentralisatie Awbz). Daarnaast wordt ook beschermd wonen en de cliëntondersteuning vanaf 2015 gedecentraliseerd naar gemeenten.

Met de overgang is de gemeente nu verantwoordelijk voor vrijwel de hele maatschappelijke ondersteuning van Haarlemmers. Dit raakt alle leefgebieden; jong en oud, rijk en arm, gezond en hulpbehoevend.

De gemeente kan daarbij niet zonder de hulp en inzet van de samenleving. Het grote aantal vrijwilligers en mantelzorgers in Haarlem geeft in ieder geval het vertrouwen dat Haarlemmers zich voor elkaar willen inzetten.

Het cluster Sociaal heeft veel verbindingen met het cluster Fysiek. Een goede leefomgeving versterkt het welzijn; goed wonen is een basisvoorziening om mee te kunnen doen en een sterke economie zorgt er voor dat Haarlemmers financieel zelfredzaam kunnen zijn. Ook zijn er verbindingen met het cluster Burger en Bestuur. De gemeente zorgt voor een goede dienstverlening aan de burger en voor veiligheid als basisvoorwaarde voor een leefbare stad.

Onderliggende programma's

Het cluster Sociaal bestaat uit drie programma's:

Programma 1: maatschappelijke participatie gaat over de basisvoorwaarden om mee te kunnen doen in de samenleving, met vrij toegankelijke activiteiten en voorzieningen, met informatie en advies en met lichte vormen van ondersteuning gericht op preventie.

Programma 2: ondersteuning gaat over maatwerk aan voorzieningen en zorg, veelal alleen toegankelijk met een indicatie.

Programma 3: werk en inkomen gaat over het tijdelijke financiële vangnet en de toeleiding naar werk en scholing om vanuit eigen kracht zelfredzaam te zijn in de Haarlemse samenleving.

In deze programma's worden de volgende onderwerpen uitgewerkt:

Participatiewet

Mensen met een bijstandsuitkering en gedeeltelijk arbeidsongeschikten hebben vaak moeite werk te vinden. Toch is werk voor hen van groot belang, omdat dit een belangrijke sleutel is tot meedoen in de samenleving. Mensen met een arbeidsbeperking willen bovendien niet aan de zijlijn staan. De gemeente heeft als uitgangspunt wat kunnen mensen wel. Voor mensen met een beperking is het

belangrijk dat ook zij zich kunnen ontwikkelen in hun werk. Als het kan bij reguliere werkgevers, waar nodig met ondersteuning. Als dit niet lukt, kunnen vrijwilligerswerk en een beschutte werkomgeving waardevolle alternatieven zijn.

Decentralisatie Jeugd

Vanaf 2015 zijn gemeenten bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de preventieve zorg, alle vormen van jeugdhulp inclusief de Jeugd GGZ en de zorg voor jeugd met een (licht) verstandelijke beperking en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering.

De gemeente Haarlem wil de kans die deze bundeling van verantwoordelijkheden bij de gemeente biedt ten volle benutten om te zorgen dat jeugdigen gezond, veilig en gelukkig kunnen opgroeien en gelijke ontwikkelingskansen hebben. Daarbij staat continuïteit van zorg voorop en wordt gewerkt op basis van vertrouwen in de zorgprofessionals.

Decentralisatie Awbz

De onderdelen individuele begeleiding buiten een instelling, dagbesteding en kortdurend verblijf in een instelling worden vanuit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (Awbz) overgeheveld naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze vormen van ondersteuning worden georganiseerd in de vorm van maatwerk, met als doel versterking van de zelfredzaamheid en het vergroten van het sociaal netwerk van burgers.

Beschermd wonen

Beschermd wonen wordt geboden aan personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. Het gaat om wonen in een instelling, zorg en begeleiding, gericht op participatie. Voor deze taak is Haarlem centrumgemeente voor Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer. Vanaf 2015 worden dit maatwerkvoorzieningen binnen de Wmo.

Clïëntondersteuning

In het kader van de Wmo 2015 worden gemeenten verantwoordelijk voor het organiseren van gratis cliëntondersteuning. Onder cliëntondersteuning wordt verstaan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen. In Haarlem wordt cliëntondersteuning al door verschillende organisaties geleverd. Denk aan Loket Haarlem of de ouderenadviseurs. Ook kunnen burgers voor cliëntondersteuning een beroep doen op het sociaal wijkteam en de CJG-coaches. De landelijke middelen voor de ondersteuning aan mensen met een beperking, zoals uitgevoerd door MEE, worden per 2015 ook naar gemeenten overgeheveld.

Transitie sociaal domein

De decentralisaties gaan gepaard met grote rijksbezuinigingen en dat maakt het noodzakelijk dat de zorg, ondersteuning, opvang en begeleiding van mensen in een kwetsbare positie anders wordt georganiseerd. De vanzelfsprekendheid van professionele ondersteuning en zorg verdwijnt. Informele hulp vanuit de eigen omgeving wordt belangrijker. Hulp- en dienstverlening start voortaan bij de vraag wat inwoners zelf kunnen. Niet bij wat zij niet meer kunnen of waar zij 'recht' op hebben. Professionals krijgen, in gesprek met burgers over maatwerk, zeggenschap en ruimte om de juiste hulp op het juiste moment te bieden. De gemeente moet zorgen dat voorzieningen goed georganiseerd zijn: samenhangend, laagdrempelig en dichtbij. De sociale infrastructuur voor onze burgers moet zo ingericht zijn dat zij hun ondersteuning goed kunnen regelen.

De raad heeft besloten om de transitie van het sociaal domein vanuit de inhoud te benaderen. De herinrichting vindt plaats aan de hand van vijf clusters: (1) basisinfrastructuur, (2) sociaal wijkteam, (3) informatie, advies & doorverwijzing (IAD), (4) specialistische ondersteuning en (5) gedragsverandering. Elk cluster heeft of krijgt een eigen transitieplan. In het geval van het cluster Gedragsverandering is dat een communicatieplan, gericht op de stad en een ontwikkelplan voor de gemeentelijke front-officemedewerkers.

Aan de burgers van Haarlem moet na 1 januari 2015 continuïteit van zorg worden geboden, ook al zijn de taken nieuw voor de gemeente. Haarlem bereidt zich goed voor en daarom gaat nu alle aandacht uit naar de verwerving van zorg en maatwerkvoorzieningen, de verordeningen en het inrichten van de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie. Overeenkomsten met zorgaanbieders zijn getekend, zodat voor wie dit noodzakelijk is, ondersteuning en zorg geboden kan worden. De juridische basis is gecreëerd zodat burgers, zorgaanbieders en gemeente er op verantwoorde wijze uitvoering aan kunnen (laten) geven. En ten slotte heeft de gemeente bepaald welke taken zij zelf uitvoert en welke taken belegd worden bij partners in de stad. Voor die taken die de gemeente zelf uitvoert hebben we een inrichtingsplan opgesteld zodat ook de gemeentelijke organisatie klaar is om in 2015 uitvoering te geven aan de nieuwe taken en burgers voor wie dit noodzakelijk is, ondersteuning en zorg te kunnen bieden.

Actiepunten Samen Doen!

Binnen het cluster Sociaal wordt onder andere aandacht besteed aan de volgende actiepunten uit het coalitieprogramma:

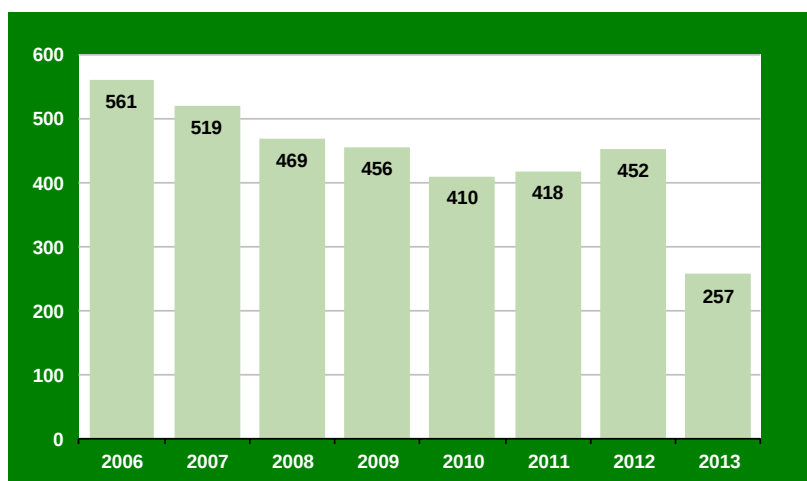
1. Gemeente en haar partners nemen een actieve rol in het bevorderen van de aansluiting van scholen op de arbeidsmarkt, bijvoorbeeld door het stimuleren van stageplekken, het ondersteunen van werk-leertrajecten en het bijeenbrengen van met name MKB-ondernemingen en scholen.
2. Een sleutelrol voor het onderwijs én extra aandacht voor de terugkeer van werkzoekenden naar de arbeidsmarkt.
3. De beleidsnota ‘Samen voor elkaar’ vormt het uitgangspunt voor het coalitieprogramma. Het individu staat centraal: zoveel mogelijk Haarlemmers zelfredzaam en regie over hun eigen leven.
4. Het garanderen van toegankelijk onderwijs, van voor- en vroegschoolse educatie tot excellent hoger beroepsonderwijs voor inwoners van Haarlem. Goed onderwijs is essentieel voor iedereen.
5. De Agenda voor de Sport vormt het uitgangspunt voor het sportbeleid. De gemeente ziet goede koppelingen tussen sport en de oplossing voor maatschappelijke vraagstukken.

Ontwikkelingen in de stad en verschillen tussen stadsdelen

De volgende tabellen en kaartje illustreren de ontwikkelingen in het cluster Sociaal.

De grafiek op de volgende pagina geeft weer hoeveel voortijdig schoolverlaters er de afgelopen jaren waren in Haarlem. Het gaat om jongeren tussen 12 en 23 jaar die niet in het bezit zijn van een startkwalificatie (minimaal diploma op mbo niveau 2 of havodiploma), terwijl zij daar wel toe in staat zijn). De gerichte aanpak en extra inzet in de afgelopen jaren heeft geresulteerd in een aanzienlijke daling van dit aantal in 2013.

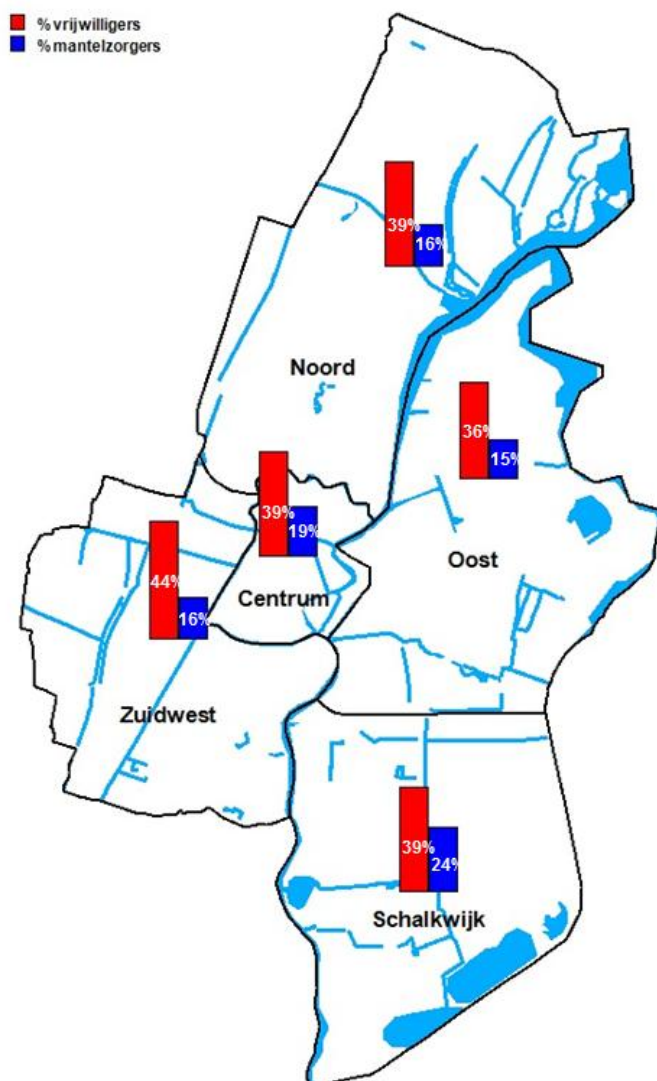
Ontwikkeling voortijdig schoolverlaters in Haarlem, 2006-2013

Bron: Dienst Uitvoering Onderwijs

De kaart op de volgende pagina geeft per stadsdeel aan welke percentage van de inwoners (15 jaar en ouder) aangeeft zich vrijwillig in te zetten of mantelzorg te verlenen. Het aandeel van vrijwillige inzet, ook zorg gerelateerd, en het beroep op mantelzorgers zal in de komende jaren toenemen door de transitie in het sociaal domein. En vrijwillige inzet door Haarlemmers is groot: 40%. 18% van de Haarlemmers biedt mantelzorg. De onderlinge verschillen tussen de stadsdelen zijn niet heel groot. Wel valt op dat in Schalkwijk relatief meer mantelzorg wordt geboden en in Zuidwest de vrijwillige inzet bovengemiddeld is.

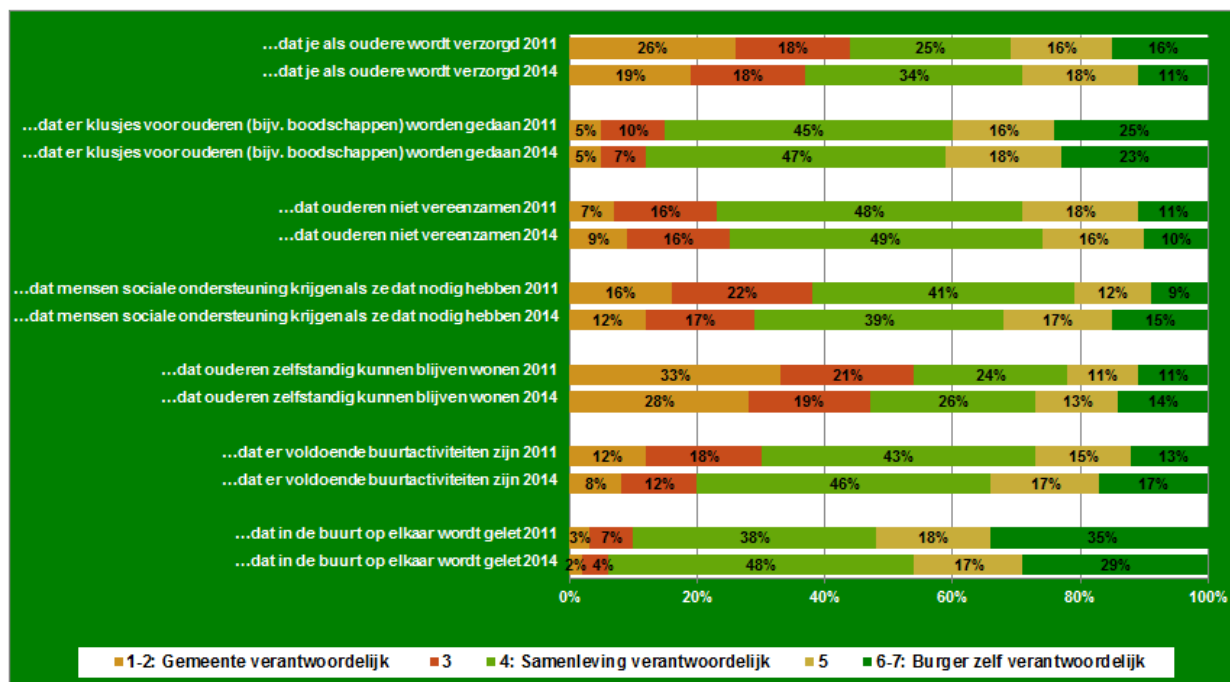
Aantal Haarlemmers (15 jaar en ouder) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen of mantelzorger te verlenen naar stadsdeel in Haarlem 2013

Bron: Omnibusonderzoek 2013

De volgende grafiek gaat over de rolverdeling in het sociaal domein tussen overheid, maatschappelijke organisaties en de burger. Zowel in 2011 als in 2014 is met behulp van het Digipanel Haarlem verkend hoe over deze rolverdeling wordt gedacht. De transitie maakt het noodzakelijk dat de zorg, ondersteuning, opvang en begeleiding anders wordt georganiseerd, met een verschuiving naar (meer) informele hulp vanuit de eigen omgeving. De feitelijke veranderingen in het sociaal domein betekenen niet dat de burger de rolverdeling ook veranderd vindt. Dat is een langer proces. Uit onderstaande tabel blijkt dat de grootste verschuiving richting de burger in vergelijking met 2011 zit bij 'het geven van sociale ondersteuning'. Een groter deel van het Digipanel Haarlem legt hierbij de verantwoordelijkheid bij de burger dan twee jaar geleden het geval was. Bij vragen over 'zelfstandig wonen voor ouderen' en 'op elkaar letten in de buurt' wordt de rol van de samenleving groter gezien. De samenleving is in deze de collectieve verantwoordelijkheid van groepen burgers, bijvoorbeeld als wijkbewoner, lid van een vereniging of kerkgenootschap.

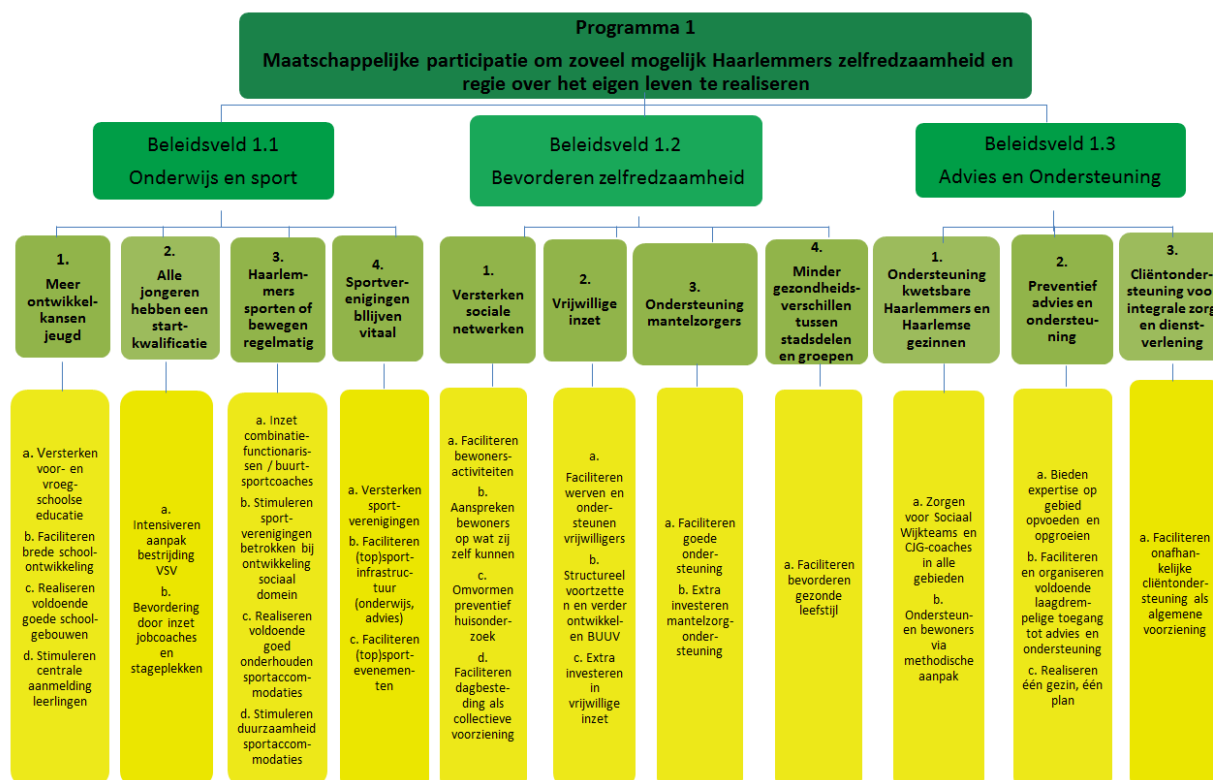
Wie is er het meest verantwoordelijk voor....

Bron: Digipanel Haarlem, 2011 en 2014

Programma 1 Maatschappelijke participatie

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	WMO en welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Onderwijs, Sport, Coördinatie sociaal domein
Afdeling(en)	Stadszaken

Programmadoelstelling (missie)

Haarlem is een sociale stad, waar inwoners aandacht hebben voor elkaar. Haarlemmers staan centraal, in al hun verscheidenheid, en participeren in de Haarlemse maatschappij vanuit hun eigen kracht en mogelijkheden. Zowel individueel als in collectief zijn Haarlemmers actief in de samenleving. Dit wordt op verschillende manieren ondersteund door de lokale overheid. Het doel van de gemeente daarbij is om voor zoveel mogelijk Haarlemmers zelfredzaamheid te realiseren en zo regie over hun eigen leven te bewerkstelligen. Daarvoor is een goede sociale basisinfrastructuur nodig met aandacht voor welzijn, onderwijs, sport en gezondheid. Daarnaast is er aandacht voor advies en ondersteuning in het geval van tijdelijk regieverlies. Op die manier wordt positief bijgedragen aan de mate waarin elke Haarlemmer, ongeacht beperking of kwetsbaarheid, meetelt en mee kan doen en wordt de inzet van (zwaardere) zorg voorkomen.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Kencijfer sociale kwaliteit ¹	6,1 (2005)	6,1 (2007) 6,1 (2009) 6,1 (2010) 6,2 (2011) 6,2 (2012) 6,1 (2013)	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	≥ 6,2	Omnibus-onderzoek

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Percentage Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwd (geen hulp nodig)	85% (2013)	85% (2013)	-	85%	86%	86%	87%	87%	Omnibus-onderzoek

¹Het kerncijfer sociale kwaliteit is een combinatie van antwoorden van Haarlemmers op vier stellingen: 'mensen gaan hier prettig met elkaar om'; 'ik voel met thuis in deze buurt'; 'ik woon in een buurt met veel saamhorigheid' en 'hier kennen mensen elkaar nauwelijks'. De score van het kerncijfer kan variëren van 0 tot en met 10. Hoe hoger het cijfer, hoe positiever bewoners denken over de sociale kwaliteit.

Context en achtergronden

Dit programma gaat over het gemeentelijke beleid en haar inzet op het gebied van maatschappelijke participatie. De essentie daarvan is meedoen en erbij horen: samen doen en samen voor elkaar. Dit wordt gerealiseerd door te focussen op drie beleidsvelden, namelijk Onderwijs en Sport, Bevorderen Zelfredzaamheid en Advies en Ondersteuning. De gemeente faciliteert de inzet van organisaties en bewoners. Dat doen we op basis van de maatschappelijke effecten en beleidsdoelen voor de sociale basisinfrastructuur die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De basisinfrastructuur is het geheel aan activiteiten en voorzieningen die er voor zorgen dat burgers zich in hun eigen kracht zo geholpen en ondersteund voelen dat zij zelfstandig kunnen blijven functioneren en zo veel mogelijk mee kunnen doen, nu en in de toekomst. Het gaat om laagdrempelige, vrij toegankelijke, niet individueel geïndiceerde en veelal collectieve voorzieningen.

Onderwijs en sport

Voor jeugdigen en hun ouders zijn er basisvoorzieningen beschikbaar zoals kinderopvang, peuterspeelzalen, scholen, (jeugd-)gezondheidszorg, sport- en vrijetijdsvoorzieningen. Door de pedagogische kwaliteit van deze voorzieningen te verbeteren, kunnen zij de eigen kracht van gezinnen versterken, de ontwikkeling van kinderen en jongeren stimuleren, opvoedproblemen helpen voorkomen of tijdig signaleren en daarnaar handelen. Ook kunnen zij aandacht besteden aan het ontwikkelen van een gezonde leefstijl waarin sport en bewegen centraal staan.

De transformatie van de zorg voor jeugd gaat samen met de transformatie in het onderwijs, het Passend Onderwijs, waarmee alle kinderen een passende plek in het onderwijs krijgen, als het kan op een reguliere school en anders in het speciaal onderwijs om minimaal een startkwalificatie te kunnen behalen. Goed onderwijs is essentieel voor iedereen. De Centra voor Jeugd en Gezin en de CJG-coaches kunnen naast ouders en jeugdigen, ook professionals zoals docenten en huisartsen, ondersteuning bieden bij opvoed- en opgroei-vragen, en specialistische zorg erbij halen als dat nodig is. Zo vindt verbinding plaats tussen de onderwijs en zorg.

Volwassenen die behoefte hebben aan educatie krijgen hiervoor voldoende mogelijkheden, zodat zij meer en/of beter in de Haarlemse samenleving kunnen participeren.

Voor alle Haarlemmers wordt ingezet op het bieden van goed onderhouden sportfaciliteiten zodat zij hun gezondheid kunnen bevorderen, maar ook elkaar kunnen ontmoeten via sport en bewegen. In dit kader wordt een Sportstimuleringsfonds ontwikkeld dat zich richt op de inzet van sport in de leefdomeinen van het sociaal domein, ondersteuning van breedtesportactiviteiten om maatschappelijke betrokkenheid en vrijwillige inzet bij sportverenigingen te stimuleren, sportbeoefening door ouderen, bevordering van talentontwikkeling, het versterken van de verenigingsstructuur en ondersteuning van de sportevenementen. In de 'Agenda voor de sport' wordt hiervan een nadere uitwerking gegeven.

Bevorderen zelfredzaamheid

Met een goede basisinfrastructuur activeert de gemeente kwetsbare burgers, realiseert vrijwillige inzet en zet in op eigen kracht en zelfredzaamheid. Deze voorzieningen zijn vaak in de directe woonomgeving te vinden en dragen bij aan de sociale samenhang in buurten en zorgen ervoor dat mensen elkaar kunnen blijven ontmoeten. De voorzieningen zijn toegankelijk ongeacht beperking of achterstand. Informatie en advies zijn een wezenlijk onderdeel van de basisinfrastructuur.

De gemeente wil beperkingen in zelfredzaamheid en eigen kracht vroeg (laten) signaleren om als daar sprake van is snelle interventie door de uitvoeringspartners mogelijk te maken. Hiermee wordt een beweging van de achterkant (ingrijpen bij problemen) naar de voorkant (voorkomen van grotere problemen) gemaakt. Ook worden Haarlemmers meer aangesproken op wat zij zelf kunnen: 'zorgen dat' iemand zijn problemen op kan lossen in plaats van 'zorgen voor' een oplossing. Informele zorg wordt versterkt om het gebruik van duurdere zorg te verminderen of uit te stellen. Daarnaast wil de gemeente vrijwillige inzet bevorderen, ook vanuit wederkerigheid.

De gezondheid van de Haarlemmer is belangrijk voor het behoud of bevorderen van zelfredzaamheid. Daarom wordt ingezet op de bescherming en bevordering van de collectieve gezondheid van de Haarlemmer, met aandacht voor specifieke groepen met grotere gezondheidsrisico's. De gemeente ondersteunt een gezonde leefstijl van Haarlemmers, met focus op ouderen en jongeren omdat hier de meeste winst is te behalen. De gemeente zoekt hierin actief de samenwerking met anderen - zoals eerstelijnsgezondheidszorg, verzekeraars, sportclubs, scholen, welzijnswerk, belangenorganisaties - en heeft hierin een verbindende rol.

De inzet door de partners in de stad om zelfredzaamheid te bevorderen is inmiddels met hen vastgelegd in subsidieafspraken. De inzet is gebaseerd op een matrix van effecten en doelen die zijn voorbereid met vele partners en zijn vastgesteld door de gemeenteraad. Deze effecten en doelen passen bij de nieuwe uitdagingen waar de gemeente voor staat en de inzet is gericht op preventie ter voorkoming en vertraging van een beroep op duurdere, specialistische voorzieningen. Uitwerking doelen en effecten sociaal domein en transitie basisinfrastructuur (2013/368525) inclusief de matrix met effecten en doelen.

Advies en ondersteuning

Soms is er voor Haarlemmers of hun gezinnen extra advies en ondersteuning nodig om ze weer zelf regie te laten voeren over hun leven en voldoende zelfredzaamheid en eigen kracht terug te brengen. De gemeente organiseert daarvoor advies en ondersteuning. Dit is een ondersteunende schil rondom de basisinfrastructuur. De gemeente realiseert opvoed- en opgroei-ondersteuning via Centra Jeugd en Gezin en generalistische gezinsondersteuning via Sociaal Wijkteams en CJG-coaches. Informatie, advies en ondersteuning wordt geboden op plekken dichtbij bewoners, in de buurt of wijk. Daarbij is er ruimte en de opdracht om te doen wat nodig is, ook in gezinnen en bij bewoners die er zelf niet goed meer uitkomen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Transitie sociaal domein, kadernota Samen voor Elkaar (2012/172892)
- Nota Samen voor Elkaar, op weg naar een nieuwe sociale infrastructuur (2013/55659)
- Uitwerking doelen en effecten sociaal domein en transitie basisinfrastructuur (2013/368525)
- Uitgangspuntennota 'Samen voor jeugd: transitie jeugdzorg' (2012/199787)

Beleidsveld 1.1 Onderwijs en sport

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Meer ontwikkelkansen van de jeugd (voorschools, op school en naschools), zodanig dat zij de eigen vaardigheden en/of talenten zo goed mogelijk kunnen benutten.
2. Zo veel mogelijk jongeren sluiten hun schoolloopbaan af met een startkwalificatie, zodanig dat zij goed in staat zijn in de samenleving te participeren met een plaats op de arbeidsmarkt of een vervolgstudie. Volgens landelijk gemaakte afspraken voor de regio wordt het aantal voortijdig schoolverlaters verlaagd met minimaal 30% ten opzichte van de nulmeting (2011-2012).
3. Meer Haarlemmers sporten of bewegen regelmatig, zodanig dat de positieve kracht daarvan, zoals gezondheid en participatie, wordt benut.
4. Faciliteren van sportverenigingen zodanig dat de verenigingen vitaal blijven.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Percentage VVE-doelgroep peuters dat deelneemt aan Voorschoolse Educatie	54% (2009)	61% (2010) 70% (2011) 73% (2012) 73% (2013)	75%	77%	- ¹	-	-	-	VVE-monitor
2. Aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters (VSV) t.o.v. de nulmeting	418 (=100%) (2010-2011)	452 (=108%) (2011-2012) 257 (=61%) (2012-2013)	-	250 (=60%)	250	250	250	250	DUO/OCW
3. Percentage Haarlemmers (> 15 jaar dat regelmatig sport (minstens 1x per 2 weken)	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009) 61% (2010) 62% (2011) 63% (2012) 65% (2013)	66%	67%	68%	69%	70%	70%	Omnibus-onderzoek
4. Oordeel Haarlemmers over de sportvoorzieningen in Haarlem (rapportcijfer)	7,2 (2007)	7,2 (2008) 7,1 (2009) 7,1 (2010) 7,1 (2011) 7,0 (2012) 7,2 (2013)	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	Omnibus-onderzoek

¹ De wet OKE (Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie) vervalt met ingang van 1 januari 2016.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Meer ontwikkelkansen van de jeugd.
 - a. De gemeente faciliteert en versterkt Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) om kinderen een goede start c.q. doorstroming op de basisschool en daarmee gelijke kansen te bieden. Met partners in de stad wordt samengewerkt om meer kinderen naar de VVE-voorziening toe te leiden. Gedurende de schoolloopbaan wordt de taalvaardigheid versterkt met diverse taalvoorzieningen, waarbij de gemeente de inhoudelijke samenwerking stimuleert.
 - b. De gemeente faciliteert brede schoolontwikkeling (School-in-de-Wijk) waarbij op buurtniveau activiteiten worden aangeboden, tussen en na schooltijd. De uitvoerende partners werken bij voorbereiding en uitvoering samen.
 - c. De gemeente realiseert op grond van de wettelijke zorgplicht, samen met de schoolbesturen, voldoende goed schoolgebouwen, binnen de verschillende stadsdeelgerichte programmalijnen van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (S.H.O.). De capaciteit wordt gebaseerd op de leerlingenprognoses. De aankomende jaren is in toenemende mate onvoldoende capaciteit aanwezig om alle leerlingen in het primair onderwijs te huisvesten. Met de schoolbesturen wordt naar oplossingen voor het capaciteitsvraagstuk gezocht.
 - d. De gemeente stimuleert centrale aanmelding voor leerlingen vanaf de leeftijd van drie jaar. Dit past bij de afspraken met schoolbesturen over het inzetten van de schoolgebouwen gebaseerd op de prognoses van het aantal leerlingen in de verschillende stadsdelen. Ook de doorontwikkeling van de aanmelding bij het voortgezet onderwijs waaronder het opgeven van meer keuzes en een snellere procedure, draagt hier aan bij.
2. Zo veel mogelijk jongeren sluiten hun schoolloopbaan af met een startkwalificatie.
 - a. De gemeente intensificeert samen met de regio de aanpak Bestrijding van VSV, de thuiszittersaanpak en de verzuimaanpak, zodat meer jongeren een startkwalificatie behalen. Om de doelstellingen te bereiken wordt met de schoolbesturen en andere ketenpartners in zorg- en hulpverlening intensief samengewerkt en een regionale agenda

- opgesteld. Er is speciale aandacht voor ongeoorloofd schoolverzuim onder jongeren van 18 tot 23 jaar zonder startkwalificatie op het MBO.
- b. De gemeente bevordert door inzet van jobcoaches dat meer jongeren een stageplek of Beroeps Begeleidende Leerweg -plek (BBL) krijgen om hun opleiding af te kunnen ronden met een diploma. Ook stimuleert de gemeente het verwerven van een arbeidscontract bij werkgevers door samenwerking met het Leerplein en het Werkgeversservicepunt /Werkplein en door toepassing van Social Return on Investment (SROI). SROI is het opnemen van sociale voorwaarden in een inkoop of aanbestedingstraject. Opdrachtnemers/leveranciers dragen op deze manier bij aan de werkgelegenheid in Haarlem Doel is dat de gemeentelijke investering een sociale winst oplevert voor de doelgroep, namelijk mensen met (grotere) afstand tot de arbeidsmarkt.
3. Meer Haarlemmers sporten of bewegen regelmatig.
- a. De gemeente stimuleert door de inzet van combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches dat Haarlemmers, jong en oud, in de buurt meer bewegen en sporten. De inzet loopt via het onderwijs, de naschoolse opvang, in de wijken en bij sportverenigingen.
 - b. De gemeente stimuleert sportverenigingen om betrokken te zijn bij ontwikkelingen in het sociaal domein. De positieve kracht van sport wordt gebruikt voor werkzoekenden, voor de geestelijke gezondheid en inwoners met een geestelijke beperking en als instrument om de veiligheid in de buurt te bevorderen. Dit is een onderdeel van het nieuw op te zetten Sportstimuleringsfonds.
 - c. De gemeente realiseert, samen met sportverenigingen, voldoende goed onderhouden sportaccommodaties in de stad met programmatisch beheer en met activiteiten voor jongeren door buurtsportcoaches om vandalisme van de sportaccommodaties te verminderen. Voor de buitensport wordt tariefdifferentiatie ingevoerd zodat alle verenigingen hetzelfde gebruikerspercentage betalen voor de betreffende sportaccommodaties.
 - d. De gemeente stimuleert de duurzaamheid van sportaccommodaties door met inzet van sportverenigingen de toepassing van energiebesparende maatregelen te onderzoeken, zodat de exploitatielasten van de sportaccommodaties verlaagd kunnen worden. Dit past in het Duurzaamheidsprogramma 2015.
4. Sportverenigingen blijven vitaal.
- a. De gemeente versterkt sportverenigingen door ondersteuning in de vorm van (vraaggerichte) themabijeenkomsten en met specifieke projecten wordt hun maatschappelijke rol in de wijk en stad gestimuleerd. Samen met sportverenigingen, hogescholen in de regio en het CIOS is een aanpak ontwikkeld om aan de maatschappelijke vraag te kunnen voldoen. De gemeente ondersteunt een aantal sportverenigingen met meerjarenbeleid voor talentontwikkeling.
 - b. De gemeente faciliteert (top)sportinfrastructuur (onderwijs, advies) met een combinatiefunctionaris talentontwikkeling als aanspreekpunt voor talentvolle topsporters en verenigingen, zodat zij gestimuleerd worden om aan (top)sport deel te nemen en hun talent hierin (verder) te ontwikkelen.
 - c. De gemeente faciliteert, op basis van vooraf gestelde criteria incidenteel (top)sportevenementen (waaronder de honkbalweek) om sporters hun sport te laten beoefenen, bekendheid aan (top)sport te geven en deelname hieraan te vergroten.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1a. Percentage beschikbare plaatsen doelgroepkinderen Voorschoolse Educatie ¹	52% (2007)	71% (2009) 75% (2010) 100% (2011) 100% (2012) 100% (2013)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Aanbieders

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1c. Benodigde extra capaciteit onderwijshuisvesting in m ² in relatie tot een groeiend leerlingenaantal ²	(2015)	-	-	559 m ²	90 m ²	381 m ²	332 m ²	292 m ²	Gemeentelijke registratie, SHO
1c. Aantal projecten onderwijshuisvesting	6 (2009)	4 (2010) 9 (2011) 4 (2012) 4 (2013)	4	2	- ³	-	-	-	Gemeentelijke registratie, JOP
2a. Totaal aantal jongeren met verzuim na extra inzet 18+ verzuim-aanpak	722 (2013-2014)	722 (2013-2014)	-	642	632	622	622	622	Regionale registratie/ Leerplein
2b. Extra stageplekken ter versterking aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	30 (2011 - 2012)	40 (2012-2013)	70	80	90	109	100	100	Gemeentelijke registratie
3a. Aantal combinatiefunctio nariissen (in fte)	10,3 (2009)	10,3 (2010) 11,8 (2011) 19,3 (2012) 23,1 (2013)	27	27	27	27	27	27	Jaarverslagen uitvoerders
4a. Aantal sportstimulerings projecten op buurt niveau	3 (2013)	3 (2013)	3	4	4	5	5	5	Jaarverslag SportSupport en Gemeentelijke registratie
4b. Aantal verenigingen die ondersteund worden met topsport en talent-ontwikkeling	6 (2010)	6 (2010) 6 (2011) 6 (2012) 6 (2013)	6	6	6	6	6	6	Jaarverslag aanbieder en gemeentelijke registratie
4c. Aantal sport-evenementen, gefaciliteerd door gemeente	2 (2013)	2 (2013)	2	2	4	2	4	2	Gemeentelijke registratie

¹ De specifieke doeluitkering Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) wordt met ingang van 1 januari 2016 beëindigd.

² Het gaat hier om de extra capaciteit die nodig is. De beginstand van het aantal m² per 1 januari 2014 is 76.402m². De streefwaarden voor 2015 en verder is gebaseerd op een extra capaciteit van 1.589 m² in 2014.

³ Het SHO geldt tot 2016. Op dit moment wordt gezamenlijk met de schoolbesturen een nieuw SHO opgesteld.

Beleidsveld 1.2 Bevorderen zelfredzaamheid

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Voldoende sociale samenhang in de Haarlemse wijken en het versterken van de sociale netwerken van Haarlemmers, zodanig dat Haarlemmers elkaar kennen en eenzaamheid en

discriminatie bestreden wordt. Meer Haarlemmers zijn actief in hun buurt en voor hun buurtgenoten.

2. Vrijwillige inzet blijft onverminderd hoog en voldoende divers. Vrijwillige inzet, zowel in de zorg als op alle andere terreinen, zowel door de jeugd, volwassenen als ouderen, zorgt voor betrokkenheid bij de samenleving en meer betrokkenheid leidt tot meer samenhang.
3. Haarlemmers die mantelzorg verlenen worden gesteund in die zorgverlening, zodanig dat zij niet overbelast raken.
4. Minder gezondheidsverschillen tussen stadsdelen en groepen. Voorwaarde is dat Haarlemmers weten dat gezondheid belangrijk is om zelfredzaam te blijven.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Percentage Haarlemmers dat zich actief inzet om de buurt te verbeteren	21% (2007)	19% (2009) 26% (2010) 26% (2011) 28% (2012) 28% (2013)	28%	29%	30%	30%	30%	30%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haalemmers dat aangeeft voldoende contact te hebben	82% (2007)	74% (2009) 73% (2010) 75% (2011) 69% (2012) 70% (2013)	> 73%	>75%	> 77%	>79%	> 81%	> 81%	Omnibus-onderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt	31% (2007)	34% (2009) 35% (2010) 38% (2011) 41% (2012) 40% (2013)	≥ 41%	≥ 41%	≥ 41%	≥ 41%	≥ 41%	≥ 41%	Omnibus-onderzoek
3. Percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn	12% (2009)	10% (2010) 10% (2011) 11% (2012) 9% (2013)	9%	9%	8%	8%	7%	7%	Omnibus-onderzoek
4. Percentage Haarlemmers in Schalkwijk dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	70% (2007)	73% (2009) 73% (2010) 74% (2011) 73% (2012) 71% (2013)	74%	75%	75%	76%	76%	76%	Omnibus-onderzoek
4. Percentage Haarlemmers in Oost dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	76% (2007)	72% (2009) 72% (2010) 67% (2011) 75% (2012) 74% (2013)	75%	75%	76%	76%	76%	76%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Voldoende sociale samenhang en sociale netwerken.
 - a. De gemeente faciliteert bewonersactiviteiten gericht op ontmoeten, verbinden en meedoen.
 - b. De gemeente faciliteert organisaties die de bewoners aanspreken op wat zij zelf kunnen bijvoorbeeld via de methodiek netwerkcoach.
 - c. De gemeente vormt het preventieve huisbezoek om tot een activerend huisbezoek 65+, gericht op het benutten van de kwaliteiten van ouderen.
 - d. De gemeente faciliteert dagbesteding als collectieve voorziening voor de vervallen individuele voorziening (Awbz) om voor kwetsbare Haarlemmers structuur en zingeving te kunnen blijven bieden en zelfredzaamheid en sociaal netwerk te versterken.
2. Vrijwillige inzet blijft onverminderd hoog.

- a. De gemeente faciliteert het werven en ondersteunen (kennis) van vrijwilligers en organisaties die met vrijwilligers werken met aandacht voor vrijwilligers uit alle groepen in de samenleving.
- b. BUUV, met de makelaarsfunctie om ingewikkelder koppelingen tussen vraag en aanbod tot stand te laten komen, wordt structureel voortgezet en verder ontwikkeld. BUUV wordt uitgevoerd in een samenwerkingsverband tussen verschillende partners in de stad.
- c. De gemeente investeert extra in vrijwillige inzet, onder meer om vraagverlegenheid te verminderen, de samenwerking tussen professional en vrijwilliger te verbeteren en om professionele inzet af te laten nemen, ten gunste van vrijwillige inzet.
3. Mantelzorgers worden gesteund.
 - a. De gemeente faciliteert goede ondersteuning van mantelzorgers met informatie, advies en individuele ondersteuning.
 - b. De gemeente investeert extra in mantelzorgondersteuning, omdat het beroep hierop toeneemt. Speerpunten zijn respijtzorg om mantelzorgers tijdelijk te ontlasten en versterking van het sociaal netwerk.
4. Minder gezondheidsverschillen.
 - a. De gemeente faciliteert de bevordering van een gezonde leefstijl van bewoners in gebieden waar de gezondheid minder goed wordt ervaren en bij de jeugd en bij ouderen omdat daar relatief de meeste gezondheidswinst is te behalen.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1c. Aantal huisbezoeken door welzijns-organisaties	181 (2005)	70 (2008) 604 (2009) 482 (2010) 521 (2011) 687 (2012) 494 (2013)	700	700	750	750	750	750	Registratie welzijns-organisaties
2b. Aantal matches via BUUV	1.200 (2011)	1.600 (2012) 1.800 (2013)	2.100	3.000	4.500	4.500	4.500	4.500	CMS systeem BUUV
3a. Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen.	584 (2007)	445 (2008) 1.750 (2009) 1.705 (2010) 1.863 (2011) 1.996 (2012) 2.003 (2013)	≥ 2.000	≥ 2.100	≥ 2.100	≥ 2.100	≥ 2.100	≥ 2.100	Registratie Tandem

Beleidsveld 1.3 Advies en ondersteuning

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Meer kwetsbare Haarlemmers en Haarlemse gezinnen met tijdelijk regieverlies en problemen/vragen op meerdere domeinen worden ondersteund, zodat zij zoveel mogelijk de grip op hun leven terugkrijgen. Hiervoor worden methodieken ingezet (wrap around care/eigen-kracht-methodiek) die oplossingen dichtbij of van mensen zelf zoeken. Informatie, advies en ondersteuning zijn gericht op de vaardigheid om problemen en hindernissen in het dagelijks leven hanteerbaar te maken.
2. Het voorkomen of vertragen van het beroep op zwaardere vormen van zorg en escalatie van problemen.
3. Haarlemmers, zoals ouderen, mensen met psychische beperkingen en mensen met een handicap, kunnen gebruik maken van gratis cliëntondersteuning, zodanig dat zij een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen krijgen.

Op dit moment zijn nog geen passende indicatoren beschikbaar om deze effecten/prestaties goed te kunnen meten, daar wordt de komende maanden aan gewerkt. De nieuwe klantbeheersystemen / cliëntvolgsystemen kunnen hierbij een belangrijke bron vormen.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Ondersteuning kwetsbare Haarlemmers en Haarlemse gezinnen
 - a. De gemeente faciliteert in alle gebieden van Haarlem Sociaal Wijkteams en CJG-coaches, waardoor zorg en welzijn dicht bij de mensen georganiseerd wordt en er tijdig gesignaleerd en geïntervenieerd kan worden.
 - b. De gemeente ondersteunt bewoners door middel van de methodische aanpak van het wijkteam en de CJG-coaches met focus op de eigen kracht en het eigen netwerk van bewoners.
2. Advies en ondersteuning worden preventief ingezet.
 - a. De gemeente ondersteunt (aanstaande) ouders, kinderen, jongeren en beroepskrachten via het Centrum voor Jeugd en Gezin met alles op het gebied van opgroeien en opvoeden. Het betreft expertise op het gebied van opvoeden en opgroeien maar ook expertise op het gebied van problematiek van volwassenen die het opvoeden en opgroeien van kinderen belemmert.
 - b. De gemeente faciliteert en organiseert voldoende laagdrempelige toegang tot advies en ondersteuning, zoals Loket Haarlem, ouderenadviseurs, wijkcontactvrouwen, maar ook het sociaal wijkteam en de CJG-coaches. Er wordt vorm en inhoud gegeven aan de samenwerking met als doel overlap te voorkomen en tegelijkertijd de integrale benadering verder te versterken.
 - c. De gemeente realiseert dat met de werkwijze 'één gezin, één plan' de problemen en vragen van zowel de volwassenen als de kinderen worden opgepakt.
3. Cliëntondersteuning voor integrale zorg en dienstverlening.
 - a. De gemeente faciliteert onafhankelijke cliëntondersteuning als algemene voorziening, kosteloos toegankelijk voor alle Haarlemmers.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Bel. veld	Programma 1 Maatschappelijke participatie	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
11	Onderwijs en sport	38.873	36.130	33.652	33.613	33.310	33.269
12	Bevorderen zelfredzaamheid	17.089	18.550	19.837	19.792	19.760	19.750
13	Advies en ondersteuning	1.365	5.364	5.339	5.338	5.324	5.324
	Totaal lasten	57.326	60.044	58.828	58.742	58.394	58.343
Baten (exclusief mutaties reserves)							
11	Onderwijs en sport	7.319	4.016	2.215	2.215	2.214	2.214
12	Bevorderen zelfredzaamheid						
13	Advies en ondersteuning						
	Totaal baten	7.319	4.016	2.215	2.215	2.214	2.214
	Totaal saldo excl. reserves	50.007	56.028	56.614	56.528	56.180	56.129
	Toevoeging aan reserves	25	3.684	684	184	184	184
	Onttrekking aan reserves	281	100	100	100	100	100
	Saldo incl. mutaties reserves	49.751	59.612	57.198	56.612	56.264	56.213

Analyse saldo programma

(bedragen x € 1.000)

11 Onderwijs en sport	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	31.429
Begroting 2015	32.114
Verschil	685

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
Lasten		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 2,668 miljoen lager dan in 2014.	-2.668	v
In 2015 wordt € 75.000 meer gestort in de reserve duurzame sportvoorzieningen.	75	n
Ombuigingen: bij de Kadernota 2011 is besloten het budget Weer Samen Naar School gefaseerd af te bouwen.	-135	v
De doorbelasting van overhead is in 2014 hoger.	867	n
Aframen rijksbudget OAB/ OKE is inmiddels door het Rijk met een jaar verlengd.	-3.321	v
Indexeringen OZB.	32	n
In verband met de overheveling van taak en budget voor aanpassingen in onderwijshuisvesting van gemeente naar school nemen de lasten af.	-400	v
Hogere kapitaallasten in 2014.	84	n
Overige verschillen < € 100.000.	130	n
Baten		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 €3,353 miljoen lager dan in 2014.	3.353	n

Reden	bedrag	v/n
Aframen rijksbudget OAB/ OKE is inmiddels door het Rijk met een jaar verlengd.	3.321	n
Overige verschillen < € 100.000.	32	n

(bedragen x € 1.000)

12 Bevorderen zelfredzaamheid	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	17.098
Begroting 2015	22.134
Verschil	5.036

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 5,045 miljoen hoger dan in 2014.	5.045	n
De lasten in verband met de decentralisatie van de AWBZ worden vanaf 2015 in de begroting verwerkt.	3.059	n
De toerekening van de overhead is in 2015 € 0,4 miljoen hoger dan in 2014.	398	n
De kapitaallasten zijn in 2015 € 0,2 miljoen lager.	-211	v
Voor het lokaal gezondheidsbeleid is structureel € 357.000 beschikbaar. Hiervoor worden projecten uitgevoerd zoals vermeld in de nota. Door inzet van € 250.000 bij de compenserende maatregelen 2014 is uitvoering nagenoeg stil komen te liggen. Bezuinigingen met voorgestelde bedragen betekent dat sprake zal zijn van een beperkte inzet op gezondheidsbeleid. Gezondheidsbeleid draagt bij aan de gewenste preventie in het sociaal domein. Opgemerkt moet worden is dat het gezondheidsbeleid uitgevoerd door de gemeenschappelijke regeling VRK een van de voorstellen is bij de takendiscussie.	-175	v
In het kader van het Onderwijsachterstandenbeleid zijn voor een aantal jaren door het Rijk middelen ter beschikking gesteld. De gemeente Haarlem heeft al structureel middelen voor dit doel in de begroting opgenomen waardoor deze middelen anders ingezet kunnen worden (via omlabeling). Het jaar 2015 is het laatste jaar dat deze rijksmiddelen worden toegekend.	-1.400	v
Geraamde dotatie aan de reserve sociaal domein (Kadernota 2014).	3.500	n
Incidenteel geraamd programmabudget sociaal domein 2014.	-1.570	v
Taakstelling ten behoeve van de benodigde transitiebudget in het sociaal domein in 2014.	1.600	n
Taakstelling ten behoeve van de benodigde transitiebudget in het sociaal domein in 2014.	300	n
Budget invoeringskosten decentralisatie AWBZ.	-446	v
Diverse afwijkingen < € 100.000.	-10	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 9.000 hoger dan in 2014.	-9	v
Diverse afwijkingen < € 100.000	-9	v

(bedragen x € 1.000)

13 Advies en ondersteuning	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	1.225
Begroting 2015	5.364
Verschil	4.139

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 3,999 miljoen hoger dan in 2014.	3.999	n
Bij het omzetten van de bestaande budgetten sociaal domein vinden er overhevelingen tussen de programma's plaats van programma 2 naar programma 1.	4.671	n
Op basis van de meicirculaire 2014 zijn de mutaties in verband met de decentralisatie jeugdzorg verwerkt voor de jaren 2015 en verder.	554	n
Op basis van de meicirculaire 2014 zijn de mutaties in verband met de decentralisatie AWBZ verwerkt voor de jaren 2015 en verder.	84	n
In de meicirculaire 2014 wordt de decentralisatie-uitkering voor de Centra Jeugd en Gezin verhoogd. Dit budget is toegevoegd aan het beleidsveld Advies en Ondersteuning (collegenota 2014/241538).	55	n
Incidenteel in 2014 geraamd budget Sociale wijkteams.	-1.365	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,140 miljoen lager dan in 2014.	140	n
In 2014 wordt incidenteel € 140.000 onttrokken uit de reserve budgetoverheveling ten behoeve van Centra Jeugd Gezin.	140	n

Reservemutaties programma

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2015	3.684	100
Reserve sociaal domein	3.500	
Reserve duurzame sportvoorzieningen	100	100
Reserve beheer welzijnsaccommodaties	84	

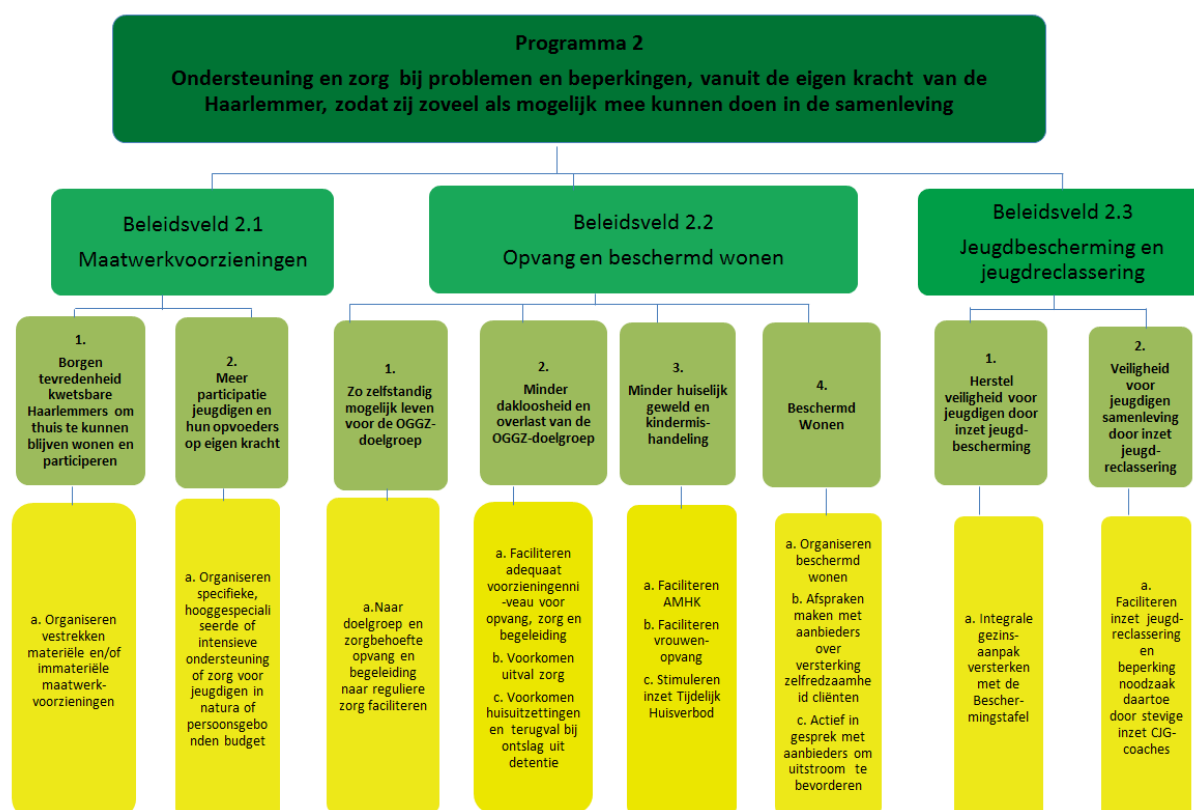
Investerings programma

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2015
Investerings reeds besloten door de raad		
77.01	Strategisch huisvestingsplan Onderwijs	1.986
81.27	Vervanging (kleed)accommodaties sport	779
SZ.95	Vervanging kunstgrasveld	336
76.02	Multifunctionele sporthal Duinwijk	4.053
Investerings gemandateerd door raad aan college		
77.01	Strategisch huisvestingsplan Onderwijs	7.257
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
81.06	Renovatie grassportvelden	127
81.28	Vervanging kunstgrasvelden	1.244
Totaal programma 1 Maatschappelijke participatie		15.782

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	WMO en welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Onderwijs, Sport, Coördinatie sociaal domein
Afdeling(en)	Stadszaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente draagt, op een passende wijze, zorg voor specialistische ondersteuning en zorg wanneer er sprake is van een beperking, van chronische, psychische of psychosociale problemen, of wanneer jeugdigen opgroeien in een onveilige situatie of een strafbaar feit hebben begaan. Voorwaarde is dat een oplossing met hulp uit de sociale omgeving of voorzieningen in de basisinfrastructuur niet mogelijk zijn. Deze ondersteuning en zorg zijn er niet langer dan nodig is en gaan uit van de kracht van de burger, leefeenheid of gezin. Het doel daarbij is dat Haarlemmers vanuit eigen kracht weer of zoveel mogelijk kunnen participeren in de maatschappij.

Context en achtergronden

Dit programma gaat over ondersteuning en zorg aan Haarlemmers die meer nodig hebben dan algemene basisvoorzieningen. De ondersteuning en zorg in dit programma is over het algemeen individueel en geïndiceerd. Veel van deze taken zijn met ingang van 2015 een nieuwe verantwoordelijkheid voor de gemeente. De uitvoering ligt deels bij de gemeente, maar wordt ook deels ingekocht of gesubsidieerd. De nieuwe situatie vraagt een grote inspanning van alle betrokkenen: de gemeente, aanbieders van zorg, maar ook van de Haarlemmers die een beroep (moeten) doen op deze ondersteuning en zorg.

De gemeente werkt nauw samen met de gemeenten in de regio's Haarlemmermeer, Midden- en Zuid-Kennemerland omdat het lokaal organiseren van een deel van de nieuwe taken niet haalbaar is.

Daarnaast is Haarlem voor deze regio's centrumgemeente waar het gaat om het voorkomen en aanpakken van dakloosheid, het begeleiden van de OGGZ doelgroep¹ via de maatschappelijke opvang, vrouwenopvang, aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor beschermd wonen.

Maatwerkvoorzieningen

De gemeente is al enige jaren verantwoordelijk voor maatwerkvoorzieningen zoals hulp bij het huishouden, hulpmiddelen en collectief vervoer. Per 2015 komen diverse andere functies over naar de gemeente zoals begeleiding van mensen die zelfstandig wonen (inclusief vervoer), groepsbegeleiding, respijtzorg en kortdurend verblijf. Ook de maatwerkvoorzieningen voor de jeugd, zoals jeugd- en opvoedhulp, geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (Jeugd-GGZ) en de zorg voor jeugd met een licht verstandelijke beperking (jeugd-LVB) komen over naar de gemeente.

De uitgangspunten voor deze ondersteuning en zorg zijn: de kracht van Haarlemmers en hun sociale omgeving als basis; ondersteunen in plaats van overnemen; hulp inzetten in de directe leefomgeving en snelheid door minder schakels en minder gezichten. Alvorens (hoog)gespecialiseerde of intensievere ondersteuning en zorg worden toegekend gaat de gemeente of het CJG in gesprek met de burger over eigen kracht-oplossingen, de inzet van het sociaal netwerk en voorzieningen in de basisinfrastructuur, zoals cliëntondersteuning, CJG-coaches of andere vrij toegankelijke hulp. De specialistische zorg moet gerealiseerd worden met een lager budget dan voorheen beschikbaar was. Genoemde functies komen over omdat de gemeente beter is staat wordt geacht ondersteuning dicht bij de kwetsbare burger te organiseren met een betere aansluiting op de behoeften en het sociale netwerk. De opgelegde korting op het budget voor deze functies maakt het noodzakelijk het op een andere wijze te organiseren.

Opvang en beschermd wonen

Centrumgemeente Haarlem is verantwoordelijk voor de zorg voor dak- en thuislozen en de vrouwenopvang / huiselijk geweld. De beleidsintenties hiervoor zijn voor de periode 2015-2020 vastgelegd. Een belangrijke opdracht is het realiseren van een 24-uursopvang en gedifferentieerde woonvoorzieningen, maar er is ook aandacht voor de inzet van ervaringsdeskundigheid, het voorkomen van terugval, versterken van de ketenaanpak en het verbeteren van de registratie. De nieuwe ambities bij Vrouwenopvang/Huiselijk geweld gaan onder andere over de vorming van het Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK) en de vermindering van de druk op Vrouwenopvang.

Vanaf 1 januari 2015 is de centrumgemeente Haarlem ook verantwoordelijk voor Beschermd Wonen. Dit betekent het bieden van op participatie gerichte ondersteuning vanuit een beschermde woonomgeving aan mensen met een psychiatrische achtergrond die minder in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving. De doelstellingen van Beschermd Wonen zijn herstel en stabilisatie van het gewone leven, veilig en gezond wonen, het bevorderen van zelfredzaamheid, eigen kracht leren ontwikkelen en inzetten en vermaatschappelijking (gelijkwaardig burgerschap). De organisatie hiervan is over het algemeen complexer dan bij andere taken die met de Wmo 2015 overkomen naar de gemeente (overgangsrecht tot een periode van 5 jaar). Er vindt weliswaar geen korting plaats op het huidige rijksbudget, maar door het verdeelmodel kunnen er per regio negatieve financiële effecten zijn.

Jeugdbescherming en jeugdreclassering

De gemeente is per 2015 verantwoordelijk voor de huidige provinciale (geïndiceerde) jeugdzorg inclusief de jeugdbescherming en de jeugdreclassering. Vanuit de Jeugdwet voert de gecertificeerde instelling de jeugdbescherming en jeugdreclassering uit. In Haarlem gebeurt dit door Bureau Jeugdzorg, Leger des Heils en de William Schrikker Groep.

Kaderstellende beleidsnota's

- Transitie sociaal domein, kadernota Samen voor Elkaar (2012/172892)

¹ De OGGZ-doelgroep is een verzamelnaam voor de meest kwetsbare mensen: dak- en thuislozen, verslaafden, mensen met psychiatrische problematiek; kortom mensen die op vele levensgebieden tegelijk problemen kennen en vaak zorgmijdend gedrag vertonen.

- Nota Samen voor Elkaar, op weg naar een nieuwe sociale infrastructuur (2013/55659)
- Regionaal Kompas 2015-2020 en Een Veilig Thuis 2015-2020 (2014/72764)
- Nota 'Zorg voor Jeugd, Awbz, Participatiewet en Wmo (transitieplan specialistische ondersteuning sociaal domein) (2013/469125)
- Transitie sociaal domein, beleidskader beschermd wonen (2014/271414)
- Uitgangspuntennota 'Samen voor jeugd: transitie jeugdzorg' (2012/199787)

Beleidsveld 2.1 Maatwerkvoorzieningen

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Borgen van het huidige niveau van tevredenheid van kwetsbare Haarlemmers met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen om thuis te kunnen blijven wonen en naar vermogen te participeren in de samenleving.
2. Meer jeugdigen en hun opvoeders die specifieke of intensieve ondersteuning nodig hebben kunnen vanuit eigen kracht participeren.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Percentage cliënten dat aangeeft dat de ondersteuning en voorzieningen uit de Wmo redelijk tot veel bijdraagt aan het zelfstandig kunnen blijven wonen	81% (2009)	78% (2010) 78% (2011) 84% (2012) 87% (2013)	87%	87%	87%	87%	87%	87%	SGBO cliënt-tevredenheids-onderzoek
1. Percentage cliënten dat aangeeft dat de ondersteuning en voorzieningen uit de Wmo redelijk tot veel bijdraagt aan het kunnen meedoen in de maatschappij	74% (2009)	64% (2010) 77% (2011) 78% (2012) 76% (2013)	76%	76%	76%	76%	76%	76%	SGBO cliënt-tevredenheids-onderzoek

Er is nog geen indicator opgenomen voor maatwerkvoorzieningen voor jeugdigen. Op dit moment zijn nog geen passende indicatoren beschikbaar om deze effecten/prestaties goed te kunnen meten, daar wordt de komende maanden aan gewerkt. De nieuwe klantbeheersystemen/cliëntvolgsystemen kunnen hierbij een belangrijke bron vormen.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Borgen tevredenheid van kwetsbare Haarlemmers om thuis blijven te kunnen blijven wonen en te participeren.
 - a. De gemeente organiseert het verstrekken van materiële en/of immateriële maatwerkvoorzieningen op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning zoals begeleiding, huishoudelijke ondersteuning, woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen. Verstrekking kan plaatsvinden in natura of als persoonsgebonden budget als voldaan kan worden aan de voorwaarden daarvoor. Verstrekking wordt gebaseerd op onderzoek waarmee wordt vastgesteld dat specialistische ondersteuning noodzakelijk is voor het behoud dan wel het versterken van zelfredzaamheid en/of participatie in de samenleving.
2. Meer jeugdigen en hun opvoeders participeren vanuit eigen kracht.

- a. De gemeente organiseert specifieke, hooggespecialiseerde of intensieve ondersteuning of zorg voor jeugdigen, in natura dan wel met een persoonsgebonden budget. Zoals aanbod op het gebied van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ), begeleiding en Jeugd en Opvoedhulp.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1a. Tevredenheid cliënten over de procedure om tot een maatwerkvoorziening te komen (rapportcijfer) ¹	7,2 (2009)	6,9 (2013)	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	6,9	SGBO cliënt-tevredenheids-onderzoek
1a. Tevredenheid gebruikers over Wmo-voorzieningen (rapportcijfer)	7,3 (2009)	7,5 (2013)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	SGBO cliënt-tevredenheids-onderzoek
1a. Aantal lopende indicaties Wmo-voorzieningen ²	19.794 (2013)	19.794 (2013)	19.800	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000	Intern cliëntvolgsysteem

¹ Voor de periode 2009-2014 betreft dit het tevredenheidscijfer over de 'aanvraagprocedure Wmo voorzieningen'. Vanaf 2015 zal het de tevredenheid betreffen over de procedure van melding tot uiteindelijke beschikking. Hiervoor is gekozen omdat de procedure in de Wmo wezenlijk verandert en er mogelijk meerdere partijen gaan komen die een rol spelen in de betreffende procedure.

² De realisatie van 2013 (en streefwaarde 2014) is lager omdat dit exclusief de nieuwe indicaties op het gebied van de overkomende nieuwe Wmo taken uit de Awbz is. Dit is de reden dat voor 2015 de indicator is verhoogd t.o.v. 2013 en 2014. NB. Cijfers uit het SGBO cliënttevredenheidsonderzoek worden elk jaar in juli bekend gemaakt. Deze indicator laat daarmee altijd het beeld zien twee jaar voorafgaand aan het jaar van de programmabegroting.

Beleidsveld 2.2 Opvang en beschermd wonen

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ).
2. Minder dakloosheid en overlast van de OGGZ doelgroep en verbetering van levensomstandigheden.
3. Minder huiselijk geweld en kindermishandeling en goede vrouwenopvang.
4. Beschermd (veilig en gezond) wonen voor mensen met een psychiatrische achtergrond met aandacht voor het versterken van de eigen kracht en zelfredzaamheid.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Gemiddelde verblijfsduur OGGZ- doelgroep in maatschappelijke opvang in dagen ¹	1.847 (2005)	1.127 (2007) 736 (2008) 543 (2009) 592 (2010) 747 (2011) 925 (2012) 1.020 (2013)	≤ 800	≤ 700	≤ 600	≤ 600	≤ 600	≤ 600	Registratie diverse instellingen
2. Aantal geregistreerde daklozen	345 (2010)	465 (2011) 582 (2012) 640 (2013)	575	550	525	525	500	500	Veldmonitor GGD

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
3. Aantal geregistreerde incidenten huiselijk geweld in de veiligheidsregio Kennemerland	1.838 (2004)	1.405 (2007) 1.388 (2008) 2.026 (2010) 2.803 (2011) 2.538 (2012) 3.205 (2013)	2.900	3.000 ²	3.000	3.000	3.000	3.000	Registratie Steunpunt Huiselijk Geweld/AMHK

¹ Het betreft hier zowel de kort- als de langdurende opvang. In de 24-uurs-opvang is de opvang zo kort mogelijk, met het streven van een maximum van negen maanden.

² Het aantal geregistreerde incidenten moet nog stijgen om het doel, afname van huiselijk geweld, te kunnen bereiken. Huiselijk geweld komt veel vaker voor dan gemeld wordt en na registratie van incidenten kan hulpverlening starten om de gevolgen te beperken en recidive te voorkomen.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de OGGZ-doelgroep.
 - a. De gemeente faciliteert naar doelgroep en zorgbehoefte opvang en begeleiding naar reguliere zorg. Ook voorziet de gemeente in ondersteuning na uitstroming.
2. Minder dakloosheid en overlast van de OGGZ-doelgroep.
 - a. De gemeente faciliteert een adequaat voorzieningenniveau voor opvang, zorg en begeleiding door middel van gedifferentieerde voorzieningen voor maatschappelijke opvang, zoals de beoogde 24-uursopvang (vervanging voor de huidige dag- en nachtopvang) en andere opvangvoorzieningen (bijvoorbeeld gezinsopvang) in en voor de regio.
 - b. De gemeente voorkomt uitval van zorg door het in beeld houden van de OGGZ-doelgroep via de Brede Centrale Toegang (BCT).
 - c. De gemeente zet zich in om huisuitzettingen op grond van huurschulden te voorkomen en ondersteunt nazorg bij ontslag uit detentie om terugval te voorkomen.
3. Minder huiselijk geweld en kindermishandeling
 - a. De gemeente faciliteert het Advies- en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK) waardoor hulpverlening wordt geboden bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Het AMHK vormt de toegang/frontoffice voor advies, consult en melding op gebied van Huiselijk Geweld en Kindermishandeling. Ook signaleert het AMHK knelpunten in de aanpak en stuurt zij aan op een zo optimale ketenaanpak (procesregie). De gemeente stimuleert de integrale aanpak kindermishandeling van het Multidisciplinair centrum kindermishandeling (MDCK).
 - b. De gemeente faciliteert de vrouwenopvang.
 - c. De gemeente stimuleert de inzet van het Tijdelijk Huisverbod.
4. Beschermd Wonen
 - a. De gemeente organiseert beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving met inachtneming van doorlopende indicaties (overgangsrecht).
 - b. De gemeente maakt afspraken met aanbieders om in de voorziening zelfredzaamheid en eigen kracht te versterken.
 - c. De gemeente gaat actief in gesprek met lokale partners en aanbieders om welzijn, zorg en wonen te verbinden en hiermee uitstroom uit een intramurale instelling te stimuleren.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1a. Aantal plaatsen maatschappelijke opvang	63 (2008)	87 (2009) 91 (2010) 91 (2011) 107 (2012) 113 (2013)	111	111 ¹	111	111	111	111	OGGZ- monitor GGD

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
3a. Aantal informatie-, advies- en hulpvragen huiselijk geweld	1.832 (2011)	2.232 (2012) 3.324 (2013)	> 2.000	> 2.000	> 2.000	> 2.000	>2.000	>2.000	Registratie Steunpunt Huiselijk Geweld/AMHK
3c. Aantal opgelegde huisverboden in de Veiligheids-regio Kennemerland	46 (2009)	40 (2010) 55 (2011) 80 (2012) 64 (2013)	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	Huisverbod Online

[†] Streefwaarde lager door herziening aantal plaatsen (totaal van reguliere, jongeren- en gezinsplaatsen).

Beleidsveld 2.3 Jeugdbescherming en jeugdreclassering

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Door de inzet van jeugdbescherming wordt de veiligheid voor die jeugdigen die opgroeien in een onveilige situatie hersteld. Uithuisplaatsingen verminderen door meer drang in plaats van dwang te gebruiken.
2. Door de inzet van jeugdreclassering wordt gezorgd dat de jeugdige geen bedreiging vormt voor de samenleving en veilig kan opgroeien. Deze zorg wordt vaak op last van de rechter verleend, wanneer jongeren een strafbaar feit hebben begaan.

Op dit moment zijn nog geen passende indicatoren beschikbaar om deze effecten/prestaties goed te kunnen meten, daar wordt de komende maanden aan gewerkt. De nieuwe klantbeheersystemen/cliëntvolgsystemen kunnen hierbij een belangrijke bron vormen.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Herstel veiligheid voor jeugdigen door inzet jeugdbescherming
 - a. De gemeente versterkt met de Beschermingstafel daar waar zorgen zijn over de veiligheid van kind(eren) of motivatieproblemen de integrale gezinsaanpak. De Beschermingstafel is een samenwerking tussen Raad voor de Kinderbescherming, de gecertificeerde instelling en een expert in de lokale hulpverlening. De CJG coach (waar mogelijk met gezin) vraagt een advies/besluit in een specifieke casus of er geholpen kan worden in het vrijwillig kader (met extra handvaten) of dat inzet vanuit het gedwongen kader nodig is.
2. Veiligheid voor jeugdige en samenleving door inzet jeugdreclassering.
 - a. De gemeente faciliteert jeugdreclassering in de vorm van een combinatie van intensieve hulp aan en controle op een jongere. Door een stevige inzet van CJG-coaches moet de noodzaak dit in te zetten worden beperkt. Vanuit de uitgangspunten van de transitie zet de gemeente in op een integrale uitvoering door jeugdbescherming en jeugdreclassering in het gedwongen kader.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Bel. veld	Programma 2 Ondersteuning en Zorg	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
21	Maatwerkvoorzieningen	34.814	68.694	70.767	67.867	67.926	67.932
22	Opvang en beschermd wonen	9.265	47.900	48.007	48.097	48.318	48.318
23	Jeugdbesch&jeugdreclassering		3.427	3.427	3.427	3.427	3.427
	Totaal lasten	44.079	120.021	122.201	119.391	119.671	119.677
Baten (exclusief mutaties reserves)							
21	Maatwerkvoorzieningen	3.393	3.794	3.794	3.794	3.794	3.794
22	Opvang en beschermd wonen		784	784	784	784	784
23	Jeugdbesch&jeugdreclassering						
	Totaal baten	3.393	4.578	4.578	4.578	4.578	4.578
	Totaal saldo excl. reserves	40.686	115.443	117.623	114.813	115.093	115.099
	Toevoeging aan reserves	710	922	922	922	922	922
	Onttrekking aan reserves	2.819	833	833	833	833	833
	Saldo incl. mutaties reserves	38.577	115.532	117.712	114.902	115.182	115.188

Analyse saldo programma

(bedragen x € 1.000)

21 Maatwerkvoorzieningen	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	29.352
Begroting 2015	64.988
Verschil	35.636

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 34,091 miljoen hoger dan in 2014.	34.091	n
In 2015 zijn de lasten van het beleidsveld toegenomen als gevolg van de decentralisatie van de AWBZ. De inkomsten zijn onderdeel van de algemene uitkering en opgenomen in programma 7.	15.029	n
In 2015 zijn de lasten van het beleidsveld toegenomen als gevolg van de decentralisatie Jeugdzorg. De inkomsten zijn onderdeel van de algemene uitkering en opgenomen in programma 7.	26.841	n
Bij het omzetten van de bestaande budgetten sociaal domein vinden er overhevelingen tussen de programma's plaats van programma 2 naar programma 1.	-4.671	v
Bij het omzetten van de bestaande budgetten sociaal domein vinden er overhevelingen tussen de beleidsvelden plaats van beleidsveld 2.1 naar beleidsveld 2.2.	-750	v
In 2015 wordt meer in de reserve Wmo gestort.	212	n
In 2014 zijn incidentele kosten geraamd voor het inrichten van de organisatie ten behoeve van de uitvoering van de nieuwe taken.	-1.900	v
De kosten van de Wmo-verstrekingen zijn geactualiseerd.	-502	v

Reden	bedrag	v/n
In 2014 zijn incidentele kosten zwervjongeren gemaakt. Deze kosten worden gedekt door een Europese subsidie.	-324	v
Overige verschillen < € 100.000.	156	n
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,545 miljoen lager dan in 2014.	1.545	n
In 2014 is een Europese subsidie ontvangen.	324	n
In 2015 wordt € 1,9 miljoen minder onttrokken aan de reserves.	1.946	n
In 2015 is een eigen bijdrage BGG Volwassenen geraamd.	-725	v

(bedragen x € 1.000)

22 Opvang en beschermd wonen	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	9.225
Begroting 2015	47.117
Verschil	37.892

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 38,635 miljoen hoger dan in 2014.	38.635	n
In 2015 zijn de lasten van het beleidsveld toegenomen als gevolg van de decentralisatie AWBZ. De inkomsten zijn onderdeel van de algemene uitkering en opgenomen in programma 7.	36.535	n
In 2015 zijn de lasten van het beleidsveld toegenomen als gevolg van de decentralisatie Jeugdzorg. De inkomsten zijn onderdeel van de algemene uitkering en opgenomen in programma 7.	653	n
Bij het omzetten van de bestaande budgetten sociaal domein vinden er overhevelingen tussen de beleidsvelden plaats van beleidsveld 2.1 naar beleidsveld 2.2.	750	n
In het gemeentefonds worden in 2015 decentralisatie-uitkeringen ontvangen voor Vrouwenopvang, Maatschappelijke opvang en OGGZ. Ook wordt ontvangt Haarlem als centrumgemeente een budget Wmo/AWBZ. De uitgavenbudgetten worden op beleidsveld 2.2 geraamd.	1.048	n
In de septembercircularisatie 2013 is besloten € 75.000 om voor 2014 beschikbaar te stellen voor het opstellen van de regiovisie Aanpak huiselijk geweld en Kindermishandeling. In 2014 is in dit bedrag aangewend voor het opstellen van het beleid voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.	-75	v
Via de bestemming rekeningresultaat 2013 was in 2014 een incidenteel budget beschikbaar voor maatschappelijke opvang regiogemeenten.	-70	v
Overige verschillen < € 100.000.	-206	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,743 miljoen hoger dan in 2014.	-743	v
In 2015 wordt een eigen bijdrage beschermd wonen geraamd.	-783	v
Overige verschillen < € 100.000.	40	n

(bedragen x € 1.000)

23 Jeugdbesch. & jeugdreclassering	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	
Begroting 2015	3.427
Verschil	3.427

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 3,427 miljoen hoger dan in 2014.	3.427	n
Het beleidsveld Jeugdbescherming en reclassering is in 2015 nieuw gevormd in verband met de decentralisatie van de Jeugdzorg. De inkomsten zijn onderdeel van de algemene uitkering en opgenomen in programma 7.	3.427	n

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2015	922	833

Reserve WMO ¹	922	833
--------------------------	-----	-----

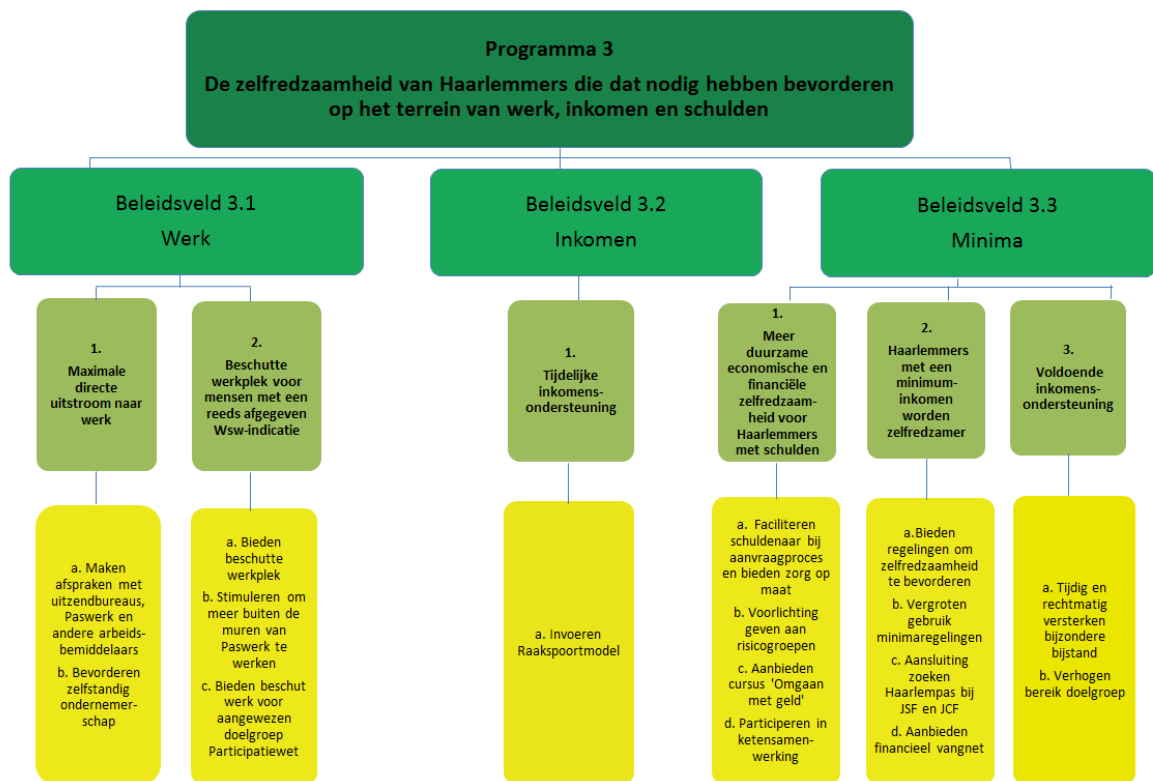
¹In deze begroting zijn nog mutaties op de reserve WMO opgenomen in de jaren 2015 en later. Overeenkomstig het besluit van de gemeenteraad bij de Kadernota 2014 wordt het saldo van deze reserve per 31-12-2014 echter toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Administratief-technisch wordt de reserve WMO bij de jaarrekening 2014 opgeheven. De voorgenomen mutaties op de reserve WMO zijn vanaf dat moment zichtbaar bij de reserve sociaal domein.

Investeringsprogramma

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2015
	Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2015.	
Totaal programma 2 Zorg en ondersteuning		

Programma 3 Werk en inkomen

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Werk, Economische Zaken, Sociale Zaken, Coördinatie sociaal domein
Afdeling(en)	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Programmadoelstelling (missie)

De doelstelling van programma drie is de zelfredzaamheid van Haarlemmers die dat nodig hebben te bevorderen op het terrein van werk, inkomen en schulden. Voor inwoners die niet kunnen voorzien in hun eigen inkomen biedt de gemeente een financieel vangnet met tijdelijke inkomensondersteuning. Om de financiële uitgangspositie te verbeteren worden indien noodzakelijk en mogelijk schulden gesaneerd en preventietrainingen gegeven om schulden te voorkomen. De uitvoering van toeleiding naar werk en scholing, worden in opdracht door partners, zoals Paswerk, uitgevoerd. Zo levert de gemeente, tezamen met partners, een bijdrage aan de versterking van economische en sociale structuur van de stad.

Het uitgangspunt is dat de Haarlemmer op eigen kracht zijn of haar problemen oplost. De gemeente stimuleert en faciliteert. Het denken in de mogelijkheden van de klant is het startpunt van de dienstverlening. Het individu staat centraal. De gemeente faciliteert eigen kracht oplossingen en zet tegelijkertijd sterk in op rechtmatigheid. Deze manier van werken geeft de inwoners de regie over hun eigen leven.

Context en achtergronden

Het economisch tijdstip de afgelopen jaren tegen. Dit heeft geleid tot minder mogelijkheden tot uitstroom van Haarlemmers uit de bijstand. Hieronder worden de belangrijkste ontwikkelingen van de komende jaren genoemd.

Werkplein

De bemiddeling naar werk krijgt met de ingebruikname van het Werkplein een nieuwe impuls. Het bundelen van expertise van UWV, re-integratiepartners en de gemeenten in de regio biedt de Haarlemmer een verhoogde kans op werk. Werk is de beste oplossing voor armoede. Het werkgeversservicepunt biedt dienstverlening aan werkgevers bij personeelsvraagstukken. Dit gebeurt door informatievoorziening en rechtstreekse bemiddeling van vacatures.

Participatiewet

Vanaf januari 2015 vindt de uitvoering van de Participatiewet door gemeenten plaats. De invoering van deze wet is onderdeel van de brede sociaal domein ontwikkeling Samen voor Elkaar. De wet houdt in dat er nieuwe doelgroepen (Wajong-ers en Wsw-ers) en taken bijkomen, zoals het opzetten van beschut werk en garantiebanen voor de meest kwetsbaren. Hierbij speelt de wijze waarop Haarlem Social Return invulling blijft geven een belangrijke rol. De realisatie van deze garantiebanen wordt de taak van het op te richten regionale Werkbedrijf, waarin gemeente, UWV en werkgevers- en werknemersorganisaties samenwerken. Deze partijen spelen ook een belangrijke rol bij de vormgeving van het Lokaal Sociaal Akkoord.

Ook in 2015 is binnen het programma Werk en Inkomen de belangrijkste opgave om werkzoekenden zo snel mogelijk betaald werk te bieden. Doelstelling is om de bestandsontwikkeling in Haarlem beter te laten zijn dan het landelijk gemiddelde. Dat is in lijn met hetgeen in het coalitieprogramma Samen Doen is opgenomen en draagt bij aan de hoge participatiegraad in Haarlem. Hiermee wordt ook bereikt dat het risico door de rijksbezuinigingen op het re-integratiebudget en de uitkeringsmiddelen beheersbaar blijft.

Het ontwikkelen van dienstverlening op maat aan de genoemde doelgroepen gaat de komende jaren de aandacht vragen. Tegelijkertijd nemen de financiële middelen vanuit het Rijk af. Dat vraagt om keuzes maken. De taken brengen ook een aanpassing van werkwijzen mee die zich in de loop der jaren tot aanpassingen van de organisatie kan laten vertalen. Denk daarbij aan de vorming van een uitvoeringsorganisatie voor het Sociaal Domein.

Minimabeleid en Schulddienstverlening

Door minimabeleid krijgt iedereen de mogelijkheid te participeren in de Haarlemse samenleving. Speciale aandacht gaat uit naar kinderen en chronisch zieken. De extra door het Rijk beschikbaar gestelde middelen worden de komende jaren voor dit doel ingezet. Als gevolg van het wetsvoorstel 'Wet maatregelen WWB' waarvan de inwerkingtreding voor 1 januari 2015 is beoogd, worden hogere uitvoeringskosten voorzien vanwege de individuele beoordeling die steeds is vereist. Om in 2016 goed op deze wetwijziging te kunnen inspelen volgen hiervoor nieuwe beleidsvoorstellen. Voor schulddienstverlening geldt vooral dat de wachtlijsten niet mogen terugkeren.

Kaderstellende beleidsnota's

- Armoedebelief, de volgende stap, 2014/96453
- Beleidskeuzenota Participatiewet Haarlem en Zandvoort (2013/469125)
- Werk! (2013/477772).
- Samen voor Elkaar (2012/172892)
- Samen voor Elkaar: groeien naar financiële zelfredzaamheid (2012/338471)
- Visienota handhaving (2012/342276)
- Kaderstelling voor het Strategisch Bedrijfsplan 2011-2014 Sociale Zaken en Werkgelegenheid gemeente Haarlem: Kans en Kracht (2011/194584)

- Beleidsplan Schulddienstverlening (2012/81280)

Beleidsveld 3.1 Werk

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Maximale directe uitstroom naar werk, (voltijds, deeltijd of tijdelijk) voor zowel nieuwe WWB (Wet werk en bijstand) klanten (preventie) als bestaande uitkeringsgerechtigden. Het betreft klanten met een Wwb uitkering, met een IOAW (Wet Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werknemers) uitkering, IOAWZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) uitkering en klanten met een BBZ uitkering. Daarnaast gaat het om zowel potentiële klanten die een aanvraagprocedure voor bijstand volgen (preventie) als klanten die al inkomensondersteuning ontvangen. Voor het aantal mensen in het bestand wordt verwezen naar beleidsveld 3.2 Inkomen.
2. Voldoende beschutte werkplekken, waaronder ook het (begeleid) werken, voor uitkeringsgerechtigden onder de Participatiewet die daarvoor in aanmerking komen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
2. Aantal Haarlemmers met een Wsw indicatie	703 (2009)	729 (2010) 729 (2011) 702 (2012) 685 (2013)	669	649	616	587	564	548	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Hogere directe uitstroom naar werk:
 - a. De gemeente maakt afspraken met onder meer uitzendbureaus, Paswerk en andere arbeidsbemiddelaars voor directe plaatsing op de arbeidsmarkt vanuit de uitkering. Daarnaast wordt ingezet op preventie: werkzoekenden krijgen vacatures aangeboden en gaan zoveel mogelijk direct aan het werk zodat voorkomen wordt dat zij in een uitkering terechtkomen.
 - b. De gemeente bevordert zelfstandig ondernemerschap als volwaardig alternatief voor werk in loondienst, met de uitvoering van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen (BBZ 2004).
2. Beschutte werkplekken voor mensen met een reeds afgegeven Wsw-indicatie:
 - a. De gemeente en Paswerk bieden een beschutte werkplek voor mensen met een Wsw-indicatie en volledige arbeidsbeperking.
 - b. De gemeente en Paswerk stimuleren mensen met een Wsw-indicatie om meer buiten de muren van Paswerk te werken. Begeleid werken en detachering bij werkgevers draagt bij aan de groei van Wsw medewerkers en bevordert de doorstroom in de Wsw.
 - c. Bieden van beschut werk voor de doelgroep die daarvoor in de Participatiewet is aangewezen. Vanaf 2015 treedt de Participatiewet in werking. Vanaf dat moment vindt geen instroom in de Wsw meer plaats, maar oud Wsw'ers behouden hun rechten. Mensen met een arbeidsbeperking vallen vanaf dat moment onder de Participatiewet. De gemeente dient een deel van die doelgroep beschut werk te bieden. Vanaf 2015 zal duidelijk worden hoeveel mensen en hoeveel plekken dit betreft en kan dit met een indicator structureel gemeten worden.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1a. Aantal klanten geplaatst op de arbeidsmarkt ¹	219 (2008)	279 (2009) 213 (2010) 263 (2011) 490 (2012) 327 (2013)	400	425	450	450	450	450	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1b. Aantal gestarte BBZ trajecten nieuwe ondernemers ²	24 (2006)	12 (2010) 30 (2011) 1 (2012) 21 (2013)	10	15	20	25	25	25	Gemeentelijke registratie
2b. Percentage Wsw klanten dat werkt buiten Paswerk	3% (2008)	1% (2009) 1% (2010) 1,5% (2011) 2,8% (2012) 2% (2013)	5%	3%	3%	3%	3%	3%	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening schap Zuid-Kennemerland

¹ Voor het aantal klanten met tijdelijke inkomensondersteuning wordt verwezen naar het onderdeel inkomen van deze programmabegroting.

² Door de economische crisis is het aantal gestarte BBZ trajecten erg laag. De komende jaren wordt een stijging verwacht.

Beleidsveld 3.2 Inkomen

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Een tijdelijke inkomensondersteuning voor Haarlemmers die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien en die daarvoor in aanmerking komen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Aantal klanten met inkomensondersteuning 18-65 jaar	2.808 (2012)	3.273 (2013)	3.465	3.600 ¹	3.800	4.000	4.000	4.000	Gemeentelijke registratie

¹ Toename van het aantal uitkeringsgerechtigden hangt samen met de invoering van de Participatie wet. De gemeente wordt verantwoordelijk voor de inkomensvoorziening van een aantal nieuwe doelgroepen. Het betreft Wajongers en mensen die in aanmerking komen voor een beschutte werkplek.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Tijdig verlenen van inkomensondersteuning aan Haarlemmers die hiervoor rechtmatig in aanmerking komen:
 - a. De gemeente voert een nieuwe werkwijze in op het werkplein met betrekking tot het afhandelen van aanvragen voor levensonderhoud, het zogenoemde Raakspoortmodel. Het Raakspoortmodel beoogt meer Haarlemmers direct te bemiddelen door hen vroeg in het aanvraagproces aan te spreken op eigen kracht en die ondersteuning te bieden die nodig is voor werk.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1a. Percentage aanvragen inkomensondersteuning binnen wettelijke termijn afgehandeld	55% (2012)	72% (2013)	75%	80%	85%	90%	90%	90%	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 3.3 Minima

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Meer duurzame economische en financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers in een schulddienstverleningstraject.
2. Haarlemmers met een minimuminkomen worden zelfredzamer.

3. Voldoende inkomensondersteuning (bijzondere bijstand) voor specifieke en onverwachte noodzakelijke kosten voor Haarlemmers die daarvoor in aanmerking komen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
2. Aantal kinderen dat via Haarlempas beroep doet op JSF/JCF	367/109 (2012)	773/161 (2013)	550/130	560/140	570/150	580/160	590/170	600/180	Registratie JSF en JCF
3. Aantal Haarlemmers dat gebruik maakt van individuele bijzondere bijstand	1.531 (2012)	1.354 (2013)	1.550	1.600	1.650	1.700	1.750	1.800	Gemeentelijke registratie
3. Aantal toekenningen individuele bijzondere bijstand	2.238 (2013)	2.238 (2013)	2.300	2.400	2.500	2.600	2.700	2.800	Gemeentelijke registratie
3. Aantal toekenningen minima-regelingen	3.234 (2013)	3.234 (2013)	3.500	3.600	3.700	3.800	3.900	3.900	Gemeentelijke registratie

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

- Meer duurzame economische en financiële zelfredzaamheid voor Haarlemmers met schulden.
 - De gemeente faciliteert de schuldenaar bij het aanvraagproces en biedt een product op maat.
 - De gemeente geeft voorlichting onder risicogroepen in Haarlem, waaronder jongeren, gedetineerden en uitkeringsgerechtigden. Met groepstrainingen, individuele tussen zorg gesprekken en uitstroombesprekken worden klanten getraind en begeleid om zelf hun financiële administratie te beheren en om recidive te voorkomen.
 - De gemeente biedt de cursus 'omgaan met geld' aan als vast onderdeel van het schuldbemiddelingstraject.
 - De gemeente participeert in de ketensamenwerking met onder andere woningbouwcorporaties, energieleveranciers en zorgverzekeraars gericht op vroeg-signalering en tijdige afstemming met als doel het beperken van verder oplopende schulden en het voorkomen van crisissituaties.
- Meer Haarlemmers met een minimuminkomen worden financieel zelfredzamer.
 - De gemeente biedt regelingen (schoolkosten regeling, chronisch zieken regeling, langdurigheidstoelage, huiswerkbegeleiding en de Haarlemse studietoelage) om zelfredzaamheid gezinnen te bevorderen en kinderen te laten participeren in de samenleving.
 - De gemeente vergroot het gebruik van minaregelingen onder de doelgroep door toegang tot en recht op minaregelingen expliciet te koppelen aan het recht op een Haarlempas.
 - De gemeente zoekt voor de Haarlempas aansluiting bij het Jeugdsportfonds (JSF) en Jeugdcultuurfonds (JCF) om meer kinderen te laten participeren in de samenleving.
 - De gemeente biedt een incidenteel financieel vangnet aan hen die niet in staat zijn hun inkomenspositie te verbeteren.
- Bijzondere bijstand.
 - De gemeente verstrekt tijdig en rechtmatig bijzondere bijstand voor hen die recht hebben op inkomensondersteuning voor specifieke kosten.
 - De gemeente draagt er zorg voor dat meer mensen van de doelgroep bereikt worden.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1b. Aantal deelnemers aan preventieve voorlichtingsbijeenkomsten met betrekking tot schuldenproblematiek	619 (2013)	619 (2013)	600	600	600	600	600	600	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal geslaagde schuldbemiddelingstrajecten (na drie jaar)	75 (2013)	75 (2013)	75	75	75	75	75	75	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal klanten schulddienstverlening	925 (2013)	925 (2013)	900	900	900	900	900	900	Gemeentelijke registratie
1c. Aantal deelnemers aan de verplichte cursus omgaan met geld in het kader van schulddienstverlening	62 (2013)	62 (2013)	50	50	50	50	50	50	Gemeentelijke registratie
2a en b. Aantal minimahuishoudens met Haarlempas	4.991 (2012)	4.986 (2013)	5.000	5.100	5.200	5.300	5.400	5.500	Gemeentelijke registratie
3a. Percentage aanvragen bijzondere bijstand binnen wettelijke termijn afgehandeld	87% (2012)	89% (2013)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Bel. veld	Programma 3 Werk en Inkomen	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
31	Werk	23.744	21.994	18.807	17.536	16.530	15.850
32	Inkomen	63.026	60.291	60.288	60.272	60.305	60.313
33	Minima	10.593	12.451	12.449	12.471	12.495	12.515
	Totaal lasten	97.364	94.736	91.544	90.279	89.331	88.678
Baten (exclusief mutaties reserves)							
31	Werk	22.773	7	-1.870	-1.870	-1.870	-1.870
32	Inkomen	55.221	54.721	54.721	54.721	54.721	54.721
33	Minima	1.344	1.258	1.258	1.258	1.258	1.258
	Totaal baten	79.338	55.986	54.109	54.109	54.109	54.109
	Totaal saldo excl. reserves	18.026	38.750	37.434	36.169	35.222	34.569
	Toevoeging aan reserves						
	Onttrekking aan reserves	944	2.250	1.750	500		
	Saldo incl. mutaties reserves	17.082	36.500	35.684	35.669	35.222	34.569

Analyse saldo programma

(bedragen x € 1.000)

31 Werk	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	27
Begroting 2015	21.988
Verschil	21.961

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
Lasten		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,750 miljoen lager dan in 2014.	-1.750	v
De lasten voor reïntegratietrajecten worden bijgesteld naar aanleiding van de bijstelling de inkomsten.	-189	v
In verband met de bestemming van het rekeningresultaat 2013 wordt in 2014 incidenteel € 100.000 extra besteed aan sociale activering.	-100	v
In 2013 is € 480.000 is aan budget voor het actieplan Jeugdwerkloosheid doorgeschoven naar 2014.	-480	v
In 2014 wordt incidenteel € 50.000 gestort in de reserve sociale activering.	-50	v
Volgens de voorlopige verdeling van het Participatiebudget 2015 is het gedeelte van het Participatiebudget 2015 dat betrekking heeft op de SW-populatie (sociale werkplaats) aangepast.	-877	v
Overige afwijkingen < € 100.000.	-54	v
Baten		

Reden	bedrag	v/n
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 23,711 miljoen lager dan in 2014.	23.711	n
Het participatiebudget is vanaf 2015 onderdeel van integratie-uitkering sociaal domein binnen de algemene uitkering. Hierdoor worden vanaf 2015 de baten geraamd op programma 7.	22.754	n
In 2014 wordt incidenteel € 944.000 onttrokken aan de reserve Budgetoverheveling.	944	n
Overige afwijkingen < € 100.000.	13	n

(bedragen x € 1.000)

32 Inkomen	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	7.805
Begroting 2015	3.320
Verschil	-4.485

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 2,735 miljoen lager dan in 2014	-2.735	v
In 2015 zijn de uitgaven die ten laste van het gebundelde budget inkomensvoorziening (BUIG) € 2,7 miljoen lager dan in 2014. De daling wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een lagere doorbelasting van overheadskosten.	-2.727	v
Overige verschillen < € 100.000.	-8	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,750 miljoen hoger dan in 2014.	-1.750	v
De reserve Wet Werk en Bijstand (WWB) is een risicoreserve. Voor- en nadelen die optreden in de besteding van het rijksbudget worden hierin gestort of onttrokken. De afgelopen jaren is een positief saldo opgebouwd van bijna € 5,1 miljoen (is maximale stand reserve). In het kader van de ombuigingen valt in 2015 € 2.250 vrij.	-2.250	v
Vanwege structureel achterblijvende aflossingen op schulden wordt de raming van de ontvangen rente en aflossing WWB naar beneden bijgesteld.	500	n

(bedragen x € 1.000)

33 Minima	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	9.250
Begroting 2015	11.192
Verschil	1.942

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,857 miljoen hoger dan in 2014.	1.857	n
Ten opzichte van 2014 heeft een verschuiving plaatsgevonden in de toerekening van de overhead. Aan het beleidsveld Inkomen wordt € 2,7 miljoen toegerekend. Het beleidsveld Minima krijgt een hogere doorbelasting.	1.915	n
De lasten voor inhuur schulddienstverlening zijn in 2015 € 85.000 lager.	-85	v
Overige afwijkingen < € 100.000.	27	n
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,085 miljoen lager dan in 2014.	85	n

Reden	bedrag	v/n
De geraamde baten van de omliggende gemeenten voor de uitvoering van schulddienstverlening wordt conform de recente prognoses verlaagd. Tegelijkertijd vindt een aanpassing van de lasten voor inhuur plaats (zie hierboven).	85	n

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2015		2.250
Reserve WWB Inkomensdeel		2.250

Investeringsprogramma

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2015
Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2015.		
Totaal programma 3 Werk en inkomen		

Cluster - Fysiek

Inleiding

Haarlem is een stad waar de kwaliteit van wonen, leven, werken en verblijven hoog is. Haarlem wil ook toekomstbestendig zijn door zich als duurzame stad te ontplooiën. De hoofdkoers richt zich op het versterken van de bestaande kwaliteiten, zoals het hoogwaardig woonmilieu, de groene omgeving en de cultuurhistorische kwaliteiten. Als instrument hiervoor hanteert de gemeente het gebiedsgericht werken, waarmee samen met buurt- of wijkraden, bewoners en ondernemers voor elk gebied naar de passende oplossing wordt gezocht. Voor de ontwikkeling van nieuw beleid is slechts beperkte financiële ruimte.

Gebiedsgericht werken zorgt, met name in het fysieke domein, dat bewoners en bedrijven kunnen meepraten over projecten en verbeteringen in de buurt. Participatie en inspraak hebben door deze wijze van werken een nieuwe dimensie gekregen. De gemeente streeft ernaar ook in het sociale domein, waar mogelijk, diensten gebiedsgericht aan te bieden.

De verbinding met de cluster Sociaal zit in wonen: langer zelfstandig wonen vraagt aanpassingen in de woningvoorraad en verandering in het zorgvastgoed. Maar ook in de leefbaarheid van de stad, de openbare ruimte is immers 'de huiskamer van de stad'. Ook is er de verbinding tussen milieu en gezondheid. De verbinding met het cluster Burger en Bestuur ligt bij een goede dienstverlening aan de burgers en ondernemers en bij een veilige stad als basisvoorwaarde voor leefbaarheid.

Onderliggende programma's

Het cluster Fysiek bestaat uit twee programma's. In deze programma's worden de volgende onderwerpen uitgewerkt:

Programma 4: richt zich op duurzame stedelijke vernieuwing en gaat behalve over stedelijke vernieuwing en grondexploitaties ook over economie, toerisme en cultuur.

Programma 5: richt zich op beheer en onderhoud. Hierin zijn de openbare ruimte en mobiliteit en parkeren belangrijke onderwerpen.

Beide programma's gaan over de fysieke ingrepen ter bevordering van de kwaliteit en differentiatie van de woningvoorraad en over die ter bevordering van de fysieke kwaliteit van leefomgeving.

Actiepunten Samen Doen!

Binnen het cluster Fysiek wordt onder andere aandacht besteed aan de volgende actiepunten uit het coalitieprogramma:

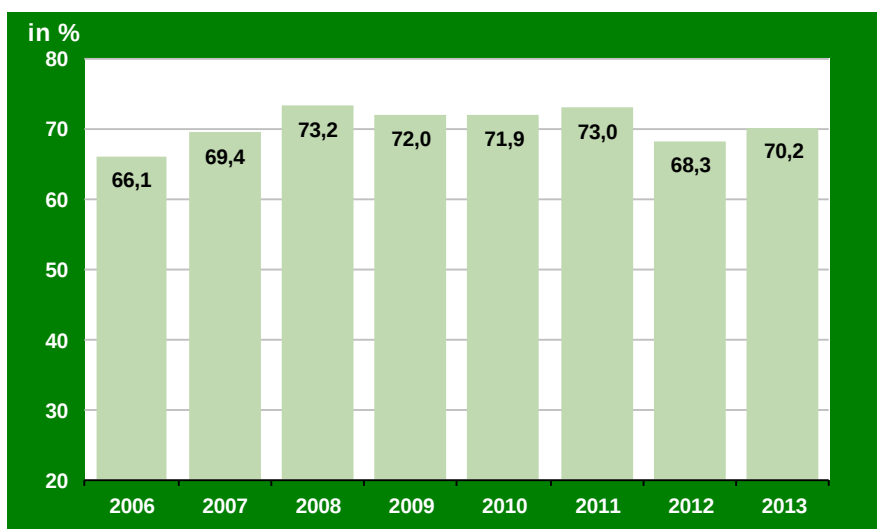
1. Ruimte voor ondernemen, een goed vestigingsklimaat, minder regeldruk.
2. De kadernota Haarlem Duurzaam met het programma Haarlem Klimaat Neutraal 2030 en de samenwerking in Spaarne Energie vormen het uitgangspunt voor het Haarlemse beleid met betrekking tot energie, grondstoffen, klimaat, water en luchtkwaliteit.
3. De gebiedsgerichte werkwijze van de gemeente is voor de leefbaarheid van onze groene wijken en buurten cruciaal.
4. De gemeente wil deze kwaliteiten de komende vier jaar versterken door in te zetten op het omringende, groene landschap (Binnenduinrand en Bufferzone) en de kwaliteit van de openbare ruimte.
5. Haarlem Oost heeft een achterstand op de rest van de stad op de thema's duurzaam woonklimaat, economische dynamiek, recreatief landschap, mobiliteit en imago. Het doel is om een vliegwieleffect te creëren voor Haarlem Oost en de hele stad.
6. De Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland inclusief het Bereikbaarheidsfonds vormt samen met de Parkeervisie het uitgangspunt voor de Haarlemse mobiliteitsaanpak.
7. De Cultuurnota en de Cultuurmonitor vormen het uitgangspunt voor het cultuurbeleid met aandacht voor cultuureducatie, toegankelijkheid en publieksbereik.

8. Gezamenlijk moeten de wijken leefbaar gehouden worden. Ook op bedrijven doet de gemeente een beroep om bij te dragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte in de Waarderpolder.

In het coalitieprogramma is met ingang van 2015 ruimte gemaakt voor nieuwe maatregelen tot een bedrag van € 0,5 miljoen, ten behoeve van duurzaamheid, fiets en groen. Speerpunten zijn: circulaire economie, Haarlem klimaatneutraal, met lokale initiatieven op woningverduurzaming en energietransitie met Spaarne Energie, ruimte voor de fiets, meer groen en stadslandbouw en ruimte voor initiatieven uit de stad.

Ontwikkelingen in de stad en verschillen tussen stadsdelen

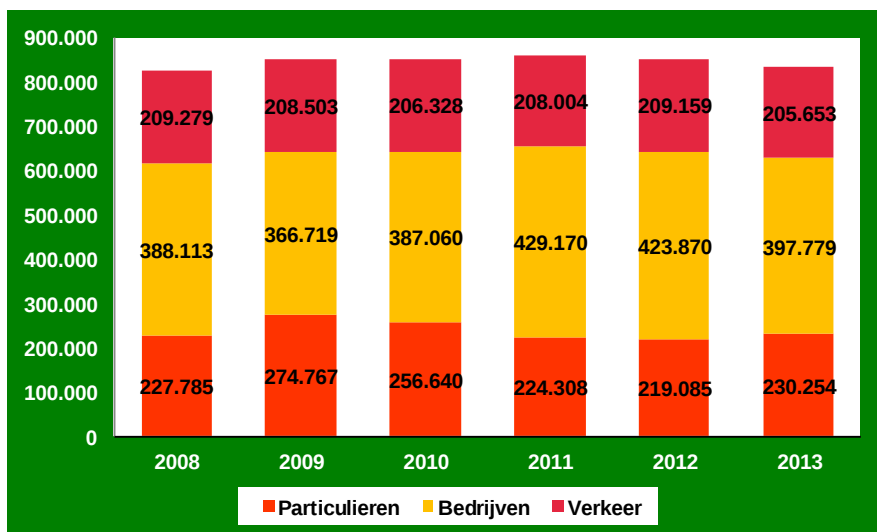
Ontwikkeling netto-arbeidsparticipatie in Haarlem, 2006-2013

Bron: CBS

Netto-arbeidsparticipatie (CBS definitie): het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de potentiële beroepsbevolking.

Ontwikkeling CO₂-uitstoot (in ton) in Haarlem, 2008-2013

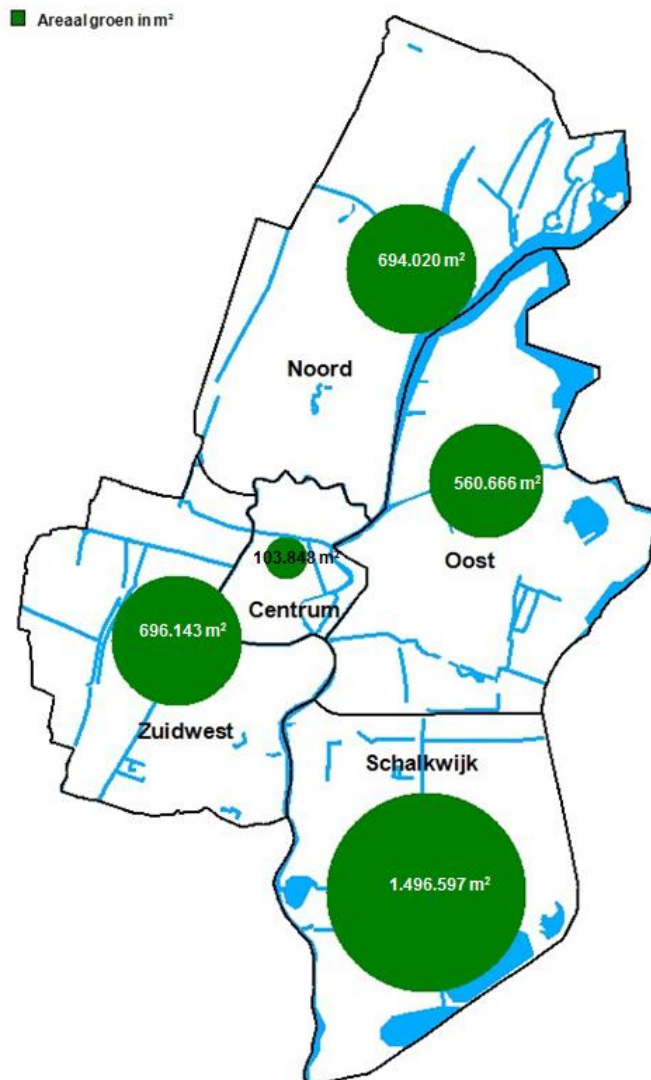

Bron: Liander (gas en elektra); CBS (verkeer)

De dalende trend van CO₂ uitstoot door burgers en bedrijven geeft aan dat ook zij steeds meer oog hebben voor duurzaamheid, en daar ook naar handelen.

De volgende kaartjes laten zien dat inspanningen voor de programma's in het cluster Fysiek er aan hebben bijgedragen dat Haarlem zich kan profileren als aantrekkelijke en concurrerende stad. De inspanningen gericht op het versterken van de economische potentie en van het culturele aanbod hebben dit profiel alleen maar verstevigd. Met name op het punt van de leefomgeving vullen beide programma's elkaar aan. Gemeenschappelijk zijn de intenties voor het bereiken van een kwalitatief goede openbare ruimte en het verbeteren van de mobiliteit en bereikbaarheid. Belangrijk onderdeel daarvan is de 'huiskamer van de stad': de openbare ruimte. Deze is van iedereen en er mag een goede kwaliteit van worden verwacht. Om daarvoor te zorgen zijn onderhoud (schoon, heel en veilig) en investeringen in de openbare ruimte nodig en moeten keuzes worden gemaakt bij ontwikkelingen of het toestaan van activiteiten. Het beschikbare oppervlak aan openbare ruimte zal niet of nauwelijks veranderen. De manier waarop de inwoners haar gebruiken en inrichten kan wel worden beïnvloed. Het gebruik van de openbare ruimte is de afgelopen jaren toegenomen en groeit gestaag. Het toenemende gebruik uit zich in een groeiende vraag naar onder andere parkeergelegenheid en groen- en verblijfsgebied. Het toenemende gebruik kan de openbare ruimte niet langer aan, keuzes zullen moeten worden gemaakt.

Areaal openbaar groen naar stadsdeel in Haarlem 2013

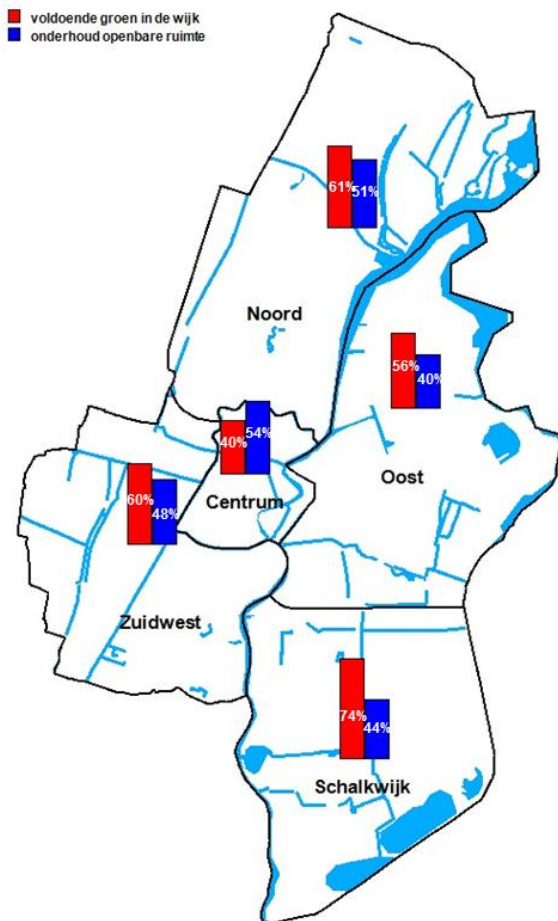

Bron: Gemeentelijk Groenbeheersysteem

Haarlemmers zijn tevreden over de hoeveelheid groen in hun wijk, maar minder over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Uitzondering op dit laatste is het Centrum.

De tevredenheid over de hoeveelheid groen strookt met de objectieve cijfers over het areaal in de wijken.

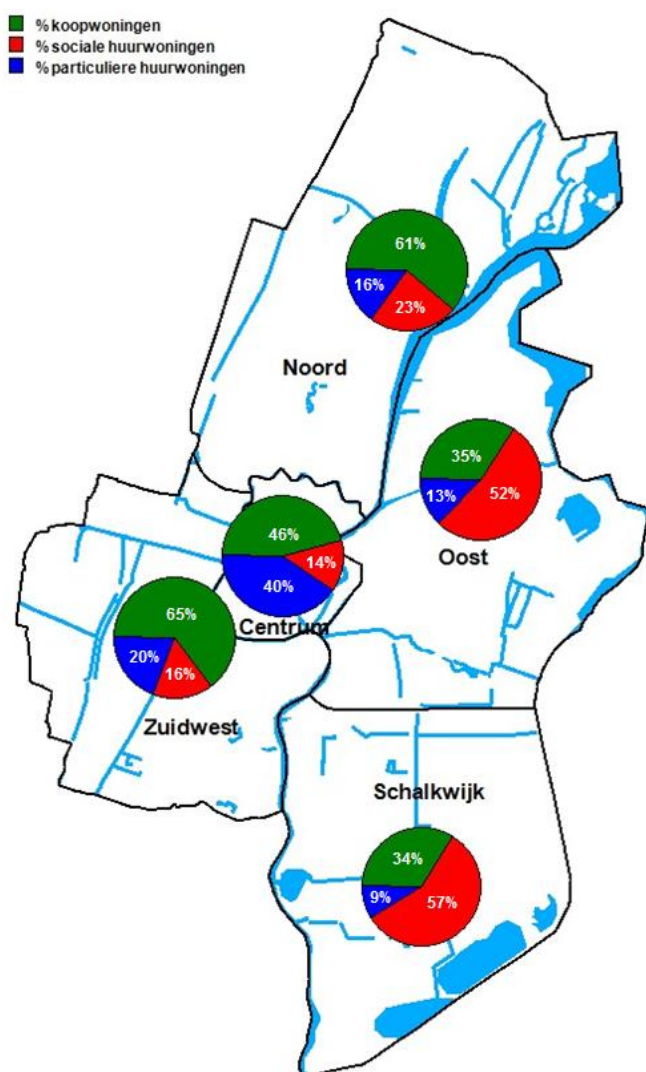
Aantal Haarlemmers (15 jaar en ouder) dat aangeeft dat voldoende groen in de wijk aanwezig is en dat tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte naar stadsdeel in Haarlem 2013

Bron: Omnibusonderzoek 2013

Haarlem staat de komende jaren flink wat uitdagingen te wachten: economische verschuivingen, toenemende druk op de woningmarkt, klimaatverandering en stijgende energiekosten. En de grootste uitdaging is dat de gemeente verschillende taken toegeschoven krijgt die moeten worden uitgevoerd met minder mensen en minder geld. Nu de armslag van de overheid kleiner is, is het zaak om andere wegen te verkennen, naar nieuwe middelen te zoeken, naar andere samenwerkingsvormen, maar ook naar een geëigend instrumentarium. Dat vraagt om een andere rol van de overheid, een heroriëntatie op de opgaven en creativiteit bij de inzet van bestaande middelen en instrumentarium. Per gebied zullen de belangrijkste opgaven in samenhang (sociaal, economisch, fysiek) worden bepaald. Per gebied kan dit resulteren in een andere aanpak. De komende jaren wordt extra ingezet op de twee strategische zones in Haarlem Oost; hier is interventie het meest kansrijk en heeft het grootste vliegwieleffect.

Verdeling woningen naar eigendomsvorm naar stadsdeel in Haarlem per 1 januari 2014

Bron: Cocensus

Waar de gemeente vroeger nog een ‘topdown’ benadering hanteerde, zijn de rollen nu aan het veranderen. Bewoners en ondernemers willen meer betrokkenheid en zeggenschap in hun woon – en leefomgeving. Er is in de samenleving voldoende bereidheid en enthousiasme aanwezig om noodzakelijke acties ter hand te nemen. Ideeën en voorbeelden zijn er voldoende in meest brede zin. Alle traditionele partijen zoeken naarstig naar nieuwe manieren om de schaarsere middelen slim met elkaar te combineren. Het vraagt een andere gemeentelijke rol en instrumentarium. Voor Haarlem is het de kunst om private investeringen te ontsluiten en waar mogelijk te koppelen aan gemeentelijke investeringen. Met als doel om ‘werk met werk’ en ‘geld met geld’ te maken. Het is een uitdaging om met minder middelen en meer eigen initiatief en ondernemerschap gezamenlijk de opgaven ter hand te nemen. In dit kader wordt in 2015 verder ervaring opgedaan om tot een andere aanpak te komen, gericht op het faciliteren en ondersteunen van kansrijke initiatieven en activiteiten, in lijn met het coalitieprogramma. Daarbij wordt onder andere voort geborduurd op de ingezette lijn die bij de verduurzaming van de woningvoorraad is ingezet, waarbij initiatieven uit de samenleving, zoals energiebesparing worden ondersteund. Haarlem wil deze vorm van samenwerking met de stad verbreiden naar andere activiteiten, onderwerpen en stadsdelen.

Overige aandachtspunten

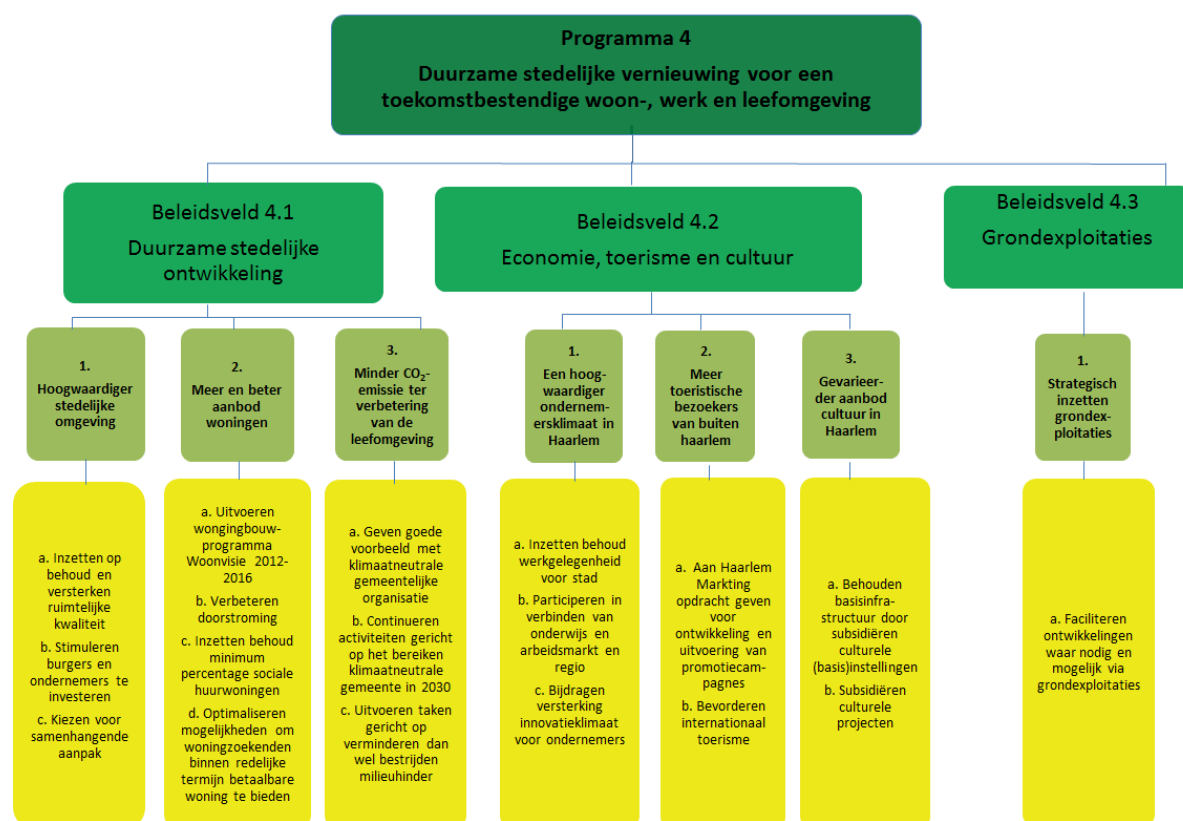
Regionale samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam

Haarlem maakt steeds meer deel uit van het *daily urban system* van Amsterdam en omgeving. Er is dan ook steeds meer sprake van één woning- en arbeidsmarkt in deze regio. Daarom worden plannen op het gebied van woning- en arbeidsmarkt, alsmede op het gebied van duurzaamheid en bereikbaarheid op MRA niveau af gestemd en ontwikkeld.

Beide programma's zijn direct gelinkt aan de visie MRA West. In het coalitieprogramma Samen Doen! 2014-2018 zijn de ambities voor de komende jaren opgenomen. In economisch opzicht sluit Haarlem aan bij de regionale arbeidsmarktagenda van IJmond en Haarlemmermeer; het Techniek Pact Noordvleugel.

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Commissie	Ontwikkeling en Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Ruimtelijke Ontwikkeling, Metropoolregio Amsterdam, Vastgoed, Monumenten, Cultuur, Economische Zaken, Wonen, Duurzaamheid
Afdeling(en)	Stadszaken

Programmadoelstelling (missie)

Haarlem werkt aan de stad van morgen. Haarlem koestert haar bestaande kwaliteiten die de basis vormen voor een toekomst bestendige woon-, werk- en leefomgeving.

De hoofdcoers richt zich op het versterken van de bestaande kwaliteiten, zoals het hoogwaardig woonmilieu, de groene omgeving en de cultuurhistorische kwaliteiten. Voor de ontwikkeling van nieuw beleid is slechts beperkte financiële ruimte. De bestaande en reeds opgestarte beleidsdocumenten blijven daarom leidend. Het economisch beleid continueert de speerpunten 'versterking van de zakelijke dienstverlening en toeristische en culturele aantrekkingskracht'. Dit betekent dat Haarlem samen met de regio meer ruimte biedt voor innovatief en startend ondernemen en een concurrerend en hoogwaardig ondernemingsklimaat. Ook het woningbouwprogramma zoals vastgelegd is in de Woonvisie 2012-2016 blijft van kracht. Net als economie gaat duurzaamheid hand in hand met vrijwel alle beleidsdomeinen. De activiteiten op het gebied van duurzaamheid maken de stad minder afhankelijk van externe energiebronnen, dragen bij aan de koopkracht van burgers en aan de concurrentiepositie van bedrijven, versterken de lokale economie en maken de stad als geheel meer toekomstbestendig.

In het coalitieprogramma zijn binnen de hoofdcoers de volgende opgaven met name van belang:

- Bevorderen van de aansluiting van scholen op arbeidsmarkt;
- Stimuleren duurzaamheid (energie, grondstoffen, water en luchtkwaliteit);
- Bevorderen Circulaire economie (oftewel kringloop economie);

- Behouden en verbeteren van de (groene) leefomgeving;
- Verhogen en verduurzamen van de kwaliteit van de openbare ruimte;
- Bevorderen doorstroming op de woningmarkt (middeldure huur en 30% sociaal);
- Verkennen lange termijnoplossingen voor het verbeteren van de bereikbaarheid conform regionale afspraken;

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Positie Haarlem op de woon-aantrekkelijkheids-index ¹	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009) 6 (2010) 7 (2011) 5 (2012) 4 (2013)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten

Context en achtergronden

Dit programma gaat over beleid en inzet op het gebied van duurzame stedelijke vernieuwing. De inzet die Haarlem op het gebied van stedelijke vernieuwing doet is veelomvattend en zeer divers. De opgaven en activiteiten staan opgesomd in diverse programma's, zoals het Duurzaamheidsprogramma en het Woonprogramma. Deze sectorale programma's zijn waar mogelijk vertaald naar de gebiedsboekjes. In de gebiedsboekjes zijn per gebied (Noord, Centrum, Zuidwest, Oost en Schalkwijk) de gebiedsopgaven en het gebiedsprogramma opgenomen. Ter voorbereiding op de nieuwe Omgevingswet in 2015 wordt de komende jaren uitvoering gegeven aan het implementatieprogramma 2014-2018 Omgevingswet Haarlem. Invoering van de Omgevingswet is voorzien eind 2018.

De Economische agenda en de Arbeidsmarktagenda vormen het uitgangspunt voor het economische beleid. Dit betekent dat er de komende bestuursperiode in de stad en de regio meer ruimte is voor innovatief en startend ondernemen en een concurrerend en hoogwaardig ondernemingsklimaat. Haarlem is geen eiland en de relaties met de regio zijn duidelijk. Er zijn afspraken over de regionale woningbouwopgave in het Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) Zuid-Kennemerland/ IJmond gemaakt. Ook de positie van Haarlem binnen het samenwerkingsverband van de MRA is de afgelopen jaren versterkt, geïllustreerd door de vaststelling van de gezamenlijke Visie MRA-West door Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer. Hierin is opgenomen dat de MRA-West een bijdrage levert aan de internationale concurrentiepositie van de MRA door zowel veelzijdigheid te bieden, als door een hoogwaardig milieu voor de top van het bedrijfsleven en een steeds grotere groep expats, hoogopgeleiden, ondernemers en vertegenwoordigers van de creatieve klasse te bieden.

Duurzame stedelijke ontwikkeling

Om de kwaliteiten van de stad te beschermen moet Haarlem kaders stellen. Om bewoners en ondernemers te stimuleren om mee te investeren in de stad moet er ruimte zijn voor flexibiliteit. Hierbij is het belangrijk dat bekend is wat de gemeente wil. De opgaven voor de stad moeten helder en duidelijk zijn. De voltooiing van de Structuurvisie Openbare Ruimte geeft daar mede invulling aan. De opgaven moeten in regionaal verband afgestemd zijn en integraal verwerkt zijn in gebiedsopgaven. Zo worden alle partijen in staat gesteld om gezamenlijk de opgaven voor de duurzame stedelijke ontwikkeling op te pakken.

Het coalitieprogramma geeft aan dat het woningbouwprogramma zoals vastgelegd is in de Woonvisie 2012-2016 van kracht blijft. Duurzaamheid blijft speerpunt van het gemeentebestuur en zal integraal onderdeel uitmaken van alle op te stellen kader stellende nota's. De gemeente wil de CO₂-uitstoot verminderen. De aandacht richt zich op energiebesparing en toepassing van duurzame energie. De gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid maken de stad minder afhankelijk van externe energiebronnen, dragen bij aan de koopkracht van de burgers en aan de concurrentiepositie van bedrijven, versterken de lokale economie en maken de stad als geheel meer toekomstbestendig. De gemeente wil hinder en (gezondheids-) risico's zoveel mogelijk verminderen. De kwaliteit van de

leefomgeving in woon-, werk- en verblijfsgebieden is niet altijd in overeenstemming met de kwaliteit die bij de functie van een gebied past. Verbetering in de beleving van inwoners en bezoekers van Haarlem en vermindering van gebruiksbeperkingen door milieufactoren is dan ook de inzet. De gemeente treedt hierbij vooral toetsend op. De organisatie en financiering van zorg in combinatie met wonen verandert ingrijpend. Mensen zullen langer zelfstandig moeten wonen, het aantal plaatsen in verzorgings- en verpleegtehuizen wordt beperkt. Dit vergt aanpassingen in de woningvoorraad en een samenwerking in het omgaan met veranderingen in zorgvastgoed. De gemeente speelt hierin een rol, maar wil vooral zoveel mogelijk de partijen en vertegenwoordigers in de stad het zelf samen laten doen.

Economie, cultuur en toerisme

Versterking van het economische klimaat en ruimte om te ondernemen is noodzakelijk om voldoende werkgelegenheid in Haarlem ook op langere termijn te kunnen garanderen. Gezien de effecten van de economische recessie is het doel op korte termijn vooral het behoud van het aantal banen en op de wat langere termijn uitbreiding.

Haarlem heeft, blijkt uit onderzoek, een positief imago op gebied van toeristische aantrekkelijkheid. Dit imago wil de gemeente de komende periode beter benutten door middel van gerichte promotiecampagnes door Haarlem Marketing, nauwe samenwerking met het lokale bedrijfsleven en verdere samenwerking met de partners binnen de Metropoolregio Amsterdam.

Haarlem wil nationaal in beeld zijn als stad van cultuur en erfgoed. Kunst en cultuur zijn sterke pijlers van Haarlem. Cultuur bepaalt vooral de identiteit van de stad en het is bovendien belangrijk voor de individuele ontwikkeling en de samenleving. Bovendien levert Cultuur in economische zin veel op. Behoud van een aantrekkelijk cultureel aanbod, zoals onder meer de programmering van de cultuurpodia en musea, is dan ook het uitgangspunt voor de gemeentelijke cultuurvisie. Een onderscheidend kunst- en culturaanbod is aantrekkelijk voor inwoners en bezoekers van Haarlem.

Grondexploitaties

Grondexploitaties, grondbeleid en grondprijzen zijn geen doelen op zich, maar middelen om de beleidsopgaven op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling te realiseren. Grondbeleid gaat niet alleen over 'grond', maar ook over de rol die de gemeente inneemt in ruimtelijke ontwikkelingen. Haarlem kiest bij voorkeur voor een faciliterende rol in ruimtelijke ontwikkelingen om het financieel risico zo laag mogelijk te houden. Het kan worden gezien als een gereedschapskist waaruit een geschikt instrument gekozen kan worden, passend bij de omstandigheden en behoefte. In ruimtelijke opgaven zit een breed scala van verschillende omstandigheden en de in te zetten instrumenten zullen dan ook steeds anders zijn. Haarlem kiest bij voorkeur voor een faciliterende rol in ruimtelijke ontwikkelingen om het financieel risico zo laag mogelijk te houden. Per project wordt bekeken welke rol de gemeente op zich neemt. Wanneer er grond verkocht wordt, zal de gemeente een meer actieve rol innemen en een grondexploitatie openen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Zonebeheer Waarderpolder (2013/244816)
- Praktijkrichtlijn Duurzame Stedenbouw Haarlem (2006/245272).
- Bodemkwaliteitskaart en nota bodembeheer (2013/232071)
- Woonvisie Haarlem 2012-2016 (2012/220951)
- Duurzame samenwerking in onzekere tijden –Lokaal Akkoord Haarlem 2013 t/m 2016 (2013/154058)
- Goed Wonen in Noord-Holland, Provinciale woonvisie 2010-2020
- Kadernota Haarlem Duurzaam (2011/261872)
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 2012 (2012/247818)
- Nota grondbeleid, 2014, (2014/74991)
- Nota grondprijzen, 2011 (2011/289157)
- Economische Agenda Haarlem 2012-2016 (2012/61067)

- Hotelbeleidsnota 2012-2020 (2012/128512).
- Cultuurnota Haarlem 2013-2020 (2013/133552)

Beleidsveld 4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Hoogwaardiger stedelijke omgeving, zodanig dat de aantrekkelijkheid van Haarlem verder toeneemt.
2. Meer en beter aanbod van woningen, zodanig dat zo veel mogelijk kan worden voldaan aan de kwantitatieve en kwalitatieve vraag naar verschillende typen woningen in Haarlem, waarbij de vraag naar betaalbare woningen bijzondere aandacht vraagt.
3. Minder CO₂ emissies, conform de ambitie van Haarlem klimaatneutraal in 2030 mede ter verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
2. Percentage sociale huurwoningen (van de gehele Haarlemse Woningvoorraad ¹)	36% (2013)	36% (2013)	-	≥ 30%	-	≥ 30%	-	≥ 30%	Regionaal Woonwensen-onderzoek (Wonen in de Regio Amsterdam), tweejaarlijks
2. Aantal sociale huurwoningen in bezit van drie Haarlemse woningcorporaties	20.400 (2009)	20.500 (2011) 21.500 (2013)	≥ 18.000	≥ 18.000	≥ 18.000	≥ 18.000	≥ 18.000	≥ 18.000	Opgave van woningcorporaties
2. Gemiddelde zoekduur/ wachttijd sociale huurwoning Zuid Kenn. Land in aantal jaren	5,4 (2012)	5,7 (2013)	5,7	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	Cijfers Woonservice
2. Realisatie aantal woningen middeldure huur en koop in nieuwbouw	23% van de totale productie (2013)	23% (2013)	23%	> 25%	> 25%	> 25%	> 25%	> 25%	Monitor woningbouw Haarlem
3. Vermeden en bespaarde CO ₂ uitstoot (x 1.000 ton) in Haarlem ²	76 (2010)	124 (2011) 134 (2012) 139 (2013)	84	150	156	161	168	174	CO ₂ -monitor

¹ Sociale huurwoningen zijn alle huurwoningen met een huur onder de huurprijsgrens (2014: < € 699), zowel in bezit van woningcorporaties als in bezit van particuliere verhuurders.

² Zie Tussenevaluatie Haarlem Klimaat Neutraal (2012/466238)

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Hoogwaardiger stedelijke omgeving
 - a. De gemeente zet in op het behoud en versterken van de ruimtelijke kwaliteit, waarbij zij bij de toepassing van het ruimtelijk instrumentarium ervoor zorgt dat de schaarse ruimte zo goed mogelijk wordt benut en ingericht. Bij het maken van beleid waaronder bestemmingsplannen en bij het faciliteren van initiatieven draagt de gemeente zorg voor de bescherming van de bestaande kwaliteiten, zoals monumenten, cultuurhistorie en behoud van het omringende groene landschap. Bij ontwikkelingen in de stad verlangt de gemeente extra kwaliteit voor de bestaande leefomgeving. Verder geeft zij de richting aan voor de

- gewenste ruimtelijke inrichting van het stedelijk netwerk: water, bomenrijen, fietsroutes, voetpaden, OV-lijnen, stadsstraten en verkeerswegen.
- b. De gemeente stimuleert burgers en ondernemers om samen met de gemeente te investeren in de stad, waarbij de gemeente ruimte biedt aan maatschappelijke initiatieven en samen met initiatiefnemers verkent hoe (openbare) grond en vastgoed ontwikkeld, beheerd en geëxploiteerd kunnen worden. Door middel van helder en duidelijk beleid waaronder ruimtelijke (structuur)visies, spelregelkaarten en bestemmingsplannen, wordt uitgedragen welke ontwikkelrichtingen en kaders voor de stad van morgen nodig en wenselijk zijn; De gemeente bewaakt de samenhang tussen de verschillende initiatieven en beoordeelt of er een bijdrage wordt geleverd aan de doelstellingen van het duurzaamheidsprogramma, het woningbouwprogramma of andere maatschappelijke opgaven.
 - c. de gemeente kiest voor een samenhangende aanpak waarbij zij gebiedsopgaven formuleert op basis van een integrale afweging van bestaande beleidskaders en gebiedskenmerken (sociaal, economisch, fysiek) en extra inzet op twee geografische zones die in de Ontwikkelstrategie Haarlem Oost zijn benoemd als gebied waar een strategische interventie het meest kansrijk en efficiënt is (meeste spin-off). Binnen Zuid-Kennemerland en de MRA zet de gemeente in op versterking van de positie van Haarlem.
2. Meer en beter aanbod van woningen
- a. De gemeente voert het woningbouwprogramma uit van de Woonvisie 2012-2016: Haarlem, duurzame ongedeelde woonstad waarbij de gemeente de totstandkoming van de afgesproken woningbouwproductie faciliteert, alsmede de transformatie van kantoren (naar onder andere woonruimte) aanjaagt en de verduurzaming van de woningvoorraad ondersteunt. Verder voert de gemeente de pilots zelfbouw uit en bevordert zij de gebiedsgerichte samenwerking bij nieuwbouw- en renovatieprojecten (met aandacht voor middeldure huur en koop, kluswoningen, organische en vraaggerichte ontwikkeling), en waarbij de doelstelling van de ongedeelde stad wordt gerealiseerd. Tenslotte faciliteert de gemeente de veranderingen op het gebied van wonen en zorg.
 - b. De gemeente verbetert de doorstroming door afspraken te maken met ontwikkelende partijen voor het realiseren van meer middeldure huur en koopwoningen in de nieuwbouw.
 - c. De gemeente zet in op het behoud van een minimum percentage sociale huurwoningen (30% van de totale woningvoorraad), waarbij zij ervoor zorgt dat er voldoende sociale huurwoningen in de stad (en de regio) behouden blijven en gerealiseerd worden door de (toekomstige) ontwikkelingen in de voorraad en de gemaakte afspraken te monitoren en zo nodig nieuwe afspraken te maken.
 - d. De gemeente optimaliseert de mogelijkheden om woningzoekenden binnen redelijke termijn een betaalbare woning te kunnen bieden, waarbij gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheden binnen de Huisvestingswet in casu het vaststellen nieuwe huisvestingsverordening en de samenwerking met gemeenten en corporaties in Zuid-Kennemerland en IJmond.
3. Minder CO₂ emissies ter verbetering van de leefomgeving
- a. De gemeente geeft het goede voorbeeld met een klimaat neutrale gemeentelijke organisatie in 2015, waarbij de gemeente duurzaam inkoopt. Hierbij worden landelijk vastgestelde criteria gehanteerd.
 - b. De gemeente continueert de activiteiten gericht op het bereiken van een klimaat neutrale gemeente in 2030. Energiebesparing wordt bevorderd bijvoorbeeld door samen met partners isolatieprojecten op te zetten zoals in Watt voor Watt. Ook wordt duurzame energie in de gemeentelijke organisatie, bij inwoners, bedrijven en industrie, mobiliteit en in de bebouwde omgeving. Er wordt minimaal een actie publicitair ondersteund, bijvoorbeeld op het gebied van de gezamenlijke inkoop van zonnepanelen en/of duurzame energie
 - c. De gemeente voert de taken uit gericht op het verminderen dan wel bestrijden van milieuhinder, waarbij de gemeente voor de aanpak bodemsanering projecten uitvoert van het geldende Bodemprogramma Haarlem, voor zover die niet afhankelijk zijn van projectontwikkelingen. Registratie van het gesaneerde bodemoppervlak, alsmede het

begeleiden van grondstromen naar herbestemming via het coördinatiepunt grondstromen, waaronder de gemeentelijke grondbank maken hier onderdeel van uit. Aandacht krijgt ook het bestrijden van diverse soorten lawaai middels de geluidsanering van woningen tegen weg verkeerslawaai met een geluidbelasting van Lden 68 dB(a) en minder. Het betreft in eerste instantie 100 woningen, binnen drie projecten. (Antoniestraat, Lange Herenveest en Staten Bolwerk). De gemeente is daarbij afhankelijk van subsidieverlening vanuit het Rijk. Daarnaast wordt bij groot onderhoud van drukke wegen de mogelijkheid van stil asfalt onderzocht. Uitvoering van het zonebeheersplan Waarderpolder sluit hierbij aan. Voor het verbeteren van de luchtkwaliteit wordt het gebruik van de fiets en van het openbaar vervoer als alternatief voor de auto bevorderd en verder wordt ingezet op het gebruik van alternatieve autobrandstoffen zoals groen gas en elektriciteit, via voorlichting of het plaatsen van laadpalen. Om nieuwe milieuhinder tegen gaan, stelt de gemeente milieukwaliteitseisen op in ieder bestemmingsplan. Ook stelt zij bij ieder ontwikkelingsproject, waarbij de gemeente direct betrokken is, een milieuprogramma op met kwaliteitseisen en adviezen op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid. In sterk milieu belaste situaties vindt tevens een aanpak volgens de beleidsnota Milieu in de Leefomgeving plaats.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
3a, b en c. Aantal uitvoeringsproject en Haarlem Klimaatneutraal	35 (2009)	33 (2010) 35 (2011) 32 (2012) 31 (2013)	25	25	25	25	25	25	Duurzaamheidsmonitor

Beleidsveld 4.2 Economie, toerisme en cultuur

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Hoogwaardiger ondernemersklimaat in Haarlem dat concurrerend is ten opzichte van andere gemeenten.
2. Meer toeristische bezoekers van buiten Haarlem (zowel dag- als verblijfstoeristen), die langer in de stad blijven en er meer besteden.
3. Een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat de deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden					Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	
1. Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid ondernemers over ondernemingsklimaat	(2014)	-	-	6,6	6,7	6,8	6,8	Onderzoek ondernemersklimaat
2. Aantal toeristische, binnenlandse dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.089 (2007) 1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.234 (2010) 1.203 (2011) 1.152 (2012) 1.057 (2013)	1.250	1.100	1.150	1.200	1.250	Continu Vakantie Onderzoek (CVO) door NBTC-NIPO Research

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	
2. Aantal verblijfs-toeristen en zakelijke bezoekers (x 1.000) (mensen die overnachten)	220 (2005)	286 (2007) 289 (2008) 273 (2009) 281 (2010) 271 (2011) 292 (2012) 260 (2013)	300	300	300	300	350	Toeristenbelasting
3. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer)	7,4 (2007)	7,4 (2008) 7,4 (2009) 7,1 (2010) 7,6 (2011) 7,5 (2012) 7,6 (2013)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	Omnibus-onderzoek
3. Aantal leden bibliotheek (x 1.000)	39 (2008)	43 (2012) 44 (2013)	44	45	45	46	46	Bibliotheek Haarlem
3. Aantal bezoekers diverse musea en podiumkunsten (x 1.000) ¹	633 (2008)	733 (2012) 734 (2013)	730	740	750	750	750	Jaarverslagen culturele instellingen

¹ Bezoekersaantallen opgeteld van Teylers Museum, Frans Hals Museum, De Hallen Haarlem, Museum het Dolhuys, Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie en Stadsschouwburg. Bij de vier cultuurpodia worden de bezoekersaantallen per seizoen bijgehouden. Zo hebben gegevens over het jaar 2013 betrekking op het seizoen 2012/2013.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Een hoogwaardiger ondernemersklimaat in Haarlem
 - a. De gemeente zet zich in voor behoud van werkgelegenheid voor stad en regio door de banen- en bedrijvengroei te faciliteren in de zakelijke dienstverlening, toerisme en MKB. Verder stimuleert zij de creatieve- en kennisindustrie in een gebiedsgerichte aanpak in de Waarderpolder, de Binnenstad en Schalkwijk door het aanbieden van voldoende planologische- en milieuruimte. Deze gebiedsgerichte aanpak vindt zijn grondslag in convenanten die met het lokale bedrijfsleven worden afgesloten (Waarderpolder en Binnenstad). Financiële bijdrage en inzet van (personele) capaciteit levert de gemeente in de Stichting Parkmanagement Waarderpolder. Binnen Parkmanagement wordt samengewerkt met de ondernemersvereniging IKH. Ingezet wordt op het verbreden van de Waarderweg opdat bedrijven in het gebied goed bereikbaar zijn en blijven.
 - b. De gemeente participeert in het verbinden van onderwijs en arbeidsmarkt, waarbij zij nauwe contacten onderhoudt met het lokale onderwijs en bedrijfsleven. Verder wordt actief de behoefte van ondernemers uitgezocht en vertaald naar eigen beleidsdoelstellingen, teneinde de deelname aan de arbeidsmarkt te stimuleren en knelpunten weg te nemen. Dat levert een betere aansluiting op van het onderwijs op de eisen van het bedrijfsleven ten aanzien van schoolverlaters. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie met de realisering van tachtig stageplaatsen per jaar binnen de eigen organisatie. Jongeren maken kennis met technische bedrijven in de stad om de keuze voor technisch onderwijs te stimuleren. Het streven is om op de lange termijn het tekort aan technisch geschoold personeel terug te dringen.
 - c. De gemeente draagt bij aan de versterking van het innovatieklimaat voor ondernemers, waarbij zij in 2015 samenwerking zoekt met het lokale bedrijfsleven om verder te werken aan het opzetten van de 3D Makerszone in de Waarderpolder. De gemeente faciliteert een aanvraag bij het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling ten behoeve van projecten op het gebied van 3D Printing. Hierin wordt nauw samengewerkt met het lokale onderwijs en bedrijfsleven.
2. Meer toeristische bezoekers van buiten Haarlem

- a. De gemeente geeft opdracht aan Haarlem Marketing voor de ontwikkeling en uitvoering van (promotie)campagnes. Dit doet Haarlem Marketing ook in het bijzonder voor de zakelijke bezoekersmarkt. Zij voert de promotie uit in samenwerking met bedrijfsleven, culturele instellingen, horeca en detailhandel. Doordat minder subsidie beschikbaar wordt gesteld zal een zwaarder beroep op de zelfredzaamheid van het bedrijfsleven en de culturele instellingen worden gedaan voor deze promotie.
 - b. De gemeente bevordert internationaal toerisme door regionale samenwerking aan te gaan binnen de Metropoolregio Amsterdam. Haarlem is partner in het project Amsterdam Bezoeken Holland Zien 2012-2015. Dit houdt onder meer in het faciliteren van aanvragen voor nieuwe hotelkamers en zorgdragen voor een evenwichtige verhouding tussen aanbod en vraag van nieuwe hotelontwikkelingen.
Via subsidie- en vergunningverlening draagt de gemeente bij aan het behoud van kwaliteitsevenementen. Doordat er minder subsidie en capaciteit beschikbaar wordt gesteld zal er een zwaarder beroep op de zelfredzaamheid van de evenementenorganisaties worden gedaan.
3. Een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem
- a. De gemeente behoudt de basisinfrastructuur door het subsidiëren van culturele (basis)instellingen.
Voor de gebruikers van de Egelantier wordt gezocht naar alternatieve huisvesting vanwege de voorgenomen verkoop van dit pand.
 - b. De gemeente subsidieert culturele projecten via subsidietoekenningen uit het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem (CSF). De gemeente zet in op talentontwikkeling en stimuleert meer cultuur in de Haarlemse wijken.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
3b. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	65 (2008) 95 (2009) 95 (2010) 96 (2011) 81 (2012) 47 (2013)	44	62	80	80	80	80	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 4.3 Grondexploitaties

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Strategisch inzetten van het instrument grondexploitatie om bij te dragen aan het bereiken van doelstellingen uit andere beleidsvelden.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Strategisch inzetten grondexploitaties
 - a. De gemeente faciliteert ontwikkelingen waar nodig en mogelijk via grondexploitaties.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Bel. veld	Programma 4 Duurz. Stedelijke Vernieuwing	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
41	Duurzame sted. ontwikkeling	9.705	7.591	6.238	6.194	5.932	5.954
42	Economie, toerisme en cultuur	27.328	27.481	25.900	25.698	25.607	25.594
43	Grondexploitaties	18.366	14.175	8.063	7.411	4.421	2.358
	Totaal lasten	55.399	49.248	40.201	39.303	35.960	33.905
Baten (exclusief mutaties reserves)							
41	Duurzame sted. ontwikkeling	1.113	103	103	103	103	103
42	Economie, toerisme en cultuur	683	546	181	181	181	181
43	Grondexploitaties	15.887	13.136	7.024	6.372	3.382	1.319
	Totaal baten	17.684	13.786	7.308	6.655	3.666	1.602
	Totaal saldo excl. reserves	37.715	35.462	32.893	32.648	32.294	32.303
	Toevoeging aan reserves	1.251		1.000	1.000	1.000	1.000
	Onttrekking aan reserves	5.129	1.306	200	150		
	Saldo incl. mutaties reserves	33.837	34.155	33.693	33.498	33.294	33.303

Analyse saldo programma

(bedragen x € 1.000)

41 Duurzame sted. ontwikkeling	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	4.979
Begroting 2015	6.182
Verschil	1.203

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
Lasten		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,864 miljoen lager dan in 2014.	-1.864	v
Het uitbesteed werk ten behoeve van de uitvoering van de bodemsaneringprojecten wordt gedekt uit de decentralisatie-uitkering bodemprogramma . De decentralisatie-uitkering voor 2015 wordt nog bekend gemaakt. De uitgaven (en inkomsten) zijn op dit moment nog niet in de begroting opgenomen. De uitgaven ten laste van het bodemprogramma worden in de eerste bestuursrapportage 2015 begroot.	-390	v
Een deel van de personele inzet ten behoeve van het bodemprogramma wordt gedekt uit de decentralisatie-uitkering bodemprogramma voor uitvoering bevoegd gezagtaak en begeleiding projecten bodemsanering (het bodemprogramma). De uitgaven (en inkomsten) zijn op dit moment nog niet in de begroting opgenomen. De uitgaven ten laste van het bodemprogramma worden in de eerste bestuursrapportage 2015 begroot. Per brief heeft het ministerie laten weten dat € 780.000 wordt uitgekeerd.	-536	v
Het baggerproject wordt in 2014 afgerond. In 2015 worden derhalve geen kosten meer gemaakt. Het beheer van de grote watergangen is aan Rijnland overgedragen.	-85	v
De aanpak van geluidsanering door gevelisolatie van woningen gelegen aan de Zuidtak (spoorlijn) is in 2014 afgerond.	-211	v

Reden	bedrag	v/n
Het jaar 2014 is het laatste jaar dat de regionale subsidie ten behoeve van verbetering van de luchtkwaliteit (RSL) beschikbaar is. De eindverantwoording vindt in 2015 plaats.	-201	v
De uitrol van de oplaadinfrastructuur voor elektrische voertuigen binnen de Metropoolregio Amsterdam is in principe in 2014 gereed.	-157	v
In 2014 is € 200.000 onttrokken aan de reserve volkshuisvesting ten behoeve van het project Wonen boven Winkels.	-200	v
Als onderdeel van de woonagenda is incidenteel in 2014 in lokaal en regionaal verband een woonwensenonderzoek geraamd.	-93	v
Ombuigingen: de stadsbouwmeester heeft tot taak de ruimtelijke kwaliteit te bewaken, zowel in individuele (grotere) plannen als in de structurerende stukken die de gemeente produceert, zoals gebieds- en structuurvisies. Bij de ombuigingen is voorgesteld deze functie niet meer volledig uit gemeentelijke middelen te dekken maar voor 50% uit regionale middelen.	-80	v
Ombuigingen: verminderen inzet ruimtelijke samenwerking.	-120	v
Ombuigingen: door bestemmingsplannen op een minder gedetailleerd niveau vast te stellen wordt het opstellen van deze plannen minder bewerkelijk. Bij de beoordeling van bouwplannen zal minder snel strijdigheid optreden.	-120	v
In 2015 wordt per saldo minder aan de reserves toegevoegd.	249	n
Overige verschillen < € 100.000.	80	n
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 3,067 miljoen lager dan in 2014.	3.067	n
Per saldo wordt in 2015 € 2,0 miljoen minder onttrokken aan de reserves. De reserves zijn aangewend voor de uitvoering van projecten (zie toelichting lasten).	1.908	n
In het kader van de ombuigingen valt in 2015 € 50.000 vrij uit de reserve wonen.	-50	v
In 2014 is in het kader van de compenserende maatregelen de reserve archeologie ten gunste van de algemene middelen vrijgevalen.	200	n
In 2014 is een provinciale subsidie voor het opdrachtenfonds geraamd.	80	n
2014 is het laatste jaar voor de uitvoeringsregeling energiebesparende maatregelen ten behoeve van particuliere woningen. De subsidie is in 2015 niet geraamd.	201	n
2014 is het laatste jaar waarin Rijnland heeft bijgedragen aan de kosten voor uitvoering van het baggerplan.	286	n
2014 is het laatste jaar dat de regionale subsidie ten behoeve van verbetering van de luchtkwaliteit (RSL) beschikbaar is. De eindverantwoording vindt in 2015 plaats.	80	n
De Metropoolregio Amsterdam draagt eenmalig bij aan de uitrol van de oplaadinfrastructuur voor elektrische voertuigen in 2014.	113	n
In 2014 is een bijdrage van derden in de saneringskosten opgenomen. Een eventuele bijdrage voor de jaren 2015 en verder is nog niet bekend.	151	n
Overige verschillen < € 100.000.	98	n

(bedragen x € 1.000)

42 Economie, toerisme en cultuur	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	26.320
Begroting 2015	26.935
Verschil	615

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,153 miljoen hoger dan in 2014.	153	n
De lasten 'Evenementen en projecten' zijn in 2014 lager als gevolg van de compenserende maatregelen 2014.	75	n
De budgetten voor de versterking van het ondernemersklimaat zijn in 2014 lager als gevolg van de compenserende maatregelen 2014.	127	n

Reden	bedrag	v/n
In het kader van de ombuigingen is het budget voor economisch programmamanagement neerwaarts bijgesteld met € 70.000.	-70	v
Vanwege de indexering van de huren neemt de te verstrekken huursubsidie toe.	154	n
Hogere doorbelasting uren.	215	n
In 2014 is een incidenteel budget beschikbaar voor een bijdrage in de verhuizing van de kunstcollectie van het Frans Hals Museum naar een extern depot.	-110	v
Overige afwijkingen < € 100.000, waaronder lagere subsidies.	-238	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,462 miljoen lager dan in 2014.	462	n
In 2014 wordt incidenteel € 325.000 onttrokken aan de reserves. Het betreft onttrekkingen uit de volgende reserves: - Omslagfonds Waarderpolder, compenserende maatregelen 2014, € 120.000; - Reserve depot Frans Hals Museum, € 110.000; - Reserve Kunstaankopen, € 45.000; - Reserve budgetoverheveling, € 50.000.	325	n
In 2014 is incidenteel een bedrag ontvangen van € 62.000 in verband met een bijdrage energiekosten oude jaren van het Frans Hals Museum.	62	n
Overige afwijkingen < € 100.000.	75	n

(bedragen x € 1.000)

43 Grondexploitaties	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	2.539
Begroting 2015	1.039
Verschil	-1.500

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 5,691 miljoen lager dan in 2014.	-5.691	v
De begroting van de grondexploitaties sluit aan op het MPG. De lasten fluctueren jaarlijks en zijn afhankelijk van de fase waarin de grondexploitatieprojecten zich bevinden.	-4.191	v
In 2014 is incidenteel een bedrag van € 1,5 miljoen in de reserve grondexploitatie gestort.	-1.500	v
Reden	bedrag	v/n
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 4,191 miljoen lager dan in 2014.	4.191	n
De begroting van de grondexploitaties sluit aan op het MPG. De baten fluctueren jaarlijks en zijn afhankelijk van de fase waarin de grondexploitatieprojecten zich bevinden.	4.191	n

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2015		1.306
Reserve ISV Wonen		770
Reserve Bodemprogramma 2010-2014		536

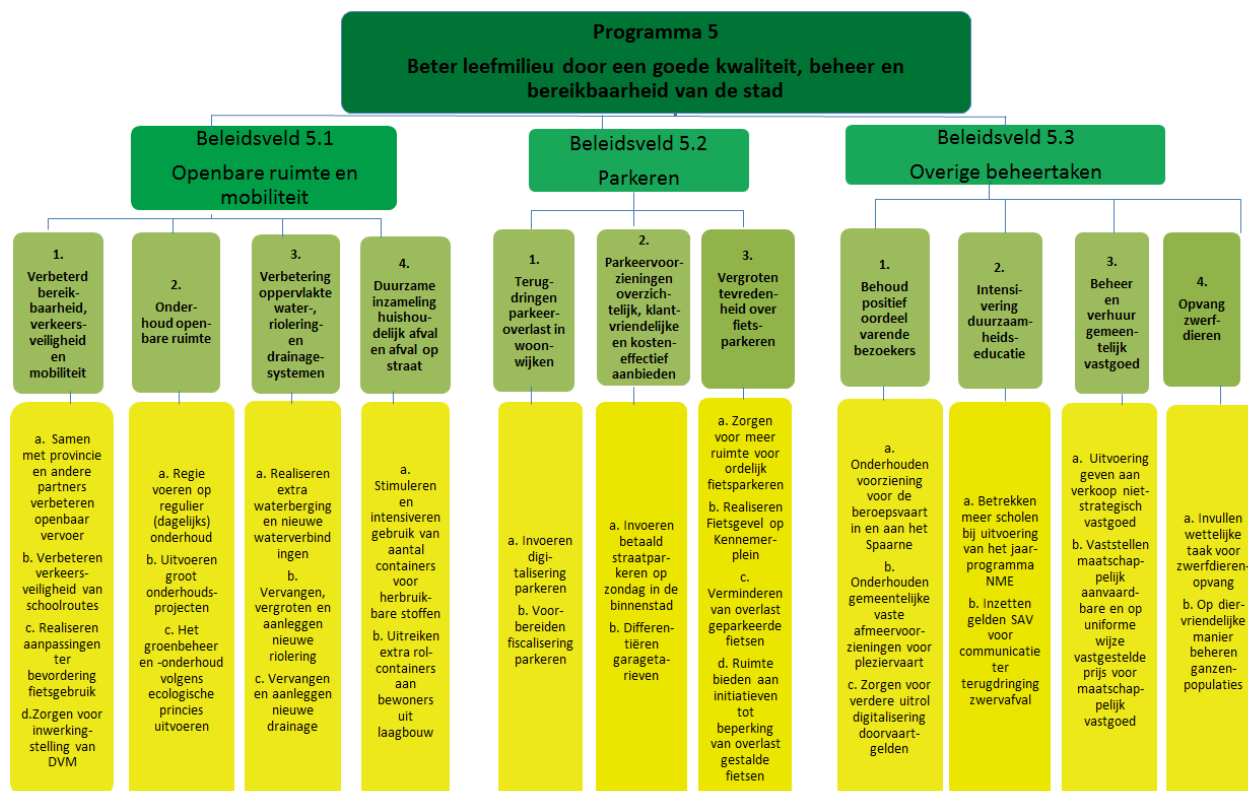
Investerings programma

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2015
Investerings reeds besloten door de raad		
84.03	Toneelschuur: vervangen licht/geluid/automatisering	134
SZ.111	Vervangingsinvesteringen Patronaat	175
SZ.112	Vervangingsinvesteringen Philharmonie	88
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
VG.ON	Reservering levensduurverlengend onderhoud	1.195
AR.01	Vervanging bedrijfsauto archeologie	46
Totaal programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing		1.638

Programma 5 Beheer en onderhoud

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Beheer en onderhoud openbare ruimte
Afdeling(en)	Gebiedsontwikkeling en beheer en Stadszaken

Programmadoelstelling (missie)

Het doel van dit programma is een beter leefmilieu door een goede kwaliteit, beheer en bereikbaarheid van de stad. Haarlem wil de huidige en toekomstige generaties een hoge kwaliteit van leven en werken bieden. Een stad met ruimtelijke kwaliteit door een afgewogen verdeling van groen, water, bebouwing en infrastructuur.

Een schone, groene en aantrekkelijke stad is ook in economisch opzicht van belang. Juist in een tijd waarin sprake is van een teruglopende waarde van het vastgoed levert een aantrekkelijke openbare ruimte een bijdrage aan de instandhouding van de kwaliteit en de concurrentiepositie van de stad en omgeving. Een kwalitatief goede openbare ruimte is één van de dragers van Haarlemse wijken. Naast adequate voorzieningen en een goed woningaanbod is de openbare ruimte het verbindende element dat een stad haar karakter geeft.

De Bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland inclusief het Bereikbaarheidsfonds vormt samen met de Parkeervisie het uitgangspunt voor de Haarlemse mobiliteitsaanpak. Haarlem richt samen met de partners in de regio op goede intercityverbindingen, een goede doorstroming van autoverkeer in stad en regio en een betere bereikbaarheid van de Waarderpolder. De gemeente stimuleert elektrisch rijden en het gebruik van de (elektrische) fiets.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Percentage Haarlemmers dat vindt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010) 20% (2011) 17% (2012) 19% (2013)	18%	18%	18%	19%	19%	19%	Omnibus-onderzoek

Context en achtergronden

De kwaliteit van de openbare ruimte is een samenspel tussen de inrichting, de functie, het gebruik en het beheer en onderhoud. Het beleid is er op gericht om de openbare ruimte zo te onderhouden dat er sprake is van tevredenheid bij de burgers en andere gebruikers van de openbare ruimte.

Haarlem bevat circa 950 hectare groen en verharding en circa 330 hectare water. Deze vormen samen met alle objecten in deze ruimte, van speelvoorzieningen tot kademuren en verkeersborden, de openbare ruimte. De gemeente Haarlem heeft een oppervlakte van 3.209 hectare, waarvan de openbare ruimte bijna 40% uitmaakt.

De afgelopen jaren heeft Haarlem veel achterstanden op het gebied van beheer en onderhoud kunnen wegwerken. Toch ontkomt de gemeente nu niet langer aan bezuinigingen op het beheer en onderhoud. Gezamenlijk moeten de wijken leefbaar gehouden worden. Tevens wordt een beroep gedaan op bedrijven om bij te dragen aan de kwaliteit van de openbare ruimte (zoals in de Waarderpolder).

De ondergrondse openbare ruimte omvat de riolering en drainage waarmee het afvalwater en hemelwater worden afgevoerd en de grondwaterstand wordt beheerst. Ook liggen de kabels en leidingen van diverse nuts- en telecombedrijven in de ondergrondse openbare ruimte.

Ook afvalinzameling en reiniging zijn onderdeel van beleidsveld Openbare ruimte en mobiliteit. De betekenis van afval is nadrukkelijk aan het veranderen. Steeds meer wordt beseft dat afval een belangrijke bron van grondstoffen vormt. De gemeente Haarlem wil met duurzaam afvalbeheer inspelen op deze verandering. Zo kan een flinke bijdrage worden geleverd aan de duurzaamheidsdoelen van de gemeente én kunnen de kosten van afvalbeheer naar beneden worden gebracht.

Ondanks de bezuinigingen zorgt de gemeente ervoor zo min mogelijk achterstanden op te lopen bij het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte. De bestaande beleidsnota's hierover vormen hierbij het uitgangspunt.

De bezuiniging wordt ingevuld door een lager kwaliteitsniveau van het onderhoud aan de openbare ruimte, een besparing op grote contracten en een aantal specifieke besparingen op onderhoud aan en vervanging van straatnaamborden, straatmeubilair en het verwijderen van zwerfvuil uit groen. De reserve onderhoud blijft in stand, waaraan de komende jaren middelen worden toegevoegd overeenkomstig de besluitvorming door de raad. Voor duurzaamheidsmaatregelen, waaronder groen en fietsverkeer, is vanaf 2015 € 0,5 miljoen beschikbaar. Vanaf 2016 is jaarlijks ook extra geld beschikbaar voor het handhaven van activiteiten op het gebied van stedelijke vernieuwing en het versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Haarlem zet zich in om frequente intercityverbindingen met de rest van de Randstad te houden en bij voorkeur ook 's nachts. Snelle, hoogwaardige openbaarvervoer verbindingen naar de regio Amsterdam, Amstelland en de IJmond worden ontwikkeld. Het openbaar vervoer krijgt betere halteplaatsen en eigen rijstroken.

Mobiliteit

Het aantal fietsvoorzieningen in Haarlem is de afgelopen jaren toegenomen. Op verschillende plekken zijn nieuwe fietspaden, -stroken en fietsenstallingen aangelegd, deze verbetering zet zich de komende tijd ook door in Haarlem maar ook in de regio (bijvoorbeeld de fietssnelweg naar Amsterdam). Het werpt zijn vruchten af. Het gebruik van de fiets is toegenomen en op een aantal plekken is dat merkbaar. Haarlem zet daarom in op meer ruimte voor ordelijk fietsparkeren in het centrum en rond knooppunten van openbaar vervoer, een voorbeeld hiervan is dat op het NS station Haarlem het aantal gestalde fietsen de laatste jaren sterk gestegen.

Ook het gebruik van het openbaar vervoer zit in de lift. Buslijnen richting Amsterdam kennen groeiende reizigerscijfers. Er zijn al meer bussen met een grotere capaciteit ingezet om aan de vervoersvraag te kunnen voldoen. Op veel wegen in Haarlem is sprake van een goede autodoorstroming. Op andere wegen, met name op de Oost-West verbindingen, is gedurende de spits sprake van congestie.

Met de Bereikbaarheidsvisie en de Parkeervisie blijft de gemeente zich inzetten voor het verbeteren van de bereikbaarheid per fiets, te voet of met de auto. In de bereikbaarheidsvisie zijn eerste stappen naar de Prins Bernhardtunnel en de Mariatunnel opgenomen, maar benadrukt wordt dat de tunnels lange-termijn-oplossingen zijn en dat ze slechts verkend worden als opties voor de toekomst. In samenspraak met de provincie Noord-Holland, waar de zeggenschap over het openbaar vervoer ligt, blijft de gemeente zich inzetten voor het verder verhogen van het gebruik van het openbaar vervoer. Verkeer dat richting het strand gaat vangt Haarlem op NS station Spaarnwoude op. Door middel van dynamisch verkeersmanagement, waarbij de verkeerslichten in de regio beter op elkaar worden afgestemd, wordt de doorstroming van auto's verbeterd.

Parkeren

Eén van de doelen uit de Parkeervisie (vastgesteld in 2013 met een visie tot 2030) is het verminderen van het aantal autobewegingen in het centrum, zodat de binnenstad vitaal, leefbaar en bereikbaar blijft. In de woonwijken wordt gestreefd naar een evenwicht tussen leefbaarheid enerzijds en het bieden van voldoende parkeergelegenheid anderzijds. De gemeente moedigt, om het autobezit te verminderen, vormen van deelautogebruik en nieuwe vormen van parkeerregulering aan. De gemeente blijft aanvragen en initiatieven voor elektrische voertuigen stimuleren. Verder stemt de gemeente het parkeerbeleid ten opzichte van bouwplannen af op nieuwe landelijke regelgeving, zoals de WRO en de WABO. Beleidskeuzes uit de Parkeervisie worden verankerd in de lokale regelgeving.

Het aantal parkeerplaatsen in Haarlem kan hetzelfde blijven. De voorkeur gaat uit naar bebouwde oplossingen en een parkeertarief dat op straat hoger is dan in de parkeergarages. Met het digitaliseren en fiscaliseren (zodat de opbrengsten naar de gemeente gaan) van parkeren realiseert de gemeente een grote besparing. Deze twee zaken komen voort uit de Verkenning modernisering straatparkeren. De overgang moet zorgvuldig worden voorbereid en gepland en de gemeente zal hierover transparant communiceren met alle betrokkenen, waarbij ook oog is voor het bezoekers parkeren. Daarnaast worden de inkomsten verhoogd en kosten bespaard door het verhogen van de parkeertarieven, het stopzetten van het beheer van buurtfietsenstallingen en buurt-bewonersgarages.

Overige beheertaken

Onder dit beleidsveld vallen de dierenbescherming en de beheertaken voor het waterverkeer (Havendienst), het gemeentelijk vastgoed, de begraafplaatsen en Natuur- en Milieu Educatie (NME) / kinderboerderijen.

De gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de begraafplaatsen kan worden vergeleken met andere collectieve voorzieningen zoals parken, wandelgebieden en fietspaden. Burgers hebben vaak een emotionele betrokkenheid met de begraafplaatsen en alles wat zich daarop afspeelt, waardoor dit beheer bijzondere aandacht vraagt. De dienstverlening is uitgebreid en geeft invulling aan hetgeen de samenleving vraagt.

Bij NME is de “E” van educatie de sleutelletter. Educatie voor jong en oud op het gebied van natuur en milieu. Het educatiecentrum Ter Kleef met de Springertuin, de Stadskweektuin, de kassen en de dierenweide, de kinderboerderijen, het huisdierencentrum, het schooltuinwerk, de leskisten voor de scholen, het voor- en najaarsevenement, educatieve projecten, de workshops, de landelijke acties waarop ingehaakt wordt, rondleidingen en adviezen (onder anderen een groenraadsman en adviezen over dierenwelzijn) dienen elk op eigen wijze de educatiedoelstelling.

Het beheer van gemeentelijk vastgoed dient verschillende doelen, van beheer van strategisch bezit tot het huisvesten van voorzieningen in de wijken. Ook het verkopen van gemeentelijk vastgoed op de juiste momenten is van belang voor de gemeente. Met het oog op een gezonde financiële positie van de gemeente wordt uitvoering gegeven aan het verkopen van niet-strategisch vastgoed met een passende timing, rekening houdend met de marktomstandigheden. Daarbij wordt rekening gehouden met de langere termijn. Niet-strategisch vastgoed kan namelijk voor toekomstige generaties belangrijk kapitaal zijn (tafelzilver).

Haarlem als centrumstad van Zuid-Kennemerland wil haar aantrekkelijkheid binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) slim benutten en mogelijk uitbouwen. De “staande-mast route” door Haarlem is een bekend gegeven in de pleziervaart en trekt in combinatie met de geneugten van de binnenstad vele toeristen. Haarlem zet daarom in op een versterking van de aantrekkelijkheid van de stad voor watertoerisme. Het stimuleren van waterrecreatie levert arbeidsplaatsen en meer toeristenbezoek op en geeft een positieve impuls aan de Haarlemse economie.

Kaderstellende beleidsnota's

- Integraal Waterplan 2014 (2013/526116)
- Gemeentelijk Grondwaterplan (2008/136751)
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2017 (2013/416279)
- Visie en Strategie beheer en onderhoud 2013-2022 (2012/398572)
- Haarlems Verkeer- en Vervoerplan (HVVP) (2002/182821)
- Actielijst voor actualisatie HVVP (2010/30353)
- Regionale Bereikbaarheidsvisie (2011/65494)
- Parkeervisie (2013/138311)

Beleidsveld 5.1 Openbare ruimte en mobiliteit

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

De doelstellingen voor 2015-2019:

1. Verbeterde bereikbaarheid en verkeersveiligheid van de stad zorgen dat mobiliteit op schone, goedkope en gezonde manier kan plaatsvinden door middel van het bevorderen van voetgangersverkeer en fietsgebruik, het verkeersveiliger maken van schoolomgevingen, aantrekkelijk openbaar vervoer en een betere doorstroming van het autoverkeer.
2. Onderhouden van de kwaliteit van de openbare ruimte op B- en C-niveau (centrum op B-niveau), gestoeld op beeldgestuurd werken.
3. Verbetering van de oppervlaktewater-, riolering- en drainagesystemen zodat het risico op wateroverlast voor nu en in de toekomst beperkt blijft.
4. Volledige verduurzaming van de inzameling van huishoudelijk afval, waarbij Haarlem voldoet aan de landelijke en Europese richtlijnen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Tevredenheid klanten over openbaar vervoer in de regio Haarlem-IJmond	7,4 (2009)	7,7 (2010) 7,5 (2011) 7,6 (2012) 7,6 (2013)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	OV-Klanten-barometer
1. Oordeel Haarlemmers over de bereikbaarheid van de stad	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010) 6,6 (2011) 7,0 (2012) 7,0 (2013)	7	7	7	7	7	7	Omnibus-onderzoek
1. Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningen-niveau voor fietsers (rapportcijfer)	6,2 (2009)	6,2 (2010) 6,3 (2011) 6,4 (2012) 6,5 (2013)	6,4	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	Omnibus-onderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk	46% (2010)	47% (2011) 50% (2012) 48% (2013)	50%	48%	49%	50%	50%	50%	Omnibus-onderzoek
3. Aantal klachten en meldingen m.b.t. riolering in Haarlem ¹	47 (2009)	47 (2010) 46 (2011) >200 (2012) 42 (2013)	44	42	40	38	36	34	Landelijke benchmark Rioleringszorg, gemeentelijke registratie
4. Percentage afvalscheiding fijn afval door huishoudens	28% (2007)	29% (2008) 28% (2009) 28% (2010) 23% (2011) 29% (2012) 34% (2013)	37%	41%	46%	50%	55%	55%	Gemeentelijke registratie

¹ Deze indicator is niet alleen afhankelijk van de kwaliteit en functioneren van het stelsel, maar ook van de perceptie van de rioolgebruikers in de stad en de weersomstandigheden.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Bereikbaarheid en mobiliteit

- De gemeente verbetert samen met de provincie en andere partners in de regio het openbaar vervoer. Het gaat om haltes van de stroomlijnen en de R-netlijnen, om toegankelijkheid van haltes en om het op peil brengen van het voorzieningenniveau van haltes. Op de Rustenburgerlaan / Kleine Houtweg en de Prins Bernhardlaan wordt ruimte gecreëerd voor bussen. Verder werkt de gemeente, in nauw overleg met de provincie Noord-Holland en het WBO (Wijkraden en belangenorganisaties in Haarlem-Noord), de route voor de HOV-busverbinding in Haarlem-Noord verder uit tot een ontwerp.
- De gemeente verbetert de verkeersveiligheid van schoolroutes en brengt de verkeersveiligheid op een locatie waar die onder druk staat op peil.
- Ter bevordering van het fietsgebruik realiseert de gemeente in het kader van de fietssnelweg Haarlem-Amsterdam Sloterdijk aanpassingen aan de Gedempte Herensingel, de Diakenhuisweg en de fietsoversteek over de Prins Bernhardlaan. Indien mogelijk wordt een zonne-laadpaal geplaatst voor elektrische fietsen en scooters.

- d. De gemeente zorgt, samen met de regiogemeenten en de provincie Noord-Holland, voor de inwerkingstelling van DVM (Dynamisch Verkeersmanagement)
2. Onderhoud van de openbare ruimte.
 - a. De gemeente voert regie op het regulier (dagelijks) onderhoud op basis van de kwaliteitsambities 'schoon, heel en veilig'.
 - b. De gemeente voert groot onderhouds-projecten uit volgens het Programma onderhoudswerken 2015-2019.
 - c. Het groenbeheer en –onderhoud gebeurt volgens ecologische principes.
3. Verbetering van de oppervlaktewater-, riolering- en drainagesystemen
 - a. De gemeente realiseert extra waterberging en nieuwe waterverbindingen voor een goede afwatering en berging van hemelwater, ontwatering van grondwater en doorstroming van het stelsel aan grachten en singels.
 - b. De gemeente vervangt, vergroot en legt nieuwe riolering. Nieuwe riolering wordt –indien doelmatig- zo veel als mogelijk gescheiden (hemelwater apart van afvalwater) aangelegd.
 - c. De gemeente vervangt drainage en legt nieuwe drainage aan.
4. Een duurzame inzameling van huishoudelijk afval en afval op straat, door:
 - a. De gemeente stimuleert de intensivering van het gebruik van een aantal containers voor herbruikbare stoffen.
 - b. De gemeente reikt aan bewoners uit de laagbouw extra rolcontainers uit voor de gescheiden inzameling van kunststoffen en papier.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
2a, b en c. Kwaliteitsverbetering verharding in hectare per jaar	22,4 (2005)	13,8 (2006) 13,1 (2007) 14,2 (2008) 17,1 (2009) 17,3 (2010) 19,7 (2011) 28 (2012) 14,5 (2013)	14	12	12	13	13	14	Gemeentelijke registratie
3a en b. Aantal km vernieuwde en verruimde riolering en drainage per jaar	16 (2009)	6,5 (2010) 12 (2011) 24,7 (2012) 5 (2013)	1,5	3	3	3	3	3	Gemeentelijke registratie
4a. Totaal aantal ondergrondse locaties (1 of meer containers) voor papier, glas, kunststof (cumulatief)	40 (2007)	52 (2008) 81 (2009) 299 (2010) 304 (2011) 300 (2012) 326 (2013)	359	418	477	477	477	477	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 5.2 Parkeren

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

Uit de Parkeervisie volgen deze doelen:

1. Een parkeerbeleid voeren dat bijdraagt aan het terugdringen van parkeeroverlast in woonwijken en een vitale, aantrekkelijke en bereikbare binnenstad.
2. Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden.
3. Vergroten van de tevredenheid over het fietsparkeren, bestaande uit minder hinder van geparkeerde fietsen in de binnenstad en beter gebruik van fietsparkeervoorzieningen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ondervindt van parkeren in de eigen woonbuurt	29% (2010)	27% (2011) 28% (2012) 31% (2013)	28%	27%	27%	27%	27%	27%	Omnibus-onderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over de parkeer-gelegenheid in de binnenstad (rapportcijfer)	5,1 (2007)	5,4 (2008) 5,1 (2009) 5,4 (2010) 5,7 (2011) 5,8 (2012) 5,9 (2013)	5,9	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	Omnibus-onderzoek
3. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fiets-voorzieningen in hun buurt (stallingen en paden)	50% (2010)	45% (2011) 48% (2012) 47% (2013)	52%	52%	52%	52%	52%	52%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Een parkeerbeleid voeren dat bijdraagt aan het terugdringen van parkeeroverlast in woonwijken en bijdraagt aan een vitale, aantrekkelijke en bereikbare binnenstad.
 - a. De gemeente werkt aan het invoeren van digitalisering van parkeren zodat dit per 1 januari 2016 operationeel is. Dit bestaat voor een groot deel uit het invoeren van kenteken-parkeren. Dit houdt primair in dat parkeerrecht wordt toegekend op basis van het kenteken van het voertuig. Voor de parkeerder geldt dat betaald wordt voor de feitelijke tijdsperiode van parkeren en niet per tijdseenheid. Hierbij is er speciale aandacht voor oplossingen voor mensen die geen gebruik kunnen maken van digitale toepassingen. Dit leidt tot een effectiever gebruik van de parkeerplaatsen en maakt betere handhaving tegen lagere kosten mogelijk.
 - b. De gemeente bereidt fiscalisering van parkeren voor, zodat dit per 1 januari 2016 is ingevoerd. Wijzigingen in vergoedingen vanuit het Rijk (van parkeerboetes, opgelegd in het deel van de stad dat niet onder het fiscale regime valt) leiden tot de wens om het grondgebied van de gemeente Haarlem in zijn geheel onder te brengen in het fiscale regime. Deze verandering kan worden beschouwd als een wijziging vanuit juridische / technische status en verandert in principe niets aan de huidige parkeerrechten van bewoners en derden.
2. Parkeervoorzieningen overzichtelijk, klantvriendelijk en kosteneffectief aanbieden.
 - a. De gemeente voert betaald straatparkeren op zondag in de binnenstad in na vaststelling van een regeling voor bezoekersparkeren in de binnenstad.
 - b. De gemeente differentieert de garagetarieven naar locatie en bezetting.
3. Vergroten van tevredenheid over het fietsparkeren
 - a. De gemeente zorgt voor meer ruimte voor ordelijk fietsparkeren door de aanleg van extra fietsstallingsplaatsen rond knooppunten van openbaar vervoer en in het centrum van de stad. Daarbij wordt de mogelijkheid om autoparkeerplaatsen in fietsstallingsplekken om te zetten bekeken, bijvoorbeeld in de autogarage Stationsplein.
 - b. De gemeente realiseert de Fietsgevel op het Kennemerplein. Deze voorziet in 1710 gratis stallingsplaatsen voor fietsen.
 - c. De gemeente vermindert de overlast van geparkeerde fietsen en zorgt dat fietsvoorzieningen beschikbaar zijn door handhaving, opslag en verwerking van verkeerd gestalde fietsen en weesfietsen.

- d. De gemeente biedt ruimte aan initiatieven van belanghebbenden in de binnenstad die leiden tot beperking van overlast door gestalde fietsen.

Beleidsveld 5.3 Overige beheerstaken

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Behouden van de hoge waardering van varende bezoekers voor de kwaliteit van de Haarlemse waterwegen, ondanks stijging van de tarieven van de Havendienst van bijna 30% in 2014.
2. Leerlingen van basis- en voortgezet onderwijs via lessen en projecten bewust maken van de klimaat- en duurzaamheidsproblematiek. Indirect worden via deze doelgroep, ook ouders en leerkrachten betrokken bij het thema klimaat en duurzaamheid.
3. Transparantie in beheer en verhuur van gemeentelijk vastgoed
4. Adequate opvang van zwerfdieren.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Oordeel varende bezoekers Haarlem over de voorzieningen op en aan de wateren rondom Haarlem (rapportcijfer)	7,0 (2010)	7,4 (2013)	-	-	7,4	-	-	7,5	Onderzoek 'Pleziervaart op het Spaarne' (drie jaarlijkse meting)
1. Aantal doorvaarten (beroeps, plezier en charter, Waarderbrug)	10.360 (2009)	11.145 (2011) 10.432 (2012) 11.140 (2013)	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500	11.500	Gemeentelijke registratie (Havendienst)
3. Percentage Haarlemse basisscholen dat deelneemt aan het NME-programma	65% (2007)	65% (2010) 70% (2011) 95% (2012) 95% (2013)	95%	95%	95%	95%	95%	95%	Gemeentelijke registratie

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Behoud van Positief oordeel varende bezoekers
 - a. De gemeente onderhoudt voorzieningen voor de beroepsvaart in en aan het Spaarne.
 - b. De gemeente onderhoudt gemeentelijke vaste afmeervoorzieningen voor pleziervaartuigen in de grachten en singels.
 - c. De gemeente zorgt voor verdere uitrol van de digitalisering van de doorvaartgelden
2. Intensivering duurzaamheidseducatie
 - a. De gemeente betreft meer scholen bij de uitvoering van het jaarprogramma natuur- en milieueducatie (NME). Hierbij inzet van schooltuinen, kinderboerderijen en stadskweektuin (zie verder www.nmewijzer.nl).
 - b. Inzet van gelden, beschikbaar gesteld door Stichting Afvalfonds Verpakkingen, voor extra communicatie ter terugdringing van zwerfafval.
3. Beheer en verhuur van gemeentelijk vastgoed
 - a. Met het oog op een gezonde financiële positie van de gemeente geeft de gemeente uitvoering aan het verkopen van niet-strategisch vastgoed met een passende timing, rekening houdend met de marktomstandigheden. Hierbij rekening houdend met de lange termijn en het op niveau houden van voorzieningen, in de wijken en dichtbij de mensen. Het vastgoed dat in het bezit van de gemeente is maakt deel uit van dat voorzieningenniveau.

- b. Voor maatschappelijk vastgoed een maatschappelijk aanvaardbare en op uniforme wijze vastgestelde prijs vast stellen. Daarbij wordt staand beleid voor compensatie van gesubsidieerde instellingen gehanteerd.
4. Opvang zwerfdieren
- a. De gemeente vult haar wettelijke taak voor zwerfdierenopvang in via een subsidie aan Dierenbescherming afdeling Noord-Holland Zuid.
- b. De populaties ganzen groeien en geven overlast in woonwijken en nabij scholen. Deze populaties worden op een diervriendelijke manier beheerd.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Bel. veld	Programma 5 Beheer en Onderhoud	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
51	Openbare ruimte en mobiliteit	72.548	75.464	74.501	74.629	75.674	76.128
52	Parkeren	12.595	12.551	12.309	12.197	12.135	12.115
53	Overige beheertaken	36.155	36.397	35.086	34.676	34.224	33.963
	Totaal lasten	121.298	124.411	121.897	121.502	122.033	122.206
Baten (exclusief mutaties reserves)							
51	Openbare ruimte en mobiliteit	34.307	35.455	35.322	35.598	35.981	36.324
52	Parkeren	18.123	18.551	18.773	18.805	18.805	18.805
53	Overige beheertaken	28.758	28.726	28.360	28.116	27.859	27.357
	Totaal baten	81.188	82.732	82.456	82.519	82.645	82.486
	Totaal saldo excl. reserves	40.110	41.679	39.441	38.984	39.387	39.720
	Toevoeging aan reserves	2.635	1.105	1.545	1.885	1.633	1.293
	Onttrekking aan reserves	4.635	322	202	202	202	202
	Saldo incl. mutaties reserves	38.109	42.462	40.784	40.667	40.818	40.811

Analyse saldo programma

(bedragen x € 1.000)

51 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	37.260
Begroting 2015	40.956
Verschil	3.696

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1, 824 miljoen hoger dan in 2014.	1.824	n
De kapitaallasten zijn in 2015 € 381.000 hoger dan in 2014.	381	n
De urenrekening aan het beleidsveld neemt ten opzichte van 2014 toe.	1.675	n
De materiële budgetten van het uitbesteed werk Spaarnelanden aan zijn geïndexeerd.	356	n

Reden	bedrag	v/n
De bij de kadernota vastgestelde ombuigingen leiden tot een daling van de lasten. Het betreft ombuigingen op het initiatievenbudget, het schrappen van de wijk- en leefbaarheidsbudgetten, het temporiseren van de maatregelen uit het integraal waterplan en verlagen van de uitgaven voor straatvegen, straatnaamborden en straatmeubilair.	-1.072	v
Compenserende maatregelen in 2014 hebben de uitgaven 2014 incidenteel op een lager niveau gebracht. Deze maatregelen werken niet door naar 2015.	632	n
Overige verschillen < € 100.000.	-148	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,873 miljoen lager dan in 2014.	1.872	n
In 2014 wordt € 3.021 aan de reserves onttrokken. Dit betreft met name onttrekkingen uit de reserve budgetoverheveling voor de uitvoering van projecten die zijn doorgeschoven uit 2013.	3.020	n
Om de producten riolering en afvalstoffenheffing kostendekkend te houden nemen de baten riool en afval toe met respectievelijk € 185.000 en € 1 miljoen.	-1.219	v
Overige verschillen < € 100.000.	71	n

(bedragen x € 1.000)

52 Parkeren	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	-5.529
Begroting 2015	-6.000
Verschil	-471

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 44.000 lager dan in 2014.	-44	v
Ombuigingen: verlagen budget wegslepen voertuigen.	-20	v
Ombuigingen: vervallen onderhoudsbudget Gedempte Oude Gracht.	-20	v
Overige verschillen < € 100.000.	-4	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,428 miljoen hoger dan in 2014.	-427	v
Doorvoeren van prijsindexatie op parkeertarieven.	-271	v
Ombuigingen: verhogen van de parkeertarieven voor de bewoners.	-150	v
Overige verschillen < € 100.000.	-6	v

(bedragen x € 1.000)

53 Overige beheertaken	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	6.378
Begroting 2015	7.506
Verschil	1.128

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,2 miljoen lager dan in 2014.	-196	v
Stopzetten beheer particuliere fietsenstallingen.	-249	v
Sluiten en afstoten cultureel centrum Egelandier.	-499	v
Indexering OZB, lonen.	239	n

Reden	bedrag	v/n
In 2015 wordt het te behalen inkoopvoordeel lager ingeschat dan in 2014.	240	n
In 2014 wordt voor een bedrag van € 420.000 aan gerealiseerde verkoopopbrengsten in de reserve vastgoed gestort.	-420	v
De kapitaallasten op het beleidsveld nemen toe.	1.290	n
In 2014 is een incidenteel budget opgenomen voor de asbestsanering Stadhuis.	-300	v
In 2014 is incidenteel € 500.000 ingezet voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud aan de monumenten. Dit bedrag is aan de reserve vastgoed onttrokken.	-500	v
Overige verschillen < € 100.000.	3	n
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,324 miljoen lager dan in 2014.	1.324	n
Incidentele verkopen vastgoed in 2014.	720	n
In 2014 wordt per saldo € 1,3 miljoen meer uit reserves onttrokken dan in 2015.	1.293	n
Ombuigingen: in de kadernota is besloten om voor de jaren 2015-2018 jaarlijks € 500.000 verkoopopbrengsten vastgoed te ramen.	-500	v
Indexatie huren.	-136	v
Overige verschillen < € 100.000.	-53	v

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2015	1.105	322
Reserve regionale mobiliteit	340	
Reserve beheer en onderhoud openbare ruimte	389	
Reserve baggeren	219	
Reserve onderhoud cultuurpodia	157	202
Reserve vastgoed		120

Investerings programma

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2015
Investerings reeds besloten door de raad		
12.09	Kleine investeringen parkeren	61
12.13	Cronjégarage, inclusief buitenruimte	44
67.70	Stationsplein	1.790
Investerings gemandateerd door raad aan college		
WZ.13	Vervangen electrocar begraafplaats	29
65.10c	Speelvoorzieningen	127
63.19	Vervangen rioleringen	12.000
63.09	Vervangen beschoeiingen	679
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
WZ.10	Verbreden Waarderweg	2.225
GOB.20	Versmallen rijbaan Amsterdamsevaart	100
GOB.55	Waarderhaven	837
GOB.43	Schoterbos	670
GOB.44	Haarlemmerhout	515
WZ.03	Gemeentelijke werf	100
64.04a	Integraal waterplan Haarlem	3.691
WZ.04	Vervangen walmuren	2.725
WZ.05	Vervangen ophaalbrug Buitenrustbruggen	2.800
Totaal programma 5 Beheer en onderhoud		28.393

Cluster - Burger en Bestuur

Inleiding

Dit cluster richt zich op de rol van de gemeente bij het besturen van de stad. Het gaat om het zorgen voor een goede dienstverlening, een veilige stad en een financieel gezonde stad. Haarlemmers moeten erop kunnen vertrouwen dat deze taken goed worden uitgevoerd door de gemeente.

Dit cluster gaat over de wijze van besturen en over de financiering van de gemeente. Het is daardoor relevant voor alle programma's en clusters uit deze begroting.

Onderliggende programma's

Het cluster Burger en Bestuur bestaat uit twee programma's. In deze programma's worden de volgende onderwerpen uitgewerkt.

Programma 6 burger, bestuur en veiligheid besteedt aandacht aan:

- Dienstverlening naar burgers en bedrijven. De gemeente ziet goede dienstverlening als de basis voor vertrouwen en wil als overheid transparant en toegankelijk zijn. De koers die uitgezet is in het coalitieprogramma Samen doen! vraagt om verder gaande digitalisering van onze dienstverlening.
- Gemeentelijk bestuur. In het programma wordt een aantal aspecten van de uitvoering van bestuur behandeld, zoals samenwerking met andere overheden en aandacht voor Europese regelgeving en -beleid.
- Openbare orde en veiligheid. Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende en leefbare stad. De uitdaging waar de gemeente voor staat is om zoveel mogelijk mensen te betrekken bij het meehelpen om veiligheidsproblemen aan te pakken en op te lossen.

Programma 7 gaat over de algemene dekkingsmiddelen. Hierin komen de uitgangspunten aan de orde die Haarlem hanteert bij het bepalen van de hoogte van lokale belastingen (inflatieaanpassing) en heffingen (kostendeekkende). Ook wordt ingegaan op wat wordt bedoeld als wordt gesproken over Haarlem als financieel gezonde stad en hoe dat wordt gerealiseerd.

Actiepunten Samen Doen!

Binnen het cluster Burger en Bestuur wordt onder andere aandacht besteed aan de volgende actiepunten uit het coalitieprogramma:

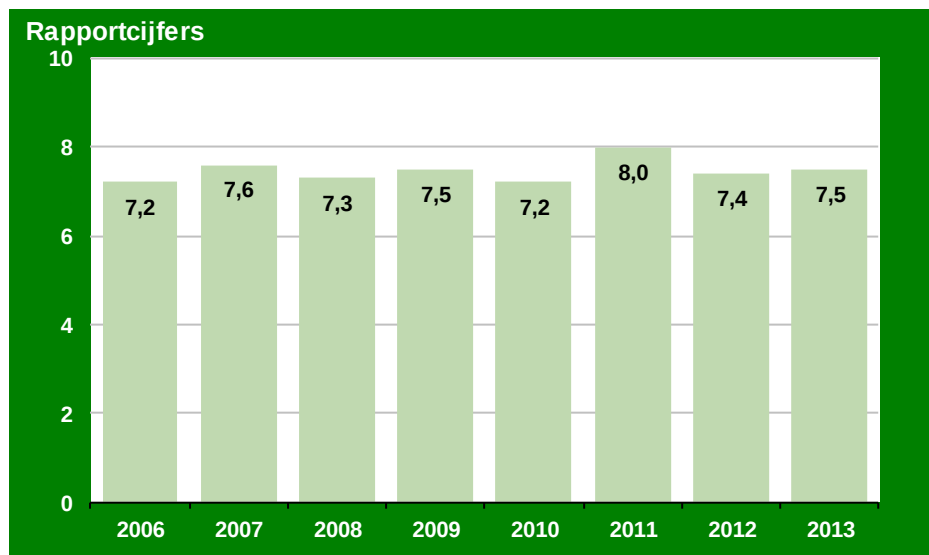
1. De gemeente vindt gerechtigheid, veiligheid, toezicht en handhaving belangrijke, publieke taken van de overheid om onze inwoners zo goed mogelijk te kunnen beschermen.
2. De gemeente vertrouwt en bouwt op de inwoners van Haarlem en rekent op hun maatschappelijke betrokkenheid. Daarom wil de gemeente de invloed van de Haarlemmers vergroten met gebiedsgericht werken en ruimte voor buurtgerichte en creatieve initiatieven.
3. Bijzondere aandacht wordt de komende tijd gegeven aan de inzet van sociale media, een interactieve website en digitale dienstverlening.
4. Voor een sluitende begroting is een aantal bezuinigingen vastgesteld die bestaan uit maatregelen gericht op het reduceren van taken en aanvullende bezuinigingen.
5. Vanaf 2016 wordt jaarlijks € 2,5 miljoen gereserveerd binnen de begroting voor het terugbrengen van de Haarlemse schuldenlast.
6. Het risicobewustzijn van de gemeente Haarlem moet worden vergroot, evenals het actief volgen van risico's en het bewustzijn in de organisatie van juridische risico's.
7. Meer dan voorheen gaan het bestuur en ambtelijke organisatie strak sturen op resultaten en financiën. Onder strakke, pro-actieve sturing wordt het sturen op het realiseren van maatschappelijke effecten, doelen en resultaten verstaan, die zijn vastgelegd in het coalitieprogramma, in de kadernota, programmabegroting en beleidsnota's.

Ontwikkelingen in de stad en verschillen tussen stadsdelen

Dienstverlening

Een goede dienstverlening is de basis voor het vertrouwen in de gemeente. De tevredenheid van de Haarlemse burger over de dienstverlening van de gemeente is dan ook een belangrijke indicator. In 2013 gaf de burger de dienstverlening een 7,5, ofwel een ruime voldoende.

Ontwikkeling tevredenheid dienstverlening Haarlem, 2006-2013

Bron: Benchmark Publiekszaken 2013

In de bovenstaande grafiek is de tevredenheid van de burgers over de dienstverlening van de gemeente als rapportcijfer weergegeven. Sinds 2006 krijgt de dienstverlening een ruime voldoende. In 2011 werd de nieuwe publiekshal in de Raakspoort geopend; dit verklaart het hoge cijfer voor dat jaar.

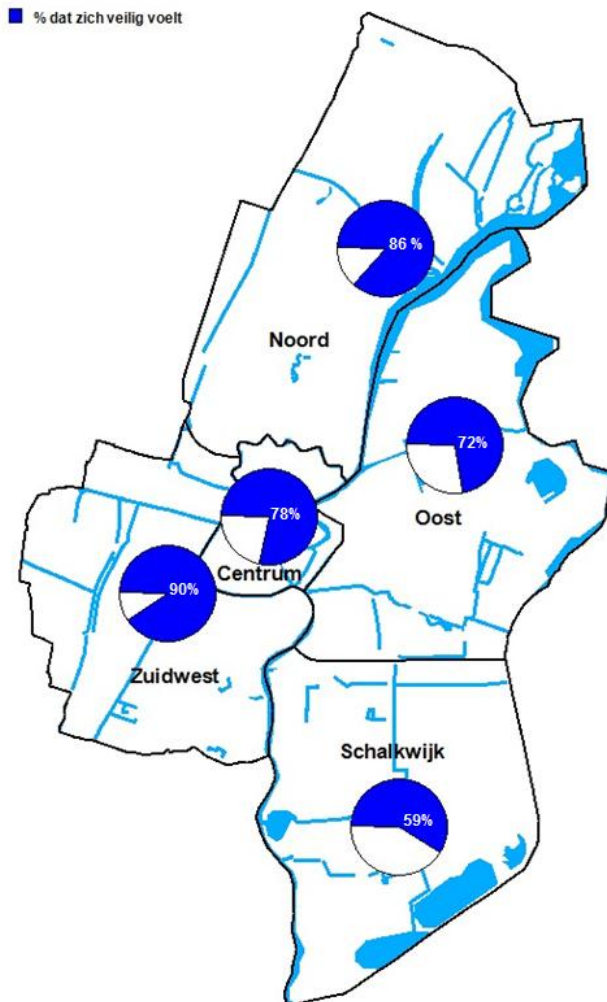
De gemeente blijft werken aan optimalisering van de dienstverlening, onder andere door nog beter (digitaal) bereikbaar te zijn.

Veiligheid

Het veiligheidsbeleid richt zich op zowel subjectieve veiligheid (beleving) als objectieve veiligheid (overtredingen en misdrijven). De gemeente werkt, samen met vele andere partijen, aan het tegen gaan van criminaliteit en overlast in Haarlem. Deels richt de aanpak zich op vormen van criminaliteit die een grote impact hebben op de persoonlijke levenssfeer van mensen, zoals woninginbraken, straatroven en geweldsdelicten. Dit zijn de zogenoemde *high impact crimes*. Daarnaast wordt door gemeentelijke handhavers opgetreden tegen overlast in de openbare ruimte door bijvoorbeeld jongeren en zwervers; een constante ergernis van veel Haarlemmers. Voor bepaalde delen van de stad is juist de aanpak van uitgaansoverlast en het ordelijk laten verlopen van evenementen een speerpunt. Bovendien zijn er vormen van overlast en criminaliteit die in georganiseerd verband worden gepleegd en soms niet of minder zichtbaar zijn, waardoor ze lastig te duiden en aan te pakken zijn. Deze activiteiten hebben een ondermijnende invloed op de samenleving, zoals bijvoorbeeld hennepsteelt, witwassen, mensenhandel en woonfraude. Hiervoor is samenwerking in de regio van groot belang.

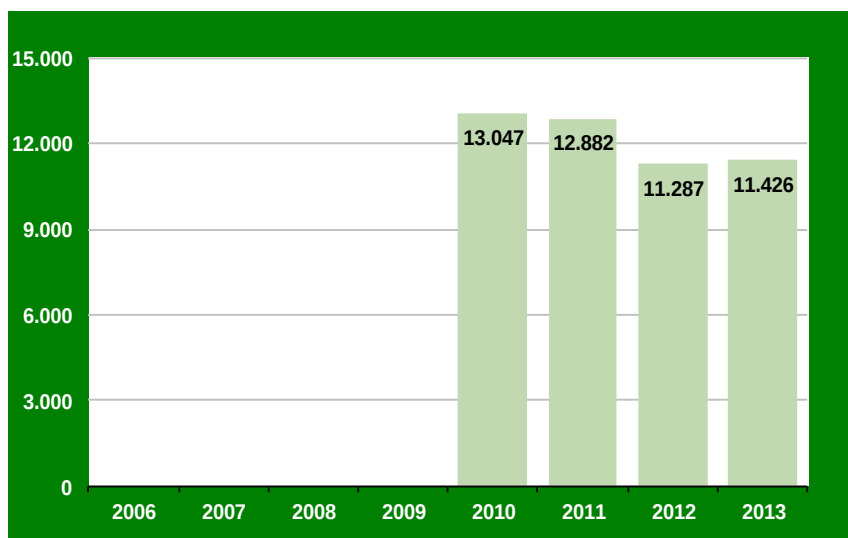
In onderstaand kaartje zijn de veiligheidsgevoelens van de Haarlemse burger per stadsdeel inzichtelijk gemaakt. In stadsdeel Zuid West voelen de meeste bewoners, in vergelijking met andere stadsdelen, zich veilig in de eigen buurt (90%). In stadsdeel Schalkwijk voelt slechts 59% van de bewoners zich veilig in eigen woonbuurt. De overige stadsdelen scoren hier tussen in.

Aantal Haarlemmers (15 jaar en ouder) dat aangeeft zich veilig te voelen in de eigen woonbuurt naar stadsdeel in Haarlem 2013

Bron: Omnibusonderzoek 2013

Ontwikkeling geregistreerde misdrijven in Haarlem, 2010-2013

Bron: Driehoeksmonitor misdrijven

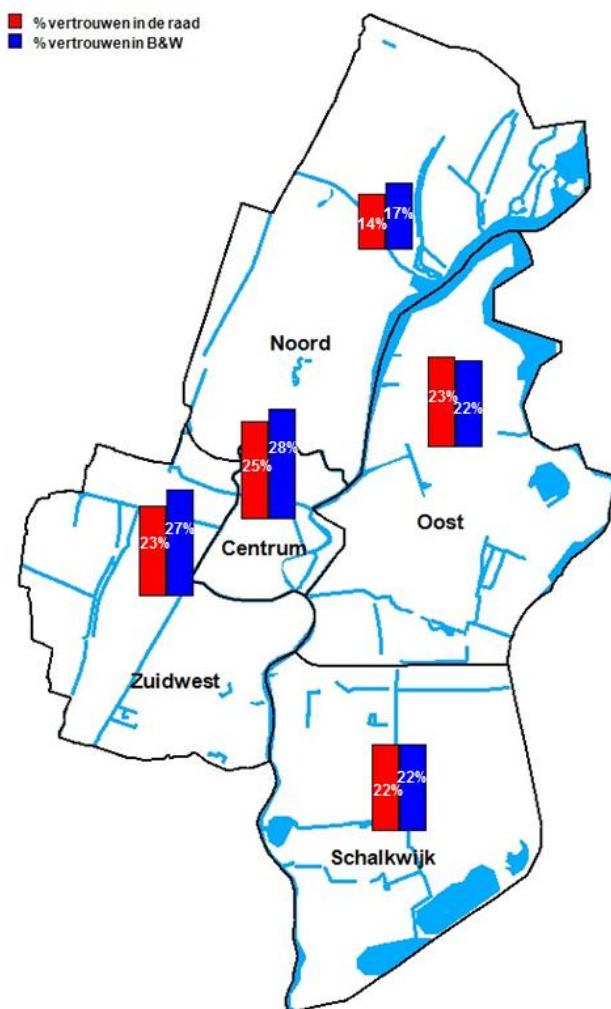
In de periode 2006-2009 is een andere manier van meting/registratie gehanteerd, waardoor cijfers voor deze jaren niet goed vergelijkbaar zijn.

In bovenstaande grafiek is de ontwikkeling van de geregistreerde misdrijven bij politie Haarlem van 2010-2013 inzichtelijk gemaakt. Tot deze misdrijven behoren onder andere woninginbraak, straatroof, openlijk geweld, fietsendiefstal en vernieling. Te zien is dat er in de periode van 2010-2012 sprake is van een daling. In 2013 is een kleine stijging te zien in het aantal geregistreerde misdrijven.

Bestuur

Vertrouwen ontstaat niet vanzelfsprekend, daar moet je iets voor doen. Het vertrouwen dat de Haarlemse burger heeft in het bestuur is dan ook een belangrijke graadmeter voor de effectiviteit van dat bestuur. De mate van vertrouwen geeft aan in hoeverre de burger, de kiezer, van mening is dat het bestuur op de goede weg is.

Aantal Haarlemmers (15 jaar en ouder) dat aangeeft veel tot onbeperkt vertrouwen te hebben in het gemeentebestuur (raad en B&W) naar stadsdeel in Haarlem 2013

Bron: Omnibusonderzoek 2013

In het bovenstaande kaartje is het vertrouwen in zowel raad (rood) als het college (blauw) weergegeven. In de stadsdelen Zuid West, Centrum en Noord hebben de bewoners meer vertrouwen in het college dan in de raad. In Schalkwijk scoren raad en college gelijk, terwijl de bewoners van stadsdeel Oost meer vertrouwen hebben in de raad.

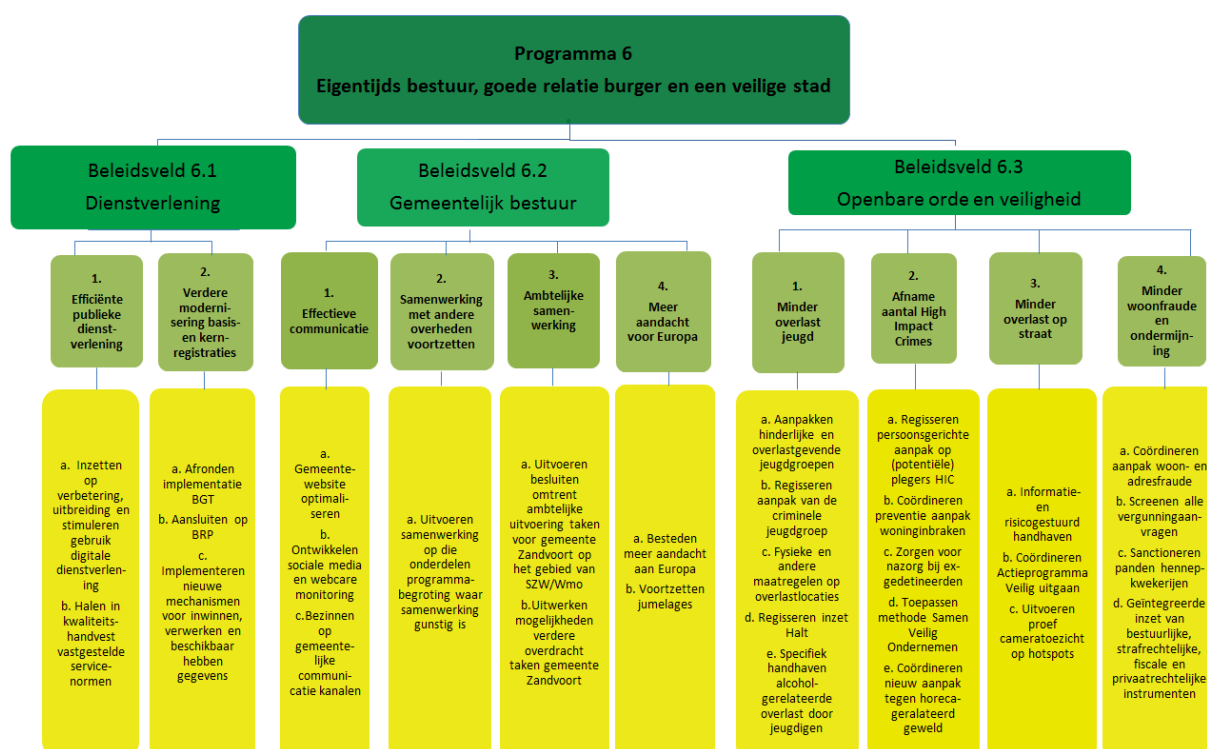
Financiën

De gemeente is verantwoordelijk voor een financieel gezonde stad. Rentmeesterschap voor toekomstige generaties betekent voor dit bestuur een sluitende begroting en een fundamentele meerjarige aanpak van de huidige schuldenlast. Voor een sluitende begroting is een aantal bezuinigingen vastgesteld die eerder in deze begroting zijn uitgewerkt.

Extra aandacht vraagt sturing op de verbonden partijen. Steeds vaker zullen activiteiten van de gemeente in regionale of stedelijke samenwerkingsverbanden plaatsvinden. Helderheid over rollen, taken en mandaten van ambtenaren en bestuurders binnen deze verbonden partijen is dan onontbeerlijk.

Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

Commissie	Bestuur
(Coördinerende) Portefeuilles	Bestuurszaken en organisatie, Openbare orde en Veiligheid
Afdeling(en)	Concernstaf, Griffie, Dienstverlening en Veiligheid, vergunningen en handhaving

Programmadoelstelling (missie)

Het coalitieprogramma benadert de gemeentelijke taken vanuit vier dimensies. Eén daarvan is 'een eigentijdse democratische stad'. Dit betekent dat het stadsbestuur zich open en meedenkend opstelt en dat de invloed van Haarlemmers op hun buurt en in hun stad vergroot wordt. Deze nieuwe stijl van besturen wordt nog nader uitgewerkt.

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende en leefbare stad. Als mensen zich niet veilig voelen in hun eigen straat of buurt, dan wordt de samenleving onleefbaar. Om die veiligheid te waarborgen is het samenspel tussen burgers en bestuur van groot belang, want alle mensen die wonen en werken in Haarlem kunnen hun bijdrage leveren aan die veilige en leefbare samenleving. Het gemeentebestuur heeft als rol om de voorwaarden te scheppen waaronder mensen bereid zijn en in staat gesteld kunnen worden om zich in te zetten voor veiligheid en leefbaarheid. En het gemeentebestuur voert de regie op de samenwerking met andere partijen, zoals politie en openbaar ministerie die een rol spelen bij het veiliger maken van de stad.

Onze intentie is om zoveel mogelijk mensen en organisaties te betrekken bij het veiliger maken van de stad.

Context en achtergronden

Een goed bestuurd stad

De coalitie wil een bestuursstijl waarin inwoners kunnen rekenen op hun stadsbestuur en het stadsbestuur op de inwoners. Deze tweezijdigheid geeft aan dat de gemeente erkent in toenemende

mate partners nodig te hebben bij het realiseren van doelen. Die partners kunnen inwoners zijn, maar ook ondernemers of andere overheden (zoals de omringende gemeenten, stedenverbanden of Europa). Samenwerking is een noodzakelijk onderdeel van goed besturen geworden.

De gemeente vertrouwt de inwoners van Haarlem en wil op ze kunnen bouwen en rekenen op hun maatschappelijke betrokkenheid. Daarom is het belangrijk dat de communicatie tussen de Haarlemmers en de gemeente goed verloopt: eigentijds en doelgericht. Digitale kanalen (onder andere website, twitter, facebook, extranet) worden zo ingericht en beheerd, dat zij het preferente kanaal voor de Haarlemmers worden. De Stadskrant, die maandelijks verschijnt, geeft achtergrondinformatie voor een breed publiek. Enerzijds blijkt de Stadskrant in zijn nieuwe vorm een attenderende functie te hebben voor de digitale kanalen, anderzijds mag een deel van de officiële mededelingen nog niet uitsluitend digitaal worden gepubliceerd. Om die reden blijft de Stadskrant in 2015 in de huidige vorm doorgaan.

Dienstverlening

De gemeente ziet goede dienstverlening als de basis voor vertrouwen en wil als overheid transparant en toegankelijk zijn. De koers die uitgezet is in het coalitieprogramma ‘Samen doen!’ vraagt om verder gaande digitalisering van onze dienstverlening. Waar het kan wordt het contact digitaal en waar nodig blijft het contact persoonlijk. Dit bewerkstelligt de gemeente door verdere ontwikkeling van de website (die reeds in 2014 gewaardeerd is als meest gebruiksvriendelijke gemeentewebsite van Nederland) en door onze klanten die naar de publiekshal komen te verleiden om hun producten of zaken te regelen via de zelfbedieningszuilen met ondersteuning van onze gastheer/-vrouw waar nodig. Voor complexe producten of als persoonlijk contact wettelijk noodzakelijk is, blijven telefoon en balie de aangewezen contactkanalen.

Basisregistraties

De verdergaande digitalisering van de dienstverlening, vraagt om het uitbouwen en beter benutten van de basis- en kernregistraties van de gemeente Haarlem. Het gaat daarbij om het verder verhogen van de kwaliteit en actualiteit van gegevens en het makkelijker uitwisselen ervan. Rondom de Basisregistratie Personen (BRP, voorheen GBA) en de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) staat in 2015 veel te gebeuren: de implementatie van de BGT wordt afgerond en er worden verdere stappen gezet in de implementatie van de BRP. De gemeente wil zowel intern als met partners intensiever en breder gebruik gaan maken van de mogelijkheden die de basisregistraties bieden en gegevens beschikbaar stellen (open data) daar waar mogelijk. Hiertoe moet de komende jaren een slag worden gemaakt om de gemeentelijke informatie, waarvan de basisregistraties een belangrijk onderdeel zijn, onderling te koppelen en te integreren met tijd- en locatie-specifieke informatie (bijvoorbeeld afkomstig van Social Media). In 2015 zullen stappen worden gezet om toepassingen als dynamische burgerparticipatie en concepten als de “smart city” mogelijk te maken.

Veiligheid

Openbare orde en veiligheid richt zich op het voorkomen en tegengaan van criminaliteit, onveiligheid en overlast. Het gaat hierbij om zowel de gevoelens van onveiligheid als om daadwerkelijke aantastingen van de veiligheid van de burgers van Haarlem.

De prioriteiten in de aanpak worden vastgesteld in de nota Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid 2015 – 2018 en worden jaarlijks in actieprogramma's nader ingevuld.

De gemeente heeft de regie op integraal veiligheidsbeleid en werkt hierbij nauw samen met een groot aantal veiligheidspartners zoals politie, openbaar ministerie, de veiligheidsregio Kennemerland inclusief het Veiligheidshuis, de milieudienst IJmond, welzijnsinstellingen en ondernemersorganisaties, maar ook met wijkraden en andere bewoners(organisaties).

Bij integrale vergunningverlening zijn zorgvuldigheid, tijdigheid (binnen redelijke termijnen en in ieder geval binnen de wettelijke termijnen) en kostendekkendheid de belangrijkste uitgangspunten.

Het betreft hier activiteiten die op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), de Parkeerverordening, de Drank en Horecawet, de Wet op de kansspelen, de Wet Kwaliteitszorg kinderopvang en peuterspeelzalen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) vergunningsplichtig zijn. De Wabo wordt binnen vier jaar vervangen door de Omgevingswet.

Toezicht en handhaving op de bebouwde omgeving doet de gemeente samen met verschillende partners zoals de Veiligheidsregio Kennemerland, (Proactie en Preventie, en de GGD); en de Milieudienst/Omgevingsdienst IJmond. De prioriteiten binnen het toezicht en de handhaving worden gesteld op grond van de uitgangspunten risicogestuurd en informatiegestuurd passend binnen de kaders van het gemeentelijk Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid, waarin eveneens de gemeentelijke prioriteitenladder is opgenomen.

Een kwalitatief goede brandweezorg (waaronder de in het coalitieprogramma opgenomen instandhouding van de vrijwillige brandweerpost Haarlem Oost) en een professioneel voorbereide crisisorganisatie zijn van groot belang om snel en adequaat te reageren op crises, branden, calamiteiten en andere (natuur)rampen. De uitvoering hiervan ligt grotendeels bij de Veiligheidsregio Kennemerland. Het werkgebied voor de Veiligheidsregio omvat onder andere Schiphol, Tata Steel en een deel van het Noordzeekanaal. De burgemeester van Haarlem is voorzitter van de Veiligheidsregio en regioburgemeester. Hij heeft daarmee de bestuurlijke leiding bij grensoverschrijdende rampen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieprogramma 2014 - 2018 Samen doen!
- Nota Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid 2015 – 2018 (nog vast te stellen)

Beleidsveld 6.1 Dienstverlening

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. De gemeente wil efficiënte publieke dienstverlening verlenen. Burgers, bedrijven en instellingen worden gefaciliteerd om hun zaken zelf vlot en waar mogelijk in één keer te kunnen regelen, waarbij zij tevreden blijven over de kwaliteit van onze dienstverlening.
2. Verdere modernisering van de basis- en kernregistraties van de gemeente Haarlem en uitbreiding van de toepassingen, zodat de gemeente sneller en flexibeler kan inspelen op ontwikkelingen in de maatschappij. Dit zorgt voor betere en op maat te maken dienstverlening, efficiëntere uitvoering van gemeentelijke processen en meer betrokkenheid van burgers en bedrijfsleven.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1. Tevredenheid van klanten over dienstverlening ¹	7,2 (2008)	7,5 (2009) 7,2 (2010) 7,4 (2011) 7,1 (2012) 7,3 (2013)	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	Landelijke Benchmark Publiekszaken

¹ De verwachtingen van mensen op het gebied van dienstverlening worden steeds hoger. Dit is een maatschappelijke trend. Mensen worden steeds kritischer en veeleisender. Om hetzelfde niveau van klanttevredenheid te behalen moet dus veel inspanning worden geleverd. Hier geldt het motto: 'stilstand is achteruitgang'. Het rapportcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de rapportcijfers voor balie, telefoon en digitale aanvragen.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Efficiënte publieke dienstverlening
 - a. De gemeente zet in op verbetering, uitbreiding en stimuleren van het gebruik van digitale dienstverlening middels de nieuwe website, doorontwikkeling van de zelfbedieningszuilen in de publiekshal en de efficiënte organisatie van de afhandeling van aanvragen. Onder het motto: "digitale zelfbediening waar het kan, persoonlijk waar het moet".
 - b. De gemeente haalt de in het gemeentelijk kwaliteitshandvest vastgestelde servicenormen.

2. Verdere modernisering van de basis- en kernregistraties en uitbreiding van de toepassingen
 - a. De gemeente rond in 2015 de implementatie van de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) af. Haarlem heeft dan een uniforme en dekkende kaart van heel haar gemeentegebied, die voldoet aan de nieuwe landelijke standaarden en de basis vormt voor de verdere digitalisering van de dienstverlening; de kaart (locatie) staat centraal als krachtig integratie- en communicatiemiddel.
 - b. De gemeente sluit aan op de Basisregistratie Personen (BRP). Haarlem voldoet hiermee aan de landelijk gestelde eisen. De aansluiting vormt de basis voor de verdere digitalisering van de dienstverlening.
 - c. De gemeente implementeert nieuwe mechanismen voor het inwinnen, verwerken en beschikbaar hebben van gegevens, daar waar mogelijk gebaseerd op het gebruik van open source. De kaart (locatie) staat hierbij centraal als krachtig integratie- en communicatiemiddel. Gemeentelijke informatie (de basisregistraties zijn daar een heel belangrijk onderdeel van) wordt bij elkaar gebracht om zo op termijn het dynamisch gebruik daarvan mogelijk te maken voor zowel de eigen organisatie alsook voor burgers en bedrijven.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1b. Gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten voor alle handelingen	10 (2007)	10 (2008) 8 (2009) 10 (2010) 9 (2011) 7 (2012) 7 (2013)	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	Gemeentelijke registratie
1b. Gemiddelde wachttijd aan de telefoon in seconden voor alle handelingen	63 (2012)	47 (2013)	≤ 60	≤ 60	≤ 60	≤ 60	≤ 60	≤ 60	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.2 Gemeentelijk bestuur

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

1. Een effectieve communicatie.
2. Samenwerking met andere overheden voortzetten. Haarlem realiseert meerdere prestaties uit deze begroting in samenwerking met de gemeenten in Zuid-Kennemerland, met de provincie, de waterschappen en de MRA. Bij de relevante prestaties wordt hiervan melding gemaakt.
3. Ambtelijke samenwerking met Zandvoort ontwikkelen en uitvoeren. De gemeente Zandvoort heeft Haarlem gevraagd de ambtelijke samenwerking tussen de twee gemeenten te willen versterken met als mogelijkheid het overdragen van de ambtelijke uitvoering van taken.
4. Meer aandacht voor Europa. Regelgeving, subsidies en kennisuitwisseling zijn van belang voor Haarlem, maar de gemeente is zich niet altijd bewust van de (on)mogelijkheden. Daarom is onverminderde aandacht noodzakelijk.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

1. Een effectieve communicatie.
 - a. De gemeente gaat de website haarlem.nl optimaliseren.
 - b. De gemeente ontwikkelt een sociale media en webcare monitoringplan, waardoor de organisatie sneller weet wat er leeft in de stad.
 - c. De gemeente bezint zich op de samenhang tussen de communicatiekanalen van de gemeente, waaronder de Stadskrant, en bepaalt de koers voor de komende jaren.
2. Samenwerking met andere overheden voortzetten.

- a. De gemeente werkt samen met andere overheden op die onderdelen van de programmabegroting waar dat voor Haarlem gunstig is.
3. Ambtelijke samenwerking met Zandvoort ontwikkelen en uitvoeren.
 - a. De gemeente gaat de ambtelijke uitvoering van taken voor de gemeente Zandvoort op het gebied van Sociale Zaken en Werkgelegenheid /Wmo uitvoeren.
 - b. De gemeente werkt de mogelijkheden voor een verdere overdracht van taken van de gemeente Zandvoort naar Haarlem uit.
4. Meer aandacht voor Europa.
 - a. De gemeente besteedt meer aandacht aan Europa (regels, kennis, geld).
 - b. Haarlem zet de jumelages met Osnabrück en Angers voort, evenals de stedenband met Mutare (tot 2018).

Beleidsveld 6.3 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende en leefbare stad.

Om die veiligheid te waarborgen is het samenspel tussen burgers en bestuur van groot belang, want alle mensen die wonen en werken in Haarlem kunnen hun bijdrage leveren aan die veilige en leefbare samenleving.

Op basis van de thema's van het Integraal Veiligheids- en handhavingsbeleid 2015 - 2018 zijn de volgende doelen geformuleerd:

1. Minder overlast van problematische jeugdgroepen en/of jongeren in het algemeen en een afname van het aantal jeugdige verdachten in de leeftijd 12-17 jaar.
2. Afname van het aantal high impact crimes (zoals woninginbraken, overvallen, straatroof en andere geweldsdelicten)
3. Minder overlast in de woonomgeving en verloedering van buurten, door onder andere hondenpoep, afval op straat en parkeren.
4. Minder woon- en adresfraude en minder organisaties die zich richten op ondermijnende activiteiten.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
1, 2 en 3. Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	64% (2010)	78% (2011) 74% (2012) 75% (2013)	75%	75%	75%	75%	75%	75%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat overlast van groepen jongeren vaak voorkomt	18% (2010)	15% (2011) 15% (2012) 12% (2013)	12%	12%	12%	11%	11%	11%	Omnibus-onderzoek
1. Totaal aantal meldingen van overlast van jeugd binnen gekomen bij:									
- politie	1.739 (2010)	1.347 (2011) 1.274 (2012) 1.215 (2013)	1.155	1.120	1.100	1.080	1.080	1.080	Overlast-monitor
- gemeente	111 (2010)	255 (2011) 210 (2012) 246 (2013)	220	200	200	200	200	200	

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2014	2015	2016	2017	2018	2019	
2. Aantal HIC delicten gepleegd in Haarlem	1.841 (2010)	1.880 (2011) 1.759 (2012) 1.864 (2013)	1.750	1.700	1.700	1.700	1.700	1.700	Politie gegevens
3. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat gemeente en politie meer aandacht moeten hebben voor overlast van: -Hondenpoep	38% (2009)	36% (2010) 38% (2011) 39% (2012) 39% (2013)	37%	37%	37%	37%	37%	37%	Omnibus-onderzoek
-Afval/vuil op straat	33% (2009)	33% (2010) 37% (2011) 34% (2012) 38% (2013)	37%	37%	37%	37%	37%	37%	
-Parkeren	21% (2009)	22% (2010) 23% (2011) 24% (2012) 26% (2013)	22%	22%	22%	22%	22%	22%	
3. Daling aantal meldingen van: hondenoverlast,	132 (2010)	141 (2011) 168 (2012) 236 (2013)	212	190	170	155	155	155	KIMMOR
afval	760 (2013)	760 (2013)	680	580	495	400	400	400	
parkeren	1.875 (2013)	1.875 (2013)	1.685	1.440	1.300	1.265	1.265	1.265	
3 en 4. Percentage Haarlemmers dat zich in de eigen woonbuurt (zeer) veilig voelt	75% (2010)	85% (2011) 80% (2012) 79% (2013)	79%	79%	80%	80%	80%	80%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

Het Integraal Veiligheids- en handavingsbeleid 2015-2018 is de basis waarop jaarlijkse actieprogramma's worden vastgesteld gericht op de diverse veiligheidsthema's. Om effectief te kunnen zijn, zijn bij de uitvoering van deze activiteiten integraal werken met veiligheidspartners en participatie van burgers en ondernemers van groot belang. Ook sluiten veel activiteiten nauw aan bij de ontwikkelingen in het cluster sociaal aan de ene kant en het cluster fysiek aan de andere kant. Per doelstelling worden de activiteiten kort weergegeven. De prestaties zijn gedetailleerd uitgewerkt in het actieprogramma integrale veiligheid en handhaving.

1. Afname van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit

- De gemeente pakt samen met integrale handhavers, politie en (ambulant) jongerenwerk c.q. straathoekwerk hinderlijke en overlastgevendende jeugdgroepen aan.
- De gemeente regisseert de aanpak van de criminele jeugdgroep Schalkwijk met ondersteuning van het Veiligheidshuis Kennemerland in samenwerking met partners zoals politie, Openbaar Ministerie, reclasseringsorganisaties, Halt en de Raad voor de Kinderbescherming. Er is hierbij specifieke aandacht voor de 25 harde kernleden van de (enige) criminele jeugdgroep Schalkwijk.
- De gemeente neemt zowel fysieke als andere maatregelen om overlastlocaties tegen te gaan.

- d. De gemeente regisseert de inzet van Halt (en andere organisaties) om bewustwording bij jongeren in het primair en voortgezet onderwijs te vergroten over onder meer de gevolgen van grensoverschrijdend gedrag.
 - e. De gemeente handhaaft specifiek op alcoholgerelateerde overlast door jeugdigen, zowel tijdens het uitgaan in het Centrum, als op hangplekken elders in de stad.
2. Minder high impact crimes en geweldpleging
- a. De gemeente regisseert de persoonsgerichte aanpak van (potentiële) plegers van high impact crimes vanuit het Veiligheidshuis Kennemerland. Daarbij is sprake van maatwerk op de interventies op de persoon, de sociale omgeving en de criminele omgeving.
 - b. De gemeente coördineert de preventie van woninginbraken, door meer bewustwording bij de Haarlemmers te creëren om zelf meer woninginbraakpreventiemaatregelen te treffen. Politie en justitie zetten in op de opsporing en vervolging van daders van woninginbraken.
 - c. De gemeente zorgt voor nazorg bij ex-gedetineerden vanuit het Veiligheidshuis Kennemerland om recidive te verminderen. De nazorg is gericht op het treffen van voorzieningen inzake huisvesting, inkomen, schuldhulpverlening en zorg.
 - d. De gemeente zet de methode Samen Veilig Ondernemen in om ondernemers meer weerbaar te maken tegen overvallen, geweld en andere criminaliteit in Haarlemse winkelgebieden.
 - e. De gemeente coördineert de aanpak van horecagerelateerd geweld als onderdeel van het nieuwe Actieprogramma Veilig Uitgaan.
3. Vermindering van de overlast in de woonomgeving en verloedering van buurten
- a. De gemeente handhaaft op basis van het Actieprogramma (risicogestuurd) en naar aanleiding van meldingen (informatiegestuurd). Het gaat om overlast signaleren, mensen daar op aanspreken en indien nodig handhavend optreden. Dit gebeurt op diverse handhavingsthema's zoals afval, hondenoverlast, jeugdoverlast of overlast fietsen. Ook wordt gericht gehandhaafd in specifieke wijken en buurten.
 - b. De gemeente coördineert specifiek voor het Centrum de uitvoering van het Actieprogramma Veilig Uitgaan; bedoeld om uitgaansoverlast tegen te gaan en de Binnenstad leefbaar te houden.
 - c. De gemeente voert een proef uit met camera-toezicht in de openbare ruimte op specifieke "hotspots".
4. Minder woon- en adresfraude en minder organisaties die zich richten op ondermijnende activiteiten
- a. De gemeente coördineert de aanpak van woon- en adresfraude en richt zich op de aanpak van malafide huisjesmelkers, onrechtmatige bewoning van bedrijfspanden in de Waarderpolder, verbeterde informatie-uitwisseling en samenwerking met woningcorporaties en het scherper toetsen van wijzigingen in de basisregistratie personen.
 - b. De gemeente screent alle vergunningaanvragen in risicobranches op grond van de Wet Bibob.
 - c. De gemeente sanctioneert de panden waarin hennepkwekerijen worden aangetroffen op grond van de Opiumwet.
 - d. Een gecombineerde en geïntegreerde inzet van bestuurlijke, strafrechtelijke, fiscale én privaatrechtelijke instrumenten. Coördinatie en ondersteuning vindt plaats door het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) Noord-Holland voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Inzet gebeurt gebiedsgericht, op basis van (informatie over) de soort delicten, daders, facilitators en slachtoffers en afhankelijk van de plaatsen waar het zich voordoet.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Bel. veld	Programma 6 Burger, Bestuur en Veiligheid	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
61	Dienstverlening	11.250	11.495	11.249	10.859	10.761	10.477
62	Gemeentelijk bestuur	9.100	7.747	7.715	7.684	7.460	7.473
63	Openbare orde en veiligheid	34.066	31.238	30.875	30.561	29.594	29.629
	Totaal lasten	54.416	50.480	49.839	49.104	47.815	47.579
Baten (exclusief mutaties reserves)							
61	Dienstverlening	3.003	2.983	3.112	3.460	3.303	2.768
62	Gemeentelijk bestuur	27	27	27	27	27	27
63	Openbare orde en veiligheid	5.360	6.468	6.516	6.565	5.830	5.830
	Totaal baten	8.390	9.478	9.655	10.052	9.160	8.626
	Totaal saldo excl. reserves	46.026	41.002	40.184	39.052	38.655	38.953
	Toevoeging aan reserves	80	80	130	50	50	50
	Onttrekking aan reserves	280	90		80	80	
	Saldo incl. mutaties reserves	45.826	40.992	40.314	39.022	38.625	39.003

Analyse saldo programma

(bedragen x € 1.000)

61 Dienstverlening	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	8.147
Begroting 2015	8.502
Verschil	356

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
Lasten		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,245 miljoen lager dan in 2014.	246	n
Lagere kosten verkiezingen.	-94	v
De lasten 2015 dalen met € 148.000 ten opzichte van 2014. In 2014 zijn incidentele middelen ter beschikking gesteld voor het implementatietraject Basisregistratie Grootschalige Topografie.	-148	v
Hogere doorbelasting van overhead.	492	n
Overige afwijkingen < € 100.000.	-4	v
Baten		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 0,110 miljoen lager dan in 2014.	110	n
De onttrekking aan de reserve verkiezingen is in 2014 € 90.000 hoger dan in 2015 (Bestuursrapportage 2012-2).	90	n

Reden	bedrag	v/n
Overige afwijkingen < € 100.000.	20	n

(bedragen x € 1.000)

62 Gemeentelijk bestuur	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	9.073
Begroting 2015	7.719
Verschil	-1.354

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,354 miljoen lager dan in 2014.	-1.354	v
In 2014 wordt incidenteel € 555.000 gestort in de voorziening wachtgelden raadsleden (Kadernota 2013).	-555	v
De doorbelasting van overhead aan het beleidsveld is in 2015 € 0,8 miljoen lager.	-780	v
Overige verschillen < € 100.000.	-19	v

(bedragen x € 1.000)

63 Openbare orde en veiligheid	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	28.606
Begroting 2015	24.770
Verschil	-3.836

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 2,828 miljoen lager dan in 2014.	-2.828	v
Besloten is om taken in het kader van milieuhandhaving over te dragen aan de regionale uitvoeringsdienst IJmond (RUD). Dit besluit leidt tot een overdracht van personeel (functies: 12,65fte). Tegelijkertijd is er sprake van een jaarlijkse bijdrage aan Milieudienst IJmond in verband met personele lasten en overhead. Ingangsdatum van de toetreding is 1 januari 2014. De bijdrage is vooralsnog alleen voor 2014 verwerkt, waardoor de lasten in 2015 € 1 miljoen lager uitkomen. Bij de tweede bestuursrapportage 2014 wordt de bijdrage structureel in de begroting opgenomen.	-1.069	v
De doorberekende overheadskosten nemen af met € 1,4 miljoen. Een belangrijke oorzaak van deze daling is de bovengenoemde overdracht van personeel in verband met de toetreding tot de RUD.	-1.440	v
Stijging van de kapitaalslasten.	95	n
In 2010 is meerjarig een taakstelling opgenomen met betrekking tot de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK). Dit leidt tot € 261.000 lagere lasten in 2015 ten opzichte van 2014.	-261	v
Door het aflopen van incidentele ombuigingen uit de meerjarenbegroting 2013 stijgen de lasten op het actieprogramma Integrale Veiligheid en Handhaving in 2015 met € 250.000 ten opzichte van 2014.	250	n
Ombuigingen: verlagen ambitieniveau Haarlemse crisisorganisatie.	-50	v
Ombuigingen: verlaging Integraal Veiligheids- en Handhavingplan.	-150	v
Ombuigingen: minder uitbesteed werk voor markten.	-20	v
Overige verschillen < € 100.000.	-183	v
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,008 miljoen hoger dan in 2014.	-1.008	v

Reden	bedrag	v/n
De baten m.b.t. leges WABO zijn in 2015 € 1,1 miljoen hoger dan in 2014. Binnen de eerste bestuursrapportage 2013 zijn de baten Wabo leges voor de jaren 2013 en 2014 incidenteel verlaagd.	-1.108	v
In 2014 is incidenteel € 0,1 miljoen onttrokken aan reserves. In 2015 vindt deze onttrekking niet plaats. Derhalve wordt in 2015 € 0,1 miljoen minder onttrokken ten opzichte van 2014.	100	n

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2015	80	90
Reserve verkiezingen	80	90

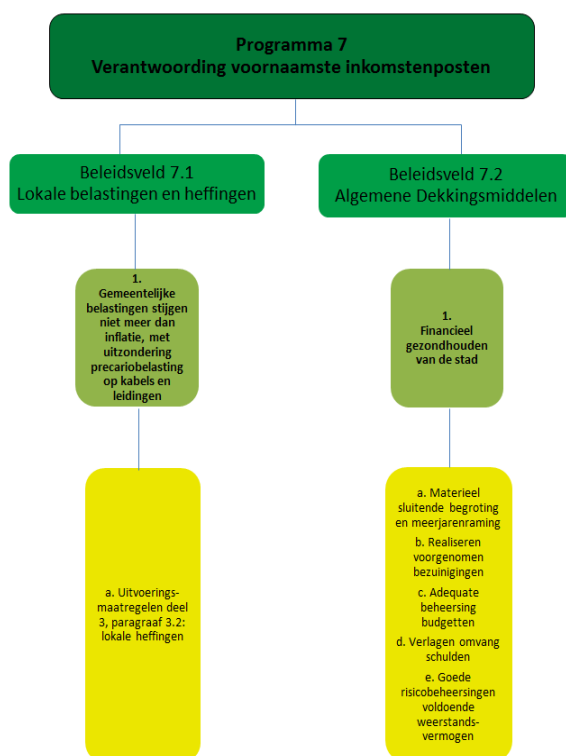
Investeringsprogramma

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2015
Investeringsprogramma gemandateerd door raad aan college		
DV.06	Vervanging klantbegeleidingssysteem	100
Investeringsprogramma gemandateerd door raad aan college		
DV.06	Kassasysteem	75
21.01	Vervangingsinvesteringen ICT	1.000
Totaal programma 6 Burger, bestuur en veiligheid		1.175

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Financiën en personeel</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf en Middelen en Services</i>

Programmadoelstelling (missie)

Het programma Algemene dekkingsmiddelen is een andersoortig programma dan de voorgaande zes beleidsinhoudelijke programma's. De voornaamste inkomstenposten van Haarlem worden op dit programma verantwoord, zoals de baten uit de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen. Inhoudelijk worden de financiën van Haarlem elders in deze begroting toegelicht.

Dit programma is daarom ook niet verder uitgewerkt in doelen en indicatoren.

Een van de vier pijlers in het coalitieprogramma is een financieel gezonde stad. Rentmeesterschap voor toekomstige generaties betekent dat:

- De begroting sluit;
- Er een fundamentele meerjarige aanpak van de huidige schuldenlast is;

Daarnaast is als uitgangspunt afgesproken dat deze periode de gemeentelijke belastingen behoudens inflatie niet worden verhoogd, met uitzondering van de precariotarieven op ondergrondse kabels en leidingen.

Context en achtergronden

Voor de relevante uitgangspunten en de ontwikkelingen in de financiële positie wordt verwezen naar met name deel 1 van deze begroting en de inleidende paragraaf bij de verplichte paragrafen in deel 3.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieprogramma Samen Doen! 2014-2018
- Meicirculaire 2014 (voor wat betreft de algemene uitkering uit het gemeentefonds)
- Investeringsplan 2014-2019;
- Kadernota 2014;
- Budgethoudersregeling (2008/185380);
- Nota reserves en voorzieningen 2008 (2008/101659);
- Financiële verordening gemeente Haarlem (2012/372449);
- Nota activabeleid (2011/77992).

Beleidsveld 7.1 Lokale belastingen en heffingen

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

De gemeentelijke belastingen stijgen met niet meer dan de inflatie, met uitzondering van de precariotarieven op kabels en leidingen. Belastingverhogingen waartoe al eerder besloten is, zoals de verhoging van de tarieven onroerende zaakbelastingen voor niet-woningen, blijven onverminderd van kracht.

De woonlasten stijgen relatief, ten opzichte van de andere grote gemeenten, niet verder.

De riool-en afvalstoffenheffing blijven voor 100% kostendekkend.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

De uitvoeringsmaatregelen zijn opgenomen in deel 3, paragraaf 3.2 lokale heffingen.

Beleidsveld 7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we bereiken in 2015-2019?

Haarlem wil een financieel gezonde stad zijn.

Wat gaan we ervoor doen in 2015?

Om de financiën van de stad op orde te hebben en te houden, is het volgende noodzakelijk:

- Een materieel sluitende begroting en meerjarenraming
- Het realiseren van de voorgenomen bezuinigingen
- Een adequate beheersing van de budgetten, waardoor een extra beroep op algemene dekkingsmiddelen wordt voorkomen.
- Het verlagen van de omvang van de schulden
- Een goede risicobeheersing en een weerstandsvermogen van voldoende omvang om de risico's op te kunnen vangen.

Voor 2015 wordt een sluitende begroting aangeboden. De meerjarige aanpak voor de reductie van de schuld komt aan de orde in deel 3, paragraaf financiering. Uit de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing (eveneens in deel 3) blijkt dat het weerstandsvermogen voldoende is om risico's op te kunnen vangen.

Financiën programma

(bedragen x € 1.000)

Bel. veld	Programma 7 Algemene Dekkingsmiddelen	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Lasten (exclusief mutaties reserves)							
71	Lokale belastingen & heffingen	4.480	4.459	4.410	4.361	4.312	4.312
72	Algemene dekkingsmiddelen	10.341	9.729	11.419	7.821	5.098	5.567
	Totaal lasten	14.820	14.188	15.829	12.182	9.410	9.879
Baten (exclusief mutaties reserves)							
71	Lokale belastingen & heffingen	43.452	44.904	45.603	45.772	45.879	45.976
72	Algemene dekkingsmiddelen	199.418	297.312	296.206	290.569	287.532	285.218
	Totaal baten	242.869	342.216	341.809	336.341	333.412	331.194
	Totaal saldo excl. reserves	-228.049	-328.028	-325.980	-324.159	-324.001	-321.316
	Toevoeging aan reserves	14.652	1.100	701	649	4.940	5.152
	Onttrekking aan reserves	7.357	2.348	691	536	1.835	39
	Saldo incl. mutaties reserves	-220.755	-329.276	-325.970	-324.046	-320.896	-316.203

Analyse saldo programma

(bedragen x € 1.000)

71 Lokale belastingen & heffingen	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	-36.426
Begroting 2015	-40.444
Verschil	-4.018

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
Lasten		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 2,566 miljoen lager dan in 2014.	-2.566	v
In 2014 is eenmalig € 2,546 miljoen gestort in de reserve achterstallig onderhoud. Voor 2015 is geen dotatie geraamd.	-2.546	v
Overige verschillen < € 100.000.	-20	v
Baten		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 1,452 miljoen hoger dan in 2014.	-1.452	v
De OZB voor woningen is € 383.000 hoger als gevolg van areaaluitbreiding en indexering.	-383	v
De OZB voor eigenaren niet-woningen is € 513.000 hoger als gevolg van areaaluitbreiding en indexering.	-513	v
De OZB voor gebruikers niet-woningen is € 536.000 hoger als gevolg van areaaluitbreiding en indexering.	-535	v
De precario op kabels en leidingen is € 175.000 hoger als gevolg van indexering.	-175	v
Overige verschillen < € 100.000.	154	n

(bedragen x € 1.000)

72 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag
Bijgestelde begroting 2014	-184.328
Begroting 2015	-288.831
Verschil	-104.503

(bedragen x € 1.000)

Reden	bedrag	v/n
<i>Lasten</i>		
De geraamde lasten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 13,664 miljoen lager dan in 2014.	-11.619	v
In 2014 wordt incidenteel € 11 miljoen meer in de reserves gestort dan in 2015. Het betreft onder andere stortingen in de algemene reserve (€ 5,2 miljoen), de reserve organisatiefricties (€ 2,7 miljoen) en de reserve ISV (€ 2,5 miljoen).	-11.006	v
De doorbelasting van de hulpkostenplaatsen naar programma 7 is in 2015 € 0,2 miljoen lager.	-156	v
De uren toegerekend aan grexen en investeringen zijn in 2015 € 0,5 miljoen lager dan in 2014.	-455	v
De omvang van de (nog) niet ingevulde taakstellingen en stelposten is in 2015 € 2,0 miljoen lager dan in 2014.	-2.045	v
Financiële ontwikkelingen sinds de meicirculaire (zie paragraaf 1.3.2 derde tabel), waaronder mutaties sociaal domein en de structurele doorwerking van de tweede bestuursrapportage.	1.950	n
Overige verschillen < € 100.000.	93	n
<i>Baten</i>		
De geraamde baten (inclusief mutaties reserves) zijn in 2015 € 92,884 miljoen hoger dan in 2014.	-92.884	v
De algemene uitkering neemt per saldo toe met € 96,8 miljoen. De stijging wordt veroorzaakt door de decentralisatie van de rijksbudgetten in het sociaal domein.	-96.870	v
Als gevolg van de lage rentestanden neemt het renteresultaat toe met € 1,4 miljoen.	-1.378	v
De dividendopbrengsten zijn naar boven bijgesteld met € 0,1 miljoen.	-100	v
In 2014 wordt € 5 miljoen meer onttrokken uit de reserves.	5.009	n
De uren toegerekend aan grexen en investeringen zijn in 2015 € 0,5 miljoen lager dan in 2014. Hierdoor wordt er € 0,5 minder geactiveerd, hetgeen een verlaging van de baten veroorzaakt.	455	n

Reservemutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2015	1.100	2.348

Algemene reserve		1.608
Reserve organisatiefricties	488	
Reserve WMO ¹		490
Reserve opleidingen		250
Reserve kans en kracht	612	

¹In deze begroting zijn nog mutaties op de reserve WMO opgenomen in de jaren 2015 en later. Overeenkomstig het besluit van de gemeenteraad bij de Kadernota 2014 wordt het saldo van deze reserve per 31-12-2014 echter toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Administratief-technisch wordt de reserve WMO bij de jaarrekening 2014 opgeheven. De voorgenomen mutaties op de reserve WMO zijn vanaf dat moment zichtbaar bij de reserve sociaal domein.

Investerings programma

(bedragen x € 1.000)

IP-nr.	Omschrijving investering	Investering 2015
Investeringsen waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
MS.98	Vervangen brandmeldinstallatie Stadhuis	205
Totaal programma 7 Algemene dekkingsmiddelen		205

Deel 3 - Paragrafen

3.1 Inleiding

In dit deel van de begroting staan de volgende wettelijk voorgeschreven paragrafen:

- Lokale heffingen;
- Risico's en weerstandsvermogen;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid.

In de paragrafen komen onderwerpen aan de orde die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van Haarlem. De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en de lokale heffingen en vallen daarom onder de beleidsbegroting. Via deze paragrafen kan de raad nadrukkelijk zelf de beleidsuitgangspunten vaststellen, bijvoorbeeld ten aanzien van het weerstandsvermogen of ten aanzien van de lokale lastendruk.

Voor de komende jaren staat de gemeente Haarlem voor de uitdaging om tot en met 2018 € 19,5 miljoen te bezuinigen, terwijl de gemeente met ingang van 2015 nieuwe taken en verantwoordelijkheden krijgt in het sociaal domein. Door deze decentralisatie van rijkstaken wordt de algemene uitkering met € 89 miljoen verhoogd, waarmee de gemeente ook de verplichting heeft deze nieuwe taken uit te voeren. Een aantal van specifieke onderdelen deze taken heeft een zogenaamde open eind karakter. Dat wil zeggen dat burgers een beroep kunnen doen op de regeling, ongeacht of het budget daarvoor toereikend is. Daarom is het van belang om inzicht te hebben in zowel de financiële positie van de gemeente als de mate van flexibiliteit om tegenvallers te kunnen opvangen. Zit er bij tegenvallers nog rek in de meerjarenbegroting? Is het weerstandsvermogen toereikend genoeg om niet alleen de risico's af te dekken, maar ook om tegenvallers op te vangen? In hoeverre belemmert de schuldpositie de gemeente om snel in te spelen op gewijzigde omstandigheden? Met name het Investeringsplan, de paragrafen financiering en weerstandsvermogen en de reserves en voorzieningen geven inzicht in de financiële positie. Deze elementen komen terug in de toetsing van de financiële flexibiliteit van de gemeente. Doel hiervan is om op hoofdlijnen inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente en om te kunnen bijsturen. In deze inleiding op de verplichte paragrafen wordt de meerjarenraming daarom in verband gebracht met de risicoparagraaf en het weerstandsvermogen. Daarbij wordt ook de netto schuldpositie van Haarlem betrokken.

De paragrafen geven samen met de meerjarenbegroting inzicht in een aantal belangrijke indicatoren om de financiële positie van de gemeente te kunnen bepalen. Het is daarbij van belang om inzicht te hebben in de financiële flexibiliteit van de gemeente.

Belangrijke indicatoren om de financiële positie te kunnen bepalen zijn:

- Beïnvloedbaarheid van de lokale lasten;
- Beschikbare weerstandscapaciteit;
- Onderhoudssituatie;
- Schuldratio;
- Renterisiconorm;
- Resultaten grondexploitaties;
- Meerjarenbegroting;
- Beoordeling provincie.

De begroting is kritisch beoordeeld op deze indicatoren. In onderstaand overzicht worden de resultaten samengevat, waarna de score op elke indicator kort wordt toegelicht.

	Indicator	Gunstig	Neutraal	Ongunstig
1	Beïnvloedbaarheid lokale lasten			
2	Beschikbare weerstandscapaciteit			
3	Onderhoudssituatie			
4	Schuldratio			
5	Renterisiconorm			
6	Resultaten grondexploitaties			
7	Meerjarenbegroting			
8	Beoordeling provincie			

Lokale lasten

De indicator lokale lasten laat zien of mogelijke toekomstige tegenvallers opgevangen kunnen worden door een verhoging van de lokale lasten. De lokale lasten kunnen worden uitgesplitst in woonlasten en overige lasten.

Indicator:

In het coalitieprogramma is vastgelegd dat de relatieve positie van Haarlem ten opzichte van de andere grote gemeente niet stijgt. Van de 35 grote gemeenten staat Haarlem in 2014 op een zevende plaats van hoogste woonlasten. Dit betekent dat verhoging van de lokale lasten nauwelijks mogelijk is zonder relatief duurder te worden ten opzichte van de andere gemeenten. De indicator is daarom ongunstig.

NB: Deze indicator is gekoppeld aan het beleid waarvoor de gemeente kiest. Er zijn geen wettelijke belemmeringen lokale lasten te verhogen, als heffingen maar niet meer dan 100% kostendekkend zijn.

Weerstandscapaciteit

In de paragraaf weerstandsvermogen is de benodigde weerstandscapaciteit op € 16 miljoen berekend. De beschikbare weerstandscapaciteit in bedraagt naar raming € 24,5 miljoen. Dit is uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen van 1,53 en dat is ruim voldoende.

Indicator:

Ratio 1,4 of hoger is groen. Er is ruimte binnen de Algemene reserve om tegenvallers op te vangen. Ratio 1 t/m 1,4 is oranje. Er is beperkt ruimte binnen de Algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Ratio lager dan 1 is rood. De Algemene reserve is geheel nodig als weerstandsvermogen (om risico's te kunnen opvangen) en kan niet worden ingezet om andere tegenvallers op te vangen

Dat betekent dat er nog enige flexibiliteit is om mogelijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het weerstandsvermogen onvoldoende wordt.

Onderhoud

Een van de indicatoren om te bezien of de begroting materieel sluitend is, betreft het vermogen van de gemeenten om te voorzien in het onderhoud van de kapitaalgoederen inclusief gemeentelijk vastgoed (panden).

De werkvoorraad in het programmeren van het onderhoud wordt gevormd door alle gebieden en objecten die niet voldoen aan de gewenste kwaliteit vanwege bijvoorbeeld slijtage. Om effectief te kunnen programmeren en (onderhouds-) werken met elkaar te kunnen combineren, is het normaal dat

zo'n 10-15% van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Hierbij is niet direct sprake van achterstallig onderhoud, het gaat om de werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad wordt een deel van het areaal dat niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, niet binnen een acceptabele termijn hersteld. Dan is sprake van achterstallig onderhoud. Met het verlagen van het kwaliteitsniveau zijn de kosten van het op niveau houden van het areaal ook lager. Daar staat wel een lagere beeld- en gebruikskwaliteit tegenover.

Indicator:

Minder dan 10% voldoet niet aan het gewenste onderhoudsniveau is groen.

Tussen de 10-15% voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau is oranje.

Meer dan 15% voldoet niet aan het gewenste onderhoudsniveau.

Rond het vaststellen van de nota strategie en visie onderhoud openbare ruimte was het achterstallig onderhoud nagenoeg tot een acceptabel niveau teruggebracht, zij het nog wel boven de 15%.

Sindsdien hebben economische omstandigheden er toe geleid dat compenseren maatregelen nodig waren waarvan een aanzienlijk deel in het onderhoud van de openbare ruimte terecht kwam.

Het achterstallig onderhoud is om deze reden niet verder teruggebracht en blijft boven de 15%.

Schuldpositie

Als beleid is vastgelegd dat de schuldratio (dit is de netto schuld gedeeld door de totale exploitatielasten) op termijn lager dan 100% moet zijn. Als het percentage boven de 100% komt, maar nog beneden de 150% bevindt de gemeente zich in de oranje zone (aandacht vereist) en als de schuldratio hoger dan 150% bevindt de gemeente zich in de rode zone (onvoldoende).

Indicator:

De schuldratio, zoals berekend in de jaarstukken 2013 bedroeg 135% (indicatie neutraal). In de begroting zijn niet alle parameters beschikbaar om een netto-schuld berekening te maken. Naar verwachting zullen de componenten waaruit de netto schuld bestaat zich in 2015 stabiliseren. Dit geldt zowel voor het totaal van de vaste schulden, voorzieningen, vlottende schulden en overlopende passiva als het totaal van de langlopende uitzettingen, liquide middelen, kortlopende vorderingen en de overlopende activa.

Renterisiconorm

De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze geeft het maximaal geleende bedrag per jaar dat aan rentewijziging onderhavig mag zijn. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor Haarlem ligt de norm op € 106 miljoen.

Indicator:

De indicator is gunstig, omdat de risico's voor herfinanciering zijn gespreid en omdat de norm voor herfinanciering niet wordt overschreden

Grondexploitaties

De lasten en baten van grondexploitaties worden geactiveerd en leiden tot bezitsvorming (voorraad gronden). In die zin speelt de grondexploitatie geen directe rol in de financiële uitkomsten van de begroting. Dat de grondexploitaties toch van belang zijn voor de financiële positie van de gemeente vloeit voort dat positieve dan wel negatieve uitkomsten van grondexploitaties wel ten goede c.q. ten laste komen van de algemene middelen.

Om deze risico's te kunnen dekken is een reserve grondexploitaties gevormd. De voordelige resultaten worden, na realisatie, aan die reserve toegevoegd en de nadelige resultaten worden, zodra bekend, hieraan onttrokken.

Indicator:

De grondexploitaties vergroten de flexibiliteit van de begroting is groen;

De grondexploitaties zijn neutraal ten opzichte van de begroting is oranje

De grondexploitaties verkleinen de flexibiliteit van de begroting is rood.

De afgelopen jaren zijn aanzienlijke verliezen genomen op lopende grondexploitaties vanwege de verslechterde economie en daarmee lagere verkoopverwachtingen van gronden. Hiermee is de waardering van de grondexploitatie momenteel voorzichtig. Bij uitblijven van economisch herstel en groei van de vraag naar ontwikkelruimte zal er echter nog het risico blijven bestaan op aanvullende verliezen. De reserve grondexploitatie is echter in tegenstelling tot afgelopen jaar weer naar een gezonder niveau gegroeid waarmee een en ander beter kan worden opgevangen. De indicator voor 2015 is daarom neutraal.

Meerjarenbegroting

De meerjarenbegroting is één van de indicatoren waaruit de financiële positie van de gemeente blijkt. Is de meerjarenraming materieel sluitend en biedt de meerjarenraming ruimte om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat aanvullende bezuinigingen nodig zijn?

Indicator:

De begroting voor 2015 is sluitend. Ook de jaren na 2015 bieden een sluitend meerjarenperspectief op 2019 na. De indicator is daarom gunstig. Kanttekening hierbij is wel dat de ingeboekte bezuinigingen nog wel tot realisatie moeten leiden. Hiermee is bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen rekening gehouden.

Oordeel provincie

Elk jaar geeft de provincie, als toezichthouder, een oordeel over de financiële positie van de gemeente. De provincie heeft de financiële positie over 2014 als matig beoordeeld.

Een oordeel goed is groen.

Een oordeel matig/voldoende is oranje.

Een oordeel slechts is rood.

Conclusie

Op basis van de scores van verschillende indicatoren beoordeelt het college de ontwikkeling van de financiële positie van Haarlem als gunstiger dan bij het Jaarverslag 2013. Dit wordt in hoofdzaak veroorzaakt doordat nu wel een sluitende meerjarenraming ter vaststelling kan worden aangeboden en dat de weerstandscapaciteit is verbeterd naar ruim voldoende. De netto schuld stabiliseert zich naar verwachting in 2015. De belastingcapaciteit is weinig flexibel, omdat de woonlasten al relatief hoog zijn. Ook het achterstallig onderhoud is niet verder gereduceerd.

3.2 Lokale heffingen

3.2.1 Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds, een belangrijke bron van inkomsten. Er zijn twee gemeentelijke heffingen: rechten en belastingen. Bij de rechten is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen: de kostendekkendheid mag niet meer dan honderd procent zijn. Bij de belastingen is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente.

Haarlem heeft de uitvoering van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en het opleggen van de aanslagen en de invordering van onroerende zaakbelasting (OZB), roerende woon- en bedrijfsruimte belasting, afvalstoffenheffing, rioolheffing, precariobelasting (deels), hondenbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en de heffing Bedrijfsindustriële-zones Waarderpolder (verder genoemd BIZ-heffing) ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling, te weten Cocensus. Ook de kwijscheldingsverzoeken en de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften zijn aan Cocensus uitbesteed.

3.2.2 Actuele ontwikkelingen

Wetsvoorstel vrijstelling precariobelasting netwerken en nutsbedrijven

Het wetsvoorstel (dat nog moet worden ingebracht bij de Tweede Kamer) behelst een vrijstelling voor de precariobelasting voor netwerken van nutsbedrijven. Voor gemeenten die op 1 januari 2012 precariobelasting voor deze netwerken in rekening brachten komt er een overgangsregeling. In het voorstel is een overgangstermijn bepaald van maximaal tien jaar. Daarbinnen kunnen gemeenten zelf bepalen hoe en in welk tempo ze de heffing afbouwen. Eind september 2012 heeft de Raad van State advies uitgebracht over het wetsvoorstel tot afschaffing van de precariobelasting op infrastructuur van nutsbedrijven. Dat wordt pas openbaar bij indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer. Minister Plasterk neemt meer tijd om te studeren op reële alternatieven. Daarbij wordt onderzocht of een analogie met de ‘gedoogconstructie’ in de Telecomwet mogelijk is. Het wetsvoorstel tot afschaffing precariobelasting op kabels en leidingen van nutsbedrijven houdt hij tot die tijd aan.

Macronorm OZB

Bij het afschaffen van de limieten waarmee de OZB-tarieven van het Rijk mochten stijgen is een zogenaamde macronorm afgesproken. Dit is een door het Rijk gestelde norm waarmee landelijk gezien de OZB-tarieven voor dat jaar gemiddeld mogen stijgen. De macronorm is niet in wetgeving vastgelegd, maar is een bestuurlijke afspraak tussen het Rijk en de VNG. De afspraak is dat bij overschrijding van de macronorm het volume van het gemeentefonds kan worden verlaagd. Als een individuele gemeente dat volume overschrijdt heeft het geen consequenties.

Het kabinet handhaaft de macronorm OZB in 2015 als instrument. Conform de afgesproken berekeningssystematiek bedraagt de norm voor 2015 3,0% over € 3,711 miljard. Dit blijkt uit een brief van minister Plasterk aan de Tweede Kamer waarin hij ingaat op een rapport van een ambtelijke werkgroep waarin de macronorm is geëvalueerd.

Deze werkgroep concludeert dat het de voorkeur geniet te kiezen voor afschaffing van de macronorm. Het kabinet vindt de alternatieven in het rapport nog onvoldoende uitgewerkt om reeds nu te besluiten tot aanpassing of afschaffing van de huidige norm.

De OZB voor woningen in Haarlem stijgt met 1,5% en blijft derhalve binnen de macronorm.

Vooraf met het oog op de omvangrijke decentralisaties per 2015 heeft het kabinet besloten om dat jaar met een schone lei te beginnen. Dat betekent dat de overschrijding van de macronorm OZB in 2014 met €11 miljoen niet in mindering wordt gebracht op de macronorm voor 2015.

Woonlastennorm

Het kabinet is voor 2016 en verder voornemens om samen met de VNG te komen tot een woonlastennorm. Daartoe zal door de werkgroep die het evaluatierapport over de macronorm OZB heeft opgesteld de variant van woonlastennorm verder worden uitgewerkt ten behoeve van besluitvorming in het voorjaar van 2015.

Bedrijveninvesteringszones (BIZ)

Op grond van een experimentenwet, die tot en met 2015 van kracht is, is het mogelijk belasting te heffen op basis van deze wet. Voor het industriegebied Waarderpolder is een dergelijke heffing ingesteld ter bekostiging van gemeenschappelijke beveiliging. De Wet op de bedrijveninvesteringszones (BIZ) is, als opvolger van de experimentenwet, op de laatste dag voor het zomerreces aangenomen door de Tweede Kamer. De heffing kan derhalve ook na 2015 gecontinueerd worden.

3.2.3 Tarievenbeleid

Het belastingbeleid in Haarlem is gebaseerd op twee uitgangspunten: kostendekkendheid voor rechten en inflatieaanpassing voor belastingen. Voor 2015 wordt voor belastingen een inflatie aangehouden van 1,5%, conform de uitgangspunten Programmabegroting 2015-2019 van de Kadernota 2014. Voor heffingen geldt bovendien dat een compensatie pas mogelijk is als die binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft, maar de belastingvoorstellen worden pas in december 2014 (voorafgaand aan het begrotingsjaar 2015) vastgesteld.

Naast deze algemene uitgangspunten van het tarievenbeleid is in het coalitieprogramma Haarlem 2014-2018 Samen Doen! vastgelegd dat de gemeentelijke belastingen, behoudens inflatie, niet worden verhoogd, met uitzondering van de precariotarieven op kabels en leidingen. Deze worden met 2% per jaar boven inflatie verhoogd. Ook de parkeertarieven worden in twee fases verhoogd.

De woonlasten in Haarlem zijn opgetrokken tot boven het landelijk gemiddelde van de 100.000+ gemeenten. Uitgangspunt van beleid is dat de woonlasten relatief niet verder stijgen. Daarom zal de OZB voor woningen de komende jaren niet meer stijgen dan met het inflatiepercentage. Op basis van de bestaande meerjarenraming wordt de OZB voor niet-woningen de komende twee jaar nog wel met 3% boven inflatie verhoogd.

Voor de riool-en afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt dat deze 100% kostendekkend moeten blijven.

In onderstaande tabellen is de kostendekkendheid van de rechten opgenomen. Daarbij zijn de ramingen 2015 vergeleken met de ramingen van 2014 na vaststelling van de Haarlemse belastingvoorstellen 2014 en de realisatie 2013 (nacalculatie). In het kader van de bepaling van de kostendekkendheid kunnen opbrengsten afwijken van het overzicht belastingen en heffingen. Bij baten en lasten wordt bijvoorbeeld ook rekening gehouden met toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen, terwijl in het overzicht van belastingen en heffingen uitsluitend de belastingopbrengsten zijn vermeld.

Een verdere kostenonderbouwing van de heffingen is in bijlage 5.11 van de begroting opgenomen.

Riolering

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Baten totaal	11.646	12.415	12.600
Lasten totaal	13.180	12.415	12.631
Kostendekkendheid	88%	100%	99,8

Op basis van de ontwikkeling van het aantal aansluitingen over 2014 kan bij de belastingvoorstellen, vast te stellen in december, nog worden gezien of bij de gegeven tarieven een 100% kostendekking bereikt kan worden.

Afvalstoffenheffing

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Baten totaal	19.783	19.661	20.597
Lasten totaal	20.142	19.661	20.945
Kostendekkendheid	98%	100%	98,3

Op basis van de ontwikkeling van het aantal aansluitingen over 2014 kan bij de belastingvoorstellen, vast te stellen in december, nog worden gezien of bij de gegeven tarieven een 100% kostendekking bereikt kan worden.

Wabo

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Baten totaal	2.766	2.929	4.036
Lasten totaal	4.140	3.680	4.667
Kostendekkendheid	67%	80%	86%

De baten waren incidenteel verlaagd vanwege de financiële crisis. Voor 2015 en verder wordt een hogere opbrengst realiseerbaar geacht.

Leges dienstverlening

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Baten totaal	2.778	3.058	2.986
Lasten totaal	4.576	4.841	5.066
Kostendekkendheid	61%	63%	59%

Begraven

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Baten totaal	984	931	945
Lasten totaal	1.856	1.483	1.389
Kostendekkendheid	53%	63%	68%

Haven

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Baten totaal	730	1.022	1.038
Lasten totaal	2.014	2.287	2.109
Kostendekkendheid	36%	45%	49%

Markt

(bedragen x € 1.000)

	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Baten totaal	380	400	406
Lasten totaal	477	468	447
Kostendekkendheid	80%	85%	87%

3.2.4 Gemeentelijke belastingen

Belastingen hebben een algemeen karakter. Een directe relatie tussen de belasting en de gemaakte kosten van de gemeente is in het algemeen niet aanwezig. Uitgangspunt bij het vaststellen van de belastingtarieven is dat deze trendmatig worden verhoogd met de verwachte inflatie. In overeenstemming met de besluitvorming bij de Kadernota 2014 is in de Programmabegroting 2015-2019 voor de belastingen rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5%.

Daarnaast is in het coalitieprogramma vastgelegd dat de woonlasten voor de burger, afgezien van inflatiedoorberekening, niet verder stijgen en dat de woonlasten ten opzichte van de andere 100.000+ gemeenten gelijk blijven.

De gemiddelde woonlasten worden jaarlijks berekend in het belastingonderzoek grote gemeenten. In het kader van bezuinigingen, onderdeel inkomsten, zijn nadere besluiten genomen over tariefsverhoging van specifieke belastingen. Deze besluiten worden hieronder toegelicht bij de afzonderlijke belastingen.

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De grondslag voor de OZB wordt gevormd door de waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld (de zogenoemde herwaardering). Haarlem hanteert het uitgangspunt dat de gemiddelde waardeverandering (of daling), die voortvloeit uit de herwaardering, wordt gecompenseerd door een evenredige tariefsverlaging (of evenredige tariefsverhoging). Daarmee bereikt de gemeente dat waardemutatie niet leidt tot een wijziging in de totale opbrengst, maar slechts tot individuele verschillen in aanslagen. Dat is bijvoorbeeld het geval als de waarde van een woning meer of juist minder is gestegen dan het Haarlemse gemiddelde. Dan levert de herwaardering een voordeel of juist een nadeel op voor de eigenaar.

De WOZ-waarden voor het belastingjaar 2015 worden gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2014. Deze waarden zijn in november 2014 bekend.

Conform de besluiten bij de Kadernota 2014 is rekening gehouden met een stijging van het tarief voor OZB-woningen met 1,5% inflatiecorrectie (prijspeil 2014).

Het tarief voor niet-woningen stijgt met 4,5%, te weten 1,5% inflatiecorrectie en 3% vanwege invulling van de bestaande bezuinigingstaakstelling, (prijspeil 2014).

Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting (RWWB)

Eigenaren en gebruikers van onroerend goed betalen gemeentelijke belastingen in de vorm van de onroerende zaakbelasting (OZB). Het is wettelijk mogelijk om ook voor eigenaren en gebruikers van roerende woon- en bedrijfsruimten (zoals woonboten en woonwagens) een gelijke belasting in te voeren, te weten de Roerende Woon- en bedrijfsruimte belasting (RWWB). Om eigenaren en gebruikers van roerend en onroerend goed gelijk te behandelen is in Haarlem met ingang van 2011 deze belasting ingevoerd. Het tarief van die belasting is wettelijk bepaald gelijk aan het tarief van de OZB.

Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' heft de gemeente een belasting op het houden van honden binnen de gemeente. Belastingplichtig is de houder van de hond. Het aantal honden is bepalend voor de opbrengst van de belasting. Het tarief en de opbrengst worden geïndexeerd met 1,5%.

Toeristenbelasting

Deze belasting heft de gemeente van diegene, die gelegenheid biedt tot verblijf (overnachting) in onder andere hotels en pensions binnen de gemeente. Conform de Kadernota 2014 zijn de opbrengsten worden met 1,5% verhoogd vanwege de doorberekening van inflatie.

Uit een gesprek dat de portefeuillehouder met hoteliers heeft gevoerd is de wens naar voren gekomen het tarief niet jaarlijks aan te passen, maar er bestaat een voorkeur om het tarief wat meer te verhogen, maar dan ook een aantal jaren constant te houden. Daarom wordt voorgesteld het tarief nu te verhogen van € 3 naar € 3,25 (ofwel met ruim 8%), maar dit tarief dan ook tot en met 2018 niet meer te verhogen. De tarieven worden in december vastgesteld als onderdeel van de Haarlemse belastingvoorstellen. Dan zal dit voorstel concreet ter vaststelling worden voorgelegd.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, boven en onder gemeentegrond. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen het heffen van precario op kabels en leidingen en overige precario. Sinds 2005 heft de gemeente precariobelasting op ondergrondse infrastructuur (zoals kabels, leidingen, pijpen, buizen etc.).

In het coalitieprogramma is opgenomen om het tarief voor kabels en leidingen met 2% boven inflatie te verhogen, dus met 3,5%.

Overige precario

De opbrengsten van de overige precario zijn met 1,5% inflatiecorrectie verhoogd.

Parkeerbelasting

In basis worden de tarieven voor betaald parkeren verhoogd met het inflatiepercentage van 1,5% en met 0,5%, conform eerdere besluitvorming over bezuinigingen (dus 2% in totaal). Om de taakstelling voor 2015 van € 150.000, zoals opgenomen in de Kadernota 2014, is het nodig een extra tariefsverhoging van 1% door te voeren. De tariefstijging bedraagt in totaal dus 3%.

De parkeeropbrengsten blijven in de praktijk achter bij de opbrengsten die werden verwacht op basis van de maatregelen uit de Parkeervisie. Een enkele maatregel uit de Parkeervisie is nog niet uitgevoerd. Vanaf 2015 zal parkeren nog € 300.000 aan hogere baten kunnen opleveren door de tarieven voor bewonersparkeervergunningen en bedrijfsparkeervergunningen en bezoekersschijven te verhogen met € 10 euro boven op de bij de Kadernota 2014 vastgestelde extra tariefsverhoging van 1% (exclusief de tariefsverhoging van 2% inflatie).

Reclamebelasting

Sinds 1 juli 2009 is de reclamebelasting in de binnenstad ingevoerd. De reclamebelasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemers in Haarlem, vertegenwoordigd door Centrum Management Groep Haarlem. De ondernemers willen investeren in de verdere promotie van de binnenstad. Hiervoor is een ondernemersfonds opgericht, dat door Centrum Management Groep Haarlem zelf wordt beheerd. De netto-opbrengst van de reclamebelasting wordt gestort in dit fonds.

Het tarief is gebaseerd op de grootte van de reclame en de termijn van de reclame (een zogenaamde tijdvakbelasting). Gelijktijdig met de invoering van de reclamebelasting zijn reclame-uitingen in de binnenstad vrijgesteld van precariobelasting om dubbele belastingheffing te voorkomen. De tarieven worden in 2015 verhoogd met het inflatiepercentage van 1,5%.

De winkeliersvereniging Cronjestraat heeft een verzoek ingediend voor de invoering van een reclamebelasting in de Cronjestraat. Een gehouden draagvlakmeting heeft uitgewezen dat er voldoende draagvlak is voor invoering van deze belasting. De netto-opbrengst komt ten goede aan het ondernemersfonds Cronjestraat. Door middel van een afzonderlijk raadsvoorstel zal aan de raad worden voorgelegd in te stemmen met het invoeren van een reclamebelasting voor de Cronjestraat per 2015.

BIZ-heffing

Medio 2011 heeft de gemeenteraad ingestemd met de invoering van een zogenaamde BIZ-heffing voor de Waarderpolder. Deze heffing genereert inkomsten waaruit het ondernemersfonds voor de Waarderpolder gesubsidieerd kan worden voor het tot stand komen van een collectieve beveiliging van het bedrijventerrein. Het tarief is een afgeleide van de WOZ-waarde en wordt verhoogd met het inflatiepercentage van 1,5%.

3.2.5 Gemeentelijke rechten

Onder de naam rechten heft de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst of degene voor wie de dienst is verleend.

Geregeld is er landelijke publiciteit over de gemeentelijke tarieven en de verschillen in hoogte van tarieven tussen gemeenten. Die verschillen ontstaan in de regel als gevolg van gemaakte beleidskeuzes. Om die beleidskeuzes zo transparant mogelijk vast te leggen heeft de VNG het initiatief genomen om modellen voor de kostenonderbouwing te ontwikkelen.

De VNG heeft modellen ontwikkeld voor de afvalstoffen- en rioolheffing, de leges en de lijkbezorgingsrechten en deze worden door Haarlem gebruikt. De kostenonderbouwing van deze heffingen is bijgevoegd als onderdeel van de bijlagen van de programmabegroting conform het VNG-model.

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt als uitvloeisel van de watertaken worden verhaald op burgers en bedrijven via een zogenaamde rioolheffing. In 2009 is de nieuwe rioolheffing ingevoerd op basis van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De kosten die uit die watertaken voortvloeien (op het gebied van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater) zijn berekend in het Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan (VRGP) 2014-2017 (2013/416279) dat door de raad is vastgesteld.

De investeringen die hieruit voortvloeien leiden tot een stijging van de kapitaallasten die worden doorberekend in de tarieven. Op basis van het coalitieprogramma wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat de tarieven rioolheffing worden verhoogd en de woonlasten stijgen.

Voor 2015 is conform de Kadernota 2014 gerekend met een tariefstijging van € 2 per woonruimte (1,4% verhoging). Daarmee wordt een kostendekkendheid van bijna 100% gerealiseerd.

Afvalstoffenheffing

Onder de naam afvalstoffenheffing wordt een recht geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruikmaakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft.

Bij het bepalen van de hoogte van de afvalstoffenheffing wordt rekening gehouden met het feit dat op begrotingsbasis de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten. Op basis van het coalitieprogramma wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. Eventuele verschillen die gedurende het jaar ontstaan, worden verrekend in de tarieven voor latere jaren via de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing.

Voor 2015 is conform de Kadernota 2014 gerekend met een tariefstijging van € 14 per woonruimte (4,2% verhoging). Daarmee wordt een kostendekkendheid van ruim 98% gerealiseerd. Op grond van een rapportage van Cocensus over het lopende jaar, wordt voor de belastingvoorstellen voor 2015, het aantal eenheden nog nagecalculeerd, waardoor naar verwachting zonder tariefsaanpassing nog een hogere kostendekking kan worden gerealiseerd.

Voor het storten van restafval wordt sinds dit jaar belasting geheven. Het is waarschijnlijk dat vanaf 1 januari 2015 dit ook gaat gelden voor het verbranden van restafval. In de brief van de Staatsecretaris van Financiën van 2 juli 2014 wordt dit voornemen aan de Tweede Kamer gemeld. Het tarief zal waarschijnlijk € 13 per ton gaan bedragen. Bij zowel de verbrandingsinrichtingen als de stortinrichtingen wordt de belasting geheven over de hoeveelheid die aan de inrichting wordt aangeboden. Deze zal worden doorbelast aan de aanbieder van het restafval en dus ook aan de gemeente Haarlem.

De hoeveelheid restafval in de gemeente Haarlem bedraagt op jaarbasis circa 41.400 ton. Op basis van € 13 belasting per ton komen de extra kosten uit op ongeveer € 540.000 op jaarbasis. Uitgangspunt is dat deze lasten worden doorberekend in de afvalstoffenheffing. De belastingtarieven worden in december vastgesteld.

Dan zal duidelijk zijn of deze wet is aangenomen. Dit zou wel een extra tariefsverhoging van circa 2,5% betekenen, ofwel € 8,50 per woonruimte.

Leges

De opbrengsten van de leges zijn met 3,25% verhoogd, conform de Kadernota 2014, voor zover tarieven niet aan wettelijke maxima zijn verbonden.

Overige rechten

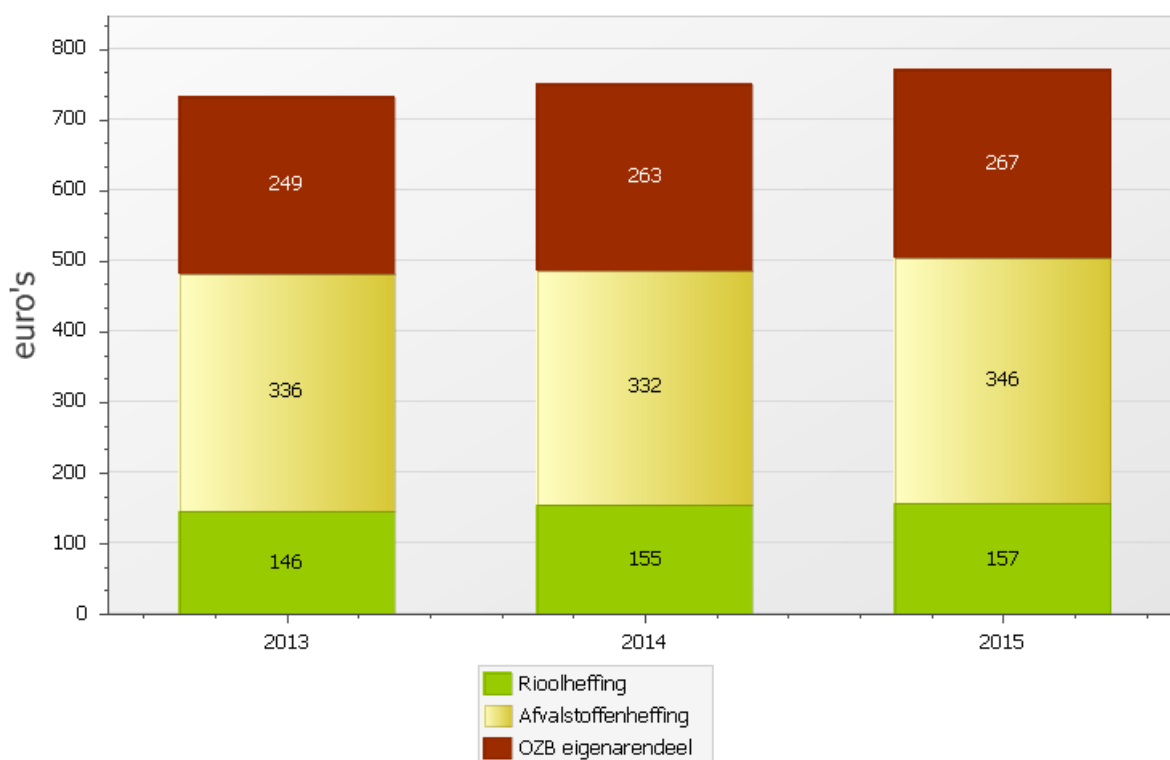
Als uitvloeisel van het besluit, dat in de kadernota is bevestigd- om ook de overige rechten meer kostendekkend te maken, worden de tarieven met 1,7% boven inflatie verhoogd. Dit is toegepast op de opbrengstraming van de haven- en begraafrechten. De opbrengst is met 3,25% verhoogd.

3.2.6 Lokale lastendruk

De lokale lastendruk wordt bepaald door de tarieven van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de navolgende tabel is de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2015 ten opzichte van 2014 inzichtelijk gemaakt. Voor huurders is alleen de hoogte van de afvalstoffenheffing bepalend, aangezien zij niet worden aangeslagen voor OZB en rioolheffing.

De eigenaren van woningen worden voor de drie onderscheiden belastingen aangeslagen. Bij de berekening van de OZB, is uitgegaan van een gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning in Haarlem. Omdat het om een gemiddelde gaat, kan de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger hiervan afwijken. Dat wordt onder andere bepaald door de feitelijke waarde en de waardeontwikkeling van de woning.

Lokale lastendruk gemiddelde woning

De lokale woonlasten stijgen, inclusief inflatiedoorberekening, met 2,6% van € 750 per woonruimte naar € 770. Aangezien de inflatie voor 2015 op 1,5% is geraamd, bedraagt de feitelijke lastenstijging 1,1%.

Landelijke vergelijking

Jaarlijks vergelijkt het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden, kortweg COELO, de tarieven en woonlasten van grote gemeenten. In 2014 stijgen de woonlasten van de grote gemeenten gemiddeld met 0,5%. Dat is minder dan de verwachte inflatie van 1,5%. De woonlasten in Haarlem stijgen in 2014 met 2,5%. De grotere stijging in Haarlem wordt veroorzaakt door de stijging van riooltarieven met 6,4%, tegen 0,7% gemiddeld. Daarnaast stijgt in 2014 het OZB-tarief voor woningen met 4,9%, terwijl de gemiddelde stijging 2% bedraagt.

In 2014 bedragen de netto-woonlasten van een meerpersoonshuishouden in Haarlem € 750 per woning. Het gemiddelde van de grote gemeenten in 2014 bedraagt € 661. De woonlasten in Haarlem zijn ruim 13% hoger dan het gemiddelde van de grote gemeenten in Nederland. Van de 35 grote gemeenten stijgt Haarlem van plaats tien in 2013 naar plaats zeven van duurste gemeente in 2014. Dat betekent dat zes gemeenten hogere en 25 gemeenten lagere woonlasten hebben dan Haarlem.

3.2.7 Kwijtscheldingenbeleid

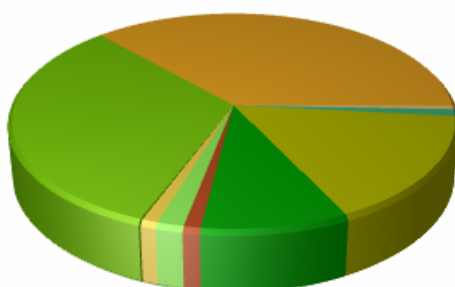
Een gemeente kan kwijtschelding verlenen aan mensen die niet in staat zijn om hun belasting te voldoen. Hiervoor zijn bij wet bepaalde normen aangegeven. Haarlem hanteert voor de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van honderd procent. Haarlem verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicaptenparkeren en voor vijftig procent op de hondenbelasting voor de eerste hond. Sinds 2009 wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om geautomatiseerd kwijtschelding te verlenen.

3.2.8 Opbrengsten belastingen en heffingen

(bedragen x € 1.000)

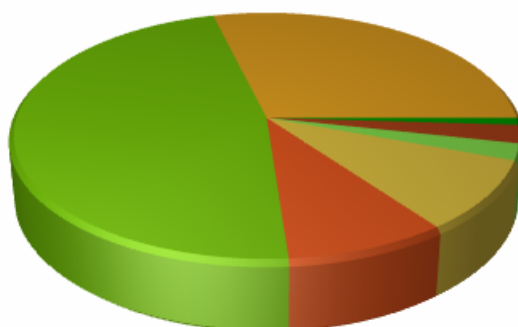
Belastingen/heffingen	Rekening 2013	Begroting 2014	Begroting 2015
Belastingen			
OZB-woningen	18.213	19.151	19.685
OZB- niet woningen eigenaren	8.816	9.700	10.286
OZB- niet woningen gebruikers	6.099	6.714	6.988
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelastingen	89	55	57
Hondenbelasting	509	533	540
Toeristenbelasting	601	901	914
Precario ondergrondse infrastructuur	4.643	5.013	5019
Overige precario	560	573	582
Parkeerbelasting	6.491	6.709	7.528
Naheffing parkeren	1.871	1.069	1.085
Reclamebelasting	508	518	526
BIZ-heffing	353	317	317
Totaal belastingen	48.753	51.683	53.527
Rechten/heffingen			
Afvalstoffenheffing	19.783	19.661	20.597
Rioolrecht	11.646	12.415	12.600
Bouwleges	2.766	2.929	2.986
Leges burgerzaken	2.779	3.058	4.036
Leges vergunningen	197	788	954
Begraafrechten	984	931	945
Havengelden	730	1.022	1.038
Marktgelden	381	400	406
Totaal rechten	39.266	41.204	43.562
Kwijtscheldingen	-938	-1.229	-1.229
Totaal	87.317	91.548	95.520

Geraamde belastingopbrengst 2015

OZB woningen: 37 %	OZB niet woningen: 32 %	Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting: 0 %
Hondenbelasting: 1 %	Toeristenbelasting: 2 %	Precariobelasting: 1 %
Kabels en leidingen: 9 %	Parkeerbelasting: 16 %	Reclamebelasting: 1 %
BIZ-heffing: 1 %		

Geraamde opbrengst heffingen 2015

Rioolheffing: 29 %	Afvalstoffenheffing: 47 %	Leges dienstverlening: 9 %	Bouwleges: 9 %
Begraafrechten: 2 %	Havengelden: 2 %	Marktgelden: 1 %	

3.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.3.1 Inleiding

In deze paragraaf worden de risico's en de beheersing van de risico's beschreven en wordt de financiële capaciteit die nodig is om de risico's op te vangen berekend. Eerst wordt risicomanagement beschreven en een inventarisatie van de risico's gepresenteerd. Daarna wordt de weerstandscapaciteit berekend aan de hand van de Algemene reserve en de ontwikkeling daarvan. Tot slot wordt een waardering gegeven aan de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

3.3.2 Risico's

Risicomanagement

Haarlem heeft, zoals iedere organisatie, te maken met risico's en deze doen zich voor op allerlei terreinen. Omdat risico's de mogelijkheden van de gemeente beïnvloeden, moet hier inzicht in zijn. Voor de belangrijkste risico's moeten passende beheersmaatregelen worden getroffen. Om de financiële gevolgen, die samenhangen met deze risico's te kunnen opvangen, dient er een weerstandscapaciteit in de vorm van de Algemene reserve aangehouden te worden. Om te kunnen bepalen hoe groot deze moet zijn, is de waarde van de risico's ingeschat. Dit gebeurt met risicomanagement, met als doel het verminderen van de kans op en het effect van de onderkende risico's.

Bij risicomanagement hoort ook dat de organisatie zich er bewust van is dat de oorzaken van veel schades hun bron vinden in de organisatie zelf of in haar directe omgeving. Vaak kunnen risico's al met een geringe inspanning (beter) beheersbaar of worden gemaakt. Het gebruiken van risicomanagement binnen de organisatie moet leiden tot de ontwikkeling van inzicht in de belangrijkste risico's en een inschatting van de hierbij behorende waardering.

Het systeem van risicomanagement dient gericht te zijn op vroegtijdig inzicht in risico's te krijgen en deze bespreekbaar te maken. Daarvoor is het noodzakelijk dat het risico bewustzijn van medewerkers toeneemt. Dat gaat verder dan tweemaal per jaar inventariseren van risico's en van beheersmaatregelen. Hiervoor is het noodzakelijk een cultuur te creëren waarin dit onderdeel is van het dagelijkse managementproces. Dit is een belangrijke stap in de implementatie van de werking van risicomanagement. Hiervoor wordt een plan van aanpak vastgesteld dat het komende jaar verder zal worden uitgevoerd.

Risico-inventarisatie en risicosimulatie

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen, is een risico-inventarisatie opgesteld. Hierin zijn de risico's binnen de reguliere bedrijfsvoering systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Op basis van de geïnventariseerde en gewaardeerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie laat op basis van de risico's zien, hoeveel weerstandscapaciteit nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Een simulatie houdt op basis van een wetenschappelijk verantwoorde methodiek rekening met de kansverdeling.

Bedrijfsvoeringsrisico's

De inventarisatie heeft in totaal 39 bedrijfsvoeringsrisico's in beeld gebracht. Dat zijn risico's die resteren, nadat beheersmaatregelen zijn ingezet, zoals aanwending van reserves en voorzieningen. In de tabel top 10 bedrijfsvoeringsrisico's zijn de tien bedrijfsvoeringsrisico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Bedenk dat een risico geen zekerheid is, maar een kans op het voordoen (hoe klein of groot ook) waar, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen voor zijn getroffen.

In de kolom 'inschatting benodigde capaciteit' in onderstaande tabel is het bedrag opgenomen dat op grond van de uitgevoerde simulatie nodig is om een risico op te kunnen vangen. Op grond van de inventarisatie en de simulatie is een weerstandscapaciteit nodig van tenminste € 16 miljoen voor de bedrijfsvoeringsrisico's, om met negentig procent zekerheid te kunnen zeggen dat de gevolgen kunnen worden opgevangen.

Een meer specifiek bedrijfsvoeringsrisico waar in de begroting 2014 nader op in is gegaan betreft de fiscale beheersing. De gemeente Haarlem wenst de interne beheersing van btw-regelgeving op orde te hebben. Om dit te bereiken is in 2013 het project 'Herinrichting fiscale functie, opzetten en implementeren van een fiscaal raamwerk' opgestart. Hierdoor is het inzicht in de fiscale risico's inmiddels voldoende inzichtelijk en de benodigde voorzieningen zijn getroffen. In tegenstelling tot de begroting 2014 is er geen aanleiding meer om dit specifieke risico hier te vermelden.

Wijziging wetgeving

Als gevolg van mogelijke wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen baten en lasten van de gemeente worden beïnvloed. Er zijn twee mogelijke wijzigingen op komst waarover u bijgaand nader geïnformeerd wordt.

Naar aanleiding van Europese jurisprudentie heeft het kabinet het voornemen om het gelegenheid geven tot sportbeoefening vrij te stellen van btw. Het gaat om situaties waarin geen winst wordt beoogd. In die gevallen is dan geen btw (6%) meer verschuldigd over de opbrengsten, maar er mag ook geen inkoop-btw (21%) in aftrek worden gebracht. De gemeente en SRO maken gebruik van deze faciliteit en het voordeel is in de meerjarenbegroting opgenomen. Een inschatting is dat als het "sportbesluit" daadwerkelijk wordt gewijzigd, dit een nadeel betekent voor de gemeente/SRO van circa € 1 miljoen structureel. Het is op dit moment niet bekend wanneer er meer duidelijkheid wordt verschaft door het ministerie. Wel is duidelijk dat het jaar van invoering na 2015 ligt.

Voor het storten van restafval wordt sinds dit jaar belasting geheven. Het is waarschijnlijk dat vanaf 1 januari 2015 dit ook gaat gelden voor het verbranden van restafval. In de brief van de Staatssecretaris van Financiën van 2 juli 2014 wordt dit voornemen aan de Tweede Kamer gemeld. Het tarief zal waarschijnlijk € 13 per ton gaan bedragen. Bij zowel de verbrandingsinrichtingen als de stortinrichtingen wordt de belasting geheven over de hoeveelheid die aan de inrichting wordt aangeboden en zal worden doorbelast aan de aanbieder van het restafval en dus ook aan de gemeente Haarlem.

De hoeveelheid restafval in de gemeente Haarlem bedraagt op jaarbasis circa 41.400 ton. Op basis van € 13 belasting per ton komen de extra kosten uit op ongeveer € 540.000 op jaarbasis. Uitgangspunt is dat deze lasten doorberekend worden in de afvalstoffenheffing. De belastingtarieven worden in december vastgesteld.

Projectrisico's

Ook projectrisico's worden periodiek geïnventariseerd en beoordeeld. Projectrisico's zijn alle risico's gerelateerd aan projecten en grondexploitaties. Voorbeelden zijn vertraging van het project, relaties met externe partijen, marktontwikkelingen, subsidies en bijdragen van derden. Voor de projectrisico's die in beeld zijn gebracht is op dezelfde manier als voor de bedrijfsvoeringsrisico's een berekening gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij wordt echter wel rekening gehouden dat er sprake kan zijn van activering van lasten. De benodigde weerstandscapaciteit voor de projectrisico's komt uit op € 0,8 miljoen.

Voor de benodigde capaciteit van de risico's van grondexploitaties wordt per grondexploitatie bekeken of een positief resultaat wordt verwacht. Als dit het geval is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit gecorrigeerd, omdat het positieve resultaat kan worden ingezet ter dekking van de risico's. Voor de risico's die niet kunnen worden afgedekt door een positief resultaat wordt getoetst of de reserve grondexploitatie toereikend is. Indien dat niet het geval is, dient voor het restrisico

weerstandsvermogen aangehouden te worden. De nu berekende restrisico's van grondexploitatie van afgerond € 200.000 kunnen worden gedekt uit de reserve grondexploitatie van € 2,1 miljoen, waardoor er geen weerstandsvermogen aangehouden behoeft te worden voor risico's die uit de grondexploitaties voortvloeien.

Momenteel wordt nader gekeken naar de haalbaarheid van de grondexploitaties in de Waarderpolder en Spoorzone. Naar aanleiding van de economische crisis zijn graszaad scenario's ingesteld waarbij latere verkoop tegen lagere prijzen en met hogere kosten zijn opgenomen. Per grondexploitatie zal worden bekeken of de prijsstelling, uit te voeren werkzaamheden en fasering nog realistisch zijn. Als gevolg van gewijzigde marktomstandigheden zou de conclusie kunnen zijn dat verliezen genomen moeten worden.

3.3.2 Risico's sociaal domein

De gemeente wordt vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor een groot aantal nieuwe taken. Een nieuwe verantwoordelijkheid die kansen biedt maar zeker ook risico's met zich meebrengt. Op 8 mei 2014 is de risico-inventarisatie Transitie sociaal domein (2014/38221) in de commissie Samenleving behandeld. In deze inventarisatie is een drietal hoofdvormen van risico's onderscheiden:

1. Transitierisico's
2. Transformatierisico's
3. Bedrijfsvoeringsrisico's.

Hieronder wordt per hoofdvorm een geactualiseerde stand van zaken beschreven. Aangezien (potentiële) risico's van invloed zijn op de berekening van het weerstandsvermogen, is waar mogelijk een berekening van de financiële impact van het risico gemaakt.

1. Transitierisico's

Dit betreft de risico's die ontstaan bij de overgang van de oude naar de nieuwe situatie. In principe is het belangrijkste transitierisico dan ook simpelweg: 'de voorbereiding op de invoering van de nieuwe taken is niet op tijd klaar'.

Er is op dit moment geen aanleiding te veronderstellen dat we niet op tijd klaar zijn. De afgelopen maanden is veel wetgeving door de Tweede en Eerste Kamer vastgesteld. Daarmee zijn de juridische kaders duidelijk geworden. Datzelfde geldt voor het financiële beeld. De Meicirculaire 2014 heeft inzicht gegeven in de rijksbijdragen per 1 januari 2015. Met deze besluitvorming is verder gewerkt. Lokaal dienen nog de nodige (uitvoerings)besluiten genomen te worden. Dit bestuurlijke traject is inmiddels in overleg met de griffie ingepland. Een strakke maar haalbare planning.

De algemene communicatie over de aanstaande veranderingen is volop gaande en dat zal ook tot 1 januari 2015 frequent blijven gebeuren. De overdracht van cliëntgegevens vindt sinds augustus van dit jaar in tranches plaats. Daarna worden individuele Haarlemse cliënten informeren over de eigen situatie per 1 januari 2015. Dat zal, gelet op de beschikbaarheid van informatie, een krappe maar haalbare planning zijn.

2. Transformatierisico's

Dit betreft de risico's die horen bij de inrichting van het nieuwe sociaal domein; de uiteindelijke uitwerking van de beleidskeuzes die in de transitienota's basisinfrastructuur en specialistische ondersteuning is vastgesteld.

Toename vraag

De communicatie over de veranderingen is volop gaande. In het wetgevingstraject zijn diverse overgangsrechten voor bestaande cliënten ingebouwd. Deze zullen vanzelfsprekend gerespecteerd worden. Wel kan het zo zijn dat in 2015, door een grote toename van de vraag, budgetplafonds in werking treden waardoor wachtlijsten kunnen ontstaan.

Onvoldoende effect van ingezet beleid: de pijlers van Samen voor Elkaar

Hieraan wordt via het bestaande beleid sturing gegeven. Onder meer via de sociale wijkteams die al actief zijn maar ook door de toekenningen van (nieuwe) subsidies in de basisinfrastructuur. Het realiseren van de veranderingen zal ook in 2015 volop doorlopen. Het resultaat van de veranderingen zal (vanzelfsprekend) niet op 1 januari 2015 zichtbaar zijn.

Onvoldoende greep op toegangsproces voor specialistische ondersteuning

Het toegangsproces is beschreven en belegd. Met de organisaties en instellingen die hierin een rol spelen zijn en worden afspraken gemaakt over hun rol. Datzelfde geldt voor de huisartsen die een belangrijke (doorverwijzende) rol hebben in het toegangsproces. Doel van de afspraken is zorg te dragen voor een beheersing van doorverwijzingen.

De onbekende populatie

Onder de beschikbare budgetten in de Meicirculaire liggen cliëntgegevens. Daarmee is er een zekere mate van hardheid onder de beschikbare budgetten. Echter, het gaat soms ook over een verdeling op macro-niveau. Dat betekent nog steeds dat er herverdeel effecten zijn, die geen rekening houden met de werkelijke gegevens. De eenmalige gegevensoverdracht zal een beter beeld geven van de werkelijkheid. Aansluitend zal vanaf 1 januari 2015 actief worden gemonitord hoe de werkelijke populatie zich verhoudt tot de rijksbijdragen.

Uitvoerende partijen en partners

De verwerving is volop gaande. Medio september zal een groot deel van de taken aanbesteed zijn. Dan is er een goed beeld van de partijen waarmee de gemeente vanaf 2015 aan de slag gaat. Vanaf dat moment wordt ook concreet invulling gegeven aan procesafspraken over verantwoording, frequentie etc... Waar nodig gebeurt dit samen met de regiogemeenten om te voorkomen dat er grote verschillen tussen de gemeenten zijn.

Transitie en transformatie behalen niet meteen het gewenste resultaat

Er worden reserves ingesteld om financiële tegenvallers zo veel mogelijk op te kunnen vangen, zoals de reserve sociaal domein.

Participatie en re-integratie

In het Participatiebudget 2015 is een bedrag beschikbaar van ruim € 0,3 miljoen voor dekking van de kosten van de instroom van de voormalige WA-Jong, het nieuwe beschut werk en voor de loonkostensubsidie. Op dit moment is nog onduidelijk hoeveel beroep in 2015 op deze nieuwe regelingen wordt gedaan; het risico bestaat dat het budget ontoereikend is. Binnenkort zal een inschatting van de te verwachten kosten in 2015 beschikbaar zijn.

3. Bedrijfsvoeringsrisico's

Dit betreft de risico's die te maken hebben met de gemeentelijke bedrijfsvoering en financiële huishouding rondom de nieuwe verantwoordelijkheden binnen het sociaal domein.

Ten aanzien van een aantal specifieke bedrijfsvoeringsrisico's zijn de afgelopen periode flinke stappen voorwaarts gezet. Op het domein van ICT is de planning nog altijd krap maar is bekend wat er moet gebeuren. Met name het maken van koppelingen met derden is een kritiek punt, vooral omdat de gemeenten daarin afhankelijk is van die andere organisaties. Vooralsnog is de aanname (ook vanwege gedeelde belangen) dat dit voor 1 januari 2015 is gerealiseerd.

Over de inrichting van de uitvoeringsorganisatie zijn de afgelopen periode ook belangrijke besluiten genomen. Binnen de beschikbare rijksmiddelen kan de uitvoeringsorganisatie grotendeels gefinancierd worden.

De inkoop en aanbesteding is in volle gang. De verwachting is dat alle diensten tijdig ingekocht zijn. Vanwege de late besluitvorming van het Rijk over de taken en verantwoordelijkheden op het gebied

van Beschermd Wonen, is de hele planning op dat taakveld erg krap. Aangezien hier met bestaande partijen wordt onderhandeld, is echter niet de verwachting dat dit niet voor 1 januari 2015 is geregeld. Specifiek aandachtspunt bij de aanbestedingen zijn de fiscale aspecten (met name BTW). Bij de beoordeling van offertes wordt meegekeken door een fiscaal expert.

Op het terrein van de inkoop Jeugd is in regionaal verband afgesproken dat het solidariteitsprincipe wordt gehanteerd, waarmee grote financiële risico's voor de individuele gemeenten zoveel mogelijk worden afgedekt. De uitwerking hiervan vindt, in samenspraak met de regiogemeenten, nog in 2014 plaats.

Nu steeds duidelijker wordt hoe de processen vanaf 1 januari 2015 gaan lopen en voor welke administratieve taken de gemeente verantwoordelijk wordt, kan ook invulling worden gegeven aan het interne systeem van interne beheersing. Dat krijgt de komende maanden een vervolg, zodat ook de interne organisatie op 1 januari 2015 op orde is.

Budgetbeheersing

Ten aanzien van de (onderbouwing van de) reservevorming is gewerkt met een aannname van overschrijding van de contracten met 5%. Een overschrijding die uitsluitend wordt veroorzaakt door een toename van het aantal cliënten, omdat de prijzen in de contracten vastliggen. De optelsom van die mogelijke overschrijdingen leidt tot een totaalbedrag van ongeveer € 4 miljoen. Dat bedrag is te beschouwen als het potentiële financiële risico van de zorginkoop in 2015. De te vormen reserves dienen van voldoende omvang te zijn om dit financiële risico op te vangen. Aangezien de verwachte omvang van de reserve sociaal domein, na onttrekkingen nog ruim € 7 miljoen bedraagt, lijken voornamelijk geen aanvullende maatregelen nodig ten aanzien van het (extra) voeden van de reserve. En omdat het berekende financiële risico binnen de reserve sociaal domein is op te vangen, is er ook geen restryctie, waarvoor weerstandsvermogen aangehouden zou moeten worden.

Reservevorming

Een financiële beheersmaatregel om risico's ten aanzien van het sociaal domein af te dekken is de vorming van een bestemmingsreserve sociaal domein van voldoende omvang. Bij de behandeling van de Kadernota 2014 heeft de raad besloten tot het instellen van een reserve sociaal deelfonds (pagina 56) en deze met € 6,4 miljoen te voeden.

Op 11 september 2014 heeft de minister van Binnenlandse Zaken een brief aan de Tweede Kamer verstuurd, waarin voorgesteld wordt het wetsvoorstel inzake invoering van de sociale deelfonds in te trekken en de middelen voor de uitvoering van de decentralisaties door middel van een integratie-uitkering binnen de algemene uitkering beschikbaar te stellen. De baten zijn hierdoor vrij besteedbaar. Hierdoor vervalt de noodzaak een reserve sociaal deelfonds in te stellen. Daarom wordt in Bestuursrapportage 2014-2 voorgesteld de reserve sociaal deelfonds om te zetten in een reserve sociaal domein. Deze reserve wordt primair gekoppeld aan alle beleidsonderdelen die redelijkerwijs te relateren zijn aan de taken die door middel van de integratie-uitkering van het Rijk bekostigd worden. De reserve dient als eerste buffer bij het opvangen van tekorten zonder de beperking van bestedingsvoorwaarden door het Rijk.

Rekening houdende met de voorstellen die in de Bestuursrapportage 2014-2 zijn opgenomen, kan de ontwikkeling van de reserve sociaal domein (voorheen sociaal deelfonds) als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling reserve sociaal domein	2014	2015	2016	2017	2018
Kadernota 2014:					
Rekeningresultaat 2013	972				
Inburgering 2014	364				
Saldo WMO reserve		1.000			
Voeding begroting		3.500	500		
Bestuursrapportage 2014-2:					
Bestuursrapportage 2014-2	2.972				
Transitie basisinfrastructuur subsidies 2014-2015	-844	844			
(Voorgenomen) dotaties per jaar	3.464	5.344	500	0	0
Stand ultimo	3.464	8.808	7.731	6.982	9.308
Geraamde onttrekkingen (voorstel begroting 2015)					
Geraamde onttrekkingen		-1.577	-749		
Stand ultimo	3.464	7.231	6.982	6.982	6.982

De omvang van de reserve is naar huidig inzicht ruim voldoende om de risico's als hiervoor genoemd te kunnen afdekken.

Wmo-reserve

Tot op heden staat er een financieel hek om beleidsonderdelen uit de Wmo. Financiële voor- en nadelen op deze beleidsonderdelen worden via de Wmo-reserve verrekend. Vanaf 2015 vallen deze onderdelen onder het Haarlemse sociaal domein. Dit betekent dat het niet wenselijk en noodzakelijk is om de huidige "status aparte" van het Wmo-budget, inclusief jaarlijkse hekberekening en aparte Wmo-reserve, te continueren. Daarmee zou immers een apart hek worden geplaatst om een deel van het sociaal domein, terwijl juist wordt gestreefd om het sociaal domein integraal te beschouwen. In lijn met de besluitvorming Kadernota 2014 wordt de huidige Wmo-reserve per ultimo 2014 opgeheven en wordt het saldo, inclusief de reeds besloten € 1,0 miljoen als bijdrage aan de reserve sociaal domein, toegevoegd aan de nieuwe reserve sociaal domein.

Top 10 Bedrijfsvoeringsrisico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit in miljoenen €
Wet Werk en Bijstand (WWB): Indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico tot maximaal een overschrijding van 10%. Het financiële gevolg is afgeleid van de huidige uitgaven aan uitkeringen. De reserve WWB heeft ultimo 2013 de maximale stand van ruim € 5 miljoen bereikt, maar bij de Kadernota 2014 is besloten om deze reserve in te zetten als incidentele bezuinigingsmaatregel. Daarnaast is onduidelijk hoe het bestand van uitkeringsgerechtigden zich in 2015 zal ontwikkelen. Wel is duidelijk dat de hoogte van de rijksbijdrage zal afnemen. Deze drie factoren vergroten het risico van een overschrijding.	50%	€ 5.100.000	2,2
De algemene uitkering uit het gemeentefonds bedraagt € 170 miljoen (exclusief integratie-uitkering). Een afwijking van 5% leidt al tot een begrotingsrisico van € 8,5 miljoen.	30%	€ 8.500.000	2,1

Top 10 Bedrijfsvoeringsrisico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg in €	Inschatting benodigde capaciteit in miljoenen €
Bezuinigingstaakstelling De bezuinigingstaakstelling voor 2015 bedraagt € 10 miljoen en loopt op tot € 19,5 miljoen in 2019 (pag. 24 Kadernota 2014). Een aantal taakstellingen behoeft nog concrete uitwerking.	10%	€ 15.000.000	1,3
Overschrijdingsregeling onderwijs Er is een juridisch conflict met de schoolbesturen van het bijzonder basisonderwijs over de overschrijdingsregeling tot 2006. De schoolbesturen zijn van mening dat zij nog recht hebben op een financiële vergoeding van de gemeente. De gemeente deelt deze opvatting niet. Het is niet gelukt zonder gerechtelijke stappen tot overeenstemming te komen. Op grond van de wet dienen geschillen aan de provincie voorgelegd te worden. Dat is inmiddels gebeurd. Er loopt nu een nader onderzoek naar de relevante uitgaven in de betreffende periode. Zonder duidelijkheid hierover is het vrijwel onmogelijk een inschatting te maken van de mogelijke betaling aan de schoolbesturen.	50%	€ 2.500.000	1,1
Rechtszaak Participatiebudget 2007. Het ministerie heeft mondeling aangegeven dat er onderzoek wordt gedaan naar het werkdeel van het participatiebudget 2007. Het ministerie heeft nog geen beschikking afgegeven van de feitelijke terugbetaling, maar wel schriftelijke vragen over gesteld.	50%	€ 1.650.000	0,8
Herijking gemeentefonds Er vindt een herijking (tweede deel) van de uitkering uit het gemeentefonds plaats voor 2016. Of Haarlem voor-of nadeel gemeente wordt is niet bekend. Het nadeel kan maximaal € 11,25 per inwoner bedragen.	50%	€ 1.650.000	0,7
Verontreiniging Joh. Enschedé-terrein Verontreiniging Aansprakelijkheidstelling en kostenverhaal verontreiniging Joh. Enschedé, buiten haar vroegere bedrijfsterrein (Bakenessergracht e.o.). Het Hof van Amsterdam acht Joh. Enschedé in hoger beroep verantwoordelijk voor de verontreiniging, maar kent geen kostenverhaal toe. Er is vastgesteld dat onaanvaardbare verspreiding van de 'Joh. Enschedé'-verontreiniging optreedt, vanuit gemeentegrond (getoetst aan de beschikking, art. 37 Wbb). Daarom dient de locatie gesaneerd te worden door de gemeente. De saneringskosten zullen ten laste van de gemeente te komen, waarbij de kans bestaat dat deze kosten niet verhaald kunnen worden	10%	€ 8.000.000	0,7
De afwikkeling van de financiële- en bestuurscrisis bij Culturele instelling Hart blijft een risico.	80%	€ 1.000.000	0,7
Functionele aanpassingen; Schoolbesturen primair onderwijs kunnen ten behoeve van functionele aanpassingen een beroep doen op Verordening Materiële en Financiële gelijkstelling. Met de schoolbesturen primair onderwijs wordt momenteel een geschil besproken over de uitvoering van de verordening in de jaren 2009 van € 607.000 en 2010 van € 417.000.	50%	€ 1.024.000	0,4
Belastingheffing Via de GR Cocusus wordt jaarlijks voor een bedrag van € 80 miljoen aan belastingen en heffingen ingevorderd. Er bestaat een risico van het niet-realiseren van de opbrengst vanwege het verkeerd invoeren van tarieven in de tarieventabellen of het onverbindend verklaren van een verordening op basis van een beroepschrift	50%	€ 1.000.000	0,4
Subtotaal tien bedrijfsvoering risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit			10,4
Overige 29 geïdentificeerde risico's			4,8
Risico's grondexploitatie			0,0

Subtotaal bedrijfsvoering risico's			15,2
Projectrisico's			0,8
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's			16,0

Analyse wijziging risico's ten opzichte van jaarstukken 2013

De benodigde weerstandscapaciteit is in de paragraaf weerstandsvermogen van het jaarverslag en de jaarrekening 2013 berekend op € 22,3 miljoen, tegen € 16 miljoen nu, een daling van € 6,2 miljoen. Dit is in hoofdzaak het gevolg van de volgende wijzigingen in het risicoprofiel:

1. Algemene uitkering/rijksbezuinigingen (daling € 2,9 miljoen)

Vanwege de ingezette rijksbezuinigingen en een licht herstel van de economie is ingeschat dat de noodzaak tot bezuinigingen door de Rijksoverheid is afgenomen. Hierdoor is de kans van voordoen van extra rijksbezuinigingen verlaagd van 50% naar 30%. De risico's ten aanzien van het sociaal domein en de herijking van het gemeentefonds zijn afzonderlijk geïnventariseerd.

2. Bezuinigingstaakstelling (daling € 1,4 miljoen)

Voor 2014 stond nog een taakstelling ter invulling van € 8,8 miljoen, waarvan het risico van 30% was ingeschat dat realisatie niet kon plaatsvinden. De bezuinigingstaakstelling voor 2015 en verder bedraagt € 10 miljoen en loopt op tot € 19,5 miljoen in 2019 (pag. 24 Kadernota 2014). Veel taakstellingen zijn al concreet ingevuld. Een aantal taakstellingen behoeft nog concrete uitwerking. Het risico is daarom gewijzigd in een kans van 10% over € 15 miljoen.

3. Risico's sociaal domein (daling € 2,2 miljoen)

Met ingang van de begroting 2015 is een specifieke reserve gevormd, de reserve sociaal domein, om risico's te kunnen afdekken. Op grond van een mogelijke overschrijding van contracten van 5% zou een risicoreserve van € 3,9 miljoen aangehouden dienen te worden. De reserve voorziet in een saldo van € 6,4 miljoen. Daarom is het niet meer nodig hiervoor nog afzonderlijk weerstandsvermogen aan te houden.

4. Takendiscussie (daling € 2 miljoen)

De keuzes t.a.v. de taken zijn gemaakt (kadernota). De risico's van het mogelijk niet kunnen invullen na uitwerking zijn betrokken bij de risico's niet realiseren bezuinigingen. Dit risico kan daarom vervallen.

5. Onderhoud scholen (daling € 1 miljoen)

Het risico is vervallen, omdat de lokale overheid vanaf 1 januari 2015 geen verantwoordelijkheid meer heeft voor onderhoud van scholen. Een mogelijk tekort aan rijksmiddelen is dus geen risico meer.

6. Wet Werk en Bijstand (toename € 2,1 miljoen)

De uitkeringen in het kader van de Wet Werk en Bijstand (WWB) betreft een open einde regeling, als beheersmaatregel wordt monitoring op overschrijding ingezet. Bijsturing is gezien het open eind karakter van de bijstand problematisch. Er is een reserve WWB waarover kan worden beschikt. Daarom werd voor dit risico geen afzonderlijk weerstandsvermogen aangehouden. Nu is voorzien dat in de komende jaren over deze reserve wordt beschikt, wordt het open einde karakter weer een risico. Daar waar mogelijk worden maatregelen om de instroom te beperken voorgesteld en tevens extra maatregelen genomen om de uitstroom te stimuleren.

7. Overschrijdingsuitkering onderwijs (toename € 1 miljoen)

Er is een juridisch procedure gestart door de schoolbesturen van het bijzonder basisonderwijs over toepassing van de overschrijdingsregeling tot 2006. Dit betreft een nieuw risico (waardoor de eerder getroffen voorziening is vrijgevallen, zie tweede bestuursrapportage 2014).

Deze mutaties leiden tot een daling van het risico met € 6,4 miljoen. De overige € 0,2 miljoen betreffen het saldo van andere kleinere mutaties.

Van de top tien van de vermelde risico's wordt onderstaand beknopt aangegeven of en welke beheersmaatregelen worden getroffen.

Risico		Beheersmaatregelen
1	Wet Werk en Bijstand	De uitkeringen in het kader van de Wet Werk en Bijstand (WWB) betreffen een zogenaamde "open-einde regeling". Als beheersmaatregel wordt monitoring op mogelijke overschrijding ingezet. Bijsturing is gezien het open eind karakter van de bijstand problematisch. Daar waar mogelijk worden maatregelen om de instroom te beperken voorgesteld en tevens extra maatregelen genomen om de uitstroom te stimuleren.
2	Algemene uitkering	Het betreft een extern risico. Het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen zo spoedig mogelijk vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.
3	Bezuinigingstaakstelling	Voor de verdere uitwerking van de bezuinigingen is een afzonderlijk rapportage traject voor directie en college opgezet. Daarnaast worden ter voorbereiding van de bestuursrapportages aan de hoofdafdelingsmanagers gevraagd voorstellen voor te leggen voor nog openstaande taakstellingen. Omdat voor niet te realiseren taakstellingen een alternatieve invulling dient te worden voorgelegd kan de kans van voordoen voor het niet realiseren van taakstellingen worden verlaagd naar tien procent.
4	Overschrijdingsregeling onderwijs	Op grond van de wet dienen geschillen aan de provincie voorgelegd te worden. Dat is inmiddels gebeurd.
5	Rechtszaak Participatiebudget 2007	Betreft een rechtszaak tegen het ministerie van SZW waar de gemeente een gespecialiseerde advocaat op het gebied van het participatiebudget heeft ingezet. Betreft een incident welke zich vanaf 2010 niet meer voordoet.
6	Herijking gemeentefonds	Het betreft een extern risico. Het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen zo spoedig mogelijk vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.
7	Verontreiniging Joh. Enschedé-terrein	Sanering is wettelijk verplicht. Mogelijkheden tot optimaal kostenverhaal (Rijk en Joh..Enschede) worden ingezet.
8	Culturele instelling Hart	De beheersmaatregelen Hart worden conform het daartoe in de nota verbonden partijen en de subsidieverordening uitgevoerd (het stellen van randvoorwaarden en monitoring door middel van gesprekken en toetsing p&c documenten).
9	Functionele aanpassingen scholen	Op dit moment loopt een juridische procedure met de schoolbesturen (bezwaar).
10	Belastingheffing	De verordeningen worden opgesteld door de hoofdafdeling MenS/Juridische Zaken en getoetst door Cocensus. De tarieventabellen worden getoetst door de budgethouder voor wat betreft heffingen.

3.3.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente heeft om risico's op te vangen. Haarlem hanteert alleen de Algemene reserve als weerstandscapaciteit en niet de overige algemene reserves (reserves grondexploitatie en reserve sociaal domein), bestemmingsreserves, stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en bezuinigingsmogelijkheden. Bestemmingsreserves hebben in de meeste gevallen al een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar, even als stille reserves. Onbenutte belastingcapaciteit is veelal niet in het lopende begrotingsjaar te realiseren, net zo min als substantiële bezuinigingsmogelijkheden.

Algemene reserve

De beleidsuitgangspunten voor de omgang met reserves en voorzieningen heeft de raad vastgelegd in de nota Reserves en voorzieningen (2008 /101659). Hierin wordt een samenvatting gegeven van de regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen. In Haarlem zijn enkele aanvullende afspraken gemaakt die ertoe moeten leiden dat er niet allerlei 'potjes' ontstaan en blijven bestaan. Een van deze aanvullende afspraken is dat de Algemene reserve primair als buffer dient voor risico's en ter egalisatie van rekeninguitkomsten. Afzonderlijke risicovoorzieningen voor deelactiviteiten worden hierdoor overbodig. Daarnaast kan een

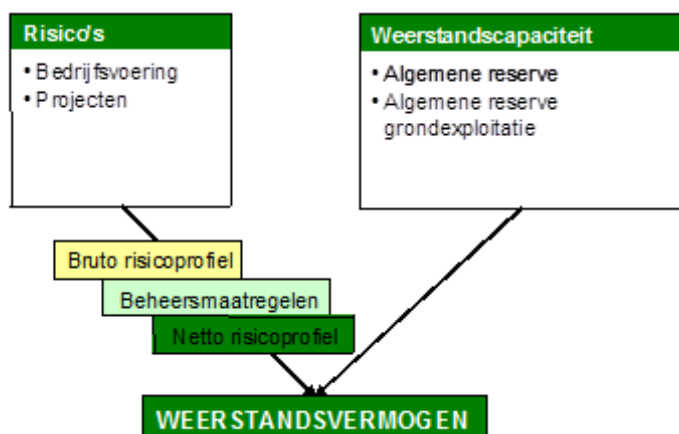
bestemmingsreserve alleen bestaan als de gemeenteraad hiermee heeft ingestemd. Doordat er minder afzonderlijke bestemmingsreserves zijn, kan nog beter een integrale afweging van beleidsvoornemens worden gemaakt.

In het coalitieprogramma is opgenomen dat het college een financieel gezonde stad nastreeft en dat financiële meevallers worden toegevoegd aan de Algemene reserve totdat de ratio weerstandsvermogen op het niveau ruim voldoende staat.

Voor de beoordeling van het weerstandsvermogen van de gemeente Haarlem wordt alleen de algemene reserve gehanteerd. Het geraamde saldo van de algemene reserve voor 2015 bedraagt € 24,5 miljoen.

3.3.4 Beoordeling weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente heeft om risico's op te vangen. Haarlem hanteert alleen de algemene reserve als weerstandscapaciteit en niet de bestemmingsreserves, stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en bezuinigingsmogelijkheden. Bestemmingsreserves hebben in de meeste gevallen al een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar, net zoals stille reserves. Onbenutte belastingcapaciteit kan veelal niet in het lopende begrotingsjaar ingezet worden om extra baten te realiseren.

Relatie weerstandscapaciteit en risico's

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is, kan de relatie worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's (en de daarvoor benodigde weerstandscapaciteit) en de daadwerkelijk beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, moet worden vastgesteld worden welke ratio Haarlem nastreeft. Hiertoe wordt de volgende waarderingstabel gebruikt. In het coalitieprogramma is opgenomen dat gestreefd wordt naar een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is, dus een ratio tussen 1,4 en 2,0.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Relatie benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening is de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{24,5}{16,0} = 1,53$$

Conclusie

De ratio van 1,5 valt binnen de categorie B zoals vermeld in de tabel ratio's weerstandsvermogen met als classificatie 'ruim voldoende'.

3.4 Onderhoud kapitaalgoederen

3.4.1 Inleiding

Deze paragraaf gaat over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente. Daaronder vallen bijvoorbeeld (objecten in) de openbare ruimte, gebouwen en gronden. Aan de orde komen de beleidsdoelstellingen, de beschikbare financiële middelen en de prestaties die de komende jaren worden geleverd om deze kapitaalgoederen te onderhouden.

3.4.2 Onderhoud openbare ruimte

In de Visie en strategie beheer en onderhoud 2013-2022 is beschreven wat de stand van zaken is van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en hoe Haarlem deze wil beheren en onderhouden.

Waar tot 2012 de nadruk lag op het inhalen van onderhoudsachterstanden, is de strategie voor 2013-2022 op hoofdlijnen gericht op het vasthouden van de bereikte onderhoudskwaliteit en het stabiliseren van de benoemde kwaliteitsambitie. Belangrijk onderdeel van de strategie is dus het verplaatsen van de aandacht voor vervanging en grote onderhoudsmaatregelen naar het dagelijks onderhoud.

Het coalitieprogramma stelt dat, hoewel Haarlem de afgelopen jaren veel achterstanden op het gebied van beheer en onderhoud heeft kunnen wegwerken, de gemeente nu niet langer ontkomt aan bezuinigingen op het beheer. Ondanks de bezuinigingen streeft de gemeente ernaar zo min mogelijk achterstanden op te lopen bij het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte.

Voor een sluitende begroting heeft de coalitie een aantal financiële maatregelen vastgesteld, die betrekking hebben op het onderhoud van de openbare ruimte:

- Lager kwaliteitsniveau van het onderhoud openbare ruimte (*€ 1 miljoen*);
- Besparing op grote contracten (€ 1 miljoen in 2016 en € 1,5 miljoen vanaf 2017);
- Vanaf 2016 is jaarlijks ook € 1 miljoen beschikbaar voor het handhaven van activiteiten op het gebied van stedelijke vernieuwing en het versterken van de kwaliteit van de openbare ruimte (compensatie ISV).

In de Kadernota 2014 zijn deze voorstellen benoemd en nader uitgewerkt.

In de Visie en Strategie beheer en onderhoud staat een na te streven kwaliteitsambitie voor het onderhoud van de openbare ruimte voor de acht beheerdomeinen. De keuzes zijn gedifferentieerd naar functiegebieden. De binnenstad, winkelcentra, knooppunten en monumentale parken kregen accenten op A-niveau, vooral gericht op de uitstraling en de netheid van de buitenruimte. Het buitengebied kent een overwegend sober onderhoudsniveau op C. Het meest voorkomend is onderhoudskwaliteit B, bijvoorbeeld in woonwijken en op bedrijventerreinen. Met de financiële maatregelen, zoals die in het coalitieprogramma zijn vastgelegd, wordt een aantal van deze gebieden onderhouden op een lager onderhoudsniveau.

De werkvoorraad in het programmeren van het onderhoud wordt gevormd door alle gebieden en objecten die niet voldoen aan de gewenste kwaliteit vanwege bijvoorbeeld slijtage. Om effectief te kunnen programmeren en (onderhouds-) werken met elkaar te kunnen combineren, is het normaal dat zo'n 10-15% van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Hierbij is niet direct sprake van achterstallig onderhoud, het gaat om de werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad wordt een deel van het areaal dat niet aan de kwaliteitsnormen voldoet, niet binnen een acceptabele termijn hersteld. Dan is sprake van achterstallig onderhoud. Met het verlagen van het kwaliteitsniveau zijn de kosten van het op niveau houden van het areaal ook lager. Daar staat wel een lagere beeld- en gebruikskwaliteit tegenover.

Rond het vaststellen van de nota strategie en visie onderhoud openbare ruimte was het achterstallig onderhoud nagenoeg tot een acceptabel niveau teruggebracht, zij het nog wel boven de 15%.

Sindsdien hebben economische omstandigheden er toe geleid dat compenseren maatregelen nodig waren waarvan een aanzienlijk deel in het onderhoud van de openbare ruimte terecht kwam. Het achterstallig onderhoud is om deze reden niet verder teruggebracht en blijft boven de 15%.

(bedragen x € 1.000)

Categorie kapitaalgoederen openbare ruimte	Werkelijke uitgaven Rekening 2013	Raming Begroting 2014	Raming Begroting 2015
Wegen, straten en pleinen (verharding)	13.159	11.426	9.862
Riolering (inclusief reservering baggeren)	2.749	2.574	3.025
Water (kunstwerken en oevers)	1.697	2.648	3.263
Groen (waaronder straatmeubilair)	7.257	7.768	7.110
Openbare verlichting en verkeersregelinstanties	2.555	4.459	3.114
Openbare speelgelegenheden	626	624	762
Totaal openbare ruimte	28.043	29.499	27.136

Het verschil tussen 2014 en 2015 is enerzijds het gevolg van de bezuinigingen op de openbare ruimte, anderzijds omdat de uren op de groot onderhoud projecten apart neergezet zijn en niet meer bij het materiële budget zijn inbegrepen.

3.4.3 Wegen, straten en pleinen (beheerdomein verharding)

Beleidskader

Bij onderhoud aan wegen is de technische kwaliteit leidend. De slechtste wegen worden het eerste aangepakt, waarbij asfalt op hoofdwegen voorrang krijgt. De prioritering is uitgebreider omschreven in het Strategisch beheerplan Wegen 2013-2022.

Al sinds 2013 ligt het accent meer op onderhoudsmaatregelen, gericht op een langere levensduur van de wegen. De kwaliteitsambitie voor het onderhoud aan wegen wordt afhankelijk van de keuze van de raad, in het kader van bezuiniging openbare ruimte, op B of C gezet. Dit wil zeggen dat de kwaliteit van de wegen voldoende en functioneel is. Uitzonderingen hierop zijn de buitengebieden, deze wegen worden minimaal op niveau C gehouden.

Van oudsher is er een sterke relatie tussen wegonderhoud en rioolonderhoud, omdat deze werken vaak worden gecombineerd. In toenemende mate worden sleufloze herstelmaatregelen aan het riool toegepast, waardoor de weg minder vaak opengedoken hoeft te worden. En omdat de rioolbudgetten lager zijn, zal in de komende jaren minder vaak werk-met-werk gemaakt kunnen worden. Omdat onderhoud aan wegen minder vaak mede vanuit een rioolwerk betaald worden, is er minder budget beschikbaar om groot onderhoud te plegen aan wegen.

Financieel

Het in 2015 beschikbare exploitatiebudget voor groot onderhoud en vervanging van verhardingen is € 9,9 miljoen.

Prestaties

Enkele van de grote onderhoudswerken in 2015 zijn: Westergracht, het Kennemerplein, Dietsveld (combinatie met rioolvervanging), het Liewegje en de fietsvoorziening van de Amerikaweg.

3.4.4 Riolering (beheerdomein riolering en grondwater)

Beleidskader

In het Verbreed gemeentelijk rioleringsplan en gemeentelijk grondwaterplan 2007-2011 is beschreven waar de gemeente haar aandacht op richt. Dit gaat vooral om de vermindering van de vuilemissie op het oppervlaktewater (volgens Waterwet (2009) en Waterbesluit (2012), een adequate afwatering, transport en ontwatering van hemelwater en afvalwater en grondwater. Om de vuilemissie van de overstorten op het oppervlaktewater te verminderen investeert de gemeente waar mogelijk in de ombouw van het gemengde stelsel naar een (verbeterd) gescheiden stelsel. Dat betekent dat het vrijwel

schone hemelwater niet langer via het gemengde stelsel wordt afgevoerd maar door een apart buizenstelsel naar het oppervlaktewater wordt geleid. In delen van de stad waar afkoppelen niet mogelijk is, bouwt de gemeente zogenoemde bergbezinkbassins. Deze voorzieningen dienen als bufferopslag, waarin het vuil bezinkt. In het grondwaterbeleid is geregeld dat met onderhoud en beheer aan de Haarlemse drainagesystemen grondwateroverlast van woningen en in de openbare ruimte wordt voorkomen door een adequate afvoer van grondwater.

Financieel

De kosten voor het beheer en onderhoud van het riool en de kapitaallasten die voortvloeien uit de investeringen in het riool worden uit de kostendekkende rioolheffing gefinancierd. In bijlage 5.11 van de begroting is een kostenonderbouwing opgenomen. Dit zogeheten omslagstelsel heeft tot gevolg dat de jaarlijkse lasten direct worden gefinancierd uit de opbrengst van de heffing.

Voor onderhoud aan de riolering in 2015 is in de begroting een bedrag van € 3,0 miljoen opgenomen. Daarnaast is in het investeringsplan op IP-post 63.19 een bedrag van € 12,0 miljoen voorzien.

Prestaties

In 2015 wordt onder meer gewerkt aan het rioolgemaal Parklaan en de rioleringen in Dietsveld, de Eksterlaan, de PC Boutensstraat, de Forelstraat en de Westergracht (in combinatie met onderhoud aan de verharding).

3.4.5 Water (beheerdomein kunstwerken en oevers)

Het beheer van het oppervlaktewater in Haarlem is in november 2008 overgedragen aan het Hoogheemraadschap van Rijnland. Haarlem reserveert jaarlijks € 219.000 vanuit het rioolbudget in een reserve voor toekomstige baggerwerken.

Haarlem is wel verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud aan oevers, kades en kunstwerken (bruggen).

Beleidskader

De afgelopen jaren heeft het areaal kunstwerken een grote kwaliteitsimpuls gekregen in het kader van het Vervangingsprogramma kunstwerken 2008. Dankzij deze investeringen ligt het areaal kunstwerken over het algemeen op een hoog kwaliteitsniveau. Met de aanpak van enkele kademuren wordt nog achterstallig onderhoud ingelopen. De komende jaren worden nog een paar verkeersbruggen aangepakt, waaronder de Buitenrustbruggen.

Voor het hele areaal komt meer accent te liggen op onderhoud, regelmatige inspecties, monitoring en het regelmatig uitvoeren van kleinere maatregelen.

Financieel

In 2015 is in de begroting een bedrag van € 3,3 miljoen gereserveerd voor beheer en onderhoud aan water, bruggen en oevers. Daarnaast reserveert Haarlem in 2015 een bedrag van € 0,2 miljoen voor toekomstige baggerwerken.

Prestaties

In 2015 wordt onder meer groot onderhoud gepleegd aan de Buitenrustbruggen, de beschoeiing van de Waarderhaven en de walmuren aan de Leidsevaart en de Nieuwe Gracht.

3.4.6 Groen (beheerdomein; waaronder straatmeubilair)

Beleidskader

Volgens het strategisch beheerplan Groenvoorzieningen is een meer constante beeldkwaliteit het uitgangspunt, waarbij vooral de groenvoorzieningen in de wijken aandacht gaan krijgen. Goede groeiplaatsen en regelmatig onderhoud moeten zorgen voor een zo lang mogelijke levensduur.

Diverse beleidsambities ten aanzien van uitbreiding, renovatie en/of duurzaam behoud van de stedelijke grondstructuren zijn, zoals onder andere het Bomenbeleidsplan uit 2010 en diverse grotere multidisciplinaire werken als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen, tot nader order bevroren.

Het beleid over straatmeubilair is verwerkt in het strategisch beheerplan straatmeubilair. De in dit plan genoemde ambitie maakt deel uit van de kwaliteitsambitie voor beheer en onderhoud voor alle beheerdomeinen, en de hele stad. Voor straatmeubilair is deze kwaliteitsambitie B op de hoofdinfrastructuur, de parken en groengebieden, woonwijken en op de bedrijventerreinen. 'B' betekent dat het straatmeubilair functioneel en veilig in gebruik is.

Financieel

In de begroting is voor 2015 een budget van € 7,1 miljoen opgenomen voor onderhoud aan groen, waaronder straatmeubilair.

Prestaties

Naast vervangingen aan straatmeubilair wordt groot onderhoud gepleegd aan het groen in onder andere het Schoterbos en de Haarlemmerhout.

3.4.7 Openbare verlichting en verkeersregelininstallaties (beheerdomein)

Beleidskader

De nota 'Visie en strategie beheer en onderhoud' (2012/13021) vormt het beleidskader voor plaatsing en vervanging van openbare verlichting. De strategie voor verlichting blijft het groepsgewijs vervangen van lichtmasten, armaturen en lampen op basis van 'leeftijd' en branduren. Minder dan in het verleden wordt daarbij meegelift met projecten. Dimmen en de overschakeling naar LED binnen de reguliere vervangingen leveren een lager energieverbruik, verlenging van de levensduur en minder storingen op.

Financieel

Om de openbare verlichting en verkeersregelininstallaties te beheren is in 2015 een bedrag van € 1,6 miljoen opgenomen in de begroting.

Prestaties

In 2015 wordt verder gewerkt aan de in 2014 ingezette grootschalige vervanging van traditionele lampen door LED-lampen in de openbare verlichting. Ook worden verkeersregelininstallaties vervangen aan de Tempeliersstraat en de Leidsevaart.

3.4.8 Openbare speelgelegenheden (beheerdomein spelen)

Beleidskader

In het in 2013 geactualiseerde Speelruimteplan heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om het maximale te doen op het gebied van spelen voor de jeugd. Echter door de huidige financiële situatie is een rustige start voor speelruimte de enige mogelijkheid. De beleidsmaatregelen op de korte termijn mogen geen consequenties hebben voor de ambities op de lange termijn. Op het moment dat de financiële situatie verbetert wordt tegen die tijd voorgesteld weer extra te investeren in speelruimte en speelvoorzieningen.

Voor 2015 ligt de nadruk op het technisch veilig houden en in stand houden van de huidige voorzieningen (speeltoestellen en valondergronden) met de huidige speelwaarde. Als gevolg van de bezuinigingen en taakstellingen op de exploitatie wordt meer ingezet op solistische vervanging van speelvoorzieningen in plaats van een integrale aanpak van de spellocatie met andere domeinen.

Financiën

In 2015 is binnen de exploitatie voor vervanging en vernieuwing een budget beschikbaar van € 0,8 miljoen.

Prestaties

In 2015 wordt het vervangingsprogramma van speeltoestellen verder uitgevoerd. Dit houdt in dat toestellen worden vervangen als dat technisch noodzakelijk is. Dit moet blijken uit inspecties.

3.4.9 Investerings en onderhoud schoolgebouwen

Beleidskader

Uitgangspunt van de onderwijshuisvesting is een goede spreiding van onderwijsgebouwen over de stad. De investeringen die worden gedaan blijven sober en sluiten aan op een doelmatig ambitieniveau.

Het Strategisch huisvestingsplan onderwijs (SHO) is de basis voor de onderwijshuisvesting. De meest relevante gegevens (teldatum, leerlingprognoses) zijn hierin opgenomen. De huisvestingsbehoefte van scholen versus de huisvestingscapaciteit van de schoolgebouwen is gerelateerd aan het SHO. De investeringen opgenomen in het SHO maken onderdeel uit van het Investeringsplan 2015-2020.

Functionele aanpassingen aan schoolgebouwen gebeuren op grond van de Verordening materiële en financiële gelijkstelling. Dit betreft een niet wettelijke verplichting. Met de schoolbesturen voor het primair onderwijs wordt gesproken over een verlaging van het budget functionele aanpassingen aan schoolgebouwen. Reden hiervoor is dat de gemeente verantwoordelijk is voor het buitenonderhoud en aanpassingen aan schoolgebouwen.

Financieel

Het voorgenomen investeringsvolume 2015 is ongeveer € 9,0 miljoen. Deze middelen zijn opgenomen in het investeringsplan. Door de wetwijziging blijven in de begroting van de gemeente Haarlem alleen de kredieten (financieel vertaald in jaarlijkse kapitaallasten) beschikbaar.

Met ingang van 2015 zijn de gemeenten niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen. Die wetwijziging heeft ook financiële gevolgen. Er is met ingang van 2015 een bedrag uit de AU onttrokken (voor Haarlem ongeveer € 1,6 miljoen) waar een vrijval van het jaarlijkse onderhoudsbudget in de gemeentebegroting tegenover staat (€ 0,4 miljoen). Het financiële nadeel dat hierdoor per saldo ontstaat, wordt deels gedekt door het inzetten van de middelen voor de functionele aanpassingen (Kadernota 2014, blz 18).

Prestaties

In 2015 worden onder meer investeringen gedaan ten behoeve van de scholen De Schakel, Bos en Vaart, De Schelp, een aantal kleinere uitbreidingen in Schalkwijk en de start van de bouw van een gymzaal in de Gonnetstraat ten behoeve van De Kring.

3.4.10 Investerings en onderhoud sportaccommodaties

Beleidskader

In de strategische visie sportaccommodaties 2012-2016 (2011/430082) is de missie en visie op het gebied van sportaccommodaties vastgelegd, met daarin onder meer de speerpunten en ambities voor de inrichting van het sportaccommodatiebestand in relatie tot de ruimtelijke inrichting van de stad. Op basis van de resultaten uit de nulmeting van de staat van onderhoud van de kleedkamers en de binnensportaccommodaties (2013) zijn, in samenwerking met SRO Kennemerland BV, onderhoudsplannen (MJOP) opgesteld. Hierin is vastgelegd hoe, en met welk budget, de accommodaties meerjarig planmatig te onderhouden op een sober en doelmatig onderhoudsniveau (conditiescore 3 NEN 2767). Hierbij is een koppeling gemaakt met de technische levensduurcyclus van de diverse (hoofd)-elementen van desbetreffende panden. Deze MJOP's vormen de basis voor de (vervangings-) investeringen in het IP.

Financieel

Voor het noodzakelijke onderhoud en de vervanging van de toplagen van kunstgrasvelden is in 2015 een krediet van € 1,6 miljoen beschikbaar, waarvan € 0,3 miljoen is geoormerkt voor de vervanging

van de toplaag van een veld van Olympia. Voor het wegwerken van achterstallig onderhoud van kleedkamers is een krediet beschikbaar van € 0,5 miljoen.

Gelet op de slechtere staat van onderhoud van de binnensportaccommodaties, anders dan die van de kleedkamers bij de (buiten)sportvelden wordt bezien hoe de IP post achterstallig onderhoud kleedaccommodaties op termijn mede kan worden ingezet voor de binnensport.

Prestaties

Buitensport:

In 2015 wordt op diverse sportparken geïnvesteerd in de vervanging van toplagen van zowel gras- als kunstgrasvelden en in de omliggende ballenvangers, hekwerken en verlichting. SRO doet hiervoor in het derde kwartaal van 2014 in samenspraak met de gemeente een uitgewerkt bestedingsvoorstel.

In 2015 wordt vervolg gegeven aan de inhaalslag voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud van de kleedkamers. Binnen de beschikbare middelen wordt ingezet op maatregelen voor legionella beheersing, de renovatie van ernstig verouderde kleedkamers met veiligheidsrisico's en maatregelen ter stimulering van de duurzaamheid. Hierbij is de koppeling gemaakt met de jaarplannen en daarvoor gereserveerde budgetten.

Binnensport:

Binnen de jaarplannen ligt het accent op het planmatig groot onderhoud van de gymzalen en de zwembaden. De hiervoor benodigde financiële middelen zijn onderdeel van de onderhoudsbudgetten Vastgoed. In het verlengde van de buitensportaccommodaties wordt gekeken naar maatregelen voor legionella beheersing, het treffen van preventieve maatregelen bij veiligheidsrisico's, modernisering van verouderde kleedkamers in gymzalen en maatregelen op het terrein van duurzaamheid en energiereductie bij onder andere zwembaden.

In 2015 wordt verder gewerkt aan de voorbereiding en start van de bouw van de Duinwijkhal.

3.4.11 Vastgoedexploitaties

Beleidskader

Het gemeentelijk vastgoedbezit is een belangrijk instrument voor de realisatie van fysieke en maatschappelijke doelstellingen en het kan dan ook daartoe strategisch worden ingezet. De vastgestelde nota's strategisch vastgoed, maatschappelijk vastgoed, verhuurbeleid en onderhoud zijn de kaders waarbinnen dit wordt uitgevoerd.

Financieel

Binnen de begroting is € 4,0 miljoen beschikbaar voor onderhoud gebouwen. Een deel van deze middelen wordt jaarlijks (via het IP) ingezet als structurele dekking voor kredieten ten behoeve van onderhoud. Voor de besteding van de onderhoudsmiddelen is, per pand, een MJOP (Meerjaren onderhoudsplan) opgesteld. De MJOP's zijn daarmee de basis voor het totale onderhoudsprogramma.

In 2015 worden de onderhoudswerkzaamheden aan gevels, daken en installaties op basis van opgestelde jaarplannen door de gecontracteerde partijen uitgevoerd. Het onderhoud wordt (indien van toepassing) conform de Monumentenrichtlijn uitgevoerd.

Daarnaast is in het IP 2014-2019 voor 2015 nog een aantal kredieten beschikbaar voor het levensduur verlengend onderhoud van gemeentelijk vastgoed.

Voor het inlopen van het achterstallig onderhoud dient eerst actief een deel van het gemeentelijk bezit te worden verkocht. Hiervoor zal nauw samengewerkt worden met de Haarlemse makelaardij. Voor de komende vier jaar dient ten minste € 12,0 miljoen boven boekwaarde te zijn verkocht.

Prestaties

In 2015 zal de gekozen verkoopstrategie verder worden uitgewerkt door middel van taxatie- en verkoopopdrachten. Hiervoor zijn ook partijen via een raamovereenkomst aan de gemeente gebonden. Tevens zal actieve sturing komen op de tussen diverse partijen en de gemeente gesloten contracten en de daarin afgesproken prestatieafspraken. Kostprijs dekkende huur wordt verder uitgewerkt en bij nieuwe huurcontracten stapsgewijs ingevoerd.

3.4.12 Erfpacht

Op dit moment heeft de gemeente circa 330 erfpachtrelaties. Het doel van de uitgifte in erfpacht is:

- Behoud van de toekomstige waardeinstijging van de grond voor de gemeenschap;
- Behoud van de toekomstige beschikking en sturing;
- Behoud van een (door indexering en waardebeoordeling bij het verstrijken van de tijdvakken van de overeenkomsten) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

Op dit moment wordt de eerdere herziening van de grondwaarde in de canons gecorrigeerd. Dit project loopt tot medio 2015. Er is een voorziening beschikbaar van € 5,9 miljoen om de te veel ontvangen canon terug te betalen.

3.5 Financiering

3.5.1 Inleiding

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente leent soms geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. De gemeentelijke treasuryfunctie voert centrale financiële taken uit binnen de kaders van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) en de gemeentelijke financiële verordening. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo laag mogelijk blijven.

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen. Alle rentebaten en rentelasten worden verzameld en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenaamde omslagrente. Voor de begroting 2015 is deze omslagrente bepaald op 5%.

3.5.2 Rentebeeld 2015

Medio 2014 is de lange rente aan de lage kant. Dit hangt samen met een onverwachte krimp van de Amerikaanse economie, de politieke onrust in de wereld, een lagere economische groei in de eurozone en een lagere inflatie in het eurogebied. Wat de eurozone betreft wordt een groei voor 2015 voorzien van 1,7% (2014: 1,4%). Bancaire kringen concluderen dat de lange rente waarschijnlijk zal gaan oplopen. Het jaar 2014 kende tarieven van omstreeks 2,5%. Naar verwachting zal de rente in 2015 met 0,5% stijgen. De gemeente zal lang geld dan kunnen aantrekken tegen om en nabij de 3%.

3.5.3 Renterisico's, kasgeldlimiet en renterisiconorm

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in kortlopende financiering en langlopende financiering. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

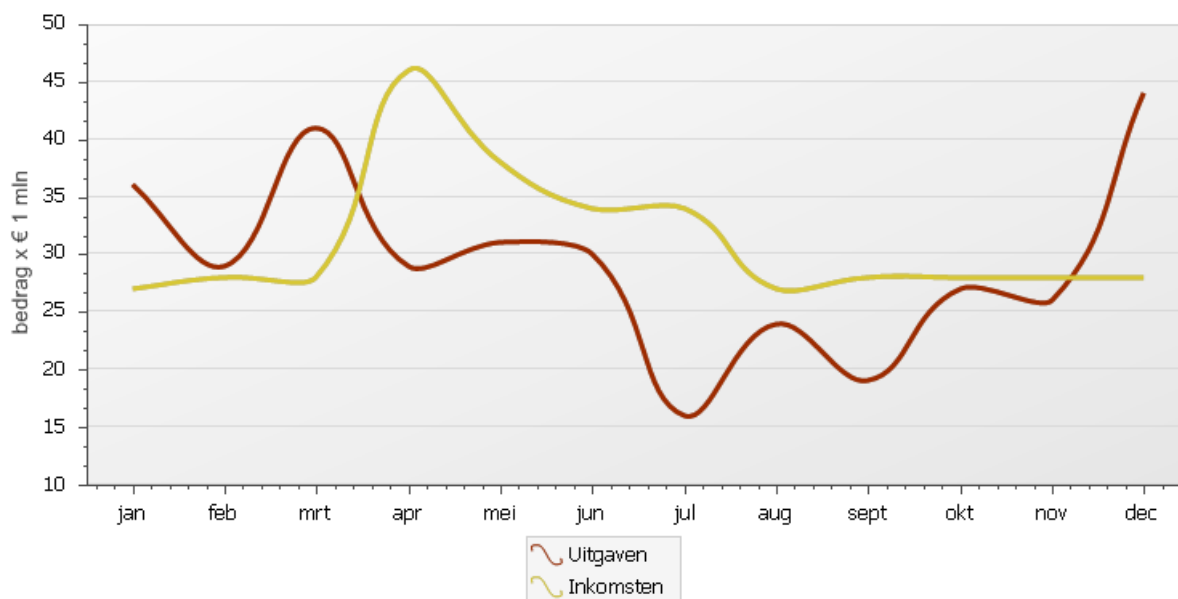
Renterisico's op korte financiering (kasgeldlimiet)

Het renterisico op kortlopende financiering wordt beperkt door de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang waarvoor gemeenten kortlopende leningen mogen aangaan. Deze limiet wordt, conform de Wet Fido, berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari 2015. Als gevolg van de uitbreiding van het takenpakket van de gemeente door de invoering van het sociaal domein is de begroting toegenomen tot € 531 miljoen. Voor het jaar 2015 bedraagt de kasgeldlimiet voor Haarlem daarom € 45 miljoen, een stijging van € 9 miljoen ten opzichte van 2014.

Zolang de korte rente lager is dan de lange rente wordt de kasgeldlimiet optimaal benut. Op basis van de af te lossen leningen, de investeringen en de aan te trekken leningen zal de korte schuldpositie per ultimo 2015 naar verwachting liggen tussen de € 36 en € 45 miljoen.

Het verwachte liquiditeitsverloop gedurende het jaar 2015 is als volgt weer te geven:

Maandelijke liquiditeitsverloop

In de loop van het jaar toont de stand van de kaspositie een wisselend beeld. Dit beeld wordt vooral veroorzaakt door de ontvangsten van de OZB die in april en mei zijn geconcentreerd en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds die eind juni wordt uitgekeerd.

Renterisico's op langlopende financiering (renterisiconorm)

De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. De renterisiconorm geeft het maximale geleende bedrag aan dat per jaar onderhevig mag zijn aan rentewijzigingen. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee de renterisico's over de jaren. De renterisiconorm is 20% van het begrotingstotaal. Als gevolg van de eerder genoemde uitbreiding van het takenpakket van de gemeente in het sociaal domein is de begroting toegenomen tot € 531 miljoen. Voor het jaar 2015 bedraagt de renterisiconorm voor Haarlem daarom € 106 miljoen, een stijging van € 22 miljoen.

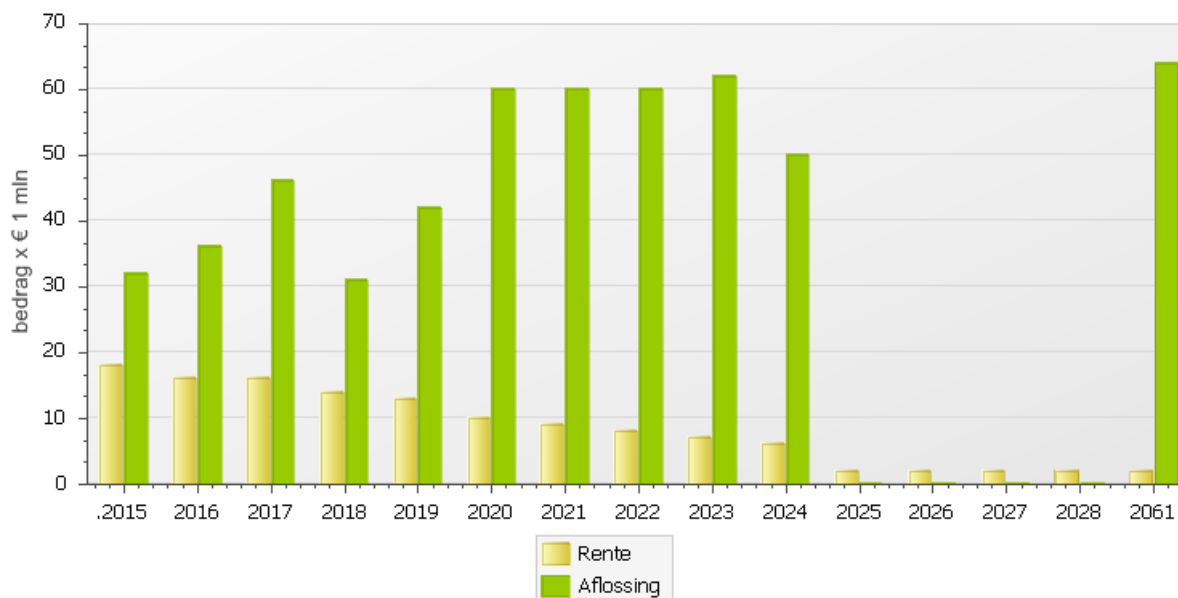
(bedragen x € 1 miljoen)

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2015 t/m 2019	2015	2016	2017	2018	2019
1-Begrotingstotaal	531	531	531	531	531
2-Vastgesteld percentage (in wet Fido)	20%	20%	20%	20%	20%
3-Renterisiconorm (1 x 2) /100)	106	106	106	106	106
4-Maximaal risico vaste schuld herfinanciering	32	36	46	31	43
5-Ruimte onder renterisiconorm (3 - 4)	74	70	60	75	63

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm in 2015 niet overschreden gaat worden. Tevens blijkt uit doorrekening van volgende jaren dat ook daar geen overschrijding van de renterisiconorm wordt verwacht. Naast de renterisiconorm wordt uiteraard gekeken naar de meerjarige financieringsbehoefte. Hierop wordt de looptijd van nieuwe leningen afgestemd.

In de volgende grafiek worden de op dit moment geldende rente en aflossingsverplichtingen voor de komende jaren weergegeven. De komende tien jaar zijn de verplichtingen redelijk gespreid. De aflossingspiek in 2061 wordt veroorzaakt door een in 2011 aangegane vijftigjarige basisrentelening van € 64 miljoen.

Rente en aflossing huidige portefeuille

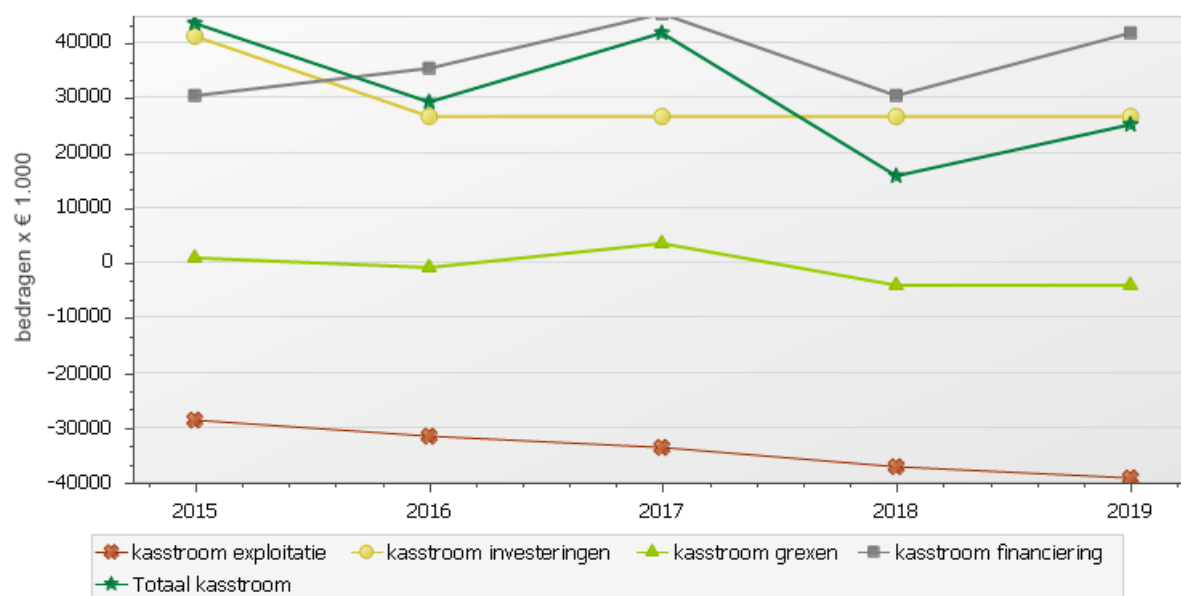
3.5.4 Meerjarig verloop kasstromen

De financieringsbehoefte wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen:

- Het liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie;
- Het meerjarig investeringsplan en het investeringsplafond;
- Het liquiditeitsverloop binnen de grondexploitaties;
- Mutaties in de leningenportefeuille (herfinanciering).

De gegevens over deze kasstromen worden verwerkt in een kasstroommodel dat periodiek wordt geactualiseerd. Onderstaande grafiek is de grafische weergave van het verloop van bovengenoemde kasstromen met de gegevens van nu. Deze verschillende kasstromen tezamen leiden tot een totale kasstroom die de totale financieringsbehoefte weergeeft. Deze financieringsbehoefte is het hoogst in 2015 en neemt daarna af.

Verloop van kasstromen

3.5.5 Leningenportefeuille

Schuldreductie

In het coalitieprogramma is afgesproken dat extra inspanning wordt gepleegd op het terugbrengen van de schuldenlast. Hiervoor zijn twee maatregelen geëffectueerd:

- Vanaf 2016 wordt jaarlijks € 2,5 miljoen binnen de (exploitatie)begroting gereserveerd voor het terugbrengen van de Haarlemse schuldenlast. De maatregel heeft een positief effect op de kasstroom uit exploitatie.
- Er wordt een kasstroomplafond voor investeringen ingesteld van € 26,5 miljoen. Doordat dit plafond lager ligt dan de jaarlijkse afschrijvingskosten van circa € 29 miljoen, wordt de schuldenlast extra aangepakt. De maatregel heeft een positief effect op de kasstroom uit investeringen.

De verwachte effecten vanaf 2016 van deze maatregelen op de hoogte van de schuldenlast zijn:

(bedragen x € 1 miljoen)

Effecten maatregelen schuldenreductie	2016	2017	2018	2019
Reservering € 2,5 miljoen exploitatiebegroting	2,5	2,5	2,5	2,5
Investeringsplafond kasstroom	2,5	2,5	2,5	2,5
Effect	5,0	5,0	5,0	5,0

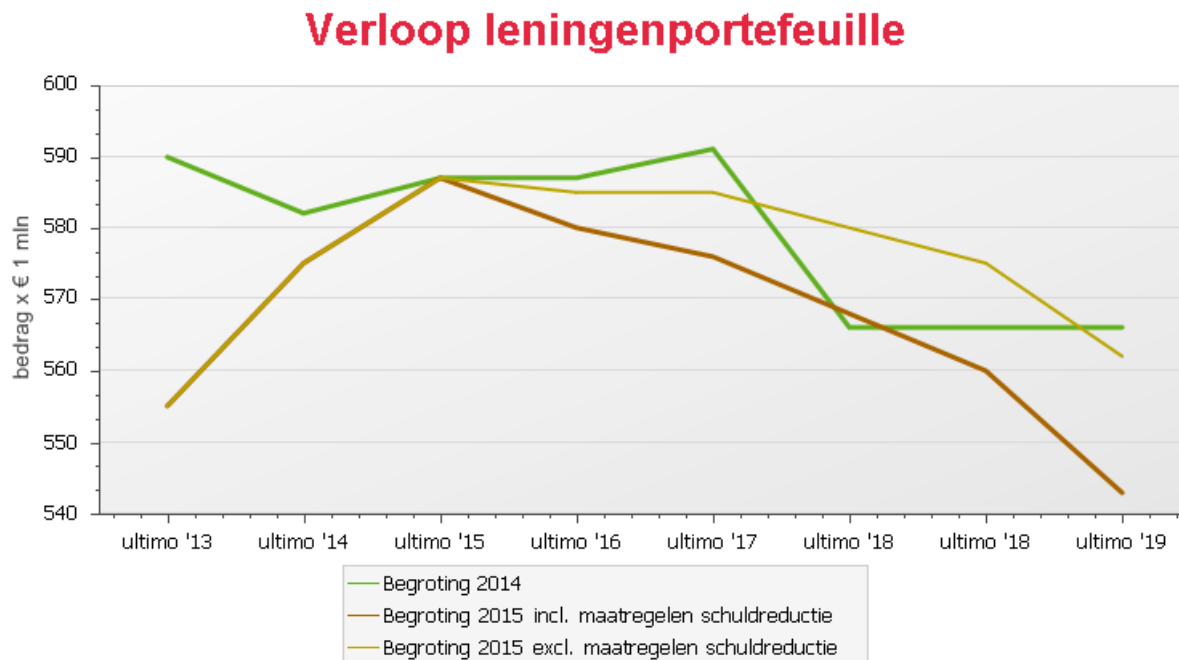
De ontwikkelingen in de leningenportefeuille (opgenomen leningen) vanaf het jaar 2015 verlopen naar verwachting als volgt. De prognose is gebaseerd op het IP 2014-2019 en het geactualiseerde MPG. Voorts is het uitgangspunt gehanteerd dat er sprake is van een structureel sluitende begroting.

(bedragen x € 1 miljoen)

Verloop van de vaste schuld per 1 januari 2015 t/m 2019	2015	2016	2017	2018	2019
Stand van de vaste schuld per 1 januari	575	587	580	576	560
Bij: nieuw aan te trekken leningen	43	34	47	20	30
Af: betaalde aflossingen	-31	-36	-46	-31	-43
Af: Effect maatregelen reductie schuldenlast		-5	-5	-5	-5
Stand van de vaste schuld per 31 december	587	580	576	560	542

Belangrijkste randvoorwaarde voor het realiseren van de geschetste ontwikkeling van de leningenportefeuille is dat er sprake is en blijft van een structureel sluitende begroting. Voorts dienen de geplande verkoopopbrengsten in het MPG en het IP conform planning te worden gerealiseerd.

Grafisch kan het geprognosticeerde verloop van de leningenportefeuille als volgt worden weergegeven:

Verantwoord schuldenniveau

BNG norm

Om te sturen op een verantwoord schuldenniveau hanteert Haarlem het kengetal schuldratio van de BNG. Dit kengetal geeft de netto schuld weer als aandeel van de exploitatie. Bij het bepalen van de netto schuld wordt geen rekening gehouden met langlopende leningen aan verbonden partijen en aan derden uit hoofde van de publieke taak. Bij het bepalen van de exploitatie zijn de baten exclusief de inzet van reserves het uitgangspunt. Een schuldratio kleiner dan 100% is wenselijk. Tussen de 100% en 150% is de code oranje en boven de 150% is code rood. Door de stijging van de leningenportefeuille in 2013 is de schuldratio verslechterd van 130 naar 135%. Deze bevindt zich nog altijd in het oranje vlak.

Naar verwachting zullen de componenten waaruit de netto schuld bestaat zich in 2015 stabiliseren. Dit geldt zowel voor het totaal van de vaste schulden, voorzieningen, vlottende schulden en overlopende passiva als het totaal van de langlopende uitzettingen, liquide middelen, kortlopende vorderingen en de overlopende activa. Aangezien de exploitatie door de introductie van het sociaal domein zal toenemen verbetert de BNG schuldnorm.

VNG norm

De VNG norm wordt sinds 2011 gepubliceerd en wijkt net iets af van de BNG norm. Het voordeel van de VNG norm is de beschikbaarheid van benchmarkgegevens. Bij de VNG norm beweegt code oranje zich tussen de 100% en 130%. Eind 2012 kent Haarlem volgens de VNG norm een schuldquote van 118% en bevindt zich daarmee in het oranje vlak. De VNG heeft de cijfers over 2013 nog niet gepresenteerd.

3.5.6 Verstrekte geldleningen en garanties

De gemeente heeft in het verleden leningen en garanties aan derden verstrekt. Gezien het risico dat aan het verstrekken van geldleningen en garanties verbonden is, stelt het college zich terughoudend op bij deze verstrekkingen.

Verstrekte geldleningen

De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningcorporaties. De gemeente verstrekt geen nieuwe kapitaalmarktleningen meer aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt langzaam maar zeker afgebouwd. Onder overige organisaties resteert een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen die zijn verstrekt aan stichtingen en verenigingen.

Tot slot zijn er revolverende fondsen voor garantieleningen, startersfondsen en duurzaamheid.

(bedragen x € 1 miljoen)

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2015	Aflossing 2015	Stand per 31-12-2015	Rente (gemiddeld)	Gemiddelde Looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	3,7	0,8	2,9	1,7 %	4 jaar
Leningen aan overige organisaties	3,0	0,2	2,8	6,7 %	8 jaar
Revolverende fondsen	7,2	0,0	7,2	n.v.t. ¹	n.v.t.

¹ De gemeente ontvangt voor de verstrekte middelen aan de revolverende fondsen geen rentevergoeding. De rente en aflossing die de klanten van deze fondsen betalen worden weer aangewend voor de doelfinanciering van de betreffende fondsen.

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente heeft in het verleden, onder voorwaarden, geldleningen gegarandeerd van derden, met name voor woningbouw door corporaties of het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het Rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk is dat tot nu toe niet voorgekomen.

Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten voor nieuwe borgstellingen van de Nationale Hypotheekgarantie overgenomen door het Rijk. De gemeentelijke achtervang blijft alleen gelden voor garanties die zijn verstrekt vóór 1 januari 2011. In vergelijking met voorgaande jaren zijn in de cijfers van het WEW behalve de borgstellingen voor woningen nu ook de borgstellingen voor verbouwingen in de cijfers opgenomen. Dit verklaart de toename van de borgstellingen met betrekking tot de particuliere woningbouw. Omdat er geen nieuwe borgstellingen meer worden toegevoegd neemt in de komende jaren de omvang van gegarandeerde leningen voor particuliere woningbouw af.

Deze afname hoeft niet te gelden voor de achtervangfunctie voor de woningcorporaties. Hier zijn de ontwikkelingen van de sociale woningbouw bepalend. Mogelijk wordt op landelijk niveau de financieringssystematiek van woningcorporaties in de nabije toekomst gewijzigd.

Om enig inzicht in het risico te krijgen wordt de omvang van de borging van de geldleningen gezet tegenover de zekerheid die verkregen wordt uit de waarde van de bezittingen van de woningbouwverenigingen. Het WSW heeft de waarde van het huizenbezit van de woningbouwverenigingen aan de hand van de WOZ-waarden inzichtelijk gemaakt.

De totaal geborgde restantschuld van de corporaties is 25% van de WOZ-waarde van het bij het Waarborgfonds ingezette onderpand in de gemeente Haarlem. Uit deze verhouding tussen de omvang van de borging en de woningwaarde blijkt dat er sprake is van een verantwoord risico.

(bedragen x € 1 miljoen)

Gegarandeerde geldleningen	Per 31-12-2013 (rekening 2013)	Per 31-12-2015 (begroting 2015)
Particuliere woningbouw	828	950
Woningcorporaties	972	975
Zorgsector	5	5
Culturele instellingen en sportverenigingen	1	1
Nationaal restauratiefonds	1	1
Nutsbedrijven	15	15
Totaal gegarandeerde geldleningen	1.822	1.947

3.5.7 EMU saldo en schatkistbankieren

EMU-saldo

De raming en monitoring van het EMU saldo van decentrale overheden vindt plaats op basis van de EMU-enquête, Informatie voor Derden (Iv3) en ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). De decentrale overheden vullen zelf de EMU-enquête en Iv3 in en leveren dit aan bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het doel van de EMU-enquête is vooruit te kijken op basis van begrotingscijfers. De Iv3-gegevens gaan over realisatiecijfers op kwartaal- en jaarbasis. Decentrale overheden zullen hier in de toekomst dus veel meer tijd en aandacht aan moeten besteden. De berekening van het EMU saldo wordt gelijktijdig naar de provincie Noord-Holland en het CBS gestuurd. Mocht daar een terugkoppeling op komen dan zal het college de raad hierover apart informeren.

Schatkistbankieren

Medio december 2014 is het verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit voor gemeenten, provincies en waterschappen ingevoerd. Volgens het verplicht schatkistbankieren moeten de lagere overheden hun overtollige middelen uitzetten bij het Rijk of bij andere overheden, niet zijnde de eigen toezichthouder. Aangezien de gemeente Haarlem niet structureel over overtollige middelen beschikt zal alleen incidenteel gebruik worden gemaakt van deze faciliteit.

3.5.8 Ontwikkelingen

Het sociaal domein

De belangrijkste ontwikkeling in 2015 voor de financiering betreft de kasstroomgevolgen van de invoering van extra taken in het sociaal domein. De gedecentraliseerde middelen zullen als aanvulling op de algemene uitkering wekelijks in delen worden ontvangen. De uitgaven zullen een ander ritme hebben. In lijn met de huidige praktijk zullen dit waarschijnlijk maandelijkse betalingen aan de gecontracteerde partijen zijn. Er zal gemonitord moeten worden op de afwikkeling van verstrekte voorschotten.

3.6 Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling

In 2015 heeft de gemeente Haarlem te maken met zowel interne als externe ontwikkelingen die impact hebben op de organisatie als geheel. De organisatieontwikkeling richt zich de komende vier jaren op kwaliteitsverbetering, ontwikkelingen vanuit de decentralisatie van rijkstaken (sociaal domein), overname van taken van de gemeente Zandvoort in het kader van deze decentralisaties en bezuinigingen (vanuit het Coalitieprogramma “Samen Doen”). Deze ontwikkelingen worden opgevangen door de inzet van strategisch personeelsbeleid, waarbij veilig en flexibel bewegen door eigen personeel van werk naar werk voorop staat.

De bijbehorende formatiereductie 2010 – 2018, dus inclusief geplande voornemens, ziet er als volgt uit:

Formatie ontwikkeling	2014	2015	2016	2017	2018	2019
A. Uitgangspunt per 1 maart 2014	988,6	978,3	969,8	967,4	962,1	962,1
B. Nog niet verwerkte formatiereductie		-16,0	-18,0	-22,0	-23,0	-23,0
C. Effect fte coalitie 2014-2018		-11,4	-26,0	-37,3	-42,3	-49,8
D. Sociaal domein		52,9	52,9	45,2	45,2	45,2
E. Zandvoort		17,0	17,0	17,0	17,0	17,0
F. Totaal (A+B+C+D+E)	988,6	1.020,8	995,7	970,3	959,0	951,5

Het effect van de in het coalitieprogramma beoogde formatiereductie betreft 49,8 fte.

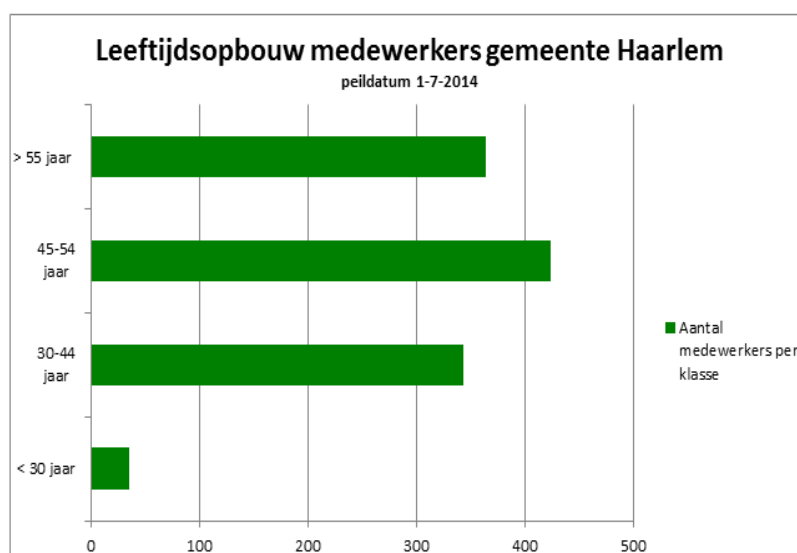
Ontwikkeling specifiek van de overhead 2014 – 2019

Vanuit het ‘mee adem-principe’ zal de overhead ook meebewegen met de organisatie ontwikkeling. Nagestreefd wordt om te behoren tot de 25% van 100.000 + gemeenten met de laagste overhead.

Leeftijdsopbouw medewerkers gemeente Haarlem

Onderstaande tabel geeft inzicht in de leeftijdsopbouw van de medewerkers van de gemeente Haarlem. Dit overzicht is inclusief tijdelijk personeel en illustreert het belang van een uitgebalanceerd in-, door- en uitstroombesleid. In dit kader is het belang van verjonging evident. Het stage-programma wordt met een zelfde voortvarendheid als in de afgelopen jaren voortgezet. Met ingang van 1 januari 2015 start daarnaast een nieuw gemeentebreed traineeprogramma met een tweeledig doel:

1. De maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen om starters een kans te geven;
2. De mogelijkheid creëren om talenten binnen de gemeente te behouden om zodoende een meer evenwichtige leeftijdsopbouw in de organisatie te bewerkstelligen.

Natuurlijke uitstroom op leeftijd tot 2018, waarbij de autonome gemiddelde leeftijdsontwikkeling per jaar wordt aangegeven:

Natuurlijke uitstroom 2015-2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Aantal	14	28	32	30	25	16

Verdere ontwikkeling digitaal werken

Doel van de organisatie is om de komende jaren volledig digitaal te kunnen werken en volledig digitaal te kunnen communiceren met de burger. Om dit te kunnen realiseren, wordt in 2015 een substantieel aantal digitaliseringstrajecten gestart op basis van een afgesproken prioriteitstelling. Dit zal veel capaciteit vergen aan zowel de technische kant, de ontwikkelkant als de beheerkant. Elk nieuw initiatief zal aan de hand van een business case worden beoordeeld.

Informatiebeveiliging

In 2015 gaat de organisatie verder met het goed op de kaart zetten van informatiebeveiliging en privacy; dit conform de standaard van de VNG. Met de inrichting van de CIO-functie (Chief Information Officer) wordt security- en informatiemanagement op strategisch niveau geborgd. Ook zal het incidentenmanagement worden geprofessionaliseerd en in 2015 operationeel worden. Een risicoanalyse heeft aangegeven dat de focus moet liggen op het handelen van medewerkers. Een bewustwordingsprogramma zal hier aandacht voor vragen. Vanaf 2015 wordt een jaarlijks actieplan opgesteld en geactualiseerd.

Integratie van de taken vanuit Zandvoort

In het najaar 2014 vindt op financieel, ICT- en juridisch gebied inventarisatie plaats van de impact en consequenties van de voorgenomen integratie van taken vanuit de gemeente Zandvoort. Dit betekent een extra inspanning voor de organisatie. Systemen moeten op elkaar worden aangesloten, waarbij de werkwijze van de gemeente Haarlem leidend is. Tevens dient Zandvoort haar papieren dossiers te digitaliseren, voordat haar taken worden geïntegreerd. De hiermee gemoeide kosten zijn voor rekening van de gemeente Zandvoort. Ook in 2015 heeft deze taakintegratie een grote impact op de organisatie.

Centrale huisvesting

Per 1 januari 2015 beschikt de gemeente Haarlem over drie kantoorlocaties, namelijk het Stadhuis, de Raakspoort en de Zijlpoort. De ambitie om de huisvesting zoveel mogelijk te centraliseren, het flexwerken mogelijk te maken en de kantoorautomatisering te moderniseren, is hiermee gerealiseerd. In de Zijlpoort is het flexwerkplek-concept verder ontwikkeld.

De drie locaties bieden voldoende ruimte om zowel de huidige organisatie als de verwachte medewerkers vanuit de decentralisaties binnen het Sociaal Domein en de gemeente Zandvoort te kunnen huisvesten.

Ontwikkelen e-depot

De pilot e-Depot (elektronisch Depot) betreft een samenwerking van de gemeente Haarlem met het Noord-Hollands Archief en het Nationaal Archief waarbij wordt onderzocht op welke wijze het duurzaam beheer van digitale archiefbescheiden het beste ingericht kan gaan worden. Hiertoe is een technische uitwerking gemaakt van het e-Depot waarbij een business case wordt opgesteld om inzichtelijk te maken welk scenario voor de gemeente Haarlem de meest optimale oplossing biedt om de duurzame bewaring en toegankelijkheid van digitale archiefbescheiden te realiseren.

Haarlem Presteert Beter

Het programma Haarlem Presteert Beter (HPB) is een verbeterprogramma van drie jaar met het doel zichtbare verbeteringen in de bedrijfsvoering te realiseren. Projecten of onderdelen van projecten die nog niet geheel zijn afgerond, zullen in 2015 worden overgedragen aan de lijnorganisatie. Hoewel het programma tot een eind komt, blijft het natuurlijk belangrijk om structureel aandacht te geven aan de verbetering van de bedrijfsvoering. In 2015 zal nader invulling geven worden aan de borging van datgene wat met Haarlem Presteert Beter is bereikt. Dit zal met name op de medewerkers gericht zijn. Daarnaast zal natuurlijk gekeken worden naar de sturing en bewaking van de processen, zodanig dat de zachte en de harde controle maatregelen in een goede balans samengaan en blijvende verbetering wordt geborgd. Verder zal ook blijvende aandacht nodig zijn voor de ondersteuning van de budgethouders zodanig dat deze hun budgetten blijven beheersen en daar verantwoording over kunnen afleggen.

3.7 Verbonden partijen en subsidies

3.7.1 Inleiding

Deze paragraaf biedt een beknopt overzicht van het beleid over verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen, plus een overzicht van de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen.

De gemeente kan en wil niet alles zelf doen; bovendien is zelf doen ook niet altijd de beste manier. Daarom geeft de gemeente subsidie of ontwikkelt samenwerkingsverbanden met andere organisaties (veelal gemeenten). Als wordt samengewerkt met een partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, spreekt men van een verbonden partij. Als er geen sprake is van een bestuurlijk belang, spreekt men van een subsidierelatie.

3.7.2 Kaders verbonden partijen

De kaders ten aanzien van verbonden partijen zijn vastgelegd in de nota *Verbonden partijen in Haarlem* vastgesteld op 22 januari 2009 (2008/226666). Volgens deze kaders wordt gewerkt. Daarbij kan het volgende worden opgemerkt.

Het bedrijfsbureau van stadszaken is intensief betrokken bij de ondersteuning van de accounthouder met betrekking tot de grote gesubsidieerde instellingen en de verbonden partijen. Niet voor alle organisaties maar wel voor een groot aantal is er ambtelijk en bestuurlijk overleg waarbij alle relevante zaken worden besproken, waaronder de voortgangsrapportages. Van belang daarbij is dat in de subsidiebeschikking vast ligt dat grote instellingen (subsidie > € 500.000 bij normaal toezicht minimaal één voortgangsrapportage per jaar moeten insturen en bij verhoogd toezicht vaker.

Bij verbonden partijen kan dit afwijken, bijvoorbeeld bij SRO, waar weliswaar sprake is van normaal toezicht maar, gelet op de omvang van het contract, is vastgelegd dat vier keer per jaar tussentijds wordt gerapporteerd. Daarnaast vindt er acht keer per jaar ambtelijk overleg plaats en is er een paar keer per jaar bestuurlijk overleg. Ook in tijden van bezuinigingen wordt de frequentie van het ambtelijk-en bestuurlijk overleg verhoogd.

Indien er signalen zijn dat het niet goed gaat bij een instelling wordt het ambtelijk overleg geïntensiveerd om tijdig te kunnen bijsturen. Op dit moment staat Hart onder verhoogd toezicht, wat onder meer inhoudt dat er twee wekelijks overleg is.

Beoogd wordt het toezicht voor alle partijen op bovengenoemde wijze uit te voeren.

3.7.3 Toepassing kaders verbonden partijen

Voor alle verbonden partijen is de verwachting dat deze de komende jaren blijven bestaan en dat Haarlem daar aan verbonden blijft, als deelnemer of als (mede) aandeelhouder. Deze verbintenis komt voort uit de gewenste samenwerking met deze partijen op grond van de werkzaamheden die zij voor de gemeente verrichten.

Nieuw is dat voor 2015 het sociaal domein integraal onderdeel uitmaakt van de gemeentelijke huishouding.

Veel van de taken zullen via een inkoop-of aanbestedingsprocedure gerealiseerd worden. Het is echter ook mogelijk dat sommige taken tot uitvoering komen via een subsidierelatie. Bij het opstellen van deze paragraaf is er nog onvoldoende informatie voor handen om daar nadere informatie over te verstrekken. Mogelijke nieuwe subsidierelaties ten gevolge van het sociaal domein zijn derhalve nog niet in deze paragraaf opgenomen. Het is ook niet uitgesloten dat een bestaande relatie komt te vervallen.

Toepassing risicoclassificatie

Ter ondersteuning van de relaties met verbonden partijen is in 2011 een methode van risicoclassificatie ingevoerd. Deze methode is ontwikkeld samen met de gemeenten Alkmaar en Almere en het NAR (Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement). Er is gekozen voor een digitale vragenlijst die de gemeente zelf of in samenwerking met een verbonden partij kan invullen. De vragen gaan onder andere over de organisatievorm, de bedrijfsvoering, personeel en financiën. Na

invulling van de vragenlijst volgt een totaalscore die de mate van toezicht door de gemeente bepaalt. De classificatie is een indicatie voor het risico voor de gemeente dat een organisatie niet de afgesproken doelen en prestaties realiseert. Omdat de classificatie op meerdere aspecten is gebaseerd, betekent een verhoogd risico niet dat een organisatie niet goed functioneert of haar financiën niet op orde heeft. Het betekent alleen dat de gemeente vindt dat de kans groter dan normaal is dat het een organisatie niet lukt om te voldoen aan de afspraken.

De score kan uiteenlopen van 10 tot 50. Bij een score van 10 is het risico voor de gemeente het kleinst en bij een score van 50 het grootst. Bij een score tussen de 10 en 25 is sprake van een normale situatie, zonder de noodzaak van extra toezicht. Is de score tussen de 25 en 35 dan is er een verhoogd risico voor de gemeente en zal er sprake zijn van verhoogd toezicht. Bij een score hoger dan 35 is sprake van een groot risico voor de gemeente en wordt er intensief toezicht gehouden. Verhoogd en intensief toezicht bestaat uit meer overleg en informatie-uitwisseling tussen de organisatie en de gemeente. Doel is om tijdig en doeltreffend te kunnen bijsturen om de gemeentelijke en maatschappelijke belangen veilig te stellen. Zoals toegezegd in de begroting 2011 zijn de uitkomsten van de risicoclassificatie per instelling vermeld.

3.7.4 Toepassing verhoogd toezicht

Van de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen valt uitsluitend stichting Hart in de categorie verhoogd toezicht. Deze stichting is in 2014 in de financiële problemen geraakt door hogere loonkosten (effecten cao) en tegenvallende inkomsten. In reactie hierop is intensief overleg met de gemeente Haarlem opgestart, met als doel het verwachte tekort over 2014 zoveel mogelijk te reduceren.

Tevens is een reorganisatie van de stichting voorbereid, waarbij de arbeidscontracten van het personeel worden omgevormd. In 2015 is deze reorganisatie van Hart afgerond. De gemeente overlegt in 2015 ambtelijk tenminste vier keer en bestuurlijk tenminste twee keer met de stichting. Daarnaast zijn met de stichting prestatieafspraken gemaakt over de besteding van de gemeentelijk subsidie.

3.7.5 Overzicht verbonden partijen

In onderstaand overzicht staat per verbonden partijen aangegeven wie de deelnemers / aandeelhouders zijn, wat het openbaar belang is en wat het Haarlems belang en/of risico is. De financiële bijdrage voor 2015 wordt kenbaar gemaakt via een subsidieregister. Dit register is een overzicht van aangevraagde, verleende en vastgestelde subsidies.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam:	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Uitvoeren van taken op het terrein van regionale Brandweerzorg, Meldkamer, Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen)
Programma (s):	1 Maatschappelijke participatie 2 Zorg en Ondersteuning 6 Burger, Bestuur en Veiligheid
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
Bijdrage 2015:	€ 2.545.000 Bijdrage GGD basispakket € 12.441.000 Bijdrage regionale brandweertaken
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 961.921 Geraamd 2014: € 705.000 Verwacht 2015: € 353.000
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 3.564.000 Per 31-12-2014: € 3.363.000 (raming)

Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 29.677 Per 31-12-2014: € 27.648 (raming)
Belang Haarlem:	31%
Risicoclassificatie:	20,87 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	- Overgaan Meld-, Informatie- en Coördinatiecentrum Kennemerland (MICK) naar Landelijke Meldkamerorganisatie. - Herijkingsonderzoek van het Rijk naar het onderdeel Veiligheid in het gemeentefonds en de BDUR financiering van de veiligheidsregio's. - Brandweer Nederland gaat meer energie steken in preventie. - De ontwikkelingen op het gebied van de jeugd zijn ook van grote betekenis voor de jeugdgezondheidszorg.
Website:	www.vrk.nl
Naam:	Werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)
Vestigingsplaats:	Cruquius
Openbaar belang:	Uitvoering en behartiging van de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening
Programma:	3 Werk
Deelnemers:	Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort
Bijdrage 2015:	€ 16.949.632 (reguliere subsidie) € 1.022.398 (extra gelden wegens tekort)
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 65.000 Geraamd 2014: € 43.000 Verwacht 2015: € 365.000 negatief (begroting 2014)
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013 € 5.995.000
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013 € 7.550.000
Belang Haarlem:	85%
Risicoclassificatie:	24,16 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	- Participatiewet (invoering 1-1-2015) - Vertrek BV's uit Gemeenschappelijke regeling, splitsing SW-bedrijf en bedrijven voor re-integratie en dagbesteding per 1-1-2015 - Uitvoering rapport "Optimalisering verdienvermogen"
Website:	www.paswerk.nl
Naam:	Receratieschap Spaarnwoude
Vestigingsplaats:	Velsen-Zuid
Openbaar belang:	Besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Deelnemers:	Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen, Provincie Noord-Holland
Bijdrage 2015:	€ 288.239
Resultaat:	Werkelijk 2013: 0 Verwacht 2014: 0
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013 € 1.442.233 Per 31-12-2014 € 1.442.233 (raming)
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013 € 1.433.872 Per 31-12-2014 € 1.433.872 (raming)

Belang Haarlem:	13%
Risicoclassificatie:	18,65 -> normaal toezicht. Deze lage score is het gevolg van het ontbreken van eigen personeel, waardoor risico's die hiermee samenhangen niet worden gescoord. Dit heeft een dempend effect op de totaalscore. De wijziging in risicoscore van jaar tot jaar geeft wel een indicatie over toe-of afname van risico's. Daarom is ervoor gekozen Spaarnwoude wel in de risicoclassificatie op te nemen.
Ontwikkelingen:	- Uitvoering bezuinigingsmaatregelen beheer en onderhoud; - In beheername gebieden Tuinen van West en Park Zwaanshoek-Noord; - Uitwerking bezuinigings- en ontwikkelingsopgaven voor zover niet passend in vastgesteld beleid.
Website:	www.spaarnwoude.nl
Naam:	Noord Hollands Archief
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Het Noord-Hollands Archief is het historisch informatiecentrum voor de gemeente Haarlem, de provincie Noord-Holland en 11 omringende gemeenten. NHA bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archieven en maakt ze (digitaal) toegankelijk.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Deelnemers:	Haarlem, Velsen en het Rijk
Bijdrage 2015:	€ 1.742.345
Resultaat :	Werkelijk 2013: - € 22.916 Geraamd 2014: - € 43.227 Verwacht 2015: -€ 40.519
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 3.564.000 Per 31-12-2014: € 3.363.000 (raming)
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 1.671.746 Per 31-12-2014 (raming): € 970.000
Belang Haarlem:	36,99%
Risicoclassificatie:	22,31 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	In de komende jaren zal NHA verder werken aan de ontwikkeling van en de advisering over het e-depot. Met de gemeente Haarlem en het Nationaal Archief wordt een pilot gedaan, gericht op uitplaatsing van het digitale archief van de gemeente. Het doel is te komen tot een efficiënte en betrouwbare afstemming van het digitale archiefbeheer.
Website:	www.noord-hollandsarchief.nl
Naam:	Cocensus
Vestigingsplaats:	Haarlemmermeer (Hoofddorp)
Openbaar belang:	Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen
Programma:	7 Algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers:	Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Graft-de Rijp, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Hillegom, Langedijk,, Oostzaan, Schermer en Wormerland.
Bijdrage 2015:	€ 2.794.100
Resultaat :	Werkelijk 2013 € 1.324 negatief Verwacht 2014: 0 Geraamd 2015: 0
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013 € 4.019 negatief en per 31-12-2014 nihil (raming)

Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013 € 7.127.000 en per 31-12-2014 nog niet bekend
Belang Haarlem:	24,7 %
Risicoclassificatie:	22,69 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Voor 2015 wordt nog een beperkte uitbreiding van de Gemeenschappelijke regeling voorzien door de toetreding van de gemeenten Den Helder.
Website:	www.cocensus.nl
Naam:	Schoolverzuim en vroegtijdig schoolverlaten
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Centrale Administratie– en registratie Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten en Leerplicht
Programma:	1 Maatschappelijke participatie
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
Bijdrage 2015:	€ 1.943.892
Resultaat:	Werkelijk 2013: N.v.t., pas in 2014 ingegaan, Verwacht 2014: 0
Vermogen:	Niet van toepassing
Belang Haarlem:	De gemeente Haarlem is centrumgemeente voor CAREL en beheert de middelen, coördineert het beleid en koopt de (regionale) uitvoering in.
Risicoclassificatie:	De uitvoering van deze regeling is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Haarlem. Daarom is het niet mogelijk om een risicoclassificatie op te stellen.
Ontwikkelingen:	Het beleid wordt voortgezet; Voor 2015 blijven de rijksbudgetten in elk geval in stand.
Website:	www.rmc-westkennemerland.nl
Naam:	Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Aanpak van regionale bereikbaarheidsknelpunten als benoemd in de Regionale bereikbaarheidsvisie "Zuid-Kennemerland, bereikbaar door samenwerking".
Programma:	5 Beheer en onderhoud
Deelnemers:	Haarlem, Heemstede, Bloemendaal en Zandvoort
Bijdrage 2015:	€ 340.000
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 0 Verwacht 2014 (raming): € 0 Verwacht 2015 (raming): € 0
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013 € 590.000 en per 31-12-2014 naar verwachting € 1.226.000
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013 € 0 en per 31-12-2014 € 0
Belang Haarlem:	De Haarlemse bijdrage over 15 jaar aan het fonds bedraagt 70%, de overige gemeenten dragen 30% bij. Iedere gemeente heeft een gelijk stemrecht over de bestemming van de middelen. Instemming van de gemeente waar het project wordt beoogd is een voorwaarde.
Risicoclassificatie:	De uitvoering van deze regeling is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Haarlem. Daarom is het niet mogelijk om een risicoclassificatie op te stellen.

Ontwikkelingen: Conform het jaarplan 2015 worden diverse regionale bereikbaarheidsprojecten uit de regionale bereikbaarheidsvisie (mede)gefinancierd vanuit het regionale mobiliteitsfonds.

Website: www.zklbereikbaar.nl

Naam: Omgevingsdienst IJmond

Vestigingsplaats: Beverwijk

Openbaar belang: Uitvoeren van taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het terrein van milieu en voor taken zoals vastgelegd in de packagedeal uit 2009.

Programma: 6 Burger bestuur en veiligheid

Deelnemers: Beverwijk, Haarlem, Heemskerk, Uitgeest, Velsen en de provincie Noord-Holland

Bijdrage 2015: € 1.1180.000

Resultaat : Werkelijk 2013: € 149.000

Verwacht 2014 (raming): € 1.101.000

Eigen vermogen: Per 31-12-2013 € 580.000 en per 31-12-2014 naar raming € 580.000

Vreemd vermogen: Per 31-12-2013 € 10.239.000 en per 31-12-2014 nog niet bekend

Belang Haarlem: 15%

Risicoclassificatie: Omdat de gemeenschappelijke regeling recent is opgericht, is er nog geen classificatie gemaakt.

Ontwikkelingen: Toetreden van Purmerend en Beemster, wat naar inschatting financieel weinig betekent. Door middel van een pilot wordt invulling gegeven aan de samenwerking met de omgevingsdienst Noordzeekanaal Gebied (NZKG). Naar verwachting heeft dit in 2015 geen financiële consequenties

Website: www.milieudienst-ijmond.nl

Stichtingen

Naam: Stichting Parkmanagement Waarderpolder

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: De ontwikkeling van het gebied Waarderpolder tot een volwaardig bedrijvenpark

Programma: 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Deelnemers: Gemeente Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder

Bijdrage 2015: € 32.632

Resultaat 2013: € 19.318

Eigen vermogen: Per 31-12-2013 € 43.279

Vreemd vermogen: Per 31-12-2013 € 59.395

Belang Haarlem: 50%

Risicoclassificatie: De omvang van de stichting (organisatie en financiën) en het financiële belang van Haarlem erin zijn van een dusdanig beperkte omvang dat het opstellen van een risicoclassificatie niet zinvol is.

Ontwikkelingen: Er worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en de stichting verwacht.

Website: www.waarderpolder.nu

Vennootschappen

Naam: NV SRO

Vestigingsplaats: Amersfoort

Openbaar belang: Exploitatie, beheer en onderhoud van sportaccommodaties en maatschappelijk vastgoed

Programma: 1 Maatschappelijke participatie
 Deelnemers: Haarlem, Amersfoort
 Belang Haarlem: 50%
 Aandelenkapitaal: € 3.958.000
 Resultaat 2013 : Werkelijk 2013: € 1.200.000
 Verwacht 2014: € 849.000
 Eigen vermogen: Per 31-12-2013 € 8.190.000 en per 31-12-2014 € 8.190.000 (raming)
 Vreemd vermogen: Per 31-12-2013 € 14.240.000 en per 31-12-2014 € 14.240.000 (raming)
 Risicoclassificatie: 20,19 → normaal toezicht
 Ontwikkelingen: Het Rijk heeft het voornemen wijzigingen in het Sportbesluit door te voeren. In hoeverre dit effect heeft op de btw compensatieregeling is nog niet duidelijk. Een andere ontwikkeling betreft het actualiseren van de huidige exploitatieovereenkomst met SRO BV Kennemerland; het omzetten van de subsidierelatie naar opdrachtgeverschap en hieruit voortkomende wederzijdse verplichtingen.
 Website: www.sro.nl

Naam: **Spaarnelanden NV**
 Vestigingsplaats: Haarlem
 Openbaar belang : Afvalinzameling, beheer en onderhoud openbare ruimte
 Programma: 5 Beheer en onderhoud
 Deelnemers: Haarlem
 Belang Haarlem: 100%
 Aandelenkapitaal: € 7.704.000
 Bijdrage 2015: € 29,4 miljoen
 Resultaat: Werkelijk 2013: € 771.000
 Verwacht 2014: € 539.000
 Eigen vermogen: Per 31-12-2013: € 11.725.000
 Per 31-12-2014: € 11.764.000 (raming)
 Vreemd vermogen: Per 31-12-2013: € 31.464.000
 Per 31-12-2014: € 26.553.000(raming):
 Resultaat : 2013werkelijk 2013: € 771.000
 Verwacht 2014: € 539.000
 Risicoclassificatie: 22,15 → normaal toezicht
 Ontwikkelingen:

- Vanaf 2015 worden alle huidige contracten met Spaarnelanden vervangen door nieuwe overeenkomsten, die niet meer frequentie- maar resultaat gestuurd zijn.
- De nieuwe contractvorming met Spaarnelanden heeft verschuiving van beheerdomeinen als gevolg.
- De bezuinigingen op het onderhoud van de openbare ruimte hebben gevolgen voor het beschikbare budget voor Spaarnelanden.
- Vanaf 2015 wordt gefaseerd Duurzaam Afval Beheer verder ingevoerd. Doelstelling is om vanuit het Rijk vastgestelde scheidingspercentage van Huishoudelijk Afval te verhogen naar minimaal 45%.
- Per 2015 zijn gemeenten niet alleen verantwoordelijk voor de inzameling van kunststof verpakkingsafval maar ook voor de verder verwerking en vermarkten ervan.

 Website: www.spaarnelanden.nl

Naam: **Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
 Vestigingsplaats: Den Haag
 Openbaar belang : Bancaire dienstverlener overheid
 Programma: 7 Algemene dekkingsmiddelen
 Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
 Belang Haarlem: 0,41%
 Aandelenkapitaal: € 606.000
 Vermogen: Vanwege het geringe belang van Haarlem geen gegevens opgenomen.
 Resultaat 2013 € 283 miljoen winst
 Risicoclassificatie: Vanwege het geringe belang van Haarlem in de BNG is geen classificatie opgesteld.
 Ontwikkelingen: Er worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en de BNG verwacht.
 Website: www.bng.nl

Naam: **N.V. Nuon Energy**
 Vestigingsplaats: Amsterdam
 Openbaar belang: Productie en leveringsbedrijf van energie
 Programma: 7 Algemene dekkingsmiddelen
 Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
 Aandelenkapitaal: Op 25 juni 2009 is besloten om het gemeentelijk aandelenpakket in Nuon N.V. te verkopen aan Vattenfall volgens de daarvoor geldende afspraken. Tegelijkertijd is de gemeente toegetreden tot het nieuwe bedrijf N.V. Nuon Energy. Volgens de fusieafspraken vindt de overdracht van de gemeentelijke aandelen plaats in enkele tranches over een periode, die eindigt op 30 juni 2015. t/m 2015 wordt jaarlijks €100.000 dividend ontvangen (behalve in 2014)
 Belang Haarlem: 0,1%
 Vermogen: Vanwege het geringe belang van Haarlem geen gegevens opgenomen
 Resultaat 2013 € 419 miljoen negatief
 Risicoclassificatie: Vanwege de verkoop van de aandelen door Haarlem is geen classificatie opgesteld.
 Ontwikkelingen: Naast de veranderingen wegens verkoop van aandelen worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en NUON verwacht.
 Website: www.nuon.nl

Naam: **Alliander N.V.**
 Vestigingsplaats: Arnhem
 Openbaar belang : Netbeheer (aanleg, onderhoud en het beheer van het energienetwerk), daarnaast distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers
 Programma: 7 Algemene dekkingsmiddelen
 Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
 Belang Haarlem: 0,1%
 Vermogen: Vanwege het geringe belang van Haarlem geen gegevens opgenomen.
 Resultaat 2013 € 288 miljoen
 Risicoclassificatie: Vanwege het geringe belang van Haarlem in Alliander is geen classificatie opgesteld.

Ontwikkelingen: Er worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en Alliander verwacht.

Website: www.liander.nl

3.7.6 Overzicht grote gesubsidieerde instellingen

De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij. Het verschil met een formele verbonden partij is dat de gemeente bij de gesubsidieerde instellingen *niet* in het bestuur (directie of raad van toezicht) zit. Deze instellingen zijn dus bestuurlijk geheel zelfstandig; de gemeente geeft subsidie omdat de instellingen bepaalde werkzaamheden verrichten. Van de zestien grote gesubsidieerde instellingen valt er één in de categorie verhoogd toezicht, te weten de stichting Hart. De oorzaak is vooral gelegen in de kwetsbare financiële situatie van deze stichting.

Naam: **Stichting Blijfgroep**
Openbaar belang: Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld
Programma: 2 Zorg en ondersteuning
Eigen vermogen: Per 31-12-2013 € 2.272.823
Per 31-12-2014 (raming): € 2.072.000
Vreemd vermogen: Per 31-12-2013 € 1.697.573 (Totaal Blijf Groep)
Per 31-12-2014 (raming): € 1.659.000
Subsidie 2015: € 1.533.156,- (beschikbaar budget 2014)
Resultaat 2013: € 23.823
Risicoclassificatie: 21,17 → normaal toezicht
Ontwikkelingen: De gemeente krijgt de verantwoordelijkheid om bovenlokaal één Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (AMHK) in te stellen en in stand te houden.
Website: www.blijfgroep.nl

Naam: **Leger des Heils**
Openbaar belang : Exploitatie dag- en nachtopvang en ziekenboeg voorziening voor daklozen voor regio Midden- en Zuid-Kennemerland en Haarlemmermeer.
Programma: 2 Zorg en ondersteuning
Eigen vermogen: Per 31-12-2013: € 1.034.952 (voor heel Noord-Holland)
Per 31-12-2014: niet bekend
Vreemd vermogen: Per 31-12-2013: € 4.108.959
Per 31-12-2014 niet bekend
Subsidie 2015: Afhankelijk van tender.
Resultaat : Werkelijk 2013: € 804.417 negatief (voor heel Noord-Holland)
Verwacht 2014 niet bekend
Risicoclassificatie: 24,97 → normaal toezicht
Ontwikkelingen: Voor de exploitatie van de dag- en nachtopvang (cluster 2 van het Regionaal Kompas 2015) is een subsidietender uitgezet. De aanvraag hiervoor is neergelegd bij 2 verschillende instellingen w.o. het Leger des Heils. In september 2014 zal bekend zijn aan wie de subsidie voor 2015 verleend zal worden.
Website: www.legerdesheils.nl

Naam:	Stichting Zorgbalans
Openbaar belang:	Zelfredzaamheid, versterken eigen kracht, mee blijven doen en erbij blijven horen, behoud eigen regie
Programma:	1 Maatschappelijke participatie
Subsidie 2015:	€ 729.000
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 24.867.122 Per 31-12-2014: (raming): € 26.631.331
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 68.813.565 Per 31-12-2014 (raming): € 71.181.872
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 3.401.453 Verwacht 2014 (raming): € 1.764.208
Risicoclassificatie:	21,11 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Overheveling AWBZ-zorg naar WMO en ZVW
Website:	www.zorgbalans.nl
Naam:	Stichting Dock
Openbaar belang:	Versterken zelfredzaamheid, eigen kracht, verbinden en inzet op meer sociale samenhang, meedoen en erbij horen
Programma:	1 Maatschappelijke participatie
Subsidie 2015:	€ 2.545.284
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 406.649 Per 31-12-2014: (raming): € 536.649
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 0 Per 31-12-2014 (raming): € 0
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 145.240 Verwacht 2014 (raming): € 130.000
Risicoclassificatie:	23,74 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	In 2015 geen noemenswaardige wijzigingen. Wel de noodzaak om voor 1-7-2015 uitsluitel te hebben op de beëindiging subsidierelatie DOCK Haarlem omdat de ontslagvergunningen anders aangevraagd moeten gaan worden.
Website:	www.dock.nl
Naam:	Haarlem Effect
Openbaar belang:	Zelfredzaamheid, versterken eigen kracht, verbinding, meedoen en erbij horen
Programma:	1 Maatschappelijke participatie
Subsidie 2015:	€ 2.102.685,-
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 199.212 Per 31-12-2014: (raming): € 205.000
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 39.781,- Per 31-12-2014 (raming): € 25.000
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 6.361 negatief, na bestemming € 20.000 Verwacht 2014 (raming) € 16.000
Ontwikkelingen:	Met ingang van 1 januari 2016 zullen de kinderopvang en peuterspeelzalen onder dezelfde landelijke regelgeving gaan werken. De minister wil dit besluit een jaar vervroegen, met 1-1-2015 als ingangsdatum. Dit heeft gevolgen voor personeel en voor de financiering van de ouderbijdragen van de reguliere peuterspeelzalen (50% van de zalen van HE). Gezien de vereiste van de gemeente om nieuwe functies in het sociale domein in plaats van oude functies uit te oefenen, komt de functie van onderhoud,

beheer van de speeltuinen zodanig in de knel dat deze functie aan de speeltuinen zelf met ondersteuning van een derde organisatie – die op grotere schaal met meer efficiency kan werken, worden overgedragen. Haarlem Effect zal voor wat betreft de peuterspeelzalen dan huurder worden.

Zowel voor jongerencentrum Flinty's als voor de Til zijn herontwikkelingen in voorbereiding.

Risicoclassificatie: 22,48 → normaal toezicht

Website: www.haarlemeffect.nl

Naam: **Stichting Kontext**

Openbaar belang : Kontext draagt bij aan het bevorderen zelfredzaamheid en het terugdringen van de vraag naar specialistische ondersteuning.

Programma: 1 Maatschappelijke participatie

Subsidie 2015: € 2.077.586

Eigen vermogen: Per 31-12-2013: € 73.274 negatief

Per 31-12-2014: (raming): € blijft naar verwachting negatief

Vreemd vermogen: Per 31-12-2013: € 718.778

Per 31-12-2014 (raming): € blijft naar verwachting ongewijzigd

Resultaat : Werkelijk 2013: € 54.432

Verwacht 2014 (raming): € nihil

Risicoclassificatie: 23,41 → normaal toezicht

Ontwikkelingen: Kontext maakt onderdeel uit van de Basisinfrastructuur. De taken Maatschappelijke dienstverlening, Sociaal Raadslieden en Loket Haarlem maken hier onderdeel van uit. Ten aanzien van Maatschappelijke dienstverlening maakt Kontext in toenemende mate onderdeel uit van de Sociale Wijkteams en draagt op die manier bij aan innovatie en kanteling binnen het sociaal domein.

Website: www.kontext.nl

Naam: **Jeugdgezondheidszorg Kennemerland (onderdeel van Viva zorggroep)**

Openbaar belang : Uitvoering van de jeugdgezondheidszorg voor kinderen van -9 maanden tot 4 jaar en hun ouders/verzorgers

Programma: 1 Maatschappelijke participatie

Subsidie 2015: € 2.875.00

Eigen vermogen: Per 31-12-2013: € 600.176

Per 31-12-2014: (raming): € 625.000

Vreemd vermogen: Per 31-12-2013: € 1.236.982

Per 31-12-2014 (raming): € niet bekend

Resultaat: Werkelijk 2013: € 79.816

Verwacht 2014 (raming): niet bekend

Risicoclassificatie: 21,08 → normaal toezicht

Ontwikkelingen: Transitie Jeugdzorg. JGZ-Kennemerland maakt onderdeel uit van de basisinfrastructuur jeugd. Bijdrage leveren om te komen tot een werkelijke transformatie in de zorg voor jeugd.

Website: www.vivazorggroep.nl

Naam: **Stichting Spaarne Peuters**

Openbaar belang: Aanbieden en uitvoeren van peuterspeelzaalwerk in de gemeente Haarlem

Programma:	1 Maatschappelijke participatie
Subsidie 2015:	€ 1.371.853
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 550.520 Per 31-12-2014: (raming): niet bekend
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 586.605 Per 31-12-2014 (raming): niet bekend
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 54.026 negatief Verwacht 2014 (raming): 5 40.200 negatief
Risicoclassificatie:	24,29 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Geen
Website:	www.spaarnepeuters.nl
Naam:	Stichting SportSupport Kennemerland
Openbaar belang:	Het stimuleren van de breedtesport kent een maatschappelijk belang
Programma:	1 Maatschappelijke participatie
Subsidie 2015:	€ 321.671
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 206.756 Per 31-12-2014: (raming): niet bekend
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 236.010 Per 31-12-2014 (raming): € niet bekend
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 79.816 Verwacht 2014 (raming): € 30.000
Risicoclassificatie:	20,27 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Geen belangrijke ontwikkelingen voorzien.
Website:	www.sportsupport.nl
Naam:	Stichting Hart
Openbaar belang:	Het verzorgen van een gevarieerd aanbod van cursussen, instrumentaal en vocaal muziekonderwijs en van cultuureducatie voor het primair onderwijs.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Subsidie 2015:	€ 1.689.944
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 31.497 negatief Per 31-12-2014: (raming): € 326.000 negatief
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 834.320 Per 31-12-2014 (raming): € 376.841
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 35.931 negatief Verwacht 2014 (raming): €295.000 (prognose juni 2014)
Risicoclassificatie:	27,54 → verhoogd toezicht
Ontwikkelingen:	Stichting Hart staat aan de vooravond van een reorganisatie, waarbij de vaste arbeidscontracten van de medewerkers omgezet zullen worden naar flexibele contracten. De nieuwe organisatie start naar verwachting per 1 januari 2015.
Website:	www.hart-haarlem.nl
Naam:	Stichting Bibliotheek Zuid-Kennemerland
Openbaar belang:	De bibliotheek is een openbare voorziening, met een groot maatschappelijk belang op het gebied van educatie, leesvaardigheid, mediawijsheid, taalachterstand en laaggeletterdheid. Maar ook heeft de bibliotheek een functie op het gebied van ontmoeting en debat. Ruim 28% van de Haarlemse

	inwoners is lid van de bibliotheek en er worden jaarlijks bijna 750.000 bezoeken gebracht aan de Haarlemse vestigingen van de bibliotheek.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Subsidie 2015:	€ 4.697.319
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 1.699.278 Per 31-12-2014: raming): € 1.286.778
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 997.638 Per 31-12-2014 (raming): € 861.596
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 11.947 Verwacht 2014 (raming): : € 0
Risicoclassificatie:	24,10 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	De bibliotheek wil een rol gaan spelen bij het opvangen van de decentralisaties binnen het sociaal domein. Bekeken wordt of de bibliotheekvestiging in Schalkwijk kan verhuizen naar een centralere locatie, in winkelhart Schalkstad.
Website:	www.bibliotheekzuidkennemerland.nl
Naam:	Haarlem Marketing
Openbaar belang:	Toeristische promotie- en marketing van Haarlem gericht op het aantrekken van meer bezoekers die langer blijven en meer besteden bij ondernemers en (culturele) instellingen in de stad. Daarnaast richt Haarlem Marketing zich op het uitdragen van een positief imago van Haarlem voor bewoners en bedrijven.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Subsidie 2015:	€ 671.803
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 90.277 Per 31-12-2014: raming): € 90.000
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 0 Per 31-12-2014 (raming): € 300.000
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 46.878 negatief Verwacht 2014 (raming): : € 0
Risicoclassificatie:	21,51 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Geen
Website:	www.harlemmarketing.nl/bezoeken
Naam:	Stichting Frans Hals Museum De Hallen Haarlem
Openbaar belang :	Kerntaken van het museum zijn beheer en behoud van de gemeentelijke kunstcollectie en het tentoonstellen/publiek toegankelijk maken van deze collectie.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Subsidie 2015:	Budgetsubsidie: € 2.450.166 Subsidie huur en huurgerelateerde kosten: € 634.063
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 542.296 Per 31-12-2014: raming): Gelijk aan 2013
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 2.135.890 Per 31-12-2014 (raming): Er wordt geen grote afwijking t.o.v. 2013 verwacht.
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 118.420 Verwacht 2014 (raming): € 10.000
Risicoclassificatie:	20,33 → normaal toezicht

Ontwikkelingen:	Geen belangrijke ontwikkelingen voorzien.
Website:	www.franshalsmuseum.nl www.dehallen haarlem.nl
Naam:	Stichting Patronaat
Openbaar belang :	De realisatie (stimuleren, organiseren en uitvoeren) van activiteiten op het gebied van eigentijdse (inter)nationale popmuziek, popcultuur en uitgaanscultuur, met name gericht op jongeren.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Subsidie 2015:	€ 1.524.460
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 164.460 negatief Per 31-12-2014: (raming): €125.000 negatief
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 516.000 Per 31-12-2014 (raming): €884.000
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 26.000 Verwacht 2014 (raming): € 40.000
Risicoclassificatie:	23,93 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Realisering van oefenruimtes in het pand, voor de verbouwing waarvan een banklening zal worden aangegaan waarvoor gemeentelijke garantstelling zal worden gevraagd, mogelijk inclusief de nu lopende gemeentelijke lening voor de recente verbouwing van café en kleine zaal.
Website:	www.patronaat.nl
Naam:	Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem
Openbaar belang:	Programmeren van een divers aanbod van theater- en muziekvoorstellingen in zowel de Philharmonie als de Stadsschouwburg te Haarlem. Dit aanbod is aantrekkelijk voor verschillende publieksgroepen.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Subsidie 2015:	€ 5.516.000
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 205.464 Per 31-12-2014: raming): € 150.000
Vreemd vermogen:	Per 31-12-2013: € 2.580.673 Per 31-12-2014 (raming): € 2.500.000
Resultaat:	Werkelijk 2013: € 97.984 negatief Verwacht 2014 (raming): 3.750
Risicoclassificatie:	23,32 → normaal toezicht
Ontwikkelingen:	Geen belangrijke ontwikkelingen voorzien.
Website:	www.theater-haarlem.nl
Naam:	Stichting Toneelschuur
Openbaar belang:	Het subsidie is bedoeld voor voorstellingen op het terrein van theater, dans en arthouse-film, waaronder premières. Dit aanbod moet onder de aandacht worden gebracht van zowel het brede publiek als brede doelgroepen. In het kader van dit aanbod dienen er activiteiten te worden ontwikkeld op het terrein van cultuureducatie en dient er ruimte te worden geboden aan amateurkunstvoorstellingen.
Programma:	4 Duurzame stedelijke vernieuwing
Subsidie 2015:	€ 2.002.000
Eigen vermogen:	Per 31-12-2013: € 280.288 Per 31-12-2014: raming): € 260.288

Vreemd vermogen: Per 31-12-2013: € 1.317.921
Per 31-12-2014 (raming): € 840.000
Resultaat: Werkelijk 2013: € 95.829
Verwacht 2014 (raming): nihil
Risicoclassificatie: 22,34 → normaal toezicht
Ontwikkelingen: Geen belangrijke ontwikkelingen voorzien.
Website: www.toneelschuur.nl

3.8 Grondbeleid

3.8.1 Inleiding

Haarlem is een van de meest aantrekkelijke woonsteden van Nederland. Een rijke historie, talloze monumenten, een veelzijdig winkelaanbod, veel groen, een breed cultureel aanbod en de nabijheid van strand en duinen maken Haarlem tot een fijne stad om te wonen, te werken en te recreëren.

Om te bepalen welke ruimtelijke ontwikkelingen gewenst zijn, is het van belang een visie op de stad en een ontwikkelstrategie voor de verschillende projecten te hebben. De Woonvisie 2012-2016 (2012/220951) en de Nota Grondbeleid (2013/74991) zijn vastgesteld. In deze nota's zijn de kaders vastgelegd waarbinnen ruimtelijke ontwikkelingen tot stand kunnen komen (wat willen we hoe bereiken). De Nota Grondprijzen (2011/289157) maakt transparant hoe de grondprijzen worden vastgesteld.

In de Woonvisie en nota Grondbeleid is onder andere vastgelegd dat Haarlem zich richt op behoud en versterking van de aantrekkelijkheid van Haarlem als goede woonstad. Dat wordt in het coalitieprogramma 2014-2018 nog eens onderstreept: "In een groene omgeving en met de nabijheid van het strand en de hoofdstad beschikt Haarlem over een uniek, hoogwaardig woonmilieu. Wij willen deze kwaliteiten de komende vier jaar versterken". Dit door verbetering en verduurzaming van de huidige woningvoorraad, het stimuleren van de bouw van middel dure huur- en koopwoningen, het versterken van het omringende groene landschap en het bevorderen van de kwaliteit van de openbare ruimte. Er zullen geen woningen worden toegevoegd buiten het stedelijk gebied in de groene zoom".

Door de veranderende rol van de gemeente en de gewijzigde marktsituatie ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden en een andere werkwijze. De nota Grondbeleid maakt inzichtelijk welke keuzes de gemeente kan maken ten aanzien van haar rol, ontwikkelstrategie en instrumenten, zodat de uitgangspunten per ruimtelijk ontwikkelingsproject helder zijn.

In onderstaand schema worden de diverse keuzemogelijkheden (arena's) toegelicht.

	Actieve productie (veel risico)	Productie via samenwerking (gedeeld risico)	Facilitaire productie (geen risico)
Actieve regie	Arena 1 Gemeente verwerft grond, stelt publiekrechtelijke kaders en verkoopt bouwrijpe grond.	Arena 2 Gemeente neemt het initiatief tot partnership met marktpartijen, er wordt een PPS contract gesloten (waaronder een bouwclaim).	Arena 3 Gemeente stimuleert en organiseert ontwikkeling, maar marktpartijen voeren deze uit. De gemeente verhaalt kosten via een (anterieure) grondexploitatieovereenkomst of exploitatieplan.
Reactieve Regie	Arena 4 Gemeente verwerft grond die zij als gelegenheidsaankoop aangeboden krijgt en ontwikkelt deze tot bouwrijpe grond.	Arena 5 Gemeente neemt op voorstel van anderen risicodragend deel aan initiatieven van marktpartijen er wordt een PPS contract gesloten (waaronder een bouwclaim).	Arena 6 Gemeente faciliteert initiatieven van marktpartijen en verhaalt kosten via een (anterieure) grondexploitatieovereenkomst.

Bij vaststelling van de nota Grondbeleid is de voorkeur gegeven aan een facilitaire productie rol; deze past goed bij een zich terugtrekkende overheid en levert de minste risico's op. Echter, soms vereisen de marktomstandigheden, de locatie of het onderwerp een meer actieve (en meer risicovolle) rol. Als de gemeente kiest voor een actieve rol wordt een grondexploitatie geopend.

Volgens het coalitieprogramma moeten ruimtelijke ontwikkelingen de komende jaren voldoen aan de volgende uitgangspunten:

1. Verdichting binnen de stadsgrenzen is alleen mogelijk als het de ruimtelijke kwaliteit versterkt.
2. Kleinschaligere projecten zijn wenselijk (minder risicovol) met aandacht voor het leefmilieu, waaronder collectief particulier opdrachtgeverschap.
3. Woningbouw projecten dienen zich te richten op bevordering van doorstroming op de woningmarkt en moeten passen bij de kwaliteit van de omgeving en voldoen aan de marktvraag.

Haarlem Oost heeft een achterstand op de rest van de stad op de thema's duurzaam woonklimaat, economische dynamiek, recreatief landschap, mobiliteit en imago. Dit stadsdeel zal extra aandacht krijgen en de inspanningen voor ruimtelijke ontwikkelingen worden hier vooral ingezet op twee zones: de zone Haarlem Oost met de Oostradiaal en het Beatrixplein en de zone Schalkwijk Midden met Schalkstad en het Slachthuisterrein.

3.8.2 Grondexploitaties

Wanneer de gemeente kiest voor een actieve rol in ruimtelijke ontwikkelingen, dan worden deze projecten apart geadmistreerd in de vorm van een grondexploitatie. Een grondexploitatie is een projectbegroting van de kosten en de opbrengsten uitgezet in de tijd. De kaders voor de projecten worden ter besluitvorming voorgelegd zodat onder andere het bouwprogramma, de planning en de financiële gevolgen van het project inzichtelijk zijn.

Jaarlijks wordt een totaaloverzicht van alle grondexploitaties ter informatie en besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad (meerjarenperspectief grondexploitaties / MPG). Bij de kadernota wordt het MPG ter informatie meegestuurd en bij de begroting wordt deze vastgesteld. Bij de vaststelling van de begroting wordt ook de jaarschijfbegroting van de grondexploitaties vastgesteld. Tussentijdse bijstellingen van de grondexploitaties in het lopende jaar, worden twee of drie keer per jaar aan de gemeenteraad voorgelegd in de vorm van bestuursrapportages.

Wijzigingen in (resultaten van) grondexploitaties

De ramingen van kosten en opbrengsten van grondexploitaties worden per kwartaal beoordeeld en waar nodig bijgesteld. Het bijstellen van ramingen leidt tot een wijziging van het resultaat van een grondexploitatie. Bijstellingen zijn onder te verdelen in:

Verschuivingen in tijd

Verschuivingen in de tijd van kosten en opbrengsten zijn van invloed op het resultaat van een grondexploitatie. Hoe eerder een uitgave plaatsvindt, hoe eerder de rente begint te tellen (waardoor het resultaat verslechtert). Hetzelfde geldt voor de opbrengsten: hoe eerder deze zijn ontvangen, hoe eerder de rente begint te tellen en hoe beter het resultaat van een grondexploitatie.

Wijziging van ramingen

Naast verschuivingen in tijd, zijn wijzigingen van geraamde kosten en opbrengsten zelf van invloed op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer bijvoorbeeld de totale kosten over de jaren stijgen, zal dit een nadelig effect hebben op het resultaat van de grondexploitatie. Wanneer de opbrengsten stijgen, heeft dit een positief effect.

Het resultaat van een grondexploitatie wordt bepaald door het verschil tussen de totale kosten en de totale opbrengsten. Om inzicht te krijgen in wat de prestatie van projecten ten opzichte van elkaar is, moeten de eindwaarden worden vergeleken. Projecten hebben echter verschillende einddata. Door bedragen contant te maken (eindwaarde terugrekenen naar heden) kunnen projecten worden vergeleken.

Financiële resultaten van de grondexploitaties in 2015

Per 1 januari 2015 bedraagt de totale boekwaarde van de 25 grondexploitatie projecten samen circa

€ 39 miljoen. De geraamde uitgaven en inkomsten voor de jaarschijf 2015 zijn samengevat in onderstaande tabel (rapportage d.d. Bestuursrapportage 2014-2).

(bedragen x € 1.000)

Bestuursrapportage 2014-2	NCW per 1/1/ 2015	2015 begroot: uitgaven	Toelichting	2015 begroot: inkomsten	Toelichting	Saldo uitgaven en inkomsten
Stadsdeel Oost						
005 WP Noord-Oost	4.719	558	rente			558
007 WP Noord-West	-216	378	aanleg Waarderweg			378
010 WP Zuid-West	-3.876	311	rente en jur. kosten	-722	hirb subsidie	-411
115 SZ Oostpoort Oost fase 2	-2.637	242	rente			242
113 SZ Scheepmakerskwartier	529	28				28
159 Scheepmakerskwartier Fase 2	237	73	planontwikkeling			73
094 SZ OP West Oudeweg 28+30	-1.049	16		-515	verkoop grond/rente verkoop/rente/bijdrag e	-499
091 DSK	-772	1.080	brm/vtu	-1.153		-73
141 Zomerzone Zuidstrook	-221	1.845	wrm/vtu	-662	trafobijdrage corpo	1.184
142 Slachthuisterrein - Oorkondelaan	1.221	131	rente			131
Stadsdeel Schalkwijk						
036 SW2000 Europawijk-Z	-281			-25		-25
	10.63					
037 Entree- Variantenstudie	9	306	vtu	-399	res.vergoeding	-93
042 Azieweg	5.136	883	wrm/vtu/rente			883
043 Meerwijk-Centrum	5.047	308	rente			308
161 Schalkstad*	-2.576	2.015	Bouwrijp + VTU			2.015
Stadsdeel Noord						
017 Ripperda	-2.489	40				40
079 Deliterrein	1.759	219	rente			219
157 Badmintonpad	2.567	1.653	sloop/brm/wrm/vtu	-143	verkoop grond	1.510
160 Land in Zicht	-1.367					
Subtotaal	-4.908	10.084		-3.619		6.465
			aank./sanering/dotatie			
130 Delftwijk Programma	-6.719	4.435	s	-6.308	IP-/trafo bijdragen	-1.873
131 A Delftlaan Noord	-382					
132 B Slauerhoffstraat	108					
133 Winkelcentrum	-371	311	aanleg kruispunt/vri	-82	bijdrage vri/rente	229
134 Wijkpark, Middengebied	6.137	648	rente / wrm			648
135 Delftplein	35	2				2
136 Delftlaan Zuid	752	570	brm/vtu	-1.492	bijdrage uit grex 130	-921
138 A. van der Leeuwstraat	271	497	brm/vtu	-1.492	bijdrage uit grex 130	-995
Subtotaal	-168	6.463		-9.373		-2.910
Totaal	-5.077	16.547		-12.992		3.555

Toelichting:

BRM = bouwrijp maken

WRM = woonrijp maken

VTU = uren tbv voorbereiding / toezicht / uitvoering

Trafo-bijdrage = bijdrage ihkv transformatie-overeenkomst gemeente en corporaties (gezamenlijk betalen openbare ruimte)

161 Schalkstad* = Grondexploitatie is geopend na de tweede bestuursrapportage, de cijfers zijn opgenomen voor de Programmabegroting 2015-2019. De totalen in bovenstaande tabel komen daarom niet overeen met tweede bestuursrapportage.

Er is voor 2015 een totaalbedrag van circa € 16,6 miljoen aan uitgaven en een bedrag van circa € 13 miljoen aan inkomsten geraamd.

Belangrijkste ontwikkelingen in de grondexploitaties in 2015

In het project DSK is het streven om in 2015 een koper te vinden door de grond voor de woningen naast de nieuwe school en de grond bouwrijp te maken en te verkopen. Verder zal in het project Zomerzone het openbaar gebied langs de Schipholweg na afronding van de bouwprojecten woonrijp gemaakt worden. Aan de Aziëweg is Stichting Sint Jacob gestart met de bouw van de woontoren. Na afronding van de bouw zal het openbaar gebied woonrijp gemaakt worden. In 2015 zal voor het project Schalkstad een deel bouwrijp worden gemaakt op en rond het Floridaplein en de grondverkoop voorbereid worden. In Haarlem Noord staan de werkzaamheden ten behoeve van de bouw van de badmintonhal gepland. De locatie wordt bouwrijp gemaakt en vervolgens woonrijp gemaakt na afronding van de bouw van de nieuwe hal. In Delftwijk zullen de projecten sloop en nieuwbouw Aart van der Leeuwstraat en Delftlaan Zuid gaan starten. In beide projecten staan kosten voor het bouwrijp maken gepland en inkomsten vanuit de grondexploitatie Delftwijk programma. Op het Marsmanplein wordt nog een verkeersroute aangepast. In het Wijkpark wordt het park aan de kant van het project Delftwijk Zuid aangesloten op de openbare ruimte.

In de grondexploitatie Delftwijk programma zijn kosten geraamd voor de verwerving van grond, de mogelijke sanering en bijdragen aan grondexploitaties binnen Delftwijk van de projecten Aart van der Leeuwstraat en Delftlaan Zuid. Elke deelexploitatie in Delftwijk heeft per 1 januari 2007 een dusdanige bijdrage vanuit de exploitatie Delftwijk programma ontvangen dat het eindresultaat van de deelexploitatie nul is. Uitzondering hierop is het wijkpark, waarover specifieke afspraken zijn gemaakt. Op deze wijze wordt sinds 2008 per deelcomplex gestuurd vanuit een sluitende grondexploitatie.

De geraamde opbrengsten in de grondexploitatie Delftwijk programma zijn bijdragen in het kader van de transformatie-overeenkomst tussen de Haarlemse corporaties en de gemeente, waarmee het woonrijp maken van het plangebied gezamenlijk wordt betaald. Daarnaast worden de kosten voor riolering, verharding en groen/water uit specifieke gemeentelijke budgetten (IP-posten) betaald. Deze staan in de grondexploitatie als opbrengsten genoteerd.

Reserve grondexploitaties / voorziening toekomstige verliezen

De reserve Grondexploitaties is een algemene risicoreserve bedoeld als weerstandsvermogen ter dekking van veranderingen in de saldi van grondexploitaties. De voordelige resultaten in grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd en de nadelige resultaten worden er aan onttrokken. Als op een grondexploitatie een nadelig resultaat wordt verwacht, moet hiervoor direct een voorziening toekomstige verliezen worden getroffen. Deze wordt onttrokken aan de reserve grondexploitaties. Als de reserve grondexploitaties niet meer toereikend is om deze voorziening te dekken, wordt een beroep gedaan op de algemene reserve.

Momenteel wordt nader gekeken naar de haalbaarheid van de grondexploitaties in de Waarderpolder en Spoorzone. Naar aanleiding van de economische crisis zijn graszaad scenario's ingesteld waarbij latere verkoop tegen lagere prijzen en met hogere kosten zijn opgenomen. Per grondexploitatie zal worden bekeken of de prijsstelling, uit te voeren werkzaamheden en fasering nog realistisch zijn. Mocht de economische crisis een dusdanige invloed hebben gehad dat er op afzienbare termijn geen ontwikkeling meer wordt verwacht kan dit tot gevolg hebben dat verliezen moeten worden genomen.

Mutaties voorziening toekomstige verliezen

De mutatie van de voorziening bestaat uit de toename van de negatieve verschillen in saldi van grondexploitaties MPG 2014 ten opzichte van het MPG 2013. In 2015 zal deze voorziening met € 1 miljoen toenemen als gevolg van rentewerking op de projecten met een negatief saldo. Daarnaast kan deze voorziening nog wijzigen door een vrijval van de boekwaarde van af te sluiten projecten indien dit zich voordoet.

Mutaties reserve grondexploitaties

In de Kadernota 2013 is besloten om in 2014 een dotatie van € 1,5 miljoen te doen vanuit algemene middelen. Met deze dotatie gaat de stand van de reserve grondexploitaties in 2014 van € 2,2 miljoen naar € 3,7 miljoen.

In onderstaand schema is het verloop van de reserve grondexploitaties en de voorziening toekomstige verliezen zichtbaar:

(bedragen x € 1.000)

Stand reserve per 31 december	Reserve grondexploitaties	Voorziening toekomstige verliezen
2013	2,2	21,3
2014	2,2 + 1,5 = 3,7	22,3
2015	3,7	23,4

Het weerstandsvermogen is een reserve voor risico's die niet voorzien zijn in projecten en derhalve niet zijn opgenomen in grondexploitaties. Het gaat dus om gecalculeerde negatieve risico's die minimaal afgedekt dienen te zijn in de totaal aanwezige weerstandscapaciteit van de gemeente (als achtervang voor het geval deze risico's daadwerkelijk optreden).

Risico's in 2015

De grootste risico's voor de projecten in 2015 zijn gelegen in het niet doorgaan van grondverkopen dan wel het moeten afwaarderen van grondprijzen. De volgende grondverkopen zijn geraamd:

Grondexploitatie	Bedrag	Toelichting
Entree	€ 0,4 miljoen	Reserveringsvergoeding, voor deze inkomsten worden geen risico's verwacht.
DSK	€ 1,0 miljoen	Voor deze grondverkoop is nog geen koper en geen contractvorming.
Spoorzone West	€ 0,7 miljoen	Voor deze grondverkoop worden geen risico's verwacht.
Badmintonpad	€ 0,1 miljoen	Voor deze interne verrekening van vastgoed wordt geen risico verwacht.

Deel 4 - Besluit

4.1 Besluit

De raad van de gemeente Haarlem

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. De raad stelt de Programmabegroting 2015-2019 vast met de daarin opgenomen meerjarenraming.

Gedaan in vergadering van 6 november 2014.

De voorzitter,

De griffier,

Deel 5 - Bijlagen

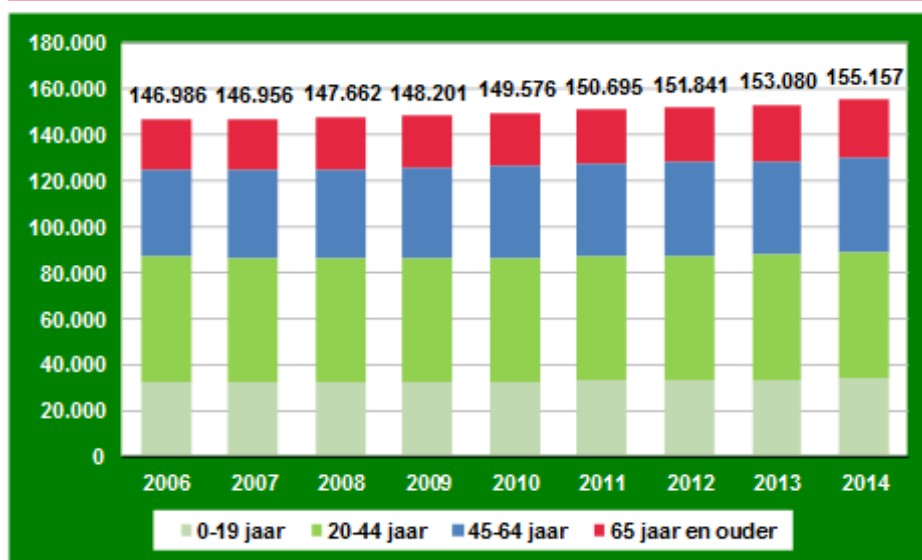
5.1 Kerngegevens

I. Sociale Structuur

Bevolking naar leeftijd										
Leeftijd	2011		2012		2013		2014		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	32.858	22%	33.103	22%	33.508	22%	33.888	22%	36.000	22%
20-44 jaar	54.305	36%	54.422	36%	54.422	36%	55.029	35%	55.500	34%
45-64 jaar	40.586	27%	40.412	27%	40.512	26%	40.923	26%	43.300	27%
65 jaar en ouder	22.946	15%	23.904	16%	24.638	16%	25.317	16%	27.600	17%
Totaal	150.695	100%	151.841	100%	153.080	100%	155.157	100%	162.400	100%
Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)	102.519	68%	102.395	67%	102.422	67%	103.432	67%	107.100	66%

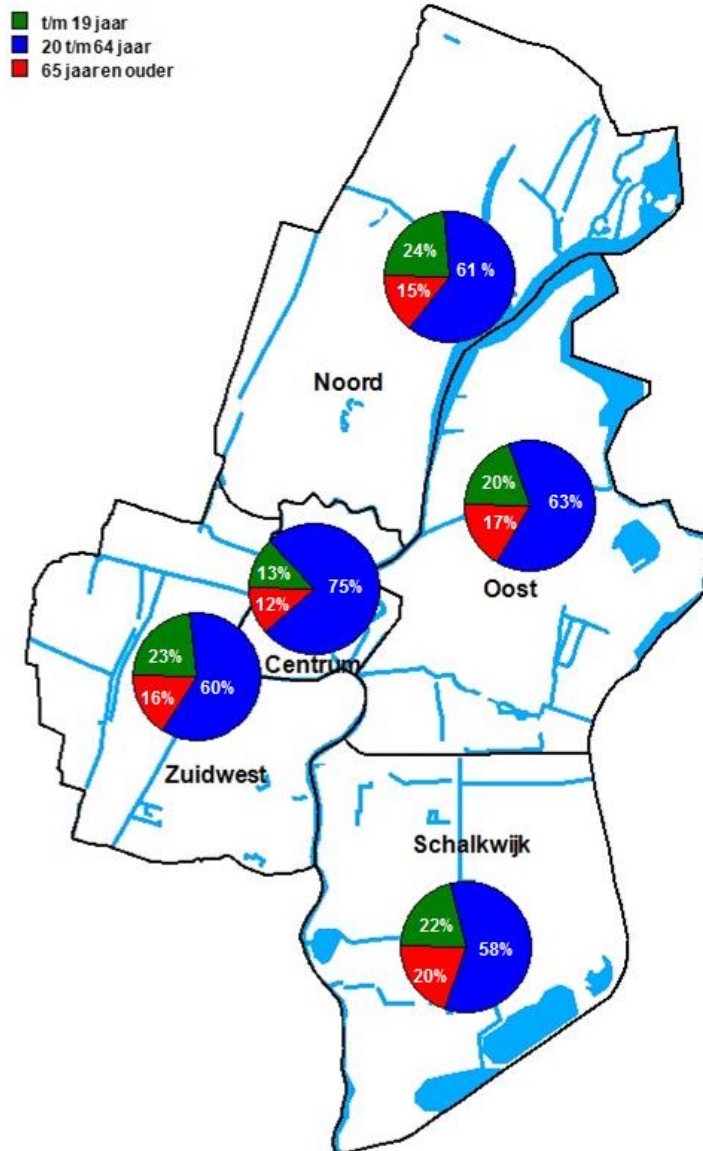
Bron: Bevolkingsgegevens: GBA-Haarlem; prognose 2019: Bevolkingsprognose OenS Haarlem.

Ontwikkeling aantal inwoners in Haarlem per 1 januari, 2006-2014

Bron: Basisregistratie Personen gemeente Haarlem

Leeftijdsopbouw naar stadsdeel in Haarlem per 1 januari 2014

Bron: Basisregistratie Personen gemeente Haarlem

Bevolking naar herkomst										
Leeftijd	2011		2012		2013		2014		2019	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Autochtonen	112.624	75%	112.775	75%	113.032	74%	114.065	74%	117.200	72%
Allochtonen	38.071	25%	39.066	25%	40.048	26%	41.092	26%	45.200	28%
Waarvan niet-westers	20.716	14%	21.398	14%	21.887	14%	22.309	14%	23.600	15%
Totaal	150.695	100%	151.841	100%	153.080	100%	155.157	100%	162.400	100%

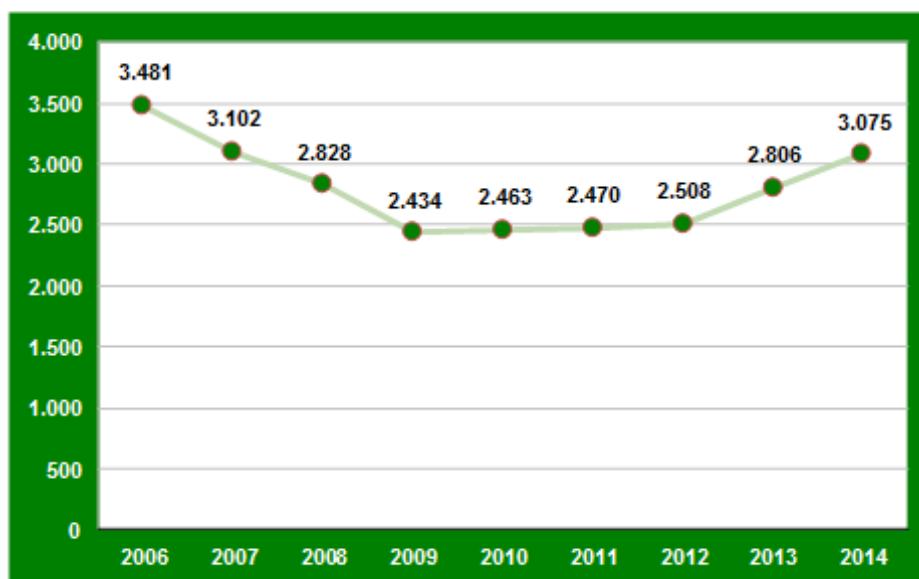
Bron: Bevolkingsgegevens: GBA-Haarlem; prognose 2019: Bevolkingsprognose OenS Haarlem (zeer ruwe schatting).

Allochtoon met als herkomstsgroepering één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Aantal en percentage van het totaal aantal Haarlemmers.

Aantal uitkeringsgerechtigden (per 31-12 vorig jaar) en aantal huishoudens met een laag inkomen				
	2011	2012	2013	2014
Huishoudens met een laag inkomen (rond het sociaal minimum 105%)	5.660 (2009)	5.880 (2010)	6.350 (2011)	6.350 (2011)
Bijstandsgerechtigden	2.470	2.508	2.806	3.075
WAO-gerechtigden	5.747	5.180	4.746	4.370
WAZ-gerechtigden	199	156	129	105
WAjong-gerechtigden	1.608	1.688	1.772	1.920
WIA-gerechtigden	1.034	1.331	1.583	1.836
WW-gerechtigden	2.336	2.142	3.022	3.625

Bron: Inkomen: CBS, Bijstandsgerechtigden: gemeente Haarlem; overige uitkeringen: UWV.

Ontwikkeling aantal bijstandsuitkeringen in Haarlem, 2006-2014

Bron: SoZaWe gemeente Haarlem

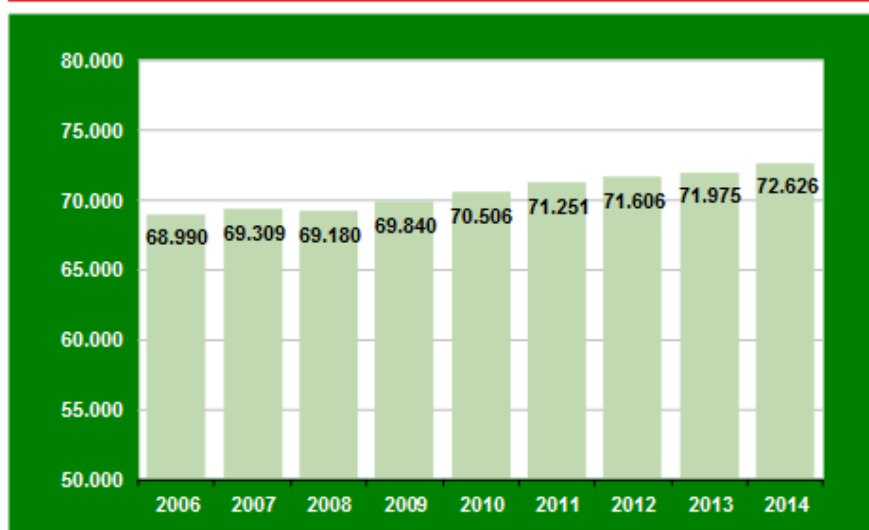
II. Fysieke Structuur

Oppervlakte gemeente, lengte wegen, aantal woningen en bevolkingsdichtheid	
	Aantal
Oppervlakte gemeente in hectares	3.209 ha (2013)
- waarvan woongerrein	1.247 ha (2010)
- waarvan binnenwater	287 ha (2013)
- waarvan historische stads- of dorpskern (wijk Oude Stad)	161 ha (2013)
- waarvan openbaar groen (parken/plantsoenen, bos en natuurlijk terrein)	288 ha (2010)
Lengte wegen in km	433 km (2013)
Aantal woningen	72.626 (2014)
Bevolkingsdichtheid per km ² land	5.239 (2013)

Bron: CBS, m.u.v. aantal woningen: Cocensus.

Bevolkingsdichtheid per km² land voor Nederland is in 2013: 498.

Ontwikkeling aantal woningen in Haarlem per 1 januari, 2006-2014

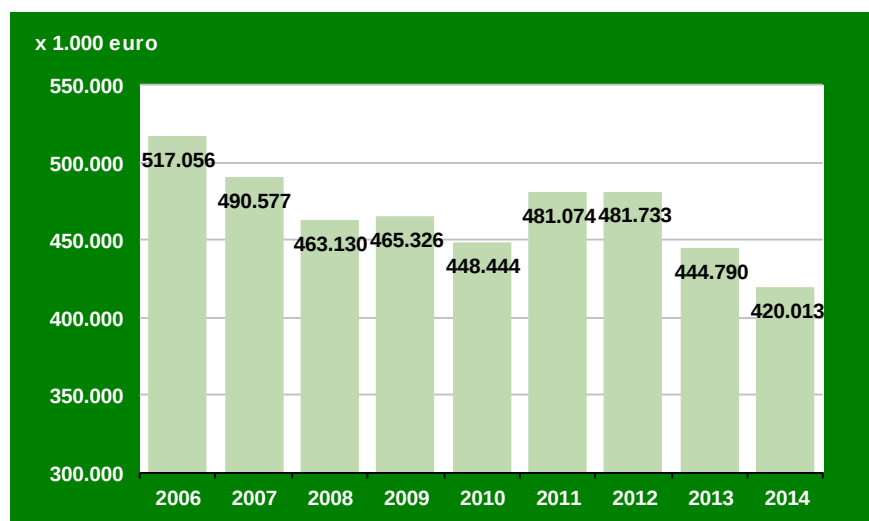
Bron: Cocensus

III. Financiële Structuur

Algemene financiële gegevens 2015

	Bedrag (x €1.000)
Totale baten (exclusief reservemutaties)	-512.792
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	513.129
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	-358
Saldo baten en lasten (+ = negatief saldo)	-22
Algemene reserve	24.501
Algemene inkomsten gemeentefonds	278.661
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	36.959
Netto-investeringsvolume	41.072
Vaste schuld	587.000

Ontwikkeling begrotingsomvang¹ in Haarlem, 2006-2014

¹Lasten exclusief reserve.

Bron: Jaarverslagen gemeente Haarlem (2014: Programmabegroting 2014-2018)

5.2 Samenstelling bestuur

College van burgemeester & wethouders

B.B. Schneiders, Burgemeester

Portefeuille: openbare orde en veiligheid, bestuurszaken en stadspromotie

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad

E.P. Cassee, Wethouder (D66)

Portefeuille: ruimtelijke ontwikkeling, metropoolregio Amsterdam, deregulering, vastgoed, monumenten, financiën en bedrijfsvoering

J.Chr. van der Hoek, Wethouder (D66)

Portefeuille: WMO en welzijn, volksgezondheid, cultuur, dienstverlening en burgerparticipatie

J. Langenacker, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: werk (participatiewet), sociale zaken, wonen en coördinatie sociaal domein

C.Y. Sikkema, Wethouder (GLH)

Portefeuille: duurzaamheid, mobiliteit, beheer en onderhoud

M. Snoek, Wethouder (CDA)

Portefeuille: jeugd, onderwijs en sport

J. Scholten, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

D66 (9 zetels)

mw. M. Pippel, mw. A. Dekker, dhr. E. de Iong, dhr. B. van Leeuwen, mw. D. Leitner, dhr. G. Nederbragt, dhr. M.J.A.E. Rijssenbeek, dhr. . Spijkerman, mw. L.C. van Zetten

PvdA (6 zetels)

dhr. J. Fritz, dhr. M. Aynan, dhr. M.H. Brander, mw. N.U. Ramsodit, mw. M.C.M. Schopman, dhr. S.R. Visser

GroenLinks (5 zetels)

mw. M.D.A. Huysse, dhr. A. Azannay, dhr. R.H. Berkhout, dhr. B. Gün, mw. Z. Klazes

VVD (5 zetels)

dhr. R.G.J. de Jong, dhr. J. Boer, dhr. W.R. van Haga, mw. H.A. van der Smagt, mw. M.A. Sterenberg

CDA (4 zetels)

dhr. G.B. van Driel, dhr. M. El Aichi, mw. E. de Raadt, dhr. J.J. Visser

SP (4 zetels)

dhr. F.H. Garretsen, dhr. A.F. Bloem, mw. J. van Ketel, mw. S. Özogul-Özen

Ouderenpartij Haarlem (2 zetels)

dhr. F.N.G. Smit, mw. F. de Leeuw

Actiepartij (2 zetels)

dhr. J. Vrugt, mw. I. Crul

Christenunie (1 zetel)

dhr. F.C. Visser

Trots (1 zetel)

dhr. A.P.D. van den Raadt

Griffier

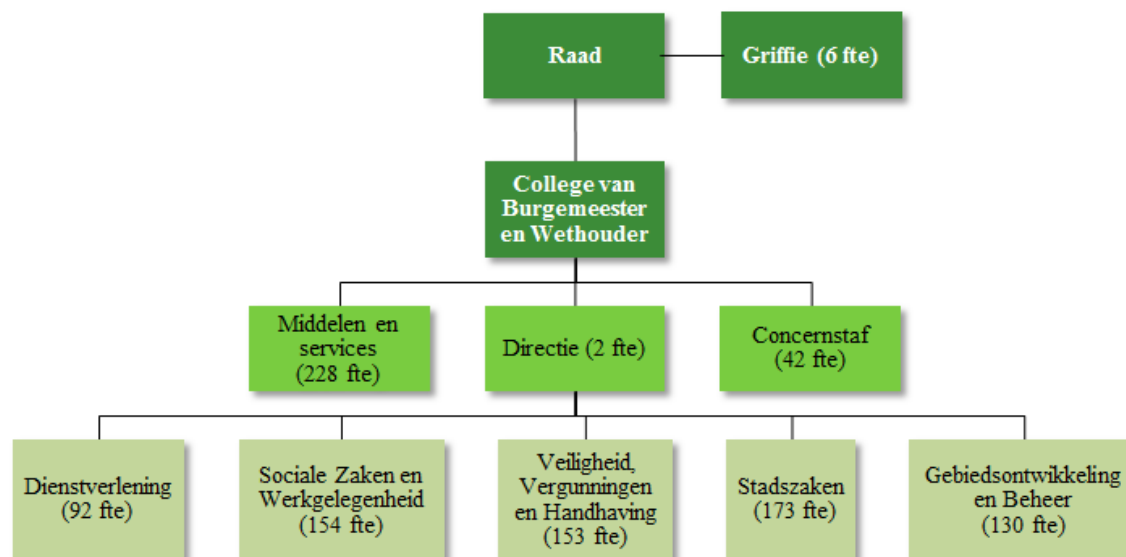
Mw. J. Spier

5.3 Overzicht personeel

(bedragen x € 1.000)

Hoofdafdeling	FTE formatie 2015	Begroting Personele lasten		
		salaris en sociale lasten	overig	totaal
Bestuur				
Raad		873	228	1.101
College van B & W		1.261	112	1.372
Totaal Bestuur	-	2.134	339	2.473
Huidig personeel				
Directie	2,0	286	5	291
Concernstaf	41,8	3.251	58	3.308
Griffie	5,6	445	4	449
Middelen en Services	228,0	14.987	415	15.402
Stadszaken	173,5	12.021	254	12.275
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	153,9	9.410	230	9.640
Dienstverlening	92,0	5.157	136	5.292
Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	152,7	9.925	497	10.421
Gebiedsontwikkeling en beheer	130,4	8.644	340	8.984
Totaal huidig personeel	979,9	64.124	1.938	66.063
Voormalig personeel	-	112	18	131
Totaal generaal	979,9	66.370	2.296	68.666

Organisatiestructuur

5.4 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a

De Gemeentewet art. 213a schrijft voor dat gemeenten doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren. In Haarlem is dit bekrachtigd door de raad in de ‘Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Haarlem’ (2012/469231). Middels de programmabegroting geeft het college aan welke onderwerpen geschikt lijken om in 2015 een 213a onderzoek voor in te zetten. Overwegingen die daarbij een rol spelen zijn onder andere rendement van het verwachte resultaat en wenselijkheid en haalbaarheid van het onderzoek naar betreffende onderwerpen.

Onderzoek toewijzing ligplaatsen

In 2009 is de nota ‘afmeerzones pleziervaartuigen’ vastgesteld waarin werd voorgesteld voldoende ligplaatsen aan te leggen om aan de Haarlemse vraag te kunnen voldoen. De afgelopen jaren is uitvoering gegeven aan deze nota. Ongeveer twee derde van het aantal geplande (gestandaardiseerde) ligplaatsen is gerealiseerd. De aanleg van overige ligplaatsen is niet mogelijk in verband met bezuinigingen. Dit betekent dat er onvoldoende afmeervoorzieningen zijn om in de vraag te voldoen en er is sprake van een wachtlijst. In het 213a onderzoek wordt uitgezocht of de toewijzing van de ligplaatsen, de omgang met en de afbouw van de wachtlijst alsmede de inning van de liggelden doelmatig- en doeltreffend plaatsvindt.

Het college informeert de commissie Bestuur na afronding van het onderzoek over conclusies en aanbevelingen. Na vaststelling door het college worden de rapportages naar de Rekenkamercommissie verzonden.

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van onderzoek wordt mogelijk een beroep gedaan op externe deskundigheid. Voor is een onderzoeksbudget beschikbaar van € 50.000.

5.5 Uitgangspunten meerjarenraming

De uitgangspunten voor het te voeren meerjarenbeleid zijn in paragraaf 3.2 van de Kadernota 2014 geformuleerd. Aanvullend hierop is nadere informatie verstrekt in de meicirculaire 2014 (2014/241538). Deze kaders vormen de randvoorwaarden waarbinnen de meerjarenbegroting is opgesteld. Bij de vaststelling van de Kadernota 2014 is tevens besloten over bezuinigingen die onder meer uit de takeninventarisatie zijn voortgevloeid. Deze bezuinigingen, zoals opgenomen in bijlage 3 van de Kadernota 2014, zijn integraal verwerkt in de meerjarenraming.

In deze paragraaf wordt met name ingegaan op de uitgangspunten die gehanteerd zijn voor de meerjarenraming 2015-2019, zoals de loon- en prijsontwikkeling, formatie en loonkosten, de algemene uitkering en indexatie van belastingen.

De kaders van de meerjarenraming worden verder gevormd door:

- Het Coalitieprogramma Samen Doen!;
- Het door de raad vastgestelde beleid bij de Programmabegroting 2014-2018 en de vastgestelde Haarlemse belastingvoorstellen van december 2013;
- De meicirculaire van 2014 met inbegrip van de eerste fase herijking;
- Het Investeringsplan 2014-2019;
- Invulling nog resterende bezuinigingen uit de oorspronkelijke taakstelling van € 35 miljoen;
- Verwerking van het besluit bestemming rekeningresultaat 2013, zoals vastgesteld bij de bespreking van de Kadernota 2014.

Formatie en loonontwikkelingen

De personeelsbegroting wordt geraamd op basis van de genormeerde toegestane formatie. De salarislasten zijn met 1% opgehoogd, conform de uitgangspunten zoals vastgesteld in de Kadernota 2014. Inmiddels is er een CAO-akkoord afgesloten voor gemeenteambtenaren. Hierin is een loonkostenstijging per 1 oktober voorzien van 1% voorzien en € 50 per maand vanaf 1 mei 2015 en een eenmalige uitkering van € 350 per 1 oktober 2014. De meerjarige afwijkingen worden verwerkt in de Bestuursrapportage 2014-2.

Prijsontwikkelingen voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming

De materiële kostencompensatie, die bij de begrotingsuitgangspunten is gehanteerd, is voor 2015 geraamd op 1,5%. In de raming van juni 2014 van het Centraal Planbureau wordt voor 2015 nog steeds een inflatie van 1,5% voorzien. Er bestaat derhalve geen aanleiding de indexering te heroverwegen. Conform de invulling van de bezuinigingen bij de Kadernota 2014 is de indexatie van de materiële budgetten vrijwel geheel ingezet om een gedeelte van de inkoopstaakstelling in te vullen.

Gemeentelijke baten

Voor de belastingen en algemene baten (zoals huren en pachten) is eveneens een inflatiepercentage van 1,5% toegepast, gelijk aan die voor de materiële lasten. Overeenkomstig de besluitvorming bij de Kadernota 2014 zijn in de begroting 2015 de ramingen van de gemeentelijke belastingen en heffingen gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- De opbrengst OZB woningen is voor 2015 en verder niet verhoogd, behoudens inflatie (voor 2015 1,5%).
- De opbrengst OZB niet-woningen is voor 2015 met € 500.000 verhoogd, hetgeen overeenkomt met een tariefstijging van 3% boven inflatie.
- De opbrengsten voor leges (voor zover niet wettelijk gemaximaliseerd), haven- en begraafrechten wordt voor 2015 met 1,75 % boven inflatie verhoogd, conform de in de Kadernota 2011 vastgelegde bezuinigingstaakstelling inkomsten tot en met 2017. De tariefstijging per 1-1-2015 bedraagt daarmee 3,25%, inclusief inflatiecorrectie.
- De opbrengst voor precariobelasting op kabels en leidingen wordt voor 2015 met 2% boven inflatie verhoogd, derhalve met 3,5%.

- De opbrengst algemene parkeertarieven wordt voor 2015 met 1,5% verhoogd. De parkeertarieven worden verhoogd, waardoor met ingang van 2015 de opbrengst met € 150.000 toeneemt en vanaf 2016 en verder met € 300.000 toeneemt.

Subsidies

Voor de raming van subsidies voor 2015 en verder zijn de volgende variabelen van belang:

1. De bestaande meerjarenraming 2015-2019. In de meerjarenraming zijn alle eerdere wijzigingen waartoe is besloten al meerjarig geraamd.
2. Zowel de subsidies als de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen worden geïndexeerd voor inflatie. Voor wat betreft de feitelijke toekenning van subsidies wordt het volgende onderscheid toegepast:
 - a. Voor subsidies beneden de € 45.000 wordt, conform bestaand beleid, geen kostencompensatie toegekend.
 - b. Subsidies en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen boven de € 45.000 worden conform bestaand beleid gecompenseerd via een gewogen percentage. Bij het bepalen van het uiteindelijke percentage vindt een weging plaats waarbij de loonsverhoging voor 70% meetelt en de materiële lastenstijging voor 30%. Voor 2014 wordt uitgegaan van een loonkostenstijging van 1%. Voor de materiële kostencompensatie wordt uitgegaan van 1,5 %. Het gewogen percentage is berekend op afgerond 1,2%.

In de Kadernota 2012 is vastgelegd dat met ingang van 2013 voor een periode van 4 jaar, dus tot en met 2016, 0,5% minder indexatiebudget wordt toegekend. Voor 2015 heeft dit als consequentie dat de bijdrage aan een gesubsidieerde instelling (niet verbonden partijen) met 0,7% wordt geïndexeerd. Als onderdeel van de incidentele bezuinigingen is voorgesteld voor een bedrag van € 150.000 minder aan gesubsidieerde instellingen toe te kennen.

De hier geschetste wijze van indexeren geldt voor de totstandkoming van ramingen voor de begroting 2015. Individuele organisaties en instellingen die subsidies ontvangen kunnen geen rechten ontleen aan deze wijze van berekenen.

Algemene uitkering

Het is gebruikelijk om de raming van de algemene uitkering voor de begroting voor het eerstkomende jaar te baseren op de gegevens uit de zogenaamde meicirculaire. De raad is over de uitkomsten van de meicirculaire geïnformeerd door middel van een brief (2014/241538). De belangrijkste uitkomsten voor de begroting 2015 en verder zijn hier nogmaals samengevat:

In de Kadernota 2014 is in het financiële meerjarenbeeld uitgegaan van de algemene uitkering zoals deze was berekend aan de hand van de decembercirculaire. De later bekend geworden informatie over het herverdeeffeet en de overheveling van het bedrag voor onderhoud onderwijshuisvesting konden daarbij nog worden meegenomen. Navolgend wordt deze uitkomst van de algemene uitkering vergeleken met de uitkomst van de meicirculaire, teneinde de financiële effecten te kunnen bepalen.

(bedragen x €1.000)

Vergelijking stand kadernota met meicirculaire (min staat voor nadeel)	2015	2016	2017	2018	2019
Stand Kadernota 2014	170.355 v	168.784 v	167.071 v	164.816 v	164.816 v
Meicirculaire 2014	169.745 v	168.530 v	167.049 v	164.785 v	163.033 v
Prognose inclusief meicirculaire	-610 n	-218 n	-22 n	-31 n	-1.783 n
<i>Verklaring</i>					
Bijstelling maatstaven	1.601 v	1.560 v	1.664 v	1.826 v	1.781 v
Accres	345 v	520 v	400 v	60 v	-1.633 n
Taakmutaties	132 v	283 v	405 v	414 v	400 v
DU/IU	-2.688 n	-2.581 n	-2.491 n	-2.331 n	-2.331 n
Herziene meerjarenraming	-610 n	-218 n	-22 n	-31 n	-1.783 n

(bedragen x €1.000)

Budgettair effect meicirculaire (min staat voor nadeel)	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal budgettair	1.601 v	1.560 v	1.664 v	1.862 v	1.781 v
Accres	345 v	520 v	400 v	60 v	-1.633 n
Prognose inclusief meicirculaire	1.946 v	2.080 v	2.064 v	1.886 v	148 v
Taakmutaties en DU / IU	-2.556 n	-2.298 n	-2.086 n	-1.917 n	-1.931 n
Prognose inclusief meicirculaire	-610 n	-218 n	-22 n	-31 n	-1.783 n

Bij de bepaling van het budgettair effect is er van uitgegaan dat de taakmutaties en de mutaties in decentralisatie- en integratie- uitkeringen (regels 3 en 4 uit de eerste tabel) per saldo geen effect hebben, aangezien normaliter verrekening met de betreffende hoofdafdelingen volgt. Eerder is bij de decentralisatie- en integratie uitkeringen aangegeven dat er om de verlaging van de WMO uitkering van € 3,7 miljoen op te vangen, nog voor een bedrag van € 1,9 miljoen maatregelen moeten worden genomen. Als dit in het financiële beeld wordt betrokken levert dit het volgende resultaat op.

(bedragen x €1.000)

Budgettair effect meicirculaire en de (nog) ongedekte verlaging van de Wmo-gelden (min staat voor nadeel)	2015	2016	2017	2018	2019
Totaal budgettair	1.946 v	2.080 v	2.064 v	1.886 v	148 v
Ongedekt deel verlaging Wmo-gelden		-1.900 n	-1.900 n	-1.900 n	-1.900 n
Taakstelling Wmo-tekort		1.900 v	1.900 v	1.900 v	1.900 v
Prognose inclusief meicirculaire	1.946 v	2.080 v	2.064 v	1.886 v	148 v

Voor de jaren 2015 t/m 2018 komt het budgettaire voordeel uit op gemiddeld € 2 miljoen. Het afwijkende beeld voor 2019 heeft te maken met het feit dat er eerder geen gegevens over dat jaar beschikbaar waren. Dat is aanleiding geweest om bij de kadernota het cijfer over 2018 vooralsnog ook voor 2019 te hanteren.

Kapitaallasten

De rentecomponent (het zogenoemde rente-omslagpercentage) voor onder meer de investeringen is 5% (vanaf 2016 4,5%).

5.6 Samenvattend overzicht van baten en lasten per programma, beleidsveld en product

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			begroting 2014 gew.	begroting 2015
1	Maatschappelijke participatie			
11	Onderwijs en sport			
1101	Onderwijs	Lasten	28.325	25.498
		Baten	-7.266	-3.962
		Saldo	21.059	21.536
1102	Sport	Lasten	10.573	10.732
		Baten	-203	-154
		Saldo	10.370	10.578
12	Bevorderen zelfredzaamheid			
1201	Publieke gezondheidszorg	Lasten	3.161	3.150
		Baten		
		Saldo	3.161	3.150
1202	Basisinfrastructuur	Lasten	13.928	18.983
		Baten	9	
		Saldo	13.937	18.983
13	Advies en ondersteuning			
1301	Advies en ondersteuning	Lasten	1.365	5.364
		Baten	-140	
		Saldo	1.225	5.364
2	Ondersteuning en Zorg			
21	Maatwerkvoorzieningen			
2101	Maatwerkvoorzieningen algemeen	Lasten	28.962	68.860
		Baten	-5.788	-4.567
		Saldo	23.174	64.293
2102	Maatwerkvoorzieningen jeugd	Lasten	6.562	755
		Baten	-384	-60
		Saldo	6.178	695
22	Opvang en beschermd wonen			
2201	Opvang en beschermd wonen	Lasten	9.265	47.900
		Baten	-40	-784
		Saldo	9.225	47.117
23	Jeugdbescherming en jeugdreclassering			
2301	Kinderbescherming en jeugdreclassering	Lasten		3.427
		Baten		
		Saldo		3.427

Programma, beleidsveld en product			begroting 2014 gew.	begroting 2015
3	Werk en Inkomen			
31	<i>Werk</i>			
3101	Werk	Lasten	23.744	21.994
		Baten	-23.717	-7
		Saldo	27	21.988
32	<i>Inkomen</i>			
3201	Bijstand en overige inkomensregelingen	Lasten	63.026	60.291
		Baten	-55.221	-56.971
		Saldo	7.805	3.320
33	<i>Minima</i>			
3301	Minimabeleid	Lasten	5.855	5.784
		Baten	-892	-890
		Saldo	4.964	4.894
3302	Schulddienstverlening	Lasten	4.738	6.667
		Baten	-452	-368
		Saldo	4.286	6.298
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing			
41	<i>Duurzame stedelijke ontwikkeling</i>			
4101	Milieu	Lasten	720	1.828
		Baten	-2.097	-820
		Saldo	-1.377	1.008
4102	Wonen	Lasten	3.292	2.945
		Baten	-220	
		Saldo	3.072	2.945
4103	Ruimtelijke ontwikkeling	Lasten	5.444	2.818
		Baten	-2.160	-589
		Saldo	3.284	2.228
42	<i>Economie, toerisme en cultuur</i>			
4201	Economie	Lasten	1.745	1.807
		Baten	-314	-115
		Saldo	1.431	1.692
4202	Toerisme	Lasten	1.421	1.491
		Baten	-139	-139
		Saldo	1.282	1.352
4203	Cultuur	Lasten	24.162	24.183
		Baten	-555	-293
		Saldo	23.607	23.890
43	<i>Grondexploitaties</i>			
4301	Grondexploitaties	Lasten	19.866	14.175

Programma, beleidsveld en product		begroting 2014 gew.	begroting 2015
	Baten	-17.327	-13.136
	Saldo	2.539	1.039
5	Beheer en Onderhoud		
51	<i>Openbare ruimte en mobiliteit</i>		
5101	Afvalinzameling en reiniging		
	Lasten	17.972	18.903
	Baten	-20.036	-20.975
	Saldo	-2.064	-2.072
5102	Openbare ruimte ondergronds		
	Lasten	10.595	10.996
	Baten	-12.460	-12.645
	Saldo	-1.865	-1.649
5103	Beleid mobiliteit en openbare ruimte		
	Lasten	2.353	3.255
	Baten	-723	-733
	Saldo	1.631	2.522
5104	Gebied Haarlem		
	Lasten	26.740	28.571
	Baten	-1.288	-1.052
	Saldo	25.452	27.519
5105	Gebied Noord		
	Lasten	3.904	3.486
	Baten		
	Saldo	3.904	3.486
5106	Gebied Schalkwijk		
	Lasten	2.842	3.515
	Baten	-100	
	Saldo	2.742	3.515
5107	Gebied Oost		
	Lasten	4.282	2.965
	Baten	-2.672	
	Saldo	1.610	2.965
5108	Gebied Centrum		
	Lasten	2.942	1.581
	Baten		
	Saldo	2.942	1.581
5109	Gebied Zuid		
	Lasten	2.958	3.140
	Baten	-50	-50
	Saldo	2.908	3.090
52	<i>Parkeren</i>		
5201	Fietsen(stalling)		
	Lasten	219	229
	Baten	-108	-119
	Saldo	111	109
5202	Straatparkeren en garages		
	Lasten	10.275	10.293
	Baten	-16.618	-17.089
	Saldo	-6.343	-6.797
5203	Handhaving		
	Lasten	2.039	1.959

Programma, beleidsveld en product		begroting 2014 gew.	begroting 2015
5204	Beleid parkeren		
	Baten	-1.397	-1.342
	Saldo	641	616
	Lasten	62	71
5205	Vergunningenverlening		
	Baten		
	Saldo	62	71
	Lasten		
53 Overige beheertaken			
5301	Havendienst		
	Lasten	2.140	1.906
	Baten	-1.043	-1.059
5302	Begraafplaatsen		
	Saldo	1.096	847
	Lasten	1.611	1.585
5303	NME/Kinderboerderij		
	Saldo	-1.161	-1.175
	Lasten	450	410
5304	Dierenbescherming		
	Saldo	1.474	1.464
	Baten	-16	-17
5305	Vastgoedbeheer		
	Saldo	1.457	1.447
	Lasten	144	148
6 Burger, Bestuur en Veiligheid			
61 Dienstverlening			
6101	Dienstverlening		
	Lasten	9.249	8.850
	Baten	-3.147	-3.036
6102	Basisregistraties		
	Saldo	6.102	5.814
	Lasten	2.081	2.725
62 Gemeentelijk bestuur			
	Baten	-36	-37
	Saldo	2.045	2.688
6201	Gemeenteraad		
	Lasten	2.732	2.155
	Baten	-27	-27
6202	College van B&W		
	Saldo	2.705	2.127
	Lasten	6.368	5.592
	Baten		
	Saldo	6.368	5.592

Programma, beleidsveld en product		begroting 2014 gew.	begroting 2015
63	<i>Openbare orde en veiligheid</i>		
6301	Openbare omgeving en veiligheid		
	Lasten	7.698	7.541
	Baten	-835	-735
	Saldo	6.863	6.806
6302	Integr. vergunning en handhaving		
	Lasten	13.697	11.357
	Baten	-4.625	-5.733
	Saldo	9.072	5.624
6303	Branden en crises		
	Lasten	12.671	12.340
	Baten		
	Saldo	12.671	12.340
7	Algemene Dekkingsmiddelen		
71	<i>Lokale belastingen en heffingen</i>		
7101	Belastingen		
	Lasten	7.025	4.459
	Baten	-43.452	-44.904
	Saldo	-36.426	-40.444
72	<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>		
7201	Algemene uitkering		
	Lasten		
	Baten	-181.238	-278.108
	Saldo	-181.238	-278.108
7202	Financiering		
	Lasten		
	Baten	-13.880	-15.357
	Saldo	-13.880	-15.357
7203	Algemene baten en lasten		
	Lasten	16.729	5.206
	Baten	-6.087	-2.098
	Saldo	10.642	3.108
7204	Saldo kostenplaatsen		
	Lasten	5.718	5.623
	Baten	-5.570	-4.097
	Saldo	147	1.526
98	Kostenplaatsen		
998	<i>Kostenplaatsen</i>		
9981	Kostenplaatsen		
	Lasten	190.424	189.372
	Baten	-190.424	-189.372
	Saldo		
9982	Project kostenplaatsen		
	Lasten	10.338	11.474
	Baten	-10.338	-11.474
	Saldo		

5.7 Programmabegroting oude indeling

(bedragen x € 1.000)

Pr. Nr.	Programma Oude structuur	Rekening 2013	Begr.2014 na wijz.	Begroting 2015
Lasten (exclusief mutaties reserves)				
1	Bestuur en burger	17.369	20.350	19.242
2	Veiligheid, verg. en handhaving	35.261	36.104	33.197
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	50.519	51.515	108.872
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	48.179	49.890	71.194
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	51.991	54.771	50.242
6	Economie en Cultuur	29.147	27.328	27.481
7	Werk en inkomen	91.711	97.364	94.736
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	14.375	11.398	11.725
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	90.669	81.161	82.253
10	Financiën en dekkingsmiddelen	15.569	14.820	14.188
Totaal lasten		444.790	444.702	513.129
Baten (exclusief mutaties reserves)				
1	Bestuur en burger	3.782	3.030	3.010
2	Veiligheid, verg. en handhaving	6.785	6.757	7.810
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	3.798	3.009	4.518
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	8.224	7.702	4.076
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	39.865	42.623	39.662
6	Economie en Cultuur	480	683	546
7	Werk en inkomen	79.937	79.338	55.986
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	14.703	16.726	17.209
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	37.450	37.443	37.759
10	Financiën en dekkingsmiddelen	240.065	242.869	342.216
Totaal baten		435.089	440.181	512.792
Saldo (exclusief mutaties reserves)				
1	Bestuur en burger	13.587	17.320	16.231
2	Veiligheid, verg. en handhaving	28.476	29.347	25.387
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	46.721	48.506	104.354
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	39.955	42.188	67.117
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	12.126	12.148	10.580
6	Economie en Cultuur	28.667	26.645	26.935
7	Werk en inkomen	11.774	18.026	38.750
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	-328	-5.328	-5.484
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	53.219	43.719	44.494
10	Financiën en dekkingsmiddelen	-224.496	-228.049	-328.028
Totaal saldo excl. reserves		9.701	4.521	336
Toevoeging aan reserves		43.261	19.353	6.891
Onttrekking aan reserves		54.959	21.445	7.249
Saldo inclusief mutaties reserves		-1.997	2.428	-22

5.8 Meerjarenraming 2015-2019

Meerjarenraming 2015-2019- Nieuwe hiërarchie

Prog.	Omschrijving programma	Begr. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019
1	Maatschappelijke participatie	59.612	57.198	56.612	56.264	56.213
2	Ondersteuning en Zorg	115.532	117.712	114.902	115.182	115.188
3	Werk en Inkomen	36.500	35.684	35.669	35.222	34.569
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	34.155	33.693	33.498	33.294	33.303
5	Beheer en Onderhoud	42.462	40.784	40.667	40.818	40.811
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	40.992	40.314	39.022	38.625	39.003
7	Algemene Dekkingsmiddelen	-329.276	-325.970	-324.046	-320.896	-316.203
98	Kostenplaatsen					
Totaal		-22	-585	-3.676	-1.491	2.884

Meerjarenraming 2015-2019- Oude hiërarchie

Prog.	Omschrijving programma	Begr. 2015	Begr. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019
01	Bestuur en burger	16.221	15.955	15.026	14.861	15.204
02	Veiligheid, verg. en handhaving	25.387	24.970	24.603	24.423	24.466
03	Welzijn, Gezondheid en Zorg	108.027	107.590	105.314	105.385	105.393
04	Jeugd, Onderwijs en Sport	67.117	67.320	66.200	66.062	66.008
05	Wonen, wijken en sted. ontwikk.	9.645	9.697	9.537	9.322	9.570
06	Economie en Cultuur	26.935	25.719	25.518	25.426	25.413
07	Werk en inkomen	36.500	35.684	35.669	35.222	34.569
08	Bereikbaarheid en mobiliteit	-5.484	-5.946	-6.083	-6.193	-6.216
09	Kwaliteit fysieke leefomgeving	44.905	44.394	44.586	44.898	44.679
10	Financiën en dekkingsmiddelen	-329.276	-325.970	-324.046	-320.896	-316.203
98	Kostenplaatsen					
Totaal		-22	-585	-3.676	-1.491	2.884

Begroting 2015 - Nieuwe programmahiërarchie

Programma	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
1	Maatschappelijke participatie	63.728	-4.116	59.612
2	Ondersteuning en Zorg	120.943	-5.411	115.532
3	Werk en Inkomen	94.736	-58.236	36.500
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	49.248	-15.092	34.155
5	Beheer en Onderhoud	125.516	-83.054	42.462
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	50.560	-9.568	40.992
7	Algemene Dekkingsmiddelen	15.288	-344.564	-329.276
98	Kostenplaatsen	200.846	-200.846	
Totaal		720.866	-720.888	-22

Begroting 2015 - Oude programmahiërarchie

Programma	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
01	Bestuur en burger	19.322	-3.100	16.221
02	Veiligheid, verg. en handhaving	33.197	-7.810	25.387
03	Welzijn, Gezondheid en Zorg	113.378	-5.351	108.027
04	Jeugd, Onderwijs en Sport	71.294	-4.176	67.117
05	Wonen, wijken en sted. ontwik.	50.399	-40.754	9.645
06	Economie en Cultuur	27.481	-546	26.935
07	Werk en inkomen	94.736	-58.236	36.500
08	Bereikbaarheid en mobiliteit	11.725	-17.209	-5.484
09	Kwaliteit fysieke leefomgeving	83.201	-38.295	44.905
10	Financiën en dekkingsmiddelen	15.288	-344.564	-329.276
98	Kostenplaatsen	200.846	-200.846	
Totaal		720.866	-720.888	-22

5.9 Incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Incidentele baten en lasten	2015		2016		2017		2018		2019	
	last	baat	last	baat	last	baat	last	baat	last	baat
1. Maatschappelijke participatie										
Projecten OKE/VVE	1.646									
Doeluitkering		-1.646								
Storting reserve sociaal domein	3.500		500							
Storting reserve beheer welz. accomm.	84		84		84		84		84	
Vrijval onderwijsachterstandenbeleid '15	-1.400									
2. Ondersteuning en zorg										
N.v.t.										
3. Werk en Inkomen										
Vrijval bestemmingsreserve WWB		-2.250		-1.750		-500				
4. Duurzame stedelijke vernieuwing										
Project glasvezel Haarlem	115									
Provinciale subsidie project glasvezel		-115								
Invulling taakstelling bodem	536									
Onttrekking reserve bodem		-536								
Projecten woningbouw/woonvisie	720		150		150					
Dekking projecten uit reserve ISV Wonen		-720		-150		-150				
Overige mutaties reserve ISV Wonen		-50	1.000	-200	1.000	-150	1.000		1.000	
5. Beheer en onderhoud										
Storting reserve regionale mobiliteit	340		680		1.020		1.157		817	
Storting reserve beheer en onderhoud	389		389		389					
Storting reserve baggeren	219		219		219		219		219	
Mutatie reserve onderhoud podia	157	-202	257	-202	257	-202	257	-202	257	-202
Mutatie reserve vastgoed		-120								
6. Burger, bestuur en veiligheid										
Kosten verkiezingen	150		15		160		160		80	
Mutatie reserve verkiezingen	80	-90	130		50	-80	50	-80	50	
Uitgaven RIEC	735		735		735					
Doeluitkering RIEC		-735		-735		-735				
7. Algemene dekkingsmiddelen										
Mutatie algemene reserve		-1.608	201		286		1.835		39	
Mutatie reserve WMO	922	-1.323	922	-1.073	922	-833	922	-833	922	-833
Mutatie reserve organisatiefricties	488			-201		-286		-39		
Mutatie reserve kans en kracht	612		500		363		226	-1.796	226	

Incidentele baten en lasten	2015		2016		2017		2018		2019	
	last	baat	last	baat	last	baat	last	baat	last	baat
Storting reserve beheer en onderhoud vanuit precario op leidingen							2.879		5.113	
(Incidenteel) opleidingsbudget	250		250		250					
Onttrekking reserve opleidingen		-250		-250		-250				
	9.543	-9.645	6.032	4.561	5.885	-3.186	8.789	-2.950	8.807	1.035

5.10 Reserves en voorzieningen

Reserves

(bedragen x € 1.000)

Naam reserve	1/1/2015	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2015
Algemene reserves				
Algemene Reserve	26.109		-1.608	24.501
Reserve Sociaal Domein	972	3.500		4.472
Reserve Grondexploitatie	3.692			3.692
Totaal Algemene reserves	30.773	3.500	-1.608	32.665
Bestemmingsreserves				
Reserve Depot FHM				
Reserve Archief	585			585
Reserve Opleidingen (oph. IZA)	917		-250	667
Reserve ISV Leefomgeving	1.831			1.831
Reserve Budgetoverheveling	27			27
Reserve Organisatiefricties	2.536	488		3.024
Reserve Nieuw beleid 2011				
Reserve Omslagwerken Waarderpolder				
Reserve Regionale Mobiliteit	755	340		1.095
Reserve Kans en Kracht	510	612		1.122
Reserve Onderhoud Cultuurpodia	56	157	-202	11
Reserve Duurz. Sportvoorziening	98	100	-100	98
Reserve Baggeren	875	219		1.094
Reserve ISV Milieu				
Reserve WMO ¹	1.522	922	-1.323	1.121
Reserve Achterstallig Onderhoud Dolhuys	622			622
Reserve Kunstaankopen TMK	1			1
Reserve Beh. Ond. Openb. Ruimte	2.595	389		2.984
Reserve Verkiezingen	20	80	-90	10
Reserve WWB inkomensdeel	5.153		-2.250	2.903
Reserve Beheer Welzijnsaccomm.	126	84		210
Reserve ISV Wonen	1.071		-770	301
Reserve Vastgoed	2.319		-120	2.199
Reserve Archeologisch onderzoek	47			47
Reserve Bodemprogramma 2010-2014	1.291		-536	755
Reserve Volkshuisvesting	358			358
Reserve Rekenkamercommissie	20			20
Totaal Bestemmingsreserves	23.333	3.391	-5.641	21.083
TOTAAL	54.107	6.891	-7.249	53.748

¹In deze begroting zijn nog mutaties op de reserve WMO opgenomen in de jaren 2015 en later. Overeenkomstig het besluit van de gemeenteraad bij de Kadernota 2014 wordt het saldo van deze reserve per 31-12-2014 echter toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Administratief-technisch wordt de reserve WMO bij de jaarrekening 2014 opgeheven. De voorgenoemde mutaties op de reserve WMO zijn vanaf dat moment zichtbaar bij de reserve sociaal domein.

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Naam voorziening	1/1/2015	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2015
Voorzieningen voor verplichtingen				
Fiscale risico's	3.369			3.369
Afkoopsom ond Rijnland	259			259
Boventalligen nieuw 2013	839			839
Parkstad (V.V.E.-Schalkwijk)	2.558	216		2.774
Boventalligen	1.764			1.764
Fietsknooppunt	66			66
Woonaanpassingen WMO	1.112			1.112
Risicovoorziening AEB	1.290			1.290
Voorziening Wethouder	783			783
Liquidatie grex Raaks	211			211
Risico overschr. verg. ond	400			400
Voorziening Erfpacht	5.926			5.926
Voorzieningen voor verplichtingen	18.576	216		18.792
Voorzieningen niet bestede middelen derden				
Grafleges	1.848			1.848
Egalisatiefonds Afvalst. heffing	-796			-796
Waterbergingen	64			64
Onderhoud beiaard	12			12
Monitoring Rookmakerterrein	40			40
Voorzieningen niet bestede middelen derden	1.168			1.168
TOTAAL	19.744	216		19.960

Meerjarenoverzicht reserves

(bedragen x € 1.000)

Naam reserve	Stand 31/12/2015	Mutatie 2016	Stand 31/12/2016	Mutatie 2017	Stand 31/12/2017	Mutatie 2018	Stand 31/12/2018
Algemene Reserve	24.501	201	24.702	286	24.988	1.835	26.823
Reserve Grondexploitatie	3.692		3.692		3.692		3.692
Reserve Budgetoverheveling	27		27		27		27
Reserve Omslagwerk Waarderpolder							
Reserve WWB inkomensdeel	2.903	-1.750	1.153	-500	653		653
Reserve Rekenkamercommissie	20		20		20		20
Reserve Volkshuisvesting	358		358		358		358
Reserve Kunstaankopen TMK	1		1		1		1
Reserve Vastgoed	2.199		2.199		2.199		2.199
Reserve WMO ¹	1.121	-151	970	89	1.059	89	1.148
Reserve Duurz. Sportvoorziening	98		98		98		98
Reserve Opleidingen (oph. IZA)	667	-250	417	-250	167		167
Reserve Verkiezingen	10	130	140	-30	110	-30	80
Reserve Bodemprogr. 2010-2014	755		755		755		755
Reserve Beheer Welzijnsaccomm.	210	84	294	84	378	84	462
Reserve Achterst. Onderh. Dolhuys	622		622		622		622
Reserve Onderhoud Cultuurpodia	11	55	65	55	120	55	175
Reserve Organisatiefricties	3.024	-201	2.823	-286	2.537	-39	2.498
Reserve Baggeren	1.094	219	1.313	219	1.532	219	1.751
Reserve Nieuw beleid 2011							
Reserve Kans en Kracht	1.122	500	1.622	363	1.985	-1.570	415
Reserve Regionale Mobiliteit	1.095	680	1.775	1.020	2.795	1.157	3.952
Reserve Beh. Ond. Openb. Ruimte	2.984	389	3.373	389	3.762	2.879	6.640
Reserve ISV Leefomgeving	1.831		1.831		1.831		1.831
Reserve ISV Milieu							
Reserve ISV Wonen	301	800	1.101	850	1.951	1.000	2.951
Reserve Archeologisch onderzoek	47		47		47		47
Reserve Depot FHM							
Reserve Archief	585		585		585		585
Reserve Sociaal Domein	4.472	500	4.972		4.972		4.972
TOTAAL	53.748	1.206	54.954	2.289	57.243	5.679	62.921

¹In deze begroting zijn nog mutaties op de reserve WMO opgenomen in de jaren 2015 en later. Overeenkomstig het besluit van de gemeenteraad bij de Kadernota 2014 wordt het saldo van deze reserve per 31-12-2014 echter toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Administratief-technisch wordt de reserve WMO bij de jaarrekening 2014 opgeheven. De voorgenomen mutaties op de reserve WMO zijn vanaf dat moment zichtbaar bij de reserve sociaal domein.

5.11 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

(bedragen in €)

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Inzameling					
Kapitaallasten voertuigen	-				-
Exploitatie voertuigen	-				-
Exploitatie inzamelmiddelen	-				-
Personeelskosten	191.742	Nee	100%	Uren x tarief	191.742
Inzamelcontract (uitbesteding)	15.164.234	Ja	100%	Deels verwerkingskosten	15.164.234
Overige inzamelkosten	3.608.317	Ja	33%	Straatreiniging	1.190.745
Inzameling milieukosten	-				-
Verwerking					
Overslag- en transportkosten	-				-
Verwerkingskosten	-				-
Opbrengsten	868.017-/-		100%		868.017 -/-
Contract (uitbesteding)	15.164.234	Ja	0%	Deels inzamelkosten	-
Beleidskosten					
Personeelskosten	236.500	Nee	100%	Uren x tarief	236.500
Onderzoek en advies (inhuur)	-				-
Overige Beleidskosten	83.061	Nee	100%		83.061
Communicatie					
Personeelskosten	-				-
Onderzoek en advies (inhuur)	-				-
Overige communicatiekosten (materiaal, advertentie)	28.076		100%		28.076
Handhaving					
Personeelskosten	-				-
Inhuur derden	-				-
Overige handhavingskosten (materiaal)	-				-
Opruimen en verwerken clandestiene stort	-				-
Overige					
perceptiekosten afvalstoffenheffing	1.238.679	Ja	26%	Cocensus	316.000
Doorbelasting andere afdelingen	-				-
Toerekenbare BTW	3.207.828	Nee	100%		3.207.828
Kwijtschelding	1.222.798	Ja	100%		1.222.798
Bijdrage afvalfonds	-				-
Meerjarig perspectief					
Mutatie voorziening	171.849	Nee	100%		171.849

Totaal kosten	€ 20.944.816
Totaal opbrengst	€ 20.597.182-

Dekkingsgraad 98,3%

Rioolheffing

(bedragen in €)

Activiteiten	Bedrag in €	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Vervanging/aanleg/verbetering					
kapitaallasten tot jaar 2014	7.970.887	Nee	100%		7.970.887
vervanging riool 2015		Nee	0%	Via kapitaallasten	-
onderhoud huisaansluitingen	350.000	Nee	100%	Onderdeel expl. begroting	350.000
verplaatsing gemaal		Nee	0%	Via kapitaallasten	-
aanleg waterdoorlatende verhardingen					
aanleg WADI					
Renovatie					
riolering, incl. gemengd stelsel					
relining					
hemelwatervoorzieningen					
grondwater					
Onderhoud en reparatie					
onderhoud drukriolering					
onderhoud kolken					
herstel kolken en doorspuiten	736.000	Nee	100%	Onderhoud rioolputten	736.000
verstoppingen				divers	
Reparaties, dagelijks onderhoud e.d.	942.000	Nee	100%		942.000
inspectie en reiniging	259.000	Nee	100%		259.000
pompen en gemalen	158.000	Nee	100%		158.000
elektriciteit+overige kosten pompen en gemalen					
aanschaf apparatuur en gereedschappen					
onderhoud IBA's					
straatreiniging	3.586.282	Ja	33%		1.195.000
onderhoud bermsloten					
onderhoud stedelijke waterpartijen	-	Nee	100%		-
Begeleiding en berichtgeving					
actualiseren GRP					
opdrachtgeving van opdrachten uit GRP en incidenteel					
salarissen en sociale lasten	359.330	Nee	100%	Totaal doorberekende uren	359.330
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen					
belastingen, bijdragen en contributies	-44.980	Nee	100%	Bloemendaal en Zandvoort	-44.980
toerekenbare BTW	513.803	Nee	100%	Op basis expl. (niet investeringen)	513.803
bijdrage afkoppelsubsidie	-				-
perceptiekosten rioolheffing	1.238.679	Ja	16%	Cocensus	192.000
meerjarig perspectief	-				-

Activiteiten	Bedrag in €	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
onttrekking/toevoeging	-	Nee	100%		-

Totaal kosten € 12.631.040

Totaal opbrengst geraamd € 12.600.000-

Aanvullende opbrengst voor 100% dekking € 31.040

Dekkingsgraad 99,8%

WABO

	Uren	Uur-Tarief in €	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten (in €)	Kosten-dekkend heid
Activiteit Bouwen							
Beschikkingen	24.241	101	nee	100%	Uren x tarief	2.448.341	
Handhaving Bebouwde Omgeving 1e controle	673	105	nee	100%	Uren x tarief	70.740	
Ruimtelijk Beleid	2.200	109	nee	100%	Uren x tarief	239.800	
Stadszaken milieu	320	114	nee	100%	Uren x tarief	36.480	
Geo basisadministratie	1.425	97	nee	100%	Uren x tarief	138.225	
Software Squit			nee	100%	materiële kosten	50.000	
Planologische strijdig gebruik	3.800	101	nee	100%	Uren x tarief	383.800	
Brandveilig Gebruik	1.400	101	nee	100%	Uren x tarief	141.400	
Slopen (incl. meldingen)	1.020	101	nee	100%	Uren x tarief	103.020	
Reclame	140	101	nee	100%	Uren x tarief	14.140	
Kap (excl. Advies)	750	101	nee	100%	Uren x tarief	75.750	
Monument	2.600	101	nee	100%	Uren x tarief	262.600	
Aanleggen	40	101	nee	100%	Uren x tarief	4.040	
Uitrit	150	101	nee	100%	Uren x tarief	15.150	
Milieu (incl. meldingen)	2.570	101	nee	100%	Uren x tarief	259.700	
Totale lasten WABO excl. Dienstverlening						4.243.056	95%
Dienstverlening	4.371	97	nee	100%	Uren x tarief	423.987	
Totale lasten WABO incl. Dienstverlening						4.667.043	86%
Totale baten Omgevingsvergunning/ WABO						4.036.111	

Marktgelden

Markten	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten in €	Kosten-dekkend heid
Elektra			Nee	100%	Materiële kosten	38.080	
(Technisch) uitbesteed werk			Nee	100%	Materiële kosten	98.747	
Overige diensten			Nee	100%	Materiële kosten	19.241	
Dotatie voorziening Debiteuren			Nee	100%	Materiële kosten		
Software, incl. kapitaalslasten			Nee	100%	Materiële kosten	9.955	
Toerekenbare uren	2.997	101	Nee	100%	Uren x tarief	281.416	
Totale lasten Markten						447.439	87%
Totale baten Markten						405.617	

Leges

Burgerzaken	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten in €	Kosten-dekkend-heid
Toerekenbare uren							
Klant Contact Centrum	41.833	97	Nee	75%	Uren x tarief	3.047.102	
PBO huwelijken en naturalisatie	7.235	97	Nee	75%	Uren x tarief	527.020	
Bijzondere Ambtenaar Burgerlijke Stand			Nee	100%	Materiële kosten	27.000	
Materiaal en overige kosten							
Eigen Verklaringen Rijbewijs			Nee	100%	Materiële kosten	44.000	
			Nee	100%	Materiële kosten	5.299	
			Nee	100%	Materiële kosten	12.997	
Software, incl. kapitaallasten			Nee	100%	Materiële kosten	123.289	
Afdracht rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	1.279.502	
Totale lasten Burgerzaken						5.066.209	59%
Totale baten Burgerzaken						2.986.421	

Vergunningen overig

Vergunningen overig	Uren	Uur-tarief	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten in €	Kosten-dekkend-heid
Vergunningen en meldingen	12.712	103	100%	Uren x tarief	1.303.031	
Betreft de totale lasten en baten van de onder titel 3 vallende dienstverlening onder de Europese dienstenrichtlijn. Hieronder valt: Horeca, APV, Wet op de Kansspelen, Registratie Kinderopvang, Parkeren						
Totale lasten Vergunningen overig					1.303.031	73%
Totale baten Vergunningen overig					954.182	

Lijkbezorgingsrechten

(bedragen in €)

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Verlenen van rechten					
bijhouden register	-	Nee	100%	Kosten zitten in uren x tarief	-
kapitaallasten tot jaar 2013	41.870	Nee	100%		41.870
Onderhoud					
DVO Spaarnelanden	-	Nee	100%		-
beheer begraafplaatsen Noord	139.628	Nee	100%		139.628
beheer begraafplaatsen Kleverlaan	83.752	Nee	100%		83.752
uitbesteed werk algemeen	-	Nee	100%		-
Begeleiding en berichtgeving					
salarissen en sociale lasten	505.528	Nee	100%	totaal doorberekende uren afdeling	505.528
overige lasten	7.204		100%		7.204
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen	577.369	Nee	100%	Huisvesting	577.369
toerekenbare BTW	-	Nee	100%	Op basis expl (niet investeringen)	-
perceptiekosten	-	Nee	0%	Zitten in uren x tarief	-
meerjarig perspectief					
onttrekking/toevoeging reserve	-				-
onttrekking/toevoeging voorziening	-	Nee	100%		-

Totaal kosten	€	1.368.682
Totaal opbrengst	€	944.942-

Bijdrage uit alg. middelen	€	443.740
Dekkingsgraad		68,0%

5.12 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst

Afkortingenoverzicht

A	
AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AU	Algemene Uitkering
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
B	
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BGGE	Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Buurt Onderwijs Sport
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
C	
CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
CS	Concernstaf
CVS	Cliënt Volgsysteem
CWI	Centrum Werk en Inkomen
D	
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
F	
Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent
G	
GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGP	Gemeentelijk grondwaterplan
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid
H	
HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
I	
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IP	Investeringsplan
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

	J
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg
	M
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
MenS	Hoofdafdeling Middelen en Services
	O
OM	Openbaar Ministerie
OPO	Onderwijscommissie Primair Onderwijs
OPH	Ontwikkelings Programma Haarlem
OV	Openbaar Vervoer
OVO	Onderwijscommissie Voortgezet Onderwijs
OZB	Onroerende Zaakbelasting
	P
PO	Primair Onderwijs
POP	Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS	Publiek-Private Samenwerking
	R
RKC	Rekenkamercommissie
ROC	Regionaal Opleiding Centrum
	S
SAMS	Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
SHO	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SRO	Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP	Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw	Sociale werkvoorziening
	U
UP	Uitvoeringsprogramma
	V
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VRK	Veiligheids Regio Kennemerland
	W
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WI	Wet Inburgering
WIN	Wet Inburgering Nieuwkomers
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijksstaken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het Rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar)wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook *gemeentefonds*.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

- autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);
- keuze- of afwegingsfunctie;
- beheersfunctie;
- controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting en productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook *budgetrecht* en *suppletoire begroting*).

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Met ingang van 17 januari 2003 is het BBV in werking getreden. Het besluit bevat voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden. Het besluit treedt in de plaats van het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995.

budgetrecht

Wettelijke bevoegdheid van de gemeenteraad de begroting vast te stellen en te wijzigen. De gemeenteraad is binnen het gemeentelijk bestel het enige orgaan met die bevoegdheid. Zie ook: *suppletoire begroting*.

decentralisatie-uitkering

Uitkering waarbij geen termijn van de overgang van de uitkering naar de algemene uitkering is vastgesteld. Hierdoor kunnen gelden met een specifieke verdeling, naast het normale verdeelstelsel in het gemeentefonds worden gehangen.

eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming van de gemeente, zoals dat volgt uit de jaarrekening.

gemeentefonds

Fonds van het Rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook *algemene uitkering*.

incidenteel

Eénmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

integratie-uitkering

Uitkering waarbij de termijn van overgang naar de algemene uitkeringen is vastgesteld, maar de generieke verdeling nog niet (geheel) is bepaald, danwel gedurende enkele jaren wordt nagegaan of de generieke verdeling juist is bepaald.

jaarrekening

Verantwoording van de in een kalenderjaar gerealiseerde baten en lasten, opgezet volgens de voorschriften uit het BBV. Ook wordt de gemeentelijke vermogenspositie (bezit, vorderingen en schulden) per 31 december opgenomen. De jaarrekening wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

jaarverslag

Rapportage over de uitvoering van beleid over een kalenderjaar. Jaarverslag en jaarrekening vormen samen de jaarstukken.

jaarstukken

Jaarrekening en jaarverslag.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook *algemene uitkering*, *gemeentefonds*.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

sis

Single information, single audit betekent eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. SiSa is de manier waarop medeoverheden (provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen) aan het Rijk verantwoorden of en hoe ze de specifieke uitkeringen hebben besteed.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: *incidenteel*.

solvabiliteit

Verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal.

suppletoire begroting

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie *budgetrecht*.

uitgangspuntenbrief

Brief van B&W aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat onder andere percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit de verplichtingen en de schulden van de gemeente.